

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI : 667

TÜRK DÜNYASI
GRAMER TERİMLERİ
KILAVUZU

Hazırlayan
Emine Gürsoy-Naskali

Ankara, 1997

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI : 667

Türkiye Azerbaycan Türkmen Gagauz Özbek Doğu ve Batı
Uygur Tatar Başkurt Kumuk Karaçay-Malkar Nogay Kazak
Kırgız Altay Hakas Tuva Şor Türkçeleri ve Rusça

TÜRK DÜNYASI GRAMER TERİMLERİ KILAVUZU

Emine Gürsoy-Naskali

Hasan Orazayev Nizamettin Mahmudov
İris Beybutova Gavril Gaydarcı Ernst İşberdin
Erkin Emet Gülbahar Semyatova
Hapçayeva Tatyana Hacıbekovna
Gelayeva Ariuka İbrahimovna Olga Subrakova
Tatyana Borgoyakova Seyitnazar Arnazarov
Ferit Hakimcanov Meryem Bulgarova
Aleksandra Tıbıkova Rüstembek Şoybekov
Canseyit Tüymebayev Mira Oyun
Berdi Sarıyev Celal Mehmetov Alisa Yesipova
Ayet Goca Almagül İsina Kadırhacıyev Kalsın

Ankara, 1997

**TÜRK DÜNYASI
GRAMER TERİMLERİ
KILAVUZU**

Bu eserin 5846 sayılı kanuna göre bütün yayın, tercüme ve iktibas hakları
Türk Dil Kurumu'na aittir.

İnceleyen : Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR

ISBN: 975-16-0845-7

Yükseköğretim Kurulu Matbaası'nda basılmıştır. Ankara-1997

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	7
Gramer Terimleri Kılavuzu	13
Azerbaycan Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	87
Türkmen Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	92
Gagauz Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	97
Özbek Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	103
Uygur Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	109
Tatar Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	115
Başkurt Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	122
Kumuk Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	127
Karaçay-Malkar Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	133
Nogay Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	139
Kazak Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	145
Kırgız Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	151
Altay Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	156
Hakas Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	161
Tuva Türkçesi Gramer Terimleri Dizini	167
Şor Türkçesi Gramer Terimleri Dizini.....	172
Rusça Gramer Terimleri Dizini	177

Gramer Terimlerine Kaynakça.....	187
Altay Türkçesi	187
Azerbaycan Türkçesi.....	187
Başkurt Türkçesi.....	187
Gagauz Türkçesi	187
Hakas Türkçesi.....	188
Karaçay-Malkar Türkçesi	188
Kazak Türkçesi.....	188
Kırgız Türkçesi.....	188
Kumuk Türkçesi	188
Nogay Türkçesi	189
Özbek Türkçesi.....	189
Rusça.....	189
Şor Türkçesi	189
Tatar Türkçesi	189
Tuva Türkçesi	189
Türkiye Türkçesi.....	189
Türkmen Türkçesi.....	190
Uygur Türkçesi.....	190

ÖN SÖZ

Her kitabın bir yazılış hikâyesi vardır. Elinizdeki kılavuzun da kendine özgü bir gelişim ve oluşum serüveni oldu. 1994 yılında Marmara Üniversitesinde misafir öğretim görevlisi olarak bulunan değerli Özbek meslektaşım Prof. Dr. Nizamettin Mahmudov ile birlikte "Türkiye Türkçesi - Özbekçe - Rusça gramer terimleri karşılıkları" üzerinde bir çalışma hazırladık.¹ Çıkış noktamız soyuttan somuta, genelden belirgene nasıl varılacağı konusu idi. Türk dünyasının yakınlaşmak ve kendisini daha iyi tanımak arzusu ve gayreti içinde bulunduğu bu tarih döneminde yapılacak pek çok iş bulunuyordu. Anlaşmanın yolu dilden geçer diyorduk; acaba biz dilcilerin bu maksada yönelik girişimleri ne olmalıydı?

Türk dünyasının çözmesi gereken meselelerin başında dil ve anlaşma meselesi olduğu konusunda herkes ittifak ediyordu; ancak, takip edilecek yol ne olmalıydı? Türk dünyasının dil meselesinde hedefin anlaşma olduğunu, ancak, dilin inceliklerine vakıf bir anlaşma olması gerektiğini düşünüyorduk. Türk dilinin biri birinden farklı kollarını incelikleriyle anlayabilmek için yapılacak bilimsel faaliyetlerin arasında karşılaştırmalı gramerler ve bunun yanı sıra gramer terimlerinin ve diğer bilim dallarının terimlerinin karşılaştırmalı dökümü hazırlanabilirdi.

"Ortak dil" konusu üzerinde burada durmak istemiyorum. Bence, "ortak dil" yerine, "iletişim dili"ni söz konusu etmemiz daha doğru olur. Dilde ortaklık olacaksa, bu, ancak ilmî terimlerde oluşturulabilir. İlmî terimlerde bile ortaklığa doğru yapılacak girişimlerin tatbikata geçirilmesi konusunda zorluklar vardır. Bu zorluklara bir örnek olarak Türkiye Türkçesindeki gramer terimlerine bir göz atmak yeterli olacaktır. Türkiye Türkçesindeki gramer terimlerini bir standarda oturtmak, bilim adamlarımızın ve kurumlarımızın aynı terim üzerinde anlaşmalarını temin etmek zarureti üzerinde yine herkes birleşiyor. Bu zarureti göz önüne alarak ilk önce Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu'nun², ondan sonra da Türk Dil Kurumu Yayınları arasında basılan Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın³ hazırlamış olduğu gramer terimleri

¹ Emine Gürsoy-Naskali, Nizamettin Mahmudov, "Türkiye Türkçesi - Özbekçe - Rusça gramer terimleri karşılıkları", *Bir - Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, sayı 2. İstanbul 1994.

² Ahmet Topaloğlu, *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1989.

³ Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK yayınları, Ankara 1992.

sözlükleri büyük bir ihtiyaca cevap vermiştir. Ancak, meselâ, İstanbul veya Ankara gibi farklı ekollerde yetişen bilim adamları alışı benimsedikleri terimlerden pek kolay kolay vaz geçemiyor, meselâ, *sedalı / sedasız, tonlu / tonsuz, ötümlü / ötümsüz* terimlerinin tercihi, tartışma konusu olmaya devam ediyor. *Hece, sıfat* gibi Türkçeye köklü bir şekilde yerleşmiş terimlerin yerine *seslem, önad* gibi yeni terimler getirmek isteyenler de var. İlk ve orta eğitim kitaplarında kullanılan gramer terimleri ise yüksek öğretim ve ilmî yayınlarda kullanılan gramer terimlerine uymuyor. Yani, Türkiye Türkçesi için bile terimlerimiz henüz arzuladığımız ölçüde ve titizlikte yerine oturmamışken çok daha kapsamlı bir çerçeve dahilinde terim birliği kurmaktan bugün için söz etmek zordur. Tabii, Genel Türkçenin gramer terimlerinin karşılaştırmalı bir biçimde ortaya konulması ve incelenmesi ayrı bir konudur, gerekli bir konudur ve terim yapımında ufuklarımızı açacak bir konudur.

Düşüncelerin bu safhasında değerli Kumuk meslektaşım Doç. Dr. Hasan Orazayev, gramer terimlerinin karşılaştırmalı bir biçimde ortaya konulması çalışmasına dahil oldu. Ankara'da görevli bulunan Doç. Dr. Hasan Orazayev, yine Ankara'da çalışan dilci meslektaşlarla görüşerek İstanbul - Ankara bağlantısını kurdu ve böylece, gramer terimleri kılavuzuna katılacak meslektaşlardan bir grup oluştu. Doç. Dr. Hasan Orazayev'in kurduğu bağlantıları ve kılavuzun ortaya çıkması için gösterdiği gayreti bütün proje arkadaşları takdirle karşılıyoruz. Tashihler İstanbul - Ankara arasında gelip gittikçe kılavuz çalışmasına katılmak isteyen meslektaşların ve lehçelerin sayısı da arttı. Meselâ, en son olarak kılavuza Şorca da eklendi.

Gramer terimleri kılavuzuna bir çok kimsenin emeği geçti. Kılavuzun Özbek Türkçesi bölümünü Prof. Dr. Nizamettin Mahmudov, Rusçasını yine Prof. Dr. Nizamettin Mahmudov hazırladı. Doç. Dr. Hasan Orazayev ile Doç. Dr. Gavril Gaydarcı Rusça bölümü gözden geçirdiler ve bazı değişiklikler yaptılar. Kırgız Türkçesini Doç. Dr. İris Beybutova hazırladı. Doç. Dr. Hasan Orazayev'in Türkiye'den ayrılmasından sonra da İstanbul - Ankara bağlantısını Doç. Dr. İris Beybutova yürüttü. Altay Türkçesini Prof. Dr. Aleksandra Tıbıkova, Başkurt Türkçesini Prof. Dr. Ernst İşberdin, Uygurcasını (Doğu ve Batı Uygurcası) Doç. Dr. Erkin Emet ile Doç. Dr. Gülbahar Semyatova hazırladı. İstanbul'dan Ayet Goca, Doğu Uygurcası bölümünü gözden geçirdi. Hakas Türkçesini Doç. Dr. Olga Subrakova ile Doç. Dr. Tatyana Borgoyakova, Tuva Türkçesini Doç. Dr. Mira Oyun, Türkmen Türkçesini Doç. Dr. Seyitnazar Arnazarov hazırladı, Türkmen Türkçesinin tashihlerini Berdi Sarıyev yaptı. Azerbaycan Türkçesini Doç. Dr. Celal Mehmetov, Nogay Türkçesini Doç. Dr. Meryem Bulgarova, Tatar Türkçesini Prof. Dr. Ferit Hakimcanov ile Doç. Dr. Hasan Orazayev, Gagauz Türkçesini Doç. Dr. Gavril Gaydarcı, Kumuk Türkçesini Doç. Dr. Hasan Orazayev ve Doç. Dr. Kadirhacıyev Kalsın, Karaçay-Malkar Türkçesini Doç. Dr. Gelayeva Ariuka İbrahimovna ile Doç. Dr. Hapçayeva Tatyana Hacibekovna, Kazak Türkçesini Doç.

Dr. Rüstembek Şoybekov, Canseyit Tüymebayev ile Almagül İsina, Şor Türkçesini Doç. Dr. Alisa Yesipova hazırladı. Türkiye Türkçesi bölümü ise tarafımdan düzenlendi.

Kılavuza alınan Türkiye Türkçesi terimler birer madde başı oldu ve koyu harflerle yazıldı. Her madde başı bir numara ile belirlendi. Sıralamaya, Türkiye Türkçesi lehçesinin de dahil olduğu Türkçenin Batı kolu, yani Oğuz kolu ile başlandı ve sırasıyla Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagauz Türkçesi geldi. Bundan sonra, Türkçenin Doğu koluna geçildi, Özbek Türkçesi ve Uygur Türkçesi terimleri verildi. Uygur Türkçesi, hem Doğu Uygurcasını hem Batı Uygurcasını ifade etmektedir. Doğu ile Batı arasında bir farklılık olması hâlinde bu farklılığa işaret edildi. Bundan sonra, Türkçenin Kuzey koluna, yani Kıpçak koluna geçildi, terimler Tatar Türkçesi, Başkurt Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Karaçay-Malkar Türkçesi, Nogay Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi sırasıyla verildi. Güney Sibirya Türkçesi terimleri ise Altay Türkçesi, Hakas Türkçesi, Tuva Türkçesi ve Şor Türkçesi sırasını takip etti. Listenin en sonunda Rusça terim karşılığı önce Lâtin harfleri ile sonra da Kiril harfleri ile yer aldı. Bu sıralamada şu kısaltmalar kullanıldı:

Alt.	Altay Türkçesi
Az.	Azerbaycan Türkçesi
Bşk.	Başkurt Türkçesi
B. Uyg.	Batı Uygurcası
D. Uyg.	Doğu Uygurcası
Ggz.	Gagauz Türkçesi
Hks.	Hakas Türkçesi
Krç.-Malk.	Karaçay-Malkar Türkçesi
Kzk.	Kazak Türkçesi
Krg.	Kırgız Türkçesi
Kmk.	Kumuk Türkçesi
Nog.	Nogay Türkçesi
Özb.	Özbek Türkçesi
Rus.	Rusça
Şor.	Şor Türkçesi
Tat.	Tatar Türkçesi
Tuv.	Tuva Türkçesi
Tkm.	Türkmen Türkçesi
Uyg.	Uygur Türkçesi
D. Uyg.	Doğu Uygur Türkçesi
B. Uyg.	Batı Uygur Türkçesi

Kılavuzda yer alan iki terimin üzerinde durulmasında yarar var sanıyorum. Bu terimler *dil* ve *lehçe* terimleridir. Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi ve diğer Türkçeleri nasıl isimlendirmek gerekir, aradaki farkı belirtirken *lehçe* terimini mi kullanmak yerinde olur yoksa *dil* terimini mi? Geçen yüzyılın sonlarında Radloff olsun, Meninsky olsun Kazakça, Kırgızca, Altayca, Tuvaca ve diğer Türkçelerden söz ederken Rusça *nareçiy* terimini kullanmışlardır; yani, Kazak, Kırgız, Altay, Tuva vs. Türkçelerini Genel Türkçenin birer lehçesi olarak ifade etmişlerdir. Radloff, büyük sözlüğüne *Opıt Slovarya Tyurkskih Nareçiy* adını vermiştir. Sovyet idaresi Rusça *nareçiy* yerine Rusça *yazık* terimini, yani, *lehçe* terimi yerine *dil* terimini getirmiştir. Sovyet gramer terminolojisinde Kazak, Kırgız, Altay, Tuva Türkçeleri vs. hepsi birer dil sayılır ve Kazakça, Kırgızca, Altayca, Tuvaca vs. şeklinde ifade edilir. *Lehçe* yerine *dil* terimini benimseyenlere göre Kazakça, Kırgızca, Altayca, Tuvaca vs. biri birinden farklı birer edebî dil geliştirmişlerdir ve Kazakça, Kırgızca, Altayca, Tuvaca vs.'ye *lehçe* denilmekle sanki Kazakça, Kırgızca, Altayca, Tuvaca vs.'nin birer yazı dili oldukları, işlenmiş birer edebî dil seviyesinde buldukları göz ardı edilmektedir. *Lehçe* yerine *dil* terimini benimseyenlerin görüşü budur.

Buna karşılık, *lehçe* terimini benimseyen bilim adamları, Türkçeyi bir bütün olarak görmekte, bugün artık konuşulmayan Göktürk, Uygur, Karahanlı, Kıpçak ve Çağatay Türkçelerine *tarihî Türk lehçeleri*; Türkiye, Azerbaycan, Türkmen, Kazak, Kırgız, Altay, Tuva Türkçesi gibi yaşamakta olanlarına da *çağdaş Türk lehçeleri* adını vermektedirler. Böylece Türkçe, tarihî ve çağdaş kollarıyla, yani geçmişi ve bugünü ile bir bütün olarak ifade edilmektedir ki bu da önemli bir husustur. *Lehçe* teriminin Türkiye Türkçesi kullanımında bir "az gelişmişlik" iması yoktur: Türkçenin en zengin yazılı edebiyatını üreten Osmanlı ve Çağatay Türkçeleri de Genel Türkçenin birer lehçesidir.

Bugün, Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi ve Türkçenin diğer kolları arasındaki farkı belirtirken *lehçe* terimini mi kullanmak yerinde olur yoksa *dil* terimini mi? Yapılacak terim seçimi Türkçeye bakış açımızı, Türkçeyi algılayış biçimimizi ve dünya görüşümüzü yansıtmaktadır.

Türkiye Türkçesinde, Türkçenin kolları iki şekilde isimlendirilmektedir: Bir isimlendirme şeklinde, kavim veya mekân adından sonra Türkçe kelimesi getirilmekte ve bir isim tamlaması oluşturulmaktadır; meselâ, Hakas Türkçesi, Kazak Türkçesi, Tatar Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Türkiye Türkçesi. İkinci şekil ise boy adına *-ce* eki getirilerek dil adı yapılmaktadır; meselâ, Hakasça, Kazakça, Tatarca, Türkmence. Bugün Türkiye Türkçesinde her iki şekil de kullanılmaktadır; ancak, kısa olması dolayısıyla ve dil daima tasarrufa yöneldiği için *-ce* eki ile

oluşturulan dil adlarının kullanımı daha yaygındır. Bu kitapta her iki şekle de yer verilmiştir.

Kılavuzda kullanılan çeviri yazılarıyla ilgili bir kaç söz söylemek gerekir. Çeviri yazıyla ilgilenmiş herkesin yakından aşına olduğu çok çeşitli sorunlar bu kılavuzun hazırlanışında da çözümlenmemiş konular olarak karşımıza çıktı, özellikle alfabe ve imlâ şekilleri biri birinden farklı on sekiz yazı biçimi, biri biriyle tutarlı bir şekilde çeviri yazıya geçirilmek isteniyorsa. Kiril harfleriyle yazılı bulunan Türkçelerin Lâtin harfleriyle nasıl gösterileceği meselesi başlı başına bir konudur. Kiril harflerinden Lâtin harflerine yapılacak çeviri yazı, hangi esaslar dikkate alınarak yapılmalıydı? Kiril harfleri esas alınıp, *ya, yo, yu, ts, şç* dışında her Kiril harfine karşılık bir Lâtin harfi mi seçilmeliydi, yoksa ses değerleri mi esas alınmalıydı, yoksa yine daha farklı kıstaslar mı uygulanmalıydı? Bunlara ilâve, Lâtin harflerine geçme hazırlıklarının yapıldığı Türk cumhuriyetlerinde teklif mahiyetinde bulunan şekiller mi kullanılmalıydı? Rusçadan alınmış olan kelimeler, telâffuzları Rusçadakinden farklı olsa bile Kiril harfleriyle yazılmakta olan Türkçelerde Rusçadaki imlâları ile yazılıyorlar: Bu kelimeler nasıl değerlendirilmeliydi? Uzun ünlüler Kiril harfli imlâda gösterilmese bile Lâtin harflerinde gösterilmeli miydi, meselâ, Türkmencedeki ünlü uzunlukları Lâtin harfli metne yansımali mıydı? Meselâ, yine Türkmencedeki küçük uyum veya ünlü uyumsuzluğu Kiril imlâda gösterilmese bile Lâtin harfli metne yansımali mıydı? Güney Sibiryâ şivelerindeki glotal duraklamalar gösterilmeli miydi ve gösterilecekse nasıl bir notasyonla yazıya yansımaliydi? Bu konularda - her zaman tutarlı olmasa da - mümkün olduğunca tutarlı bir orta yol takip etmeye çalışıldı.

Kiril harflerinden Lâtin harflerine yapılan çeviri yazıda, her zaman bire bir karşılık kullanılmamıştır. Ön damak k sesi ve arka damak k̄ sesi ile ön damak g sesi ve arka damak ğ sesi, bazı lehçelerin Kiril alfabesinde ayrı harflerle gösterilmiştir; meselâ, Kazak, Karaçay-Malkar, alfabelerinde bu sesler için ayrı harfler mevcuttur. Buna karşılık, Kırgız Kiril alfabesinde farklı birer ses olan ön damak k sesi ve arka damak k̄ sesi bir tek harfle, ön damak g sesi ve arka damak ğ sesi de yine bir tek harfle karşılanmaktadır ve pratikte bir sorun çıkmamaktadır. Kırgızca örneğinden hareketle, k/k̄ ve g/ğ seslerinin farklı Kiril harfleriyle gösterildiği Türkçelerde şayet ünlü-ünsüz uyumu var ise, k/k̄ ve g/ğ sesleri için sadece k ve g harfleri kullanılmıştır. Özellikle Özbekçe ve Uygurcada olduğu gibi ünlü-ünsüz uyumunun zayıf olduğu, yani ünsüzün niteliğini yanında bulunan ünlülerden tayin etme olanağının bulunmadığı Türkçelerde k/k̄ ve g/ğ sesleri için Lâtin harflerinde ayrı birer harf kullanılmıştır.

Rusçanın Lâtin harflerine geçirilmesi konusunda da birtakım tereddütler hasıl oldu. Rusça Kiril metinlerin çeviri yazısı konusunda resmî bir çeviri yazı

kılavuzumuz olmadığı için, diğer çalışmalarım da kullandığım ve Türkiye Türkçesine en uygun olduğunu düşündüğüm bir çeviri yazı kullandım.

Gramer terimleri kılavuzunun arkasında, kılavuzda yer alan her Türkçenin gramer terimleri dizini verilmiştir. Dizindeki terimlerin yanında bulunan sayı, terimin yer aldığı paragraf numarasıdır. Terimler sıralanırken şu alfabetik sıra takip edilmiştir:

a/ä	b	c	ç	d	e	f	g	ğ
h	ı	i/î	j	k	l	m	n/ñ	o/ó
ö	p	q	r	s/ş	ş	t/t'	u	ü
v/w	x	y	z/ž					

Gramer terimlerinin Yakutça, Çuvaşça, Karakalpakça, Kırım Tatarcası, Karaimce karşılıkları, maalesef, çalışmaya dahil edilemedi. Kılavuz ileride yeniden basılacak olursa Yakutça, Çuvaşça, Karakalpakça, Kırım Tatarcası, Karaimce karşılıklarını da, elbette, ilâve etmek isteriz. Bu arada, okuyucuların bu kılavuz hakkındaki düşüncelerini de öğrenmek ve bu görüşleri ilerideki baskıda dikkate almak isteriz. Görüşlerinizi "Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Fen Edebiyat Fakültesi, Göztepe, İstanbul" adresime yazarsanız memnun oluruz.

Prof. Dr. Emine Gürsoy-Naskali

Çiftelavuzlar, İstanbul 1996.

GRAMER TERİMLERİ KILAVUZU

1. **abartma** Az.: mübaliğä; Tkm.: giperbola ~ ulaltma; Gag.: giperbola; Özb.: mubólağä; Uyg.: mubaliğä; Tat.: giperbola; Bşk.: giperbola; Kmk: giperbola ~ kopduruw; Krç.-Malk.: giperbola; Nog.: giperbola ~ arttırma; Kzk.: äsirelew ~ giperbola; Krg.: apırtuu ~ giperbola; Alt.: giperbola; Hks.: giperbola; Tuv.: giperbola; Şor.: giperbola; Rus.: giperbola; гиперболa
2. **ablatif hâli** *bk. çıkma hâli*
3. **açık hece** Az.: açığ heca; Tkm.: açık bogun; Gag.: açık kısım; Özb.: óçiq boğın; Uyg.: oçuq boğum; Tat.: açığ icek; Bşk.: asıq ijek; Kmk: açık buwın; Krç.-Malk.: açık bölüm; Nog.: aşık buwın; Kzk.: aşık buwın; Krg.: açık muun; Alt.: açık üye; Hks.: açih uya; Tuv.: a'jik slog; Şor.: *ajılık kezek; Rus.: otkrıty slog; открытый слог
4. **açıklık** Az.: genälmä; Tkm.: galış; Gag.: üüseklik ~ derecä; Özb.: kotariliş (tiliñ) ~ keñlik; Uyg.: eçiliş; Tat.: kütäreleş; Bşk.: kütäreleş; Kmk: (tilni) göterilişi; Krç.-Malk.: açıklık; Nog.: köterilís; Kzk.: aşıluw ~ köterilüw; Krg.: kötörülüü; Alt.: ködüriliş ~ ködürim; Hks.: ködürim; Tuv.: aastiñ a'jıtnarı; Şor.: *ködürüm; Rus.: pod'yom; подъём
5. **açıklık derecesi** Az.: genälmä dārācäsi; Tkm.: galış derecesi; Gag.: üüseklik derecesi; Özb.: kotariliş darajasi ~ keñlik darajasi; Uyg.: eçiliş dāricisi; Tat.: kütäreleş dārācäse; Bşk.: kütäreleş kimäle (dārājāhe); Kmk: göteriliş daracası ~ (awuznu) açılğan daracası; Krç.-Malk.: açıklık daracası; Nog.: köterilís derejesi; Kzk.: aşıluw dārejesi; Krg.: kötörülüü daracası; Alt.: ködüriliş aayı; Hks.: ködürim sinı; Tuv.: tıdıñ kö'dürlüüşkününüñ ça'dazı; Şor.: *ködürüm şeni; Rus.: stepen' pod'yoma; степень подъёма
6. **ad** *bk. isim*
7. **adlandırma** Az.: adlandırma; Tkm.: aatlandırma; Gag.: adlamak ~ nominatsiya; Özb.: nomlaş; Uyg.: ataş; Tat.: nominatsiya ~ isemləşü; Bşk.: atama ~ nominatsiya; Kmk: at koymaklık; Krç.-Malk.: nominatsiya ~ at beriw ~ at ataw; Nog.: ataw ~ nominatsiya; Kzk.: nominatsiya ~ ataw ~ ataluw ~ at koyuw; Krg.: atoo ~ nominatsiya; Alt.: nominatsiya; Hks.: nominatsiya; Tuv.: at péeri; Şor.: *nominatsiya, *adalçatkanı; Rus.: nominatsiya; номинация

- 8. ağız** Az.: ağız; Tkm.: ağız; Gag.: aaz; Özb.: oğiz; Uyg.: eğız; Tat.: awız; Bşk.: awız; Kmk.: awuz; Krç.-Malk.: awuz; Nog.: awız; Kzk.: awız; Krg.: ooz; Alt.: oos; Hks.: ahsı ~ aas; Tuv.: aás; Şor.: aksı; Rus.: rot; рот
- 9. ağız** Az.: şivä; Tkm.: şiiwe ~ yerli dialekt; Gag.: dialekt; Özb.: şeva; Uyg.: şivä; Tat.: söyläş; Bşk.: höyläş; Kmk.: govor; Krç.-Malk.: govor; Nog.: söylew ~ yerli dialekt; Kzk.: govor; Krg.: govor; Alt.: t'er boyınıñ kuuçın-ermegi; Hks.: govor ~ çooH; Tuv.: govor; Şor.: *govor, *çook; Rus.: govor; говор
- 10. ağız sesi** Az.: ağız säsi; Tkm.: ağız sesi; Gag.: aazlı ses ~ aaz sesi; Özb.: *oğiz tóvuşi; Uyg.: eğız tavuşi; Tat.: awız awazı ~ söyläm awazı; Bşk.: awız önö; Kmk.: awuz ses; Krç.-Malk.: awuzda kuralgan tawuş; Nog.: awız sesî; Kzk.: awız dıbısı ~ awız joldı dıbıs; Krg.: oozçul tıbıs; Alt.: oos tabıs; Hks.: aas tapsaa; Tuv.: aas ünü; Şor.: *aksı üni; Rus.: rotovoy zvuk; ротовой звук
- 11. ağızlaşma** Az.: burun säsinin ağız säsinä çevrilmäsi; Tkm.: ovaazlaşma; Gag.: denalizatsiya ~ burnusuzlaşmak; Özb.: *oğizlaşış; Uyg.: (B.Uyg.) eğızlaşış ~ (D.Uyg.) dimağ tavuşliriniñ eğız tavuşliriğa aylanışı (ötüş); Tat.: borın awazınıñ awız awazına üzgärtüwe; Bşk.: tanaw önönön awızlaşırwı; Kmk.: *burun sesni awuz sesge aylanmağı; Krç.-Malk.: burun tavuşları awuz tavuşlaga aylanıwu; Nog.: burın seslerdñ awız seslerfne dönüwî; Kzk.: murın dıbısınıñ awız dıbısına aynaluwı; Krg.: murunçuldun oozçul tıbıska ötüüsü; Alt.: tumçuk tabıs oos tabıska köçöri; Hks.: purun tapsaanıñ aas tapsaana aylanızı; Tuv.: tumçuk-pile adaar ünnerniñ aas-pile adar unerje şilçiri; Şor.: *purnu üniniñ aksılançatkanı; Rus.: prevraşçeniye nosovogo v rotovoye; превращение носового в ротовое
- 12. aitlik eki** Az.: mänsubiyyät şäkilçisi; Tkm.: değışlilik goşulması ~ yönkeme goşulması; Gag.: saabilik afiksi; Özb.: qaraşlilik qoşımçasi; Uyg.: orun-bälgä keliş qoşumçisi ~ tävälik qoşumçisi; Tat.: tartım quşımçasi; Bşk.: eyälek yalgawı; Kmk.: mülk qoşumça; Krç.-Malk.: iyelik affiks ~ iyelik calgaw; Nog.: tartım kosımşası; Kzk.: täweldik jalgaw; Krg.: taandık müçö; Alt.: menziner kojulta; Hks.: tartılğı forma hozımı; Tuv.: -gı, -gi, -kı, -ki ço'gaadılga ko'jumaa; Şor.: tartım forma affiksı (kojundalı); Rus.: affiks prinadlejnosti; аффикс принадлежности
- 13. akıcı ünsüz** Az.: sonor samit; Tkm.: sonanlı çekimsizler; Gag.: sonor konson; Özb.: sonor undöş; Uyg.: (B.Uyg.) ünlük tavuş ~ (D.Uyg.) aqma-dimağ tavuşı; Tat.: sonor tartıq ~ sonant; Bşk.: sonor tartınqı; Kmk.: köp tavuşlu tutuk; Krç.-Malk.: sıydam kısık tavuş ~ sonornıy; Nog.: tegıs tartık

~ sonor tartığı; Kzk.: ündü dawıssız; Krg.: murunçul ünsüz; Alt.: tumçuk tabıjı; Hks.: purun ün çotarı; Tuv.: ayáar a'jik eves ün; Şor.: şuuk çok soglasny; Rus.: sonornıy soglasny; *соно́рный со́гласный*

- 14. akraba diller** Az.: gohum dillär; Tkm.: garındaş diller; Gag.: senselä dillär ~ akraba dillär; Özb.: garındóş tillar; Uyg.: tuğqan tillar; Tat.: qardáš tellär; Bşk.: qärzäş teldär; Kmk: kardaş tiller; Krç.-Malk.: cuwuk tille; Nog.: kardaş tiller ~ yakın (yuwık) tiller; Kzk.: tuwıstas tilder; Krg.: tektes tilder; Alt.: karındaş tilder; Hks.: çagın tiller ~ tugan tiller; Tuv.: törel tıldar; Şor.: *karındaş tiller; Rus.: rodstvenniye yazıki; *родственные языки*
- 15. akrabalık adları** Az.: gohumluğ bildirän adlar; Tkm.: garındaşlık bildiryään aatlar; Gag.: senselelik terminneri ~ akrabalık terminneri; Özb.: garındóşlık bildiruvçı ótlar; Uyg.: (B.Uyg.) qerındaşlıq atalğuliri ~ (D.Uyg.) tuğqançılıq atalğuliri; Bşk.: qärzäşlek atamaları; Kmk: *kardaşlık bildiregen sözler; Krç.-Malk.: cuwukluk magananı cürütgen atla; Nog.: kardaş-kawımlık terminleri ~ kardaşlık terminleri; Kzk.: tuwıstık baylanıstardı bildiretin atawlar ~ tuwıstık atawlar; Krg.: tuugandıktı bildirgen terminder; Alt.: karındaş kolbunı körgüzer söstör; Hks.: tugan-çagın attarı; Tuv.: törel hamaarılğalar ileredir söster; Şor.: *karındaş paglamaları körgüşçatkan söster; Rus.: imena, oboznaçayuşçıye rodstvenniye svyazi; *имена, обозначающие родственные связи*
- 16. akustik** Az.: hava axını; Tkm.: akustik; Gag.: akustika; Özb.: akustika; Uyg.: akustika; Tat.: akustika; Bşk.: akustika; Kmk: akustika; Krç.-Malk.: akustika; Nog.: akustika; Kzk.: akustika; Krg.: akustika; Alt.: akustika; Hks.: akustika; Tuv.: akustika; Şor.: akustika; Rus.: akustika; *акустика*
- 17. akuzatif hâli** *bk. yükleme hâli*
- 18. alfabe** Az.: älifba; Tkm.: elipbiy; Gag.: alfavit ~ alfabet; Özb.: alifbó; Uyg.: elipbä; Tat.: élifba; Bşk.: alfavit; Kmk: alipba ~ alfavit; Krç.-Malk.: alfavit; Nog.: elippe; Kzk.: alfavit ~ älipbiy; Krg.: alfavit; Alt.: alfavit ~ tañmalık; Hks.: alfavit; Tuv.: alfavit; Şor.: alfavit; Rus.: alfavit; *алфавит*
- 19. alıntı** *bk. ödünç*
- 20. alofon ~ değışken ses ~ bir sesin varyantları** Az.: allofon; Tkm.: bir sesin variantları; Gag.: alofon ~ fonema variantı; Özb.: allofon; Uyg.: allofon; Tat.: allofon; Bşk.: allofon; Kmk: allofon; Krç.-Malk.: allofon; Nog.: allofon; Kzk.: allofon ~ fonema variantı; Krg.: allofon; Alt.: allofon ~ fonemanın variantları; Hks.: allofon; Tuv.: allofon; Şor.: allofon; Rus.: allofon; *аллофон*

- 21. alomorf ~ değişken şekil ~ bir şeklin varyantları** Az.: allomorf; Tkm.: bir formanın variantları; Gag.: alomorf; Özb.: allomorf; Uyg.: (B.Uyg.) allomorf ~ (D.Uyg.) morfemanin varyanti; Tat.: allomorf; Bşk.: allomorf; Kmk.: allomorf; Krç.-Malk.: allomorf; Nog.: allomorf; Kzk.: allomorf; Krg.: allomorf; Alt.: allomorf; Hks.: allomorf; Tuv.: allomorf; Şor.: allomorf; Rus.: allomorf; алломорф
- 22. alt çene** Az.: alt çänä; Tkm.: aşakı eñek; Gag.: alt çenä; Özb.: pastiki cağ; Uyg.: astinçi iñäk; Tat.: askı teş kaznası; Bşk.: aşqı yañaq; Kmk.: tüp çene; Krç.-Malk.: tüp cayak süyek; Nog.: tömengî yak; Kzk.: tömeñgi jak ~ astıñğı jak; Krg.: astıñkı caak; Alt.: altığı t'aak ~ altındagı t'aak söögi; Hks.: altındagı naah söögî; Tuv.: a'ldı çaaak söögü ~ segel; Şor.: altıngı naak söögü; Rus.: nişnyaya çelyust'; нижняя челюсть
- 23. alt dudak** Az.: alt dodag; Tkm.: aşakı doodak; Gag.: alt dudak; Özb.: pastiki lab; Uyg.: astinçi läv; Tat.: askı iren; Bşk.: aşqı iren; Kmk.: tüp erin; Krç.-Malk.: tüp erin; Nog.: tömengî (astı) erin; Kzk.: astıñğı erin; Krg.: astıñkı erin; Alt.: altığı erin ~ aldındagı erin; Hks.: altındagı irin; Tuv.: adakkı erin; Şor.: altıngı erin; Rus.: nişnyaya guba; нижняя губа
- 24. ana cümle ~ temel cümle** Az.: baş cümlä; Tkm.: baş sözlem; Gag.: baş cümlä; Özb.: boş gap; Uyg.: baş cümlä; Tat.: baş cömlé; Bşk.: baş höyläm; Kmk.: baş cumla; Krç.-Malk.: baş ayım; Nog.: bas uyma; Kzk.: basıñkı söylem; Krg.: baş süylöm; Alt.: tös ermek; Hks.: öön predlojeniye; Tuv.: kol tomak; Şor.: *öön erbek; Rus.: glavnoye predlojeniye; главное предложение
- 25. ana dil ~ proto dil** Az.: kök dil; Tkm.: ene dili; Gag.: evelki dil ~ protodil; Özb.: óna til; Uyg.: ana til ~ proto til; Tat.: baba tel; Bşk.: nigez tel; Kmk.: bırıngı ata-babalanı tili; Krç.-Malk.: buruñu til; Nog.: asıl ana tîlî ~ proto tîl; Kzk.: ata tîl; Krg.: prototil ~ bayırkı til; Alt.: adalar tili; Hks.: ada tîlî ~ îce tîlî; Tuv.: ündezin til; Şor.: *ene tili; Rus.: yazık-mat' ~ prayazık; язык-мать ~ праязык
- 26. ana dili** Az.: ana dili; Tkm.: ene dili; Gag.: ana dili; Özb.: óna tili; Uyg.: ana tili; Tat.: tuygan tel ~ ana tele; Bşk.: tuğan tel ~ äsä tele; Kmk.: ana til; Krç.-Malk.: ana til; Nog.: ana tîlî; Kzk.: ana tili; Krg.: ene tili; Alt.: töröl til; Hks.: pos tîlî ~ töreen tîl; Tuv.: t'öreen til; Şor.: tujan tili; Rus.: rodnoy yazık; родной язык
- 27. anlam** Az.: mäna ~ anlam; Tkm.: maanı; Gag.: maana; Özb.: ma'nó; Uyg.: mäna; Tat.: méğné; Bşk.: mäğänä; Kmk.: ma'na; Krç.-Malk.:

- magana; Nog.: mäne; Kzk.: magına; Krg.: maani; Alt.: uçurı; Hks.: pîldîrîg ~ tuza; Tuv.: u'tka; Şor.: *uñnam; Rus.: znaçeniye; значение
- 28. anlam bilimci** Az.: semasiolog; Tkm.: semasiolog; Gag.: semasiolog; Özb.: semasiolog; Uyg.: mänini tākşürgüçi alim ~ semasiolog; Tat.: semasiolog; Bşk.: semasiolog; Kmk: semasiolog; Krç.-Malk.: semasiolog; Nog.: semasiolog; Kzk.: semasiolog; Krg.: semasiolog; Alt.: semasiolog; Hks.: semasiolog; Tuv.: semasiolog; Şor.: semasiolog; Rus.: semasiolog; семасиолог
- 29. anlam bilimi** Az.: semantika; Tkm.: semantika; Gag.: semantika ~ semasiologiya ~ söz maanası bilimi; Özb.: semantika ~ mazmuniyet; Uyg.: söz mänisi häqqidä ilim ~ semantika; Tat.: semantika; Bşk.: semantika; Kmk: semantika; Krç.-Malk.: semantika; Nog.: semantika; Kzk.: semantika ~ semasiologiya; Krg.: semantika ~ semasiologiya; Alt.: semantika ~ uçurı; Hks.: semantika ~ pîldîrîg; Tuv.: semantika ~ u'tka tu'gayında pilig ~ ertem; Şor.: semantika; Rus.: semantika, semasiologiya; семантика, семасиология
- 30. anlamdaş ~ eş anlamlı** Az.: sinonim; Tkm.: sinonim ~ maanıdaş; Gag.: sinonim ~ birmaanalı laflar ~ birmaanalı sözlär; Özb.: sinonim ~ ma'nódóş; Uyg.: mänidaş sözlär; Tat.: sinonim; Bşk.: sinonim; Kmk: sinonim ~ bir ma'nalı söz; Krç.-Malk.: sinonim ~ cuwuk maganalı sözle ~ birça maganalı sözle; Nog.: sinonim ~ bîr mänelî; Kzk.: sinonim; Krg.: sinonim; Alt.: sinonim ~ uçurı tüney söstör; Hks.: sinonim ~ pîldîrîglerî tööy söster ~ pîldîrîglerî çagın söster; Tuv.: sinonim; Şor.: *sinonim; Rus.: sinonim; СИНОНИМ
- 31. aracı dil** Az.: vasitâçi dil; Tkm.: aaralık dil; Gag.: ara dili ~ aracı dil; Özb.: vósitaçi til; Uyg.: vasitâ tili; Tat.: aradaşçı tel; Bşk.: aralıq tel; Kmk: araçı til; Krç.-Malk.: ortak til ~ araçı til; Nog.: ara tîl; Kzk.: aralık til; Krg.: araçı til; Alt.: ortok boluşçı til; Hks.: ara tîl; Tuv.: harılzaakçı til; Şor.: *arazi til; Rus.: yazık-posrednik; язык-посредник
- 32. argo** Az.: argo; Tkm.: argo; Gag.: argo; Özb.: argo; Uyg.: argo; Tat.: argo; Bşk.: argo; Kmk: argo; Krç.-Malk.: argo; Nog.: argo; Kzk.: argo; Krg.: argo; Alt.: argo; Hks.: argo; Tuv.: argo; Şor.: argo; Rus.: argo; арго
- 33. arka damak n'si ~ geniz n'si ~ nazal n** Az.: dilarxası n säsi; Tkm.: ızkı kentlevük ñ; Gag.: arddilli ñ ~ arddamaklı ñ ~ geniz ñ; Özb.: til órqa ñ; Uyg.: (B.Uyg.) burun ünlük tavuşi ñ ~ (D.Uyg.) dimağ tavuşi ñ; Tat.: tel artı ñ ~ borın ñ'sı ~ ñ borın sonori; Bşk.: tel artı ñ önö; Kmk: *ñ til artı tutuk awazi; Krç.-Malk.: tilni art kesegi bla aytilgan ñ; Nog.: arka tamak ñ ~ tîl artı ñ;

Kzk.: til artı *n̄* dawıssızı; Krg.: tüpçül *n̄*; Alt.: til arkazı *n̄* tabış; Hks.: tîl soondagı *n̄*; Tuv.: til soonuñ *n̄*; Şor.: tildiñ sooba aydılçatkan *n̄* ~ *til soobazı *n̄*; Rus.: zadneyazıçnyı *n̄*; заднеязычный *n̄*

34. arkaik *bk.* eski

35. **art avurt ünsüzü** Az.: sârt damag samit; Tkm.: gapdal işgalañlı; Gag.: yandilli çetin konson; Özb.: qattiq yón tóvuş; Uyg.: (B.Uyg.) qattiq yan ünlük ~ (D.Uyg.) qattik qovuz tavuşı; Tat.: tel artı awazı; Bşk.: qatı urt önö; Kmk: kalın yan tutuk awazı; Krç.-Malk.: uwurtlanı boluşlugu bla kuralgan kalın kısıq (tunakı) tawuş; Nog.: katı uwırt tartıgı; Kzk.: büyir juwan dıbıs; Krg.: kaptalçıl katkalañ tıbış; Alt.: katı kelteylik tuyuk tabış; Hks.: tîl hırindagı hatıg tapsag; Tuv.: til kıldınıñ a'jik eves ünü; Şor.: *kadıg nan üni; Rus.: tvyordıy bokovoy soglasnyı zvuk; твёрдый боковой согласный звук

36. **art damak** Az.: dilarxası; Tkm.: ızkı kentlevük; Gag.: ard damak; Özb.: çuqur til órqa; Uyg.: (B.Uyg.) çoñqur til käyni ~ (D.Uyg.) til uçı käyni; Tat.: keçe tel; Bşk.: tamaq töbö; Kmk: tañlawnu artı; Krç.-Malk.: tilni art kesegi ~ tıñlawuknu art kesegi; Nog.: tîl artı ~ tañlay artı; Kzk.: til artı ~ artkı tañday; Krg.: tüpkü tañday ~ artkı tañday; Alt.: tüp tañday; Hks.: soondagı hurgan; Tuv.: artı til; Şor.: tildiñ tereñ sooba aydılçatkan; Rus.: myagkoye (zadneye) nyobo; мягкое (заднее) нёбо

37. **art damak ünsüzü** Az.: dilarxası samit; Tkm.: ızkı kentlevük çekimsizi; Gag.: arddilli konson ~ arddamaklı konson; Özb.: çuqur til órqa undóşi; Uyg.: çoñqur til käyni üzük tavuş ~ til uçı käyni üzük tavuşı; Tat.: keçe tel tartıgı ~ uvular tartıq; Bşk.: tamaq töbö tartıqıhı; Kmk: art til tutuk; Krç.-Malk.: art til (tıñlawuk) kısıq (tunakı) tawuş; Nog.: tîl artı tartıgı; Kzk.: til artı dawıssızı; Krg.: tereñ tüpçül ünsüz; Alt.: tereñ til tözi tuyuk tabış; Hks.: tîl tözindegî ün çoh tapsag; Tuv.: artı tıldıñ a'jik eves ünü; Şor.: tildiñ tereñ sooba aydılçatkan ~ til tereñ sobazınıñ soglasnyı; Rus.: gluboko zadneyazıçnyı soglasnyı; глубоко заднеязычный согласный

38. **asil anlam** Az.: äsas mäna; Tkm.: esası maanısı; Gag.: öz maana; Özb.: boş ma'nó ~ asósiy ma'nó; Uyg.: äsli mäna; Tat.: töp mäğnäsi; Bşk.: töp mäğänä; Kmk: baş ma'nası ~ aslu ma'nası; Krç.-Malk.: baş magana; Nog.: asil mäne ~ tüp mäne; Kzk.: negizgi magına; Krg.: negizgi maani; Alt.: tös uçurı; Hks.: öön pıldıríg; Tuv.: to'rt u'tka; Şor.: *öön uñnam; Rus.: glavnoye znaçeniye ~ osnovnoye znaçeniye; главное значение ~ основное значение

39. **asil sayı sıfatı (iki kalem, üç kitap)** Az.: migdar sayları; Tkm.: mukdar saanlar; Gag.: sayı sayılıkları; Özb.: *sanóq són; Uyg.: sanaq san;

Tat.: töp san ~ miqdar sanı ~ asıl san; Bşk.: töp han; Kmk: *sanaw çislitelnoye; Krç.-Malk.: sançı sanaw; Nog.: tüp san ~ sanaw san; Kzk.: esepdik san esim; Krg.: esepdik san atooç; Alt.: turgan toozin körgüzer toolomo; Hks.: ön san; Tuv.: san adı-pife ilerettingen t'odaradılga; Şor.: köptüg sançı; Rus.: koliçestvennoye çislitelnoye; количественное числительное

40. asıl sayılar (1, 2, 3, ...) Az.: miqdar sayıları; Tkm.: mukdar saanlar ~ asıl saanlar; Gag.: sayı sayılıkları; Özb.: *sanóq són; Uyg.: sanaq san; Tat.: miqdar sannarı; Bşk.: töp handar; Kmk: sanaw çislitelnoyeler ~ sanaw sanawluklar; Krç.-Malk.: sançı sanaw; Nog.: tüp sanlar; Kzk.: esepdik san esim; Krg.: esepdik san atooç; Alt.: turgan toozin körgüzer toolomo ~ eeciyy toozin körgüzer toolomo; Hks.: ön sannar; Tuv.: tüñ san adı; Şor.: köptüg sançı; Rus.: koliçestvennoye çislitelnoye; количественное числительное

41. asimilasyon *bk. benzeşme*

42. asli ses ~ birincil ses Az.: ilkin säs; Tkm.: ilkinçi ses; Gag.: *aslı ses ~ aslı fonema; Özb.: *asliy tövuş; Uyg.: däsläpki tavuş; Tat.: berençel awaz ~ äwwälge awaz; Bşk.: berensel ön; Kmk: *aslu ses; Krç.-Malk.: tawuşnu bek alga forması; Nog.: baslapki ses ~ bîrîñşî ses; Kzk.: bastapki dıbıs; Krg.: algaçki tıbış; Alt.: baştapki tabış; Hks.: iñ pastagı tapsag ~ pastagı tapsag; Tuv.: pa'ştay turgan ün ~ pa'ştaygı ün; Şor.: *paytılgan ün ~ paştap turgan ün; Rus.: pervonaçalnyy zvuk; первоначальный звук

43. asli uzunluk ~ birincil uzunluk Az.: ilkin uzanma; Tkm.: ilkinçi uzınlık ~ 1-nci uzınlık, gadımı türki uzınlık; Gag.: öz uzunnuk ~ aslı uzunnuk; Özb.: *asliy uzunlik; Uyg.: däsläpki uzunluq; Tat.: berençel ozınlıq; Bşk.: berensel ozonloq; Kmk: *aslu uzunluk ~ (sozuk awazda) awwaldan berli bolgan uzunluk; Krç.-Malk.: tawuşnu bek alga uzunlugu; Nog.: baslapki uzunluk; Kzk.: bastapki uzındık; Krg.: algaçki sozulmalık; Alt.: baştap tary tabılgan uzun ündü tabış; Hks.: tapsagnıñ ön uzunı ~ tapsagnıñ çir pırılgen uzum; Tuv.: pa'ştay turgan uzun ün; Şor.: *paştalgan uzagı (uzunluk); Rus.: pervičnaya dolgota ~ etimologičeskaya dolgota; первичная долгота ~ этимологическая долгота

44. atasözü Az.: atalar sözü; Tkm.: atalar sözi ~ nakıl; Gag.: söleyiş; Özb.: maqól; Uyg.: maqal; Tat.: mäqal' ~ babalar süze; Bşk.: mäqäl; Kmk: atalar sözü ~ ata sözü; Krç.-Malk.: nart söz ~ ata-babalanı sözleri; Nog.: ata söz ~ takpak; Kzk.: makal; Krg.: makal; Alt.: kep sös; Hks.: söspek ~ adalar sözi; Tuv.: üleger tomak; Şor.: çajılgı sös; Rus.: poslovitsa; пословица

45. **avurt** Az.: ovurd; Tkm.: ovurt; Gag.: aurt; Özb.: lunc; Uyg.: qovuz; Tat.: añaqaw; Bşk.: urt; Kmk: uwurt; Krç.-Malk.: uwurt; Nog.: uwırt; Kzk.: jak kuwısı; Krg.: caaktın art cagı; Alt.: oos içinde t'aak aldı boş t'er; Hks.: oort ~ naah îstündeği pos çir; Şor.: aksı içinde naak söğüniñ poş çeri; Rus.: zaşçyoçoñoye prostranstvo; защёчное пространство
46. **avurt ünsüzü** Az.: damag samiti; Tkm.: gapdal işgalañlı çekimsiz; Gag.: yandilli konson; Özb.: yón tövuş; Uyg.: yan ünlük ~ (D. Uyg.) qovuz tavuşı; Tat.: yañğı awaz ~ sonor awaz; Bşk.: urt tartınqılı; Kmk: yan tutuk (awaz); Krç.-Malk.: uwurtlanı boluşlugu bla kuralgan kısıq tawuş ~ uwurtlanı boluşlugu bla kuralgan tunakı tawuş; Nog.: uwırt tartığı; Kzk.: jak dıbısı ~ büyir dıbısı; Krg.: kaptalçıl tıbış; Alt.: kelteylik tabış; Hks.: til hırındağı tapsag; Tuv.: til kıldınıñ ünü; Şor.: til kırındağı ün; Rus.: bokovoy zvuk; боковой звук
47. **aykırılaşma ~ benzeşmezlik ~ disimilasyon** Az.: dissimilyasiya; Tkm.: dissimilyasiya ~ meñzeşsizleşme; Gag.: dissimilâtsiya; Özb.: dissimilyatsiya ~ nooxşaşlık; Uyg.: dissimilyatsiyä; Tat.: oxşaşsızlanu ~ oxşaşsızlandırı ~ dissimilâtsiya; Bşk.: dissimilyatsiya; Kmk: dissimilâtsiya; Krç.-Malk.: dissimilâtsiya; Nog.: dissimilyatsiya; Kzk.: dissimilyatsiya; Krg.: dissimilyatsiya; Alt.: dissimilyatsiya; Hks.: dissimilyatsiya; Tuv.: dissimilyatsiya ~ tömeyleşpezi; Şor.: dissimilyatsiya; Rus.: dissimilyatsiya; ДИССИМИЛЯЦИЯ
48. **ayırılma hâli** *bk. çıkma hâli*
49. **azlık çokluk zarfı ~ miktar zarfı ~ nicelik zarfı** Az.: migdar zârfi; Tkm.: haal dereceleri; Gag.: nicelik hem nekadarlık işhallı; Özb.: miqdór-daraca ravişi; Uyg.: (B.Uyg.) dâricä-miqdar râvişi ~ (D.Uyg.) dâricä râvişi; Tat.: külâm-çama râveşe; Bşk.: külâm-dârâjâ râveşe; Kmk: ölçew hallık; Krç.-Malk.: mardaçı sözlew ~ mardanı sözlewleri; Nog.: kararlaw em dereje nareçiyeler; Kzk.: mölşer üstew ~ ölçem jäne däreje üstew; Krg.: san ölçöm taktooç; Alt.: kemin körgüzer kubulbas; Hks.: sin nareciyeleri; Tuv.: hemçegniñ nareçiyezi; Şor.: *şen nareçiyezi; Rus.: nareçiyе meri i stepeni; наречие меры и степени
50. **bağlaç** Az.: bağlayıcı; Tkm.: soyuz ~ baaglayıcı; Gag.: baalaycı; Özb.: bóğlövçi; Uyg.: bağliğüçi; Tat.: terkägeç; Bşk.: terkäwes; Kmk: baylawuç; Krç.-Malk.: baylaw ~ baylam; Nog.: ûrkewîş; Kzk.: şılaw ~ jalgawlık sılaw ~ jalgaw; Krg.: baylamta; Alt.: kolbooçı; Hks.: palgandı; Tuv.: evilel; Şor.: *soyuz ~ paglaş; Rus.: soyuz; союз
51. **basit cümle** Az.: sadâ cümlä; Tkm.: yöönekey sözlem; Gag.: sadâ cümlä; Özb.: sódda gap; Uyg.: addiy cümlä; Tat.: gadi cömlä; Bşk.: yabay höyläm;

Kmk: prostoy cumla ~ *sayaw cumla ~ sıra cumla; Krç.-Malk.: boş ayıtım; Nog.: kabatsız yıyma; Kzk.: jay söylem; Krg.: cönököy süylöm ~ cay süylöm; Alt.: tegin ermek; Hks.: olañay p̄redlojeniye; Tuv.: pödüün tomak; Şor.: *tegen erek; Rus.: prostoye predlojeniye; простое предложение

52. basit zaman Az.: sadä zaman; Tkm.: yöönekey zamaan ~ saada zamaan; Gag.: sadä zaman; Özb.: *sódda zamón; Uyg.: addiy zaman; Tat.: gadi zaman ~ sintetik zaman; Bşk.: yabay zaman; Kmk: prostoy zaman ~ *sayaw zaman; Krç.-Malk.: boş zaman forma; Nog.: kabatsız zaman; Kzk.: jalpı osı şak; Krg.: cönököy çak; Alt.: tegin öy; Hks.: olañay tus; Tuv.: pödüün üye; Şor.: *tegen tem; Rus.: prostoye vremya; простое время

53. başta ünlü türemesi Az.: proteza ~ säs artımı; Tkm.: proteza; Gag.: proteza; Özb.: soz bóşida unli órttiriş; Uyg.: proteza ~ (D.Uyg.) söz beşida sozuq tavuşniñ pâyda bolup qelişi; Tat.: suzıqlarınñ östälüe ~ suzıq östälü ~ proteza; Bşk.: proteza; Kmk: proteza ~ söznü başına sozuk awaznı gelmeği; Krç.-Malk.: proteza; Nog.: proteza; Kzk.: proteza; Krg.: proteza (ündüü); Alt.: proteza; Hks.: proteza; Tuv.: proteza; Şor.: proteza; Rus.: proteza; протеза

54. başta ünsüz türemesi Az.: proteza ~ säs artımı; Tkm.: proteza; Gag.: proteza; Özb.: soz bóşida undóş órttiriş; Uyg.: proteza ~ (D. Uyg.) söz beşida üzük tavuşniñ pâyda bolup qelişi; Tat.: tartıqlarınñ östälüe ~ tartıq östälü ~ proteza; Bşk.: proteza; Kmk: proteza ~ söznü başına tutuk awaznı gelmeği; Krç.-Malk.: proteza; Nog.: proteza; Kzk.: proteza; Krg.: proteza (ünsüz); Alt.: proteza; Hks.: proteza; Tuv.: proteza; Şor.: *proteza; Rus.: proteza; протеза

55. belâgat *bk. söz sanatı*

56. belirli isim tamlaması ~ belirtili isim tamlaması Az.: täyini söz birlaşması; Tkm.: ayırğıçlı söz düzümi (ılalaşma); Gag.: afiksli bellilikçi laf birlaşmesi; Özb.: belgili qaratqıçlı birikma; Uyg.: üçüncü izafät; Tat.: öçençe izafät; Bşk.: bildäle isem hüzbäyläneşe; Kmk: belgilengen sıpatlık söz tağım; Krç.-Malk.: belgili aygaklawçusu (açıkławçusu) bolgan söz tutuş ~ üçünçü izafet; Nog.: belgilengen ayırğışlı söz baylanısı ~ üşinşi izafet; Kzk.: matasa baylanıskan anıktawıştıq söz tirkesi; Krg.: müçölüü anıктооç aykaşı; Alt.: kojultalu adılı söskolbu; Hks.: közîdîlgen çarıdığ sös pîrîgîzî; Tuv.: hevirlettingen hamarıştırarınñ padeinde turar sös-pile ilerettingen t'odaradılgalıg ka'ttujuşkıñ; Şor.: *kojundalıg pilimçi sös tizimi; Rus.: oformlennoye opredelitelnoye soçetaniye; оформленное определительное сочетание

- 57. belirli nesne ~ belirtili nesne** Az.: vasitäsiz tamamlıg; Tkm.: göni dooldurğıç; Gag.: afiksli dooru tamannık; Özb.: belgili vösitasiz toldiruvçı; Uyg.: eniq toğra toluqturğuçi ~ (D. Uyg.) eniq bivasitä toldurğuçi; Tat.: turı tāmamlıq; Bşk.: bildäle tura tultırwı; Kmk: belgilenen tuwra tolumluk; Krç.-Malk.: tamamlawçu boluş affiksli tuwra (tüz) tolturuw(çu); Nog.: belgilenen tuwra toltırğış; Kzk.: tura tolıktawış ~ jalgawlı tura tolıktawış; Krg.: müçölüü tike toluktooç; Alt.: kojultalu çike toltıraaçı; Hks.: közîdîlgen könî toldırıg; Tuv.: hevirkettingen t'ort nemelde; Şor.: kojundalu tüzüm koşkanı; Rus.: oformlennoye pryamoye dopolneniye; оформленное прямое дополнение
- 58. belirsiz isim tamlaması ~ belirtisiz isim tamlaması** Az.: II. növ täyini söz birläşmäsi; Tkm.: ayırğıçyı söz düzümi (ısnışma); Gag.: afikssiz bellilikçi laf birleşmesi; Özb.: belgisiz qaratqıçlı birikma; Uyg.: ikkinçi izafät; Tat.: ikençe izafät; Bşk.: bildähez isem hüzbäyläneşe; Kmk: belgilenmegen sıpatlık söz tagım; Krç.-Malk.: boluş affikssiz eki atdan kuralgan söz tutuş; Nog.: belgilenmegen ayırğışlı söz baylanısı; Kzk.: kabisa baylanıskan anıktawıştık söz tirkesi; Krg.: müçösüz anıktooç aykaşı; Alt.: kojulta t'ok adılı söskolbu; Hks.: közîdîlbeen çarıdığ sös pîrîgîzî; Tuv.: hevirketinmeen hamarıştırarınıñ padejinde sös-pile ilerettingen t'odaradılğahg ka'ttjuşkın; Şor.: *affiks çok pilimçi söz tizimi; Rus.: neoformlennoye opredelitelnoye soçetaniye; неформленное определительное сочетание
- 59. belirsiz nesne ~ belirtisiz nesne** Az.: ğeyri-müäyyän vasitäsiz tamamlıg; Tkm.: gıttak dooldurğıç; Gag.: afikssiz dooru tamannık; Özb.: belgisiz vösitasiz toldiruvçı; Uyg.: (B.Uyg.) naeniç toğra toluqturğuçi ~ (D.Uyg.) naeniç bivasitä toldurğuçi; Tat.: qıyıq tāmamlıq; Bşk.: bildähez tura tultırwı; Kmk: belgilenmegen tuwra tolumluk; Krç.-Malk.: tamamlawçu boluş affikssiz tuwra tolturuw(çu); Nog.: belgilenmegen tuwra toltırğış; Kzk.: jalgawsız tuwra tolıktawış ~ tuwra tolıktawıştıñ jasırın türi; Krg.: müçösüz tike toluktooç; Alt.: kojulta t'ok çike toltıraaçı; Hks.: közîdîlbeen könî toldırıg; Tuv.: hevirketinmeen t'ort nemelde; Şor.: affiks çok tüzüm koşkanı; Rus.: neoformlennoye pryamoye dopolneniye; неформленное прямое дополнение
- 60. belirsizlik sıfatı** Az.: ğeyri-müäyyän miğdar sayı; Tkm.: näämğäälim çalışma; Gag.: bellisiz söz (aderlik, sayılık h.b.); Özb.: *tahminiylek sıfatı; Uyg.: naeniç süpät; Tat.: mıqdar räweşe; Bşk.: bildähezlek sıfatı; Kmk: belgisiz sanaw sıpat söz; Krç.-Malk.: belgisiz sıfat; Nog.: belğisiz sıpat; Kzk.: *belgisizdik esimdigi; Krg.: katıştık sın atooç ~ çamalama sın atooç; Alt.: t'artı t'ok soluma ~ toozi t'art emes sös; Hks.: ile nimes pîldîrtki; Rus.: neopredelyonnoye mestoimeniye; neopredelyonno-koliçestvennoye slovo; неопределённое местоимение; неопределённо-количественное слово

- 61. belirsizlik zamiri** Az.: ğeyri-müäyyän ävâzlik; Tkm.: nämäälim çalışma; Gag.: bellisiz aderlik; Özb.: *tahminiyylik ölmöşi; Uyg.: bälgüsizlik almişi ~ eniqsizliq almişi; Tat.: bilgesezlek almaşlığı; Bşk.: bildäheglek almaşi; Kmk.: belgisiz orunça; Krç.-Malk.: belgisiz almaş; Nog.: belğisiz awıs; Kzk.: *belgisizdik esimdiği ~ *mölşer üstewi; Krg.: çamalama at atooç; Alt.: t'artı t'ok soluma; Hks.: İle nimes orındı; Tuv.: to'dargay eves at ornu; Rus.: neopredelyonnoye mestoimeniye; неопределённое местоимение
- 62. belirten** *bk. tamlayan*
- 63. belirtili isim tamlaması** *bk. belirli isim tamlaması*
- 64. belirtili nesne** *bk. belirli nesne*
- 65. belirtisiz isim tamlaması** *bk. belirsiz isim tamlaması*
- 66. belirtisiz nesne** *bk. belirsiz nesne*
- 67. benzerlik eki ~ benzetme eki** Az.: bänzätmä bildirän goşma ~ bänzärlik şakilçisi; Tkm.: meñzetme affiksi ~ meñzetme goşulması; Gag.: benzetmäk afiksi; Özb.: oşxatış qoşımçasi; Uyg.: (B.Uyg.) oşxatma qořumçä ~ (D.Uyg.) oşxatma qoşumçisi; Tat.: oşxatlıq qoşımçasi; Bşk.: oşxatıw affiksi; Kmk.: oşatıw qořumçä; Krç.-Malk.: teñleşdiriw (uşatıw) magana bergen affiksi; Nog.: usastırma kosımçası ~ usatıw kosımçası; Kzk.: uksatıw kosımçası; Krg.: okşoşturıw müçösü; Alt.: tüñdeşitirü kojulta; Hks.: tööyles hozımı; Tuv.: tömeyleer, teñneer a'rtınçı; şor.: *tööyleş affiksi; Rus.: upodobitelnyı affiks; уподобительный аффикс
- 68. benzeşme ~ asimilasyon** Az.: assimilyasiya; Tkm.: meñzeřme ~ assimilyasiya; Gag.: asimilätsiya; Özb.: assimilatsiya ~ oşxatlık; Uyg.: assimilyatsiyä; Tat.: oşxatıw ~ oşxatıw ~ assimilätsiya; Bşk.: assimilyatsiya; Kmk.: boysınıw ~ oşatıw; Krç.-Malk.: assimilätsiya; Nog.: assimilyatsiya; Kzk.: assimilyatsiya ~ dıbıs ündestigi; Krg.: okşoşturıw ~ assimilyatsiya; Alt.: assimilyatsiya; Hks.: assimilyatsiya; Tuv.: assimilyatsiya ~ tömeylejiri; şor.: assimilyatsiya; Rus.: assimilyatsiya ~ upodobleniye; ассимиляция ~ уподобление
- 69. benzeşmezlik** *bk. aykırılışma*
- 70. benzetme eki** *bk. benzerlik eki*
- 71. bildirme eki** Az.: xäbär şakilçisi; Tkm.: kem işlik ~ habarlık goşulmaları; Gag.: predikatlık afiksi; Özb.: kesimlik qoşımçasi; Uyg.: höküm bağlamçı peil qoşımçisi; Tat.: xäbärlek qoşımçasi; Bşk.: xäbärlek affiksi; Kmk.: xabarlık qořumçä; Krç.-Malk.: hapaşlık affiks ~ hapaçı affiks; Nog.: habarlawış

kosımşası; Kzk.: jiktik jalgaw; Krg.: bayandooçtuk müçö ~ cak müçö; Alt.: aydılaaçınıñ kojultazı; Hks.: söyleeçî hozımı; Tuv.: -dır, -dir tep pa'dıtkaar a'rtıncı; Şor.: *aytkı sözön affiksi; Rus.: affiks skazyemosti; аффикс сказуемости

72. bildirme kipleri Az.: xəbər forması; Tkm.: iışlik formaları; Gag.: oluşluk çalımı; Özb.: xabar mayli ~ icró mayli; Uyg.: eniq mäyl ~ (D. Uyg.) bayan mäyli; Tat.: xikäyaläu nakloneniyeşe ~ xikäya fiğıl' ~ xikäyaläu törläneşe; Bşk.: xəbär höykäleşe; Kmk.: xabar bağış; Krç.-Malk.: tuwra turuş; Nog.: habar türkîmî ~ habar nakloneniye; Kzk.: aşık ray; Krg.: bayandagıç iñgay ~ cay iñgay; Alt.: öylü keber; Hks.: iskîrîglîg nakloneniye ~ iskîrîg formazı; Tuv.: poluuşkun nakloneniyezi; Şor.: *tem nakloneniye; Rus.: iz'yavitelnoye nakloneniye; изъявительное наклонение

73. bilim dili Az.: elmi dil; Tkm.: ılmı dil; Gag.: bilim dili ~ bilim stili; Özb.: ilmiy tıl; Uyg.: ilim tili; Tat.: ğıylmî tele ~ fân tele; Bşk.: ğilmi tel ~ fänni tel; Kmk.: ilmu til; Krç.-Malk.: ilmu til; Nog.: ilmî tîlî; Kzk.: gılımıy til ~ gılım tili ~ gılımış stil; Krg.: ilimiy til; Alt.: bilim til; Hks.: nauka (pîlîs) tîlî; Tuv.: ertem tılı; Şor.: *piliş tili ~ nauka tili; Rus.: nauçnyı yazık; научный язык

74. bir sesin varyantları *bk. alofon*

75. bir şeklin varyantları *bk. alomorf*

76. birinci şahıs Az.: birinci şaxs; Tkm.: birinci şahs; Gag.: birinci üz; Özb.: birinçi şaxs; Uyg.: birinçi şaxs; Tat.: berençe zat; Bşk.: berense zat; Kmk.: birinçi bet; Krç.-Malk.: birinçi bet; Nog.: birinşi özlîk; Kzk.: birinşi jak; Krg.: birinçi cak (1-cak); Alt.: baştapkı t'üzün; Hks.: pastağı sıray; Tuv.: pırgı arın; Şor.: paştapkı eezi; Rus.: pervoye litso; первое лицо

77. birinci şahıs iyelik ekleri Az.: birinci şaxsin mänsubiyyät şakilçisi; Tkm.: birinci şahs degişlilik goşulması ~ birinci yöñkemääniñ goşulması; Gag.: birinci üzün saabilik afiksleri; Özb.: birinçi şaxs egalik qoşımçaları; Uyg.: birinçi şaxs igilik qoşumçiliri ~ (D.Uyg.) birinçi şaxs tävälik qoşumçiliri; Tat.: berençe zat tartımuşımçaları; Bşk.: eyälek yalğawınıñ berense zatı; Kmk.: birinçi betni mülk qoşumçaları; Krç.-Malk.: birinçi betni iyelik affiksleri; Nog.: birinşi özlîktîñ tartım kosımşaları; Kzk.: birinşi jak täweldik jalgawı; Krg.: 1-caktın taandık müçösü; Alt.: baştapkı t'üzünnin menziner kojultaları; Hks.: pastağı sıraydağı tartılğı formanıñ hozımı; Tuv.: pırgı arınıñ hamaarılga ko'jumaa; Şor.: *baştapkı eedaki tartım formanıñ affiksteri; Rus.: affiksı prinadlejnosti pervogo litsa; аффиксы принадлежности первого лица

78. birinci şahıs teklik Az.: birinci şaxsin tāk halı; Tkm.: birinci şahsıñ birligi ~ birinci yöñkemääniñ birligi; Gag.: birlik sayının birinci üzü; Özb.: birinçi

şaxs birlik; Uyg.: birinçi şaxs birlik san; Tat.: berençe zat berlek sanı; Bşk.: berlek hanınıñ berense zatı; Kmk.: birinçi betni teklik sanawu; Krç.-Malk.: birinçi betni birlik sanı; Nog.: bîrîñşî özlîqtîñ bîrlîk sanı; Kzk.: jekeşe birinşi jak ~ birinşi jak jekeşe; Krg.: cekelik sandın 1-cagı; Alt.: t'añıs toonıñ baştapkı t'üzünü; Hks.: pîr sannıñ pastagı sırayı; Tuv.: pirgi arınıñ çañgıstıñ sanı; Şor.: pîr sanıñ paştapkı eezi; Rus.: pervoye litso yedinstvennogo çisla; первое лицо единственного числа

79. birincil ses *bk. asli ses*

80. birincil uzunluk *bk. asli uzunluk*

81. birleşik cümle Az.: müräkkäb cümlä; Tkm.: goşma sözlem; Gag.: katlı cümlä; Özb.: qoşma gap; Uyg.: qoşma cümlä; Tat.: quşma cömlä; Bşk.: quşma höyläm; Kmk.: koşma cumla; Krç.-Malk.: koş ayım; Nog.: kabatlı yıyma; Kzk.: kurmalas söylem; Krg.: tataal süylöm; Alt.: kolbolu ermek; Hks.: hadıl predlojeniye; Tuv.: narın tomak; Şor.: *kadıl erbek; Rus.: slojnoye predlojeniye; сложное предложение

82. birleşik ek Az.: müräkkäb şakilçi; Tkm.: goşma affiks; Gag.: *birleşik afiks; Özb.: qoşma qoşımça ~ murakkab qoşımça; Uyg.: müräkkäp qoşımça; Tat.: qatlauli quşımça ~ quşma quşımça; Bşk.: quşma affiks ~ quşma yağğaw; Kmk.: koşma affiks ~ koşma koşımça; Krç.-Malk.: koş affiks; Nog.: kabatlı kosımşa; Kzk.: kürdeli jurnak; Krg.: tataal müçö; Alt.: kolbolu kojulta; Hks.: hadıl hozım; Tuv.: narın ko'jumak; Şor.: *kadıl affiks; Rus.: slojnyy affiks; сложный аффикс

83. birleşik fiil Az.: müräkkäb fe'l; Tkm.: goşma işlik; Gag.: katlı işlik ~ *birleşik işlik; Özb.: qoşma fe'l; Uyg.: müräkkäp peil; Tat.: tezmä fiğil' ~ quşma fiğil'; Bşk.: quşma qılım; Kmk.: koşma glagol ~ koşma işlik; Krç.-Malk.: kuraw etim ~ koş etim ~ kuralğan etim; Nog.: kabatlı glagol; Kzk.: kürdeli etistik; Krg.: tataal etiş; Alt.: kolbolu glagol; Hks.: hadıl glagol; Tuv.: narın kılıg sözü; Şor.: *kadıl glagol; Rus.: slojnyy glagol; сложный глагол

84. birleşik isim Az.: müräkkäb isim ~ müräkkäb ad; Tkm.: goşma aat; Gag.: katlı adlık; Özb.: qoşma ót; Uyg.: qoşma isim; Tat.: quşma isem; Bşk.: quşma isem; Kmk.: koşma at; Krç.-Malk.: kuralğan at ~ koş at; Nog.: kabatlı at; Kzk.: kürdeli esim ~ kurdeli ataw; Krg.: tataal zat atooç; Alt.: kolbolu adalgış; Hks.: hadıl attar; Tuv.: narın at ~ narın çüve adı; Şor.: *kadıl at ~ *kadıl at sözi; Rus.: slojnoye imya; сложное имя

85. birleşik kelime Az.: müräkkäb söz; Tkm.: goşma söz; Gag.: katlı laf; Özb.: qoşma soz; Uyg.: müräkkäp söz; Tat.: quşma süz; Bşk.: quşma hüž;

Kmk: koşma söz; Krç.-Malk.: koş söz; Nog.: kabatlı söz; Kzk.: kürdeli söz ~ birikken söz; Krg.: tatal söz; Alt.: kolbolu sös; Hks.: hadil sös; Tuv.: narın sös; Şor.: *kadil sös; Rus.: slojnoye slovo; сложное слово

- 86. birleşik zaman** Az.: mürakkâb zaman; Tkm.: çılşırımli zamaan; Gag.: *birleşik zaman; Özb.: murakkab zamón; Uyg.: murakkâp zaman; Tat.: analitik zaman; Bşk.: quşma zaman; Kmk: *koşma zaman; Krç.-Malk.: koş zaman; Nog.: kabatlı zaman; Kzk.: aygaktı-aygaksız ötken şak türi; Krg.: tatal çak; Alt.: kolbolu öy; Hks.: hadil tus; Tuv.: narın üye; Şor.: *kadil tem; Rus.: slojnoye vremya; сложное время
- 87. boğaz** Az.: boğaz; Tkm.: bogaz; Gag.: buaz; Özb.: boğiz; Uyg.: boğuz; Tat.: bugaz ~ tamaq; Bşk.: boğaz; Kmk: tamak; Krç.-Malk.: bogurdak ~ tamak; Nog.: tamak; Kzk.: kömey; Krg.: kekirtek; Alt.: tamak; Hks.: tamah; Tuv.: poosaa; Şor.: tabak; Rus.: gortan'; гортань
- 88. boğumlanma** Az.: artikulyasiya ~ mäxrâc; Tkm.: artikulyaasiyaa; Gag.: artikulâtsiya ~ sölenti; Özb.: artikulyatsiya; Uyg.: (B.Uyg.) artikulyatsiyä ~ (D.Uyg.) tälâppuz; Tat.: artikulâtsiya; Bşk.: artikulyatsiya ~ äyteleş; Kmk: artikulâtsiya; Krç.-Malk.: artikulâtsiya; Nog.: artikulyatsiya; Kzk.: artikulyatsiya; Krg.: artikulyatsiya; Alt.: artikulyatsiya; Hks.: artikulyatsiya ~ tapsagnıñ pütçetken oñdayı; Tuv.: artikulyatsiya; Şor.: *artikulyatsiya; Rus.: artikulyatsiya; артикуляция
- 89. boğumlanma noktası** Az.: artikulyasiya yeri ~ mäxrâc yeri; Tkm.: artikulyaasiyaanıñ ornı; Gag.: artikulâtsiya eri; Özb.: artikulyatsiya ornı; Uyg.: (B.Uyg.) artikulyatsiyä ornı ~ (D.Uyg.) tälâppuz ornı; Tat.: awaznıñ barlıqqa kilü urını; Bşk.: artikulyatsiya urını ~ äyteleş urını; Kmk: artikulâtsiya yeri ~ aytilagan yeri; Krç.-Malk.: tawuşnu kuralgan ceri; Nog.: artikulyatsiya yerî (ornı); Kzk.: artikulyatsiya ornı; Krg.: artikulyatsiya ordu; Alt.: artikulyatsiya t'eri; Hks.: tapsagnıñ pütçetken ornı ~ artikulyatsiya; Tuv.: ünnernıñ tı'ptır çeri; Şor.: *artikulyatsiya çeri ~ ünnıñ pudurçatkan çeri (ornı); Rus.: mesto artikulyatsii; место артикуляции
- 90. bulunma hâli ~ lokatif hâli** Az.: yerlik hal; Tkm.: vagt-orun düşüm; Gag.: erlik hal; Özb.: orin-payt kelişigi; Uyg.: orun-waqit keliş; Tat.: urın-waqit kileşe; Bşk.: urın-waqit kileşe; Kmk: yer padej ~ yer geliş; Krç.-Malk.: orunlawçu boluş; Nog.: orın kelîs; Kzk.: jatis septik; Krg.: catış cöndömösü; Alt.: t'erleeçi kubultkış; Hks.: orıngı padej ~ orıngı hubulthis; Tuv.: turarınnıñ padeji; Şor.: çergi keliş; Rus.: mestny padej; местный падеж

- 91. bükümlü diller** Az.: flektiv dillär; Tkm.: flektiv diller; Gag.: fleksiyalı dillär; Özb.: flektiva tillar; Uyg.: flektiv tillar ~ (D.Uyg.) filektiv tillar; Tat.: flektiv tellär; Bşk.: flektiv teldär; Kmk: fleksiya tiller; Krç.-Malk.: fleksiyalı tiller; Nog.: flektiv tiller; Kzk.: flektivti tilder; Krg.: flektivdüü tilder; Alt.: flektiv tilder; Hks.: flektivnay tiler; Tuv.: flektivtig tildar; Şor.: *flektiv tiller; Rus.: flektivniye yazıki; флективные языки
- 92. büyük uyum** *bk. kalınlık incelik uyumu*
- 93. büyük ünlü uyumu** *bk. kalınlık incelik uyumu*
- 94. canlı dil** Az.: canlı dil; Tkm.: caanh dil ~ caanlı gepeşik dili; Gag.: diri dil ~ kullanılan dil; Özb.: tirik til; Uyg.: hazırqi til; Tat.: tere tel; Bşk.: yänle tel; Kmk: saw til; Krç.-Malk.: saw til ~ busagatda söleşilgen til ~ söleşilinñen til; Nog.: yanlı tıl ~ kullanılan tıl; Kzk.: tiri til; Krg.: tirüü til; Alt.: tirü til; Hks.: tîrîg tıl; Tuv.: tirig til; Şor.: tirig til; Rus.: jivoy yazık; живой язык
- 95. cevap ünlemi** Az.: täsdig ädatı; Tkm.: cogaap sözi; Gag.: kayıllık duygucusu; Özb.: *tasdiq undovi; Uyg.: cavap imliqliri ~ tästiqlaş imliqliri; Tat.: raslau ımlık ~ *söylämneñ çınarlıqqa mönäsäbäten belderüçe modal' süz; Bşk.: yawap ımlıǵı; Kmk: *gertileygen cawaplı ünlük; Krç.-Malk.: cuwaplawçu (howlawçu) mejdometiye ~ razılıknı bildirgen mejdometiye; Nog.: yawap ün sözi; Kzk.: *köñil-küy-işarat odagayları; Krg.: cay sırdık söz ~ coop sırdık söz; Alt.: t'aratkan kıyǵılı; Hks.: çöpsinıs hiyǵılas; Tuv.: pa'ditkaar algı sözü (ayan sözü); Şor.: *çaratkan kıyǵı; Rus.: utverditelnoye mejdometiye; утвердительное междометие
- 96. cins isim** Az.: ümumi isim; Tkm.: cins aatlar; Gag.: adetçä adlık; Özb.: turdóş ót; Uyg.: (B.Uyg.) umumiy isim ~ (D.Uyg.) omumiy isim; Tat.: kümäklek isem ~ urtaqlıq isem; Bşk.: urtaqlıq isem; Kmk: cins at; Krç.-Malk.: tukum at; Nog.: ortak at; Kzk.: jalpı esim; Krg.: calpı at; Alt.: tekşi adalgı; Hks.: naritsatelnay at ~ tiksî adalgı; Tuv.: niiti çüve adı; Şor.: *tekşi at sözi; Rus.: naritsatelnoye imya; нарицательное имя
- 97. cinsiyet** Az.: cins; Tkm.: cins; Gag.: cins; Özb.: cins; Uyg.: (B.Uyg.) cinis ~ (D.Uyg.) siyğa kategoriyisi; Tat.: rod ~ cenes; Bşk.: rod; Kmk: cins ~ rod; Krç.-Malk.: rod; Nog.: *tür ~ rod; Kzk.: jınıs ~ rod; Krg.: rod; Alt.: rod; Hks.: rod; Şor.: *rod; Rus.: rod; род
- 98. cinsiyetsiz** Az.: orta cins; Tkm.: cinssız; Gag.: neytral cins; Özb.: cinssız; Uyg.: (B.Uyg.) cinissız ~ (D.Uyg.) orta siyğa; Tat.: sredniy rod ~ urta cenes; Bşk.: sredniy rod; Kmk: sredniy rod ~ cinlıksız; Krç.-Malk.: sredniy rod; Nog.: *türsîz ~ orta tür ~ sredniy rod; Kzk.: sredniy rod; Krg.: sredniy rod;

sredniy rod; Alt.: sredniy rod; Hks.: sredniy rod; Şor.: *sredniy rod; Rus.: sredniy rod; средний род

99. cümle Az.: cümlä; Tkm.: sözlem; Gag.: cümlä; Özb.: gap ~ cumla; Uyg.: cümlä; Tat.: cömlä; Bşk.: höyläm; Kmk: cumla; Krç.-Malk.: aytım; Nog.: yıyma; Kzk.: söylem; Krg.: süylöm; Alt.: ermek; Hks.: predlojeniye; Tuv.: tomak; Şor.: *erbek; Rus.: predlojeniye; предложение

100. cümle başı edatları Az.: cümlä başında gälän ädatlar; Tkm.: söz soñı kömekçiler; Gag.: cümlä başında modal lafları, baalaycılar yada paycıklar; Özb.: *gap bôşidagi komakçılar; Uyg.: tirkälmilär; Tat.: terkägeçler ~ kisäkçälär ~ mönäsäbätleklär; Bşk.: bäyläwes; Kmk: *cumlanı başındağı modalniy sözler, gesekçeler, baylawuçlar; Krç.-Malk.: baylawla ~ kesekçikle; Nog.: tırkewişler ~ kesekşeler; Kzk.: modal' sözder ~ jalgawlık ~ demewlik; Krg.: candooç ~ cölökçü sözdör; Alt.: modal' söstör, kolbooçılar, bölügeşter ermek bajında; Hks.: sös soo ~ ulag söster; Tuv.: ederinçiler; evilel, evililzig söster; Şor.: soon-sözter; Rus.: modalniye slova, soyuzı ili çastitsı v načale predlojeniya; модальные слова, союзы или частицы в начале предложения

101. cümle bilgisi ~ sentaks Az.: sintaksis; Tkm.: sintaksis; Gag.: sintaksis; Özb.: sintaksis; Uyg.: sintaksis; Tat.: sintaksis; Bşk.: sintaksis; Kmk: sintaksis; Krç.-Malk.: sintaksis; Nog.: sintaksis; Kzk.: sintaksis; Krg.: sintaksis; Alt.: sintaksis; Hks.: sintaksis; Tuv.: sintaksis; Şor.: sintaksis; Rus.: sintaksis; синтаксис

102. cümlenin ögeleri *bk. cümlenin unsurları*

103. cümlenin unsurları ~ cümlenin ögeleri Az.: cümlä üzvläri; Tkm.: sözlem agzaaları; Gag.: cümlä payları; Özb.: gap bolaklari; Uyg.: (B.Uyg.) cümlä müçiliri ~ (D.Uyg.) cümlä böläkliri; Tat.: cömlä kicäkläre; Bşk.: höyläm kişäktäre; Kmk: cumlanı gesekleri ~ cumlanı ortakçıları; Krç.-Malk.: aytımın çlenleri; Nog.: yıymadıñ müşelerî; Kzk.: söylem müşeleri; Krg.: süylöm müçölörü; Alt.: ermektiñ çlenderi; Hks.: predlojeniyenîñ çlennerî (kizekterî); Tuv.: tomak kejiğünneri; Şor.: *erbektiñ çlenneri ~ *erbektiñ kezekteri; Rus.: çleni predlojeniya; члены предложения

104. çekim Az.: täsrif ~ däyişmä ~ hallandırma; Tkm.: yöñkeme ~ yöñkeme bilen üytgame; Gag.: hallamak; diişmäk; Özb.: turlaniş-tuslaniş; Uyg.: türliniş ~ tüsliniş; Tat.: kileş belän törläneş ~ kileş belän törlänü; törläneş; Bşk.: kileş menän üzgärew ~ kilimdarzıñ üzgärewe; Kmk: türleniş ~ türleniw; Krç.-Malk.: boluşlada, betde, sanda türleniw ~ cegiliw ~ boluşlada calganıw; Nog.: kelis pen türlenüw ~ özlük pen türlenüw; Kzk.: septew ~ jiktew; Krg.: cöndölüş; Alt.: kubultkişla kubuları ~ t'üzünle kubuları; Hks.: hubulus

(padejçe paza sırayca hubulus); Tuv.: öskertilge; Şor.: kelişterbe sabılçatkamı (sabilçatkannarı), eelerbe sabılçatkannarı; Rus.: skloneniye; spryajeniye; склонение; спряжение

- 105. çekim eki** Az.: täsriflänmä şäkilçisi ~ hal şäkilçisi; Tkm.: yöñkeme goşulması ~ üytgedici goşulma; Gag.: hallamak afiksleri; diişmäk afiksleri; Özb.: turlóvçi-tuslóovçi qoşımça; Uyg.: türügüçi vä tüsliniş qoşımçiliri; Tat.: törländergeç quşımça; Bşk.: kileş yalğawzarı ~ zat yalğawzarı; Kmk: türleñiw qoşımçası ~ türleñiş qoşımçası; Krç.-Malk.: boluş, bet affiksi; Nog.: kelis kosımşaları ~ özlük kosımşaları; Kzk.: septik-jiktik jalğawları; Krg.: cöndömö müçösü; Alt.: kubultkışla-tüzünle kubularnıñ kojultazı; Hks.: hubulus hozımı; Tuv.: öskertilge ko'jumaktarı; Şor.: sabıtıkı affiksi; Rus.: affiks skloneniya ~ spryajeniya; аффикс склонения ~ спряжения
- 106. çekimli fiil** Az.: täsriflänän fe'l; Tkm.: üytgeyään işlikler; Gag.: üzülü işlik; Özb.: tuslanışlı fe'l ~ şaxsli fe'l; Uyg.: (B.Uyg.) şaxslik peil ~ (D.Uyg.) tüslinidiğan peil; Tat.: zatlanışlı fiğil'; Bşk.: sikle qılım; Kmk: betli işlik; Krç.-Malk.: türleñiwçü etim ~ cegiliwçü etim; Nog.: özlük pen türleñen glagol; Kzk.: jiktik jalğawlı etistik; Krg.: caktuu etiş (caktala turgan); Alt.: kojultalu glagol; Hks.: glagolnıñ pıldırîglîg formazı; Tuv.: öskerilir kılığ sözü; Şor.: *finit glagol; Rus.: finitny glagol; финитный глагол
- 107. çekimsiz fiil** Az.: täsriflänmäyän fe'l; Tkm.: üytgemeyään işlikler; Gag.: üzülsüz işlik; Özb.: tuslanışsız fe'l ~ şaxssiz fe'l; Uyg.: (B.Uyg.) şaxssiz peil ~ (D.Uyg.) tüslänmäydiğan peil; Tat.: zatlanışsız fiğil'; Bşk.: sikhez qılım; Kmk: betsiz işlik; Krç.-Malk.: türleñmewçü etim ~ cegilmewçü etim; Nog.: türleñmegen glagol; Kzk.: tuyık etistik; Krg.: caksız etiş; Alt.: kojulta t'ok glagol; Hks.: glagolnıñ ile nimes formazı; Tuv.: öskerilbes kılığ sözü; Şor.: *finit ebess glagol; Rus.: infinitny glagol; инфинитный глагол
- 108. çene** Az.: çänä; Tkm.: eñek; Gag.: çenä; Özb.: çağ; Uyg.: iñäk; Tat.: kaznalık ~ teş kaznası ~ iyäk; Bşk.: yañaq; Kmk: çene ~ yayak süyek; Krç.-Malk.: cayak süyek; Nog.: yak; Kzk.: jak; Krg.: caak; Alt.: aldıgı t'aak ~ altıgı t'aak; Hks.: naah (söögî); Tuv.: segel; Şor.: naak söögü; Rus.: çelyust; челюсть
- 109. çeviri yazı** Az.: transliterasiya; Tkm.: transliteratsiya; Gag.: transliteratsiya ~ aktarma yazı; Özb.: transliteratsiya; Uyg.: tärcimilik yeziq ~ transliteratsiyä; Tat.: transliteratsiya; Bşk.: transliteratsiya; Kmk: transliteratsiya; Krç.-Malk.: transliteratsiya; Nog.: transliteratsiya; Kzk.: transliteratsiya; Krg.: transliteratsiya; Alt.: transliteratsiya; Hks.: transliteratsiya; Tuv.: transliteratsiya; Şor.: transliteratsiya; Rus.: transliteratsiya; транслитерация

- 110. çıkma hâli ~ ayrılma hâli ~ ablatif hâli** Az.: çıxışlıq hal; Tkm.: çıxış düşüm; Gag.: çıkış hal; Özb.: çiqış kelişigi; Uyg.: çiqış keliş; Tat.: çığış kileşe; Bşk.: sığanaq kileş; Kmk.: çigım padej ~ çigım geliş; Krç.-Malk.: baslawçu boluş; Nog.: şıgıs kelîs; Kzk.: şıgıs septik; Krg.: çigış cöndömösü; Alt.: çığıttu kubultkış; Hks.: sıgıngı padej ~ sıgıngı hubulthus; Tuv.: üneriniñ padeji; Şor.: şıgım keliş; Rus.: ishodniy padej; исходный падеж
- 111. çift dudak ünsüzü** Az.: goşa dodag samiti; Tkm.: goşa doodak çekimsizi; Gag.: çiftdudaklı vokal; Özb.: lab-lab undós; Uyg.: qoş lāv tavuşı; Tat.: iren-iren tartıǵı – bilabial' tartıq; Bşk.: ike iren önö; Kmk.: eki erinli tutuk; Krç.-Malk.: erinli kısık ~ erinli tunakı; Nog.: ekî erin tartıǵı; Kzk.: kos erindik ~kos erin dawıssız; Krg.: koş erinçil ünsüz; Alt.: erin tuyuk tabış; Hks.: irinnîg ün çoh; Tuv.: i'yi erinniñ a'jik eves ünü; Şor.: *erni erni soglasniy üni; Rus.: gubno-gubnoy soglasniy ~ bilabialniy soglasniy; губно-губной согласный ~ билабиальный согласный
- 112. çocuk dili** Az.: uşag dili; Tkm.: çaaga dili; Gag.: uşak dili; Özb.: bólalar tili ~ bólalar nutqı; Uyg.: (B.Uyg.) bovaq tili ~ (D.Uyg.) gödäk tili ~ balilar tili; Tat.: balalar söyläme; Bşk.: balalar tele; Kmk.: yaşlanı tili; Krç.-Malk.: sabiy til; Nog.: bala tîlî; Kzk.: balalar tili; Krg.: bala tili; Alt.: baldar tili; Hks.: pala tîlî; Tuv.: uruglar çugaazi; Şor.: pala tili; Rus.: yazık detey ~ detskaya reç'; язык детей ~ детская речь
- 113. çok anlamlı** Az.: çox mənali; Tkm.: köp maanılı; Gag.: çokmaanalı; Özb.: kop ma'nóli ~ polisemantik; Uyg.: köp mánilik; Tat.: küp mägnäle; Bşk.: küp mäğänäle; Kmk.: köp ma'nalı; Krç.-Malk.: köp maganalı (söz); Nog.: köp mánelî; Kzk.: köp magınalık ~ köp magınalı; Krg.: köp maanilüü; Alt.: köp uçurlu; Hks.: köp pildirîglîg; Tuv.: höy u'tkalıg; Şor.: *köp uñnamniğ; Rus.: mnogoznaçniy ~ polisemantiçniy; многозначный ~ полисемантический
- 114. çokluk birinci şahıs eki** Az.: birinci şahsin cäm şakilçisi; Tkm.: birinci şahs köplük goşulması; Gag.: çokluk sayıda birinci üzün affiksi; Özb.: koplikdagi birinçi şaxs qoşımçasi; Uyg.: birinçi şäxs köplük qoşumçisi; Tat.: berençe zat küplek sanı quşumçasi; Bşk.: berense zat küplek yalǵawı; Kmk.: birinçi betni köplük sanawunu koşumçasi; Krç.-Malk.: köplük sanda birinçi betni affiksi; Nog.: köplük san birinşi özliktin kosımşasi; Kzk.: köpşe birinşi jak jalǵawı; Krg.: köptük sandaǵı l-caktın müçösü; Alt.: köp toodo baştapkı t'üzünniñ kojultazı; Hks.: köp sannıg pastagı sırayniñ hozımı; Tuv.: höynüñ sanınıñ pirgi arınıñ ko'jumaa; Şor.: köp sanda paştapkı eeziniñ affiksi; Rus.:

affiks pervogo litsa mnojestvennogo çisla; аффикс первого лица множественного числа

- 115. çokluk eki** Az.: cäm şäkilçisi; Tkm.: köplük goşulması; Gag.: çokluk afiksi; Özb.: koplik qoşımçasi; Uyg.: köplük qoşımçisi; Tat.: küplek quşımçasi; Bşk.: küplek yağawı; Kmk.: köplük koşımçasi; Krç.-Malk.: köplük sannı affiksi; Nog.: köplik kosımşasi; Kzk.: köptik jalğaw; Krg.: köptük müçö; Alt.: köp toonıñ kojultazı; Hks.: köp sannıñ hozımı; Tuv.: höynüñ sanınıñ ko'jumaa; Şor.: köp sannıñ affiksi; Rus.: affiks mnojestvennosti; аффикс множественности
- 116. damak** Az.: damag; Tkm.: damak; Gag.: damak; Özb.: tañlay; Uyg.: tañlay; Tat.: añqaw; Bşk.: añqaw; Kmk.: tañlaw; Krç.-Malk.: tañlawuk; Nog.: tañlay; Kzk.: tañday; Krg.: tañday; Alt.: tañday; Hks.: hurgah; Tuv.: t'aalay; Şor.: kurgak, til; Rus.: nyobo; нёбо
- 117. damak ünsüzü** Az.: dilarxası samit; Tkm.: bogaz çekimsizi ~ damak çekimsizi; Gag.: damaklı konson; Özb.: til órqa undóşi; Uyg.: (B.Uyg.) til käyni üzük tawuş ~ (D.Uyg.) til uçı käyni üzük tawuşı; Tat.: tel artı tartıǵı; Bşk.: añqaw tartınqıhı; Kmk.: til artı tutugu; Krç.-Malk.: tilni art kesegi bla ayılğan kısıq tawuş ~ tilni art kesegi bla ayılğan tunakı tawuş; Nog.: tañlay tartıǵı ~ til artı tartıǵı; Kzk.: til artı dawıssızı; Krg.: tañdayçıl ünsüz tıbış; Alt.: tañday tuyuk tabış; Hks.: tıl soondagı ün çoh tapsag; Tuv.: tıl soonuñ a'jik eves ünü; Şor.: tildiñ sooba aydılçatkan soglasnıy; Rus.: zadneyaziçny soglasnıy / zadnenyobny soglasnıy; заднеязычный согласный / задненёбный согласный
- 118. dar ünlü** Az.: dar sait ~ gapalı sait; Tkm.: daar çekimli; Gag.: dar vokal; Özb.: tór unli; Uyg.: (B.Uyg.) tar sozuq tawuş ~ (D.Uyg.) yuqırı sozuq tawuş; Tat.: tar suzıq ~ yabıq suzıq ~ yuǵarı kütäreleşle suzıq; Bşk.: tar huşınqı; Kmk.: tar sozuk; Krç.-Malk.: tar açık; Nog.: tar sozık; Kzk.: kısıañ dawıstı; Krg.: kuuş ündüü; Alt.: tapçı ündü tabış; Hks.: tar ünnig tapsag; Tuv.: k'zaa a'jik ün; Şor.: *tar glasnıy ün; Rus.: uzkiy glasnıy; узкий гласный
- 119. daralma** Az.: daralma; Tkm.: daaralma; Gag.: daralmak; Özb.: tórayış; Uyg.: tariyiş; Tat.: tarayu; Bşk.: tarayıw; Kmk.: tar boluw; Krç.-Malk.: tar boluw; Nog.: tarayuw; Kzk.: tarıluw; Krg.: tar boluu; Alt.: tapçılanañ; Hks.: targılanañ; Şor.: *targılanañ; Rus.: sujeniye ~ sujivaniye; сужение ~ суживание
- 120. datif hâli** *bk. yönelme hâli*
- 121. devrik cümle** Az.: cümlädä sözlärin yer däyişmäsi ~ inversiya; Tkm.: dogrı dääl sözlem; Gag.: ters cümlä; Özb.: inversiyali gap; Uyg.: tätür cümlä;

Tat.: kire tärтіple cömlä ~ inversiyäle cömlä; Bşk.: inversiyalı höyläm; Kmk: inversiyalı cumla; Krç.-Malk.: inversiyalı ayıtım; Nog.: inversiyalı yıyma; Kzk.: inversiyalı söylem; Krg.: orun tartibi almaşılğan süylöm ~ inversiyalıu süylöm; Alt.: inversiyalıu ermek ~ ermekte söstördiñ turar aayı solınganı; Hks.: inversiyalıg predlojeniye; Tuv.: inversiyalıg tomak; Şor.: *inversiyalıg eerbek; Rus.: invertirovannoye predlojeniye; инвертированное предложение

122. deyim Az.: frazeologizm ~ sabit söz birlaşması; Tkm.: frazeologizm ~ duruklı söz düzümleri; Gag.: bölünmüz laf birleşmesi ~ frazeologizma; Özb.: ibóra ~ frazeologik birlik; Uyg.: idiom ~ turaqlıq söz ibarisi; Tat.: obrazlı tağbir ~ frazeologizm; Bşk.: frazeologizm; Kmk: frazeologiya söz tağımı ~ birikgen söz tağım; Krç.-Malk.: frazeologizm; Nog.: söz bîrîkpeler ~ frazeologizm; Kzk.: turaktı söz ~ beyneli söz tirkesi ~ ayşıktı söz oramı ~ frazeologizm; Krg.: körköm süylöm ~ fraza ~ idiyoma; Alt.: buzulbas söskolbu ~ frazeologizm; Hks.: mirgen çooh ~ frazeologizm; Tuv.: frazeologizm; Şor.: frazeologizm; Rus.: obraznoye virajeniye ~ frazeologizm; образное выражение ~ фразеологизм

123. dil Az.: dil; Tkm.: dil; Gag.: dil; Özb.: til; Uyg.: til; Tat.: tel; Bşk.: tel; Kmk: til; Krç.-Malk.: til; Nog.: tîl; Kzk.: til; Krg.: til; Alt.: til; Hks.: tîl; Tuv.: tîl; Şor.: til; Rus.: yazık; язык

124. dil ailesi Az.: dil ailəsi; Tkm.: diller maşgalası; Gag.: dil ailesi; Özb.: til oilasi; Uyg.: til ailisi; Tat.: teller ğailäse; Bşk.: teldär ğailähe; Kmk: tilleni ahlüsü; Krç.-Malk.: cuwuk til kawum; Nog.: tîl äyelfî; Kzk.: tildik semya ~ tildik top; Krg.: tildik top; Alt.: til bilezi; Hks.: tîl közi ~ tîl semyazi; Tuv.: tildarnîñ ög-pülezi; Şor.: *til semyazi; Rus.: yazıkovaya sem'ya; языковая семья

125. dil atlası Az.: dil atlası; Tkm.: dil atlası; Gag.: dil atlası; Özb.: til atlası; Uyg.: til atlası; Tat.: tel atlası; Bşk.: tel atlası; Kmk: tilleni atlası; Krç.-Malk.: til atlası; Nog.: tîl atlası; Kzk.: til atlası ~ tildik atlas; Krg.: tildik atlas; Alt.: til atlası; Hks.: tîl atlası; Tuv.: tîl atlası; Şor.: til atlası; Rus.: yazıkovoy atlas; языковой атлас

126. dil bilgisi Az.: grammatika; Tkm.: dil bilimi ~ grammatika; Gag.: dil bilgisi; Özb.: til bilimi ~ grammatika; Uyg.: grammatika; Tat.: tel beleme ~ tel ğıyileme ~ grammatika; Bşk.: tel beleme; Kmk: til ilmu ~ tilni hakındadı ilmu; Krç.-Malk.: grammatika ~ til bilim ilmu; Nog.: tîl îlmîsî ~ grammatika; Kzk.: til bilimi ~ grammatika; Krg.: til ilimi; Alt.: til bilimi ~ grammatika; Hks.: tîldeñer ügredîg ~ grammatika; Tuv.: til ertemi; Şor.: *til piliji ~ grammatika; Rus.: yazıkoznaniye ~ grammatika; языкознание ~ грамматика

- 127. dil bilimi** Az.: ümumi dilçilik; Tkm.: umumı dil bilimi; Gag.: genel dil bilimi; Özb.: umumiy tilşunóslık; Uyg.: (B.Uyg.) umumiy tilşunasliq ~ (D.Uyg.) omumiy tilşunasliq; Tat.: ğomumi tel beleme; Bşk.: döyöm tel beleme; Kmk: *umumi til ilmusu; Krç.-Malk.: til bilim ilmu; Nog.: tıl bîlîmî; Kzk.: jalpı til bilimi; Krg.: calpı til ilimi; Alt.: tekşi til bilimi; Hks.: tildeñer tiksî ügredîĝ; Tuv.: niiti til ertemi; Rus.: obşçeye yazıkoznaniye; общее языкознание
- 128. dilek cümlesi** Az.: nâĝli cümlä; Tkm.: şert eyerceñ sözlemi; Gag.: isteyişlik dal cümlesi; Özb.: *istak ergaş gap; Uyg.: şart begindi cümlä; Tat.: teläk iyarçen ~ iyärçen teläk cömlä; Bşk.: teläk eyärsän höyläm; Kmk: *şartlı-tilekli cumla; Krç.-Malk.: tilekçi (razıçı) boysunñan aytım; Nog.: iyerşen tilek yıyma; Kzk.: maksat bagınıñkılı sabaktas söylem; Krg.: tilek bagınıñkılı süylöm; Alt.: küünzegen koş ermek; Hks.: hmıstıg hoza predlojeniye; Şor.: *ınaĝçı koja perilgen erbek; Rus.: jelatelnoye pridatoçnoye predlojeniye; желательное придаточное предложение
- 129. dilek şart kipi** Az.: fe'lin şart forması; Tkm.: iışliĝiñ şert-arzuw forması ~ iışliĝiñ isleg-arzuw forması; Gag.: sankilik çalımlı; Özb.: şart-istak maylı; Uyg.: şart mäyli; Tat.: teläk şart nakloneniye (törläneşe) ~ teläk fiĝil'; Bşk.: şart-teläk höykäleşe; Kmk: tilek baĝış; Krç.-Malk.: şart-razıçı turuş; Nog.: şart-tilek türkîmî; Kzk.: şarttı ray ~ şart-kalaw rayı; Krg.: şarttuu tilek ıñĝay; Alt.: mold'ulu künzeer keber; Hks.: molcas hmıstıg nakloneniye; Tuv.: taar nakloneniye; Şor.: glagoldıñ pölgülüg ınaĝçı formazı; Rus.: uslovno-jelatelnoye nakloneniye; условно-желательное наклонение
- 130. disimilasyon** *bk. aykırılaşma*
- 131. diş damak ünsüzü** Az.: diş-damag samiti ~ dilönü samit; Tkm.: diiş uucı-diiş düybi çekimsizler; Gag.: diş-damaklı konson ~ öndamaklı konson; Özb.: til óldi undóşi; Uyg.: (B.Uyg.) til aldı üzük tavuş ~ (D.Uyg.) til uçı tavuşı; Tat.: tel oçı tartıĝı; Bşk.: tel aldı tartınqıhı; Kmk: til aldı tutuk awazı; Krç.-Malk.: tilni al kesegi bla ayılğan kısıq (tunakı) tawuş; Nog.: tıl aldı tartıĝı; Kzk.: til aldı dawıssız; Krg.: tañdayçıl ünsüz; Alt.: til le tiş birikkeniniñ tuyuk tabıjı; Hks.: tıl alınıdāĝı ün çoh tapsag; Tuv.: til murmunıñ a'jik eves ünü; Şor.: *til alınıdāĝı soglasnış ün; Rus.: peredneyazıçınıy ~ prednemyobnyy ~ nyobno-zubnoy soglasnıy; переднеязычный ~ передненёбный ~нёбно-зубной согласный
- 132. diş dudak ünsüzü** Az.: diş-dodag samiti; Tkm.: diiş doodak çekimsizi; Gag.: diş-dudaklı konson ~ labiodental konsonu; Özb.: lab-tiş undóşi; Uyg.: läv-çiş üzük tavuşı; Tat.: iren-teş tartıĝı; Bşk.: tel-teş tartınqıhı; Kmk: erin-tiş tutuk; Krç.-Malk.: erinle bla tişleni boluşlugu bla kuralğan kısıq tawuş ~ erinli-

tişli tunakı tawuş; Nog.: erin-tiş tartıǵı; Kzk.: erin tis dawıssız; Krg.: erin-tişçil ünsüz; Alt.: til le erinniñ tuyuk tabıǵı ~ erin-tiştiñ tuyuk tabıǵı; Hks.: irinneñ tıstıñ ün çoh tapsaa; Tuv.: erin-tiştiñ a'jik eves ünü; Şor.: *erni tiş soglasnıǵ ün; Rus.: gubno-zubnoy soglasnıy ~ labiodentalniy soglasnıy; губно-зубной согласный ~ лабиодентальный согласный

133. diş eti ünsüzü Az.: dilönü-yuvag samiti; Tkm.: aalınkı kentlevük çekimsizi; Gag.: dişetli konson; Özb.: til-tiş undóşi ~ tiş-milk undóşi; Uyg.: (B.Uyg.) alveolär üzük tavuş ~ (D.Uyg.) til üsti aldi üzük tavuşı; Tat.: tel urtası tartıǵı; Bşk.: qatı añqaw tartıñı; Kmk: til aldı tutuk; Krç.-Malk.: tiş etleni boluşlugu bla kuralǵan kısıq (tunakı) tawuş; Nog.: tañlay tartıǵı; Kzk.: til-tis dawıssız ~ tañday-tis dawıssız; Krg.: tañdayçıl ünsüz; Alt.: tañday tuyuk tabıǵı; Hks.: hurgahta pütçetken ün çoh tapsag; Tuv.: tiş şazıñıñ a'jik eves ünü; Şor.: *kurgakta püdürçatkan soglasnıy ün; Rus.: alveolyarnıy soglasnıy; альвеолярный согласный

134. diş ünsüzü Az.: diş samiti; Tkm.: diiş çekimsizi; Gag.: dişli konson ~ dental konson; Özb.: tiş undóşi; Uyg.: çiş üzük tavuşı; Tat.: teş tartıǵı ~ tel oçı tartıǵı; Bşk.: teş tartıñı; Kmk: tişli tutuk; Krç.-Malk.: tişleni boluşlugu bla kuralǵan kısıq tawuş ~ tişleni boluşlugu bla kuralǵan tunakı tawuş; Nog.: tıs tartıǵı; Kzk.: tis dawıssız; Krg.: tişçil ünsüz; Alt.: tiş tuyuk tabıǵı; Hks.: tıs ün çoh tapsag; Tuv.: tiştiñ a'jik eves ünü; Şor.: *tiş soglasnıy üni; Rus.: dentalniy soglasnıy ~ zubnoy soglasnıy; дентальный согласный ~ зубной согласный

135. dişilik Az.: gadın cinsi; Tkm.: jenskiy rod; Gag.: dişilik cinsi; Özb.: xótin cinsi ~ muannas; Uyg.: ayallar siyǵisi; Tat.: jenskiy rod ~ möännäs ~ xatın-qız cenese; Bşk.: jenskiy rod; Kmk: jenskiy rod ~ tişilik cıns; Krç.-Malk.: jenskiy rod; Nog.: jenskiy rod; Kzk.: jenskiy rod; Krg.: jenskiy rod; Alt.: jenskiy rod; Hks.: jenskiy rod; Tuv.: jenskiy rod; Şor.: jenskiy rod; Rus.: jenskiy rod; женский род

136. dizin ~ indeks Az.: siyahı ~ göstärici ~ cädväl ~ indeks ~ ad göstäricisi; Tkm.: indeks ~ aat görkezgiç; Gag.: *dizin ~ spisok ~ lista; Özb.: indeks; Uyg.: indeks; Tat.: indeks ~ tezmä ~ isemlek; Bşk.: indeks; Kmk: spisok ~ siyah ~ indeks; Krç.-Malk.: tizme (söz) ~ indeks; Nog.: indeks ~ tizim; Kzk.: indeks ~ körsetkiş; Krg.: tizme ~ indeks; Alt.: indeks ~ spisok; Hks.: izere adaglaanı ~ indeks; Tuv.: tañız; Şor.: indeks; Rus.: indeks; индекс

137. dönüslü fiil Az.: gayıdıǵ fe'l; Tkm.: işlik dereceleri ~ gaydım derece; Gag.: çekimnik işlii ~ *dönüslü işlik; Özb.: ozlik nisbatidagi fe'l; Uyg.: özlük dāricä; Tat.: qayım yünäleşe; Bşk.: töşöm qılım; Kmk: kalım işlik; Krç.-Malk.: kaytıwçu etim; Nog.: kaytuw glagol; Kzk.: özdik etis; Krg.: özdük

etiş; Alt.: t'andırar glagol; Hks.: aylanıstıg glagol; Tuv.: egidiüşkin hevirinde kılıg sözü; Şor.: karçı glagol; Rus.: vozvratnyıy glagol; возвратный глагол

138. dönüşlülük zamiri Az.: gayıdış ävázliyi; Tkm.: gaydım çalışması; Gag.: çevirim aderlii; Özb.: ozlık ólmóşi; Uyg.: özlük almaş; Tat.: bilgeläw almaşlığı; Bşk.: töşöm almaşı; Kmk: kaytım orunça; Krç.-Malk.: begitiwçü almaş; Nog.: belg'flew awıs; Kzk.: özdik esimdik; Krg.: özdük at atooç; Alt.: ös soluma; Hks.: aylanıs orındızı; Tuv.: "pot, podu" tep t'odargay at ornu; Şor.: karçı orungu; Rus.: vozvratnoye mestoimeniye; возвратное местоимение

139. dönüşsüz fiil Az.: fe'lin mälum növü; Tkm.: işligiñ düyp derecesi; Gag.: halizlik işlii; Özb.: anıq nisbatdagi fe'l; Uyg.: addiy dâricä; Tat.: töp yünäleş; Bşk.: töp yünäleşendäge qılım; Kmk: işlikni baş daracası; Krç.-Malk.: tüz ayırmada etim; Nog.: glagoldıñ asıl zalogı; Kzk.: jay etis (tabıs septikti kerek etetin etis); Krg.: negizgi mamiledegi etiş; Alt.: glagoldıñ tös zalogı; Hks.: öön zalog glagolı; Tuv.: ündezin zalog; Şor.: glagoldıñ tös zalogı ~ öön zalog glagolı; Rus.: glagol deystvitelnogo zaloga ~ nevozvratnyıy glagol; глагол действительного залога ~ невозвратный глагол

140. dudak benzeşmesi Az.: dodag ahängi; Tkm.: doodak çekimlileriniñ saazlaşığı ~ labial singarmonizm; Gag.: dudak uyumu ~ dudak garmoniyası; Özb.: lab uyğunligi ~ lab garmoniyası; Uyg.: läv ahañdaşlıqı; Tat.: iren oxşaşlanu ~ iren yağımlılığı; Bşk.: iren garmoniyahı; Kmk: erinlilikde gelişiw; Krç.-Malk.: erin garmoniya; Nog.: erin kelfslıgı ~ erin garmoniyası; Kzk.: erin ündestigi; Krg.: erinçil okşoşuu; Alt.: erin garmoniyazı; Hks.: irin garmoniyazı ~ irin tööylezi; Tuv.: erin ayannajılgazı; Şor.: *erni garmoniyazı; Rus.: губное upodobleniye ~ labialnaya garmoniya; губное upodobleniye ~ лабиальная гармония

141. dudak ünsüzü Az.: dodag samiti; Tkm.: doodak çekimsizi; Gag.: dudaklı konson ~ labial konson; Özb.: lab undóşi; Uyg.: läv üzük tavuşı; Tat.: iren tartığı; Bşk.: iren tartınqılı; Kmk: erinli tutuk; Krç.-Malk.: erinli kısık ~ erinli tunakı; Nog.: erin tartığı; Kzk.: erin dawıssızı; Krg.: erinçil ünsüz; Alt.: erin tuyuk tabıjı; Hks.: irinnıg ün çoh tapsag; Tuv.: erinniñ a'juk eves ünü; Şor.: *erni soglasnyı üni; Rus.: губной soglasnyı; губной согласный

142. duyulan geçmiş zaman *bk. öğrenilen geçmiş zaman*

143. düz ünlü Az.: dodaglanmayan sait; Tkm.: doodaklanmadık çekimli; Gag.: düz vokal; Özb.: lablanmagan unli; Uyg.: lävläşmigän sozuq tavuşı; Tat.: irenläşmägän suzıq; Bşk.: irenläşmägän huzınqı; Kmk: erinsiz sozuq;

Krç.-Malk.: erinsiz açık tawuş; Nog.: aşık sozık; Kzk.: ezüwlik ~ ezüw dawıstısı; Krg.: erindeşpegen ünsüz; Alt.: erin çöyilbes ündü; Hks.: irin çoh (pütken) ünnîg tapsag; Tuv.: erin-pile adavas a'jik ün; Şor.: *erni çok (püdürçatkan) glasny; Rus.: negubnoy ~ nelabializovannıy glasny; негубной ~ нелабиализованный гласный

144. düzleşme Az.: delabilizasiya; Tkm.: doodaksızlaşma; Gag.: dudaksızlanma ~ delabializatsiya; Özb.: lablanmagan hólatga otiş; Uyg.: delabializatsiyä ~ lävläşmäslük; Tat.: delabilizatsiya ~ irenzezläşü; Bşk.: irenläşewweñ bozolówo; Kmk: delabializatsiya; Krç.-Malk.: delabializatsiya; Nog.: erin kelisliktñ buzılıwı ~ delabializatsiya; Kzk.: delabializatsiya; Krg.: erindeşuu sapatınan acıroo; Alt.: erin ündüniñ buzuları; Hks.: irin ünnîglerññ saybalığı ~ delabializatsiya; Tuv.: delabializatsiya; Şor.: delabializatsiya; Rus.: delabializatsiya; делабиализация

145. düzlük yuvarlaklık uyumu ~ küçük ünlü uyumu ~ küçük uyum Az.: dodaglanan dodaglanmayan ahängi; Tkm.: doodak ve doodaklanmadık çekimlileriñ saazlaşığı; Gag.: dudaklanma-dudaksızlanma garmoniyası ~ dudak garmoniyası; Özb.: lab garmoniyası ~ lablanganlik-lablanmaganlikka kora uyğunlik; Uyg.: üzük tavuşlarññ qismän ahañdaşlıq qanuniyeti; Tat.: irenläşü garmoniyase; Bşk.: iren garmoniyahı ~ irenläşew-irenläşmäw buyınsa garmoniyazı; Kmk: (sozuk awazlanı erinlilikde gelişiwü; Krç.-Malk.: erin garmoniya; Nog.: erin kelisligi ~ erin kelislik ~ erin kelispewlik boyınsa garmoniya; Kzk.: erin ündestigi; Krg.: erinçil okşoşuu; Alt.: erin garmoniyazı ~ erin çöyiler-çöyilbes garmoniya; Hks.: irin garmoniyazı; Tuv.: erin ayannajılgazı; Şor.: erni garmoniyazı; Rus.: gubnaya garmoniya ~ garmoniya po labializatsii-nelabializatsii; губная гармония ~ гармония по лабиализации-нелабиализации

146. edat Az.: ädat; Tkm.: poslelog ~ söz soñı kömekçi; Gag.: ardıf; Özb.: komakçi; Uyg.: tirkälmä; Tat.: bälele ~ kiskäçä ~ modal' süze ~ yärdämlek; Bşk.: bäläwes; Kmk: kömekçi söz ~ tilni kullukçu gesegi; Krç.-Malk.: soñura ~ poslelog ~ baylaw ~ kesekçik ~ modal' söz; Nog.: baylawış kesekşeler ~ modal' söz; Kzk.: septewlik sılaw ~ septewlik; Krg.: candooç ~ çölökçü sözdör; Alt.: ulantı ~ bölüğeş, modal' söstör kolbooçı; Hks.: sös soo ~ ulag sös; Tuv.: ederinçi; Şor.: soon-sös; Rus.: poslelog ~ çastitsa ~ modalnoye slovo ~ soyuz; послелог ~ частица ~ модальное слово ~ союз

147. edat grubu Az.: ädat tärkibi; Tkm.: posleloglı isimler; Gag.: ardıflı hal forması; Özb.: komakçili ót; Uyg.: *isim tirkälmä qurulmisi; Tat.: bälele häm aldağı süze; Bşk.: bäläwesle isem; Kmk: *sözsoñusu bulan at gruppası; Krç.-Malk.: atnı soñura bla kelgen boluş forması ~ atnı poslelog bla kelgen

boluş forması; Nog.: baylawışlı at; Kzk.: septewlik sılawlı esim söz; Krg.: candooçtuk atooç; Alt.: ulantılı adalgış; Hks.: ulag sös pîrîgîzî; Tuv.: ederinçilig sös ka'tjuşkıni; Şor.: *soon-söstüg at sözi; Rus.: imya s poslelogom; имя с послелогом

- 148. edebî dil** Az.: ädäbi dil; Tkm.: çeper edebiyat dili; Gag.: literatura dili; Özb.: badiiy til ~ badiiy asar tili; Uyg.: ädäbiy til; Tat.: ädäbi tel; Bşk.: matur äzäbiyät tele; Kmk.: adabiyat til ~ adabiyat asarını tili; Krç.-Malk.: literatura til ~ adabiyat til; Nog.: adabiyat tîlî; Kzk.: ädebi til ~ körkem şıgarma tili ~ körkem ädebiyet tili; Krg.: adabiy til; Alt.: çümdemel tili; Hks.: hoos literatura tîlî; Tuv.: çe'çen ço'gaal tılı; Şor.: *hudojestvenniy literatura tili; Rus.: hudojestvenniy yazık ~ yazık hudojestvennogo proizvedeniya; художественный язык ~ язык художественного произведения
- 149. edilgen ~ pasif** Az.: mächul; Tkm.: passiv; Gag.: pasiv ~ çekimnik; Özb.: machul ~ passiv; Uyg.: passip; Tat.: passiv; Bşk.: passiv; Kmk.: tüşüm daraca ~ passiv; Krç.-Malk.: zorlawçu ayırma; Nog.: passiv; Kzk.: passiv; Krg.: passiv; Alt.: passiv ~ aldırar zalog; Hks.: passiv ~ stradatelnay zalog; Tuv.: ka'çığdaaşkın zalogu; Şor.: *passiv ~ *edilgen; Rus.: passiv; пассив
- 150. edilgen fiil ~ pasif fiil** Az.: mächul fe'l; Tkm.: gaydım derecedäiki işlik; Gag.: çekimnik işlii ~ pasiv işlii; Özb.: machul nisbatdagi fe'l; Uyg.: (B.Uyg.) özgä däricä ~ (D.Uyg.) mächul däricä; Tat.: töşem yünäleşe; Bşk.: töşöm qılım; Kmk.: tüşüm daracadagi işlik; Krç.-Malk.: zorlawçu ayırmada etim; Nog.: tüşüw glagol; Kzk.: ırıksız etis; Krg.: arkılıu mamiledegi etiş; Alt.: glagoldıñ aldırar zalogı; Hks.: küsteglig zalog glagolı; Tuv.: ka'çığdaaşkın zalogunda kılıg sözü; Şor.: *glagoldıñ edilgen formazı; Rus.: glagol v stradatelnom zaloge; глагол в страдательном залогe
- 151. ek** Az.: şakilçi; Tkm.: goşulma ~ affiks; Gag.: afiks; Özb.: qoşımça ~ affiks; Uyg.: qoşumçä; Tat.: quşımça; Bşk.: yalğaw ~ affiks; Kmk.: koşumça ~ affiks; Krç.-Malk.: affiks ~ calgaw; Nog.: kosımşa ~ affiks; Kzk.: kosımşa ~ jurnak ~ affiks; Krg.: müçö; Alt.: gojulta; Hks.: hozım; Tuv.: ko'jumak; Şor.: *affiks; Rus.: affiks; аффикс
- 152. eklemeli diller** Az.: aglütinativ dillär ~ iltisağı dillär; Tkm.: agglyutinativ diller; Gag.: aglütinativ dillär ~ *yamanma afiksli dillär; Özb.: agglutinativ tillar; Uyg.: qoşumçiliq tillar; Tat.: agglütinativ tellär; Bşk.: agglutinativ teldär; Kmk.: agglütinativ tiller; Krç.-Malk.: calgawlu tille ~ agglütinatsiyalı tille; Nog.: agglütinativ tiller ~ kosımşalı tiller; Kzk.: jalgamalı tilder ~ agglyutinativti tilder; Krg.: agglyutinativdüü tilder; Alt.: agglyutinativ tilder; Hks.: agglyutinativnay tiller; Tuv.: agglyutinativtig tildar; Şor.: *agglutinativ

tiller ~ *agglutinativnay tiller; Rus.: agglutinativniye yazıki;
агглютинативные языки

153. ekvatif *bk. eşitlik*

154. ekvatif hâli *bk. eşitlik hâli*

155. emir cümlesi Az.: âmr cümläsi; Tkm.: buyruk sözlemi; Gag.: izin cümlä; Özb.: buyruq gap; Uyg.: buyruq cümlä; Tat.: boyeru cömlä ~ boyeriq cömlä; Bşk.: boyoroq höyläm; Kmk: buyruk cumla; Krç.-Malk.: buyrukçu aytım; Nog.: buyrıq уйма ~ talap уйма; Kzk.: buyrıktı söylem; Krg.: buyruk süylöm; Alt.: t'akaru ermek; Hks.: küsteg predlojeniye; Tuv.: kıyırırıt tomaa; Şor.: köñnülüg erbek; Rus.: pobuditelnoye predlojeniye; побудительное предложение

156. emir kipi Az.: âmr forması; Tkm.: işliğin buyruk forması; Gag.: izinnik çalıma; Özb.: buyruq mayli; Uyg.: buyruq-tälöp mäyli; Tat.: boyeru nakloneniye ~ boyeriq figil'; Bşk.: boyoroq höykäleşe; Kmk: buyruk bağış; Krç.-Malk.: buyrukçu turuş; Nog.: buyrıq türkîmî; Kzk.: buyrıq ray; Krg.: buyruk îngay; Alt.: t'akılta keber; Hks.: küsteglig nakloneniye; Tuv.: tu'jaal nakloneniyezi; Şor.: glagoldın köñnülüg formazı; Rus.: povelitelnoye nakloneniye; повелительное наклонение

157. erkeklik Az.: kişi cinsi; Tkm.: erkeklik cınsı; Gag.: erkeklik cinsi; Özb.: erkak cinsi; Uyg.: ärlär sıyğisi; Tat.: mujskoy rod ~ ir cenese; Bşk.: mujskoy rod; Kmk: mujskoy rod ~ erkeklik cıns; Krç.-Malk.: mujskoy rod; Nog.: erkek türî ~ mujskoy rod; Kzk.: mujskoy rod; Krg.: mujskoy rod; Alt.: mujskoy rod; Hks.: mujskoy rod; Tuv.: mujskoy rod; Şor.: mujskoy rod; Rus.: mujskoy rod; мужской род

158. eski ~ arkaik Az.: arxaik; Tkm.: könelişen ~ arhaik; Gag.: evelki ~ arhaik ~ arhaizma ~ *eski; Özb.: eskirgan ~ arxaik; Uyg.: koniriğan; Tat.: iskergän ~ arxaik ~ iske; Bşk.: işkergän ~ arxaik; Kmk: esgilengen ~ esgi; Krç.-Malk.: eskirgen ~ buruñu (söz) ~ arhaizm; Nog.: eskî ~ burıngı ~ eskîrgeren ~ arhaizm; Kzk.: köne ~ könergen; Krg.: eski ~ arhaikalık; Alt.: eski sös ~ arhaizm; Hks.: irgîlen pargan ~ arhaicnay; Tuv.: e'rgi, e'rgijireen; Şor.: purungı; Rus.: ustarevşiy ~ arhaicny; устаревший ~ архаичный

159. eş anlamlı *bk. anlamdaş*

160. eş sesli Az.: omonim; Tkm.: omonim; Gag.: omonim; Özb.: omonim ~ şakldoş; Uyg.: şakildaş söz; Tat.: omonim ~ awazdaş süz; Bşk.: omonim; Kmk: omonim; Krç.-Malk.: omonim; Nog.: omonim; Kzk.: omonim; Krg.:

- omonim; Alt.: omonim ~ aydıları tüfey, t'e uçuri başka söstör; Hks.: omonim; Tuv.: omonim; Şor.: omonim; Rus.: omonim; ОМОНИМ
- 161. eşitlik ~ ekvatif** Az.: bänzätmä; Tkm.: ekvativ; Gag.: ekvativ; Özb.: oxşaşlık ~ ekvativ; Uyg.: oxşatma-tänläştürmä; Tat.: ekvativ ~ täñgällek; Bşk.: ekvativ ~ oqşaşlıq; Kmk: ekvativ ~ teñleşdiriw; Krç.-Malk.: teñleşdiriw; Nog.: teñlestürüw ~ ekvativ; Kzk.: ekvativ; Krg.: salıstıruu ~ teñdeştirüü; Alt.: tündeştirü; Hks.: töylengenî ~ tiñnelgenî; Tuv.: teñnelge; Şor.: *oşkaşlık ~ ekvativ ~ teñneştirgeni; Rus.: ekvativ; ЭКВАТИВ
- 162. eşitlik eki** Az.: bänzätmä goşması; Tkm.: ekvativ goşulması; Gag.: ekvativ afiksi ~ benzeşmä afiksi; Özb.: oxşatış qoşımçası; Uyg.: täñläştürmä keliş qoşımçası; Tat.: oxşaşlandırıu qoşımçası ~ çağıstıru qoşımçası; Bşk.: ekvativ affiksi ~ oqşaşlıq yalğawı; Kmk: *teñleşdiriwçü qoşımça; Krç.-Malk.: teñleşdiriw affiks ~ uşatıw affiks; Nog.: teñlestürüw kosımçası; Kzk.: ekvativ jurnak; Krg.: salıstıruu müçösü ~ ekvativ afiksi; Alt.: tündeştirü kojulta; Hks.: tööylezîs hozımı; Şor.: oşkaşlık affiksi; Rus.: ekvativniy affiks ~ affiks upodobleniya; ЭКВАТИВНЫЙ АФФИКС ~ АФФИКС УПОДОБЛЕНИЯ
- 163. eşitlik hâli ~ ekvatif hâli** Az.: ekvativ; Gag.: ekvativ forması; Özb.: *oxşatış kelişigi; Uyg.: oxşatma vä täñläştürmä keliş; Tat.: ekvativ kileşe ~ çağıstıru kileşe; Bşk.: ekvativ kileş; Kmk: *teñleşdiriw padej ~ ekvativ padej; Krç.-Malk.: teñleşdiriw forma; Nog.: teñlestürüw kelîs; Kzk.: ekvativ septik; Krg.: salıstıruu cöndömösü; Alt.: tündeştirü kubultkış; Hks.: tööylezîs hubulthızı; Rus.: ekvativniy padej; ЭКВАТИВНЫЙ ПАДЕЖ
- 164. etimoloji** Az.: etimologiya; Tkm.: etimologiya; Gag.: etimologiya; Özb.: etimologiya; Uyg.: etimologiyä; Tat.: etimologiya; Bşk.: etimologiya; Kmk: etimologiya; Krç.-Malk.: etimologiya; Nog.: etimologiya; Kzk.: etimologiya; Krg.: etimologiya; Alt.: etimologiya; Hks.: etimologiya; Tuv.: etimologiya; Şor.: etimologiya; Rus.: etimologiya; ЭТИМОЛОГИЯ
- 165. etken çatı** Az.: mä'lum növ; Tkm.: iışligiñ düyp derecesi; Gag.: halizlik zalogu; Özb.: anıq nisbat; Uyg.: addiy dâricä; Tat.: töp yünäleş; Bşk.: töp yümäleş; Kmk: baş daraca; Krç.-Malk.: tüz ayırma; Nog.: asıl zalog; Kzk.: negizgi etis; Krg.: negizgi mamile; Alt.: tös zalog; Hks.: öön zalog ~ köñî zalog; Tuv.: ündeziñ zalog; Şor.: *tös zalog; Rus.: deystvitelnyy zalog; ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫЙ ЗАЛОГ
- 166. ettirgen ~ faktitif** Az.: icbar; Tkm.: yükletme; Gag.: kauzativ (işlii) ~ zorlamak (işlii); Özb.: örttırma ~ kauzativ; Uyg.: mäcburiy; Tat.: faktitiv ~ yöklätü; Bşk.: faktitiv ~ kauzativ ~ yökmätew; Kmk: kauzativ; Krç.-Malk.: katlanıwçu ayırma ~ kawzativ; Nog.: faktitiv ~ kauzativ ~ tapşıruw; Kzk.:

faktitiv ~ kauzativ; Krg.: buyruk ~ faktitiv ~ kauzativ; Alt.: kauzativ; Hks.: küsteg; Tuv.: polduruşkun; Şor.: *ettirgen ~ küşteg; Rus.: faktitiv ~ kauzativ; фактитив ~ каузатив

167. ettirgen çatı Az.: icbar növ; Tkm.: işliğin yükletme derecesi; Gag.: zorlamak zalogu; Özb.: örttirma nisbat; Uyg.: мәcburiy дәricә; Tat.: yökletü yünäleşe; Bşk.: yökmatew yünäleşe; Kmk: yükletiw daraca; Krç.-Malk.: katlawçu (katlanıwcu) ayırma; Nog.: tapşırıw zalog; Kzk.: özgelik etis; Krg.: buyruk mamile; Alt.: alban zalog; Hks.: küsteg zalogı; Tuv.: polduruşkun zalogu; Şor.: *ettirgen zalog ~ *glagoldıñ ettirgen formazı; Rus.: ponuditelny zalog; понудительный залог

168. ettirgenlik eki ~ faktitif eki Az.: icbar fe'lin şakilçisi; Tkm.: yükletme derecäniñ goşulması; Gag.: zorlamak zalogun affiksi; Özb.: örttirma nisbat qoşımçasi; Uyg.: мәcburiy дәricә qoşımçisi; Tat.: yöklätü yünäleşe qoşımçasi; Bşk.: yökmätew yünäleşeneñ yalgawı; Kmk: yükletiw daracanı qoşımçasi; Krç.-Malk.: katlawçu (katlanıwcu) ayırmanı affiksi (calgawu); Nog.: tapşırıw zalogtıñ kosımşasi; Kzk.: özgelik etis jurnagı ~ özgelik etis kosımşasi; Krg.: buyruk mamile müçösü; Alt.: alban zalogtıñ kojultazı; Hks.: küsteg zalogtıñ hozımı; Tuv.: polduruşkun zalogunuñ ko'jumaa; Şor.: *ettirgen zalogtıñ affisi; Rus.: kauzativnyy affiks ~ affiks ponuditelnogo zaloga; каузативный аффикс ~ аффикс понудительного залога

169. faktitif bk. ettirgen

170. faktitif eki bk. ettirgenlik eki

171. fiil Az.: fe'l; Tkm.: işlik; Gag.: işlik; Özb.: fe'l; Uyg.: peil; Tat.: fiğil'; Bşk.: qılım; Kmk: glagol ~ işlik; Krç.-Malk.: etim; Nog.: glagol; Kzk.: etistik; Krg.: etiş; Alt.: glagol; Hks.: glagol; Tuv.: kılıg sözü; Şor.: glagol; Rus.: glagol; глагол

172. fiil cümlesi Az.: fe'li xəbär; Tkm.: işlik sözlemi; Gag.: işlikli predikathı cümlä; Özb.: fe'l kesimli gap; Uyg.: (B.Uyg.) peil-xävär cümlä ~ (D.Uyg.) xäviri peildin bolğan cümlä; Tat.: fiğil' xəbärle cömlä; Bşk.: xəbär qılımlı höyläm; Kmk: glagolnu kömekligi bulan etilgen skazuyemoyeli cumla; Krç.-Malk.: etim hararçısı bolgan aytım; Nog.: glagol man aytilgan habarlawışlı yıyma; Kzk.: etistik bayandawıştı söylem; Krg.: etiştik bayandooçtuu süylöm; Alt.: glagol aydılaaçılıu ermek; Hks.: glagolnañ pıldırılgen söyleeçilîg predlojeniye; Tuv.: kılıg söstüg sölekçilig tomak; Şor.: *glagol aytkı söstüg erbek ~ *glagol erbegi; Rus.: predlojeniye s glagolnım skazuyemım; предложение с глагольным сказуемым

- 173. fiil çatısı** Az.: fe'lin növü; Tkm.: işlik dereceleri; Gag.: işliklerin zalogları; Özb.: fe'l nisbati ~ fe'l darajasi; Uyg.: peil dâricisi; Tat.: fiğil'neñ yünäleşe; Bşk.: qılımdıñ yünäleşe; Kmk.: işlikni daracası; Krç.-Malk.: etimni ayırması; Nog.: glagoldıñ zalogı; Kzk.: etistiktiñ etis forması ~ etis; Krg.: etiştin mamilesi; Alt.: glagoldıñ zalogı; Hks.: glagolnıñ zalogtarı; Tuv.: kılıg sözünñ zalogu; Şor.: *glagoldıñ zalogı; Rus.: zalog glagola; залог глагола
- 174. fiil çekim eki** Az.: tâsriflänän fe'l şakilçiläri; Tkm.: işliğin yönkeme goşulması; Gag.: işliklerin diişilmäk afiksleri; Özb.: fe'lniñ tuslövçi qoşımçası; Uyg.: peilniñ tüsliñiş qoşımçası; Tat.: fiğil' törländergeç quşımça; Bşk.: zat yağawı; Kmk.: işlikni türleñiw qoşımçası; Krç.-Malk.: etimni cegiliw affiksi (calgawu) ~ etimni betlew affiksi (calgawu); Nog.: glagoldıñ türleñiw qoşımçası; Kzk.: jiktik jalgaw; Krg.: etiştin caktalış müçösü; Alt.: glagoldıñ tüzün kojultazı; Hks.: glagolnı sırayca hubuldırçathan hozım; Tuv.: kılıg sözünñ öskertilge ko'jumaa; Şor.: glagoldıñ eelerbe sabıçatkannarı ~ glagoldıñ eelerbe sabılçatkanı; Rus.: affiks spryajeniya glagola; аффикс спряжения глагола
- 175. fiil çekimi** Az.: fe'lin tâsriflänmäsi; Tkm.: işlik yönkemeleri; Gag.: işliklerin diişmesi; Özb.: fe'lniñ tuslanışı; Uyg.: peilniñ tüsliñiş; Tat.: fiğil'neñ törläneşe ~ fiğil' törläneşe; Bşk.: qılımdıñ zat menän üzgärewe; Kmk.: işlikni türleñiwü; Krç.-Malk.: etimni cegiliwü ~ etimni betlede türleñiwü; Nog.: glagoldıñ özlük pen türleñiwü; Kzk.: etistiktiñ jiktelüwi; Krg.: etiştin caktalış; Alt.: glagoldıñ tüzünderle kubuları; Hks.: glagolnıñ sırayca hubulızı; Tuv.: kılıg sözünñ öskertilgezi; Şor.: glagoldıñ eelerbe sabılçatkanı; Rus.: spryajeniye glagola; спряжение глагола
- 176. fiil gövdesi ~ fiil tabanı** Az.: fe'lin başlanğıc forması ~ fe'l äsası; Tkm.: yasama işlik; Gag.: işlik temeli; Özb.: fe'l negizi ~ yasama fe'l; Uyg.: (B.Uyg.) peilniñ asası ~ (D.Uyg.) peil öziki; Tat.: fiğil'neñ nigeze ~ fiğil' nigeze; Bşk.: qılım nigeze; Kmk.: işlikni tübü; Krç.-Malk.: etimni tamah kuralgan etim; Nog.: glagoldıñ negizî ~ yasalma glagol; Kzk.: etistiktiñ negizi ~ tuwindı etistik; Krg.: etiştin negizi ~ tuundu etiş; Alt.: glagoldıñ tözögözi ~ bütken glagol; Hks.: glagolnıñ öönî ~ pütken glagol; Tuv.: kılıg sözünñ tözü; Şor.: glagoldıñöönü ~ *püdürülgen glagol; Rus.: glagolnaya osnova ~ proizvodnyy glagol; глагольная основа ~ производный глагол
- 177. fiil kökü** Az.: fe'l kökü ~ fe'lin kökü; Tkm.: işlik köki; Gag.: işlik kökü; Özb.: fe'l ozagi; Uyg.: (B.Uyg.) peil tomuri ~ (D.Uyg.) peil yiltizi; Tat.: fiğil'neñ tamırı ~ fiğil' tamırı; Bşk.: qılım tamırı; Kmk.: işlikni (glagolnu) tamuru; Krç.-Malk.: etimni tamırı; Nog.: glagoldıñ tamırı; Kzk.: etistiktiñ tübiri; Krg.: etiştin uñgusu; Alt.: glagol tazılı; Hks.: glagolnıñ töstfği; Tuv.:

kılığ sözünün tazılı; Şor.: *glagol tazılı; Rus.: glagolny koren; глагольный корень

178. fiil tabanı *bk.* fiil gövdesi

179. fiilden fiil yapım eki Az.: fe'ldän fe'l düzäldän şäkilçi; Tkm.: işlikden işlik yasayıcı affiks ~ işlikden işlik yasayıcı goşulma; Gag.: işliktän işlik yapan afiksi; Özb.: fe'ldan fe'l yasóvçi qoşımça; Uyg.: peildin peil yasiğüçi qoşumça; Tat.: fiğil'dän fiğil' yasawçı quşımça; Bşk.: qılımdan qılıım yahaw yalğawı; Kmk: glagoldan glagol etegen koşumça; Krç.-Malk.: etimden etim kuragan affiks (calgaw); Nog.: glagoldan glagol yasagan kosımşa; Kzk.: etistikten etistik tuwdıratın jurnak; Krg.: etişten etiş casoo müçösü; Alt.: glagoldoñ glagol büdüreeçi kojulta; Hks.: glagoldañ glagol püdüşetken hozım; Tuv.: kılığ sözünden kılığ sözü ço'gaadır ko'jumak; Şor.: *glagoldañ glagol şıgarçatkan affiks; Rus.: affiks, obrazuyuşçiy glagol ot glagola; аффикс, образующий глагол от глагола

180. fiilden isim yapım eki Az.: fe'ldän isim düzäldän şäkilçi; Tkm.: işlikden isim yasayıcı affiks ~ işlikden isim yasayıcı goşulma; Gag.: işliktän adlık yapan afiksi; Özb.: fe'ldan ót yasóvçi qoşımça; Uyg.: peildin isim yasiğüçi qoşumça; Tat.: fiğil'dän isem yasawçı quşımça; Bşk.: qılımdan isem yahaw yalğawı; Kmk: işlikden atlık etegen koşumça; Krç.-Malk.: etimden at kuragan affiks (calgaw); Nog.: glagoldan at yasagan kosımşa; Kzk.: etistikten esim tuwdıratın jurnak; Krg.: etişten atooç casoo müçösü; Alt.: glagoldoñ adılı söş büdüreeçi kojulta; Hks.: glagoldañ adalgıs (nime adı) püdüşetken hozım; Tuv.: kılığ sözünden at sözü ço'gaadır ko'jumak; Şor.: glagoldañ nebelik söş şıgarçatkan affiks; Rus.: affiks, obrazuyuşçiy imya ot glagola; аффикс, образующий имя от глагола

181. fiilden türeme fiil Az.: fe'ldän töräyän fe'l; Tkm.: işlikden yasalan işlik; Gag.: işliktän işlik; Özb.: fe'ldan yasalgan fe'l; Uyg.: peildin bolğan yasalma peil; Tat.: fiğil'dän yasalğan fiğil'; Bşk.: qılımdan qılıım yahalıw; Kmk: glagoldan etilgen glagol; Krç.-Malk.: etimden kuralgan etim; Nog.: glagoldan yasalgan glagol; Kzk.: etistik negizdi tuwindı etistik; Krg.: etişten tuundu etiş; Alt.: glagoldoñ bütken glagol; Hks.: glagoldañ pütken glagol; Tuv.: kılığ sözünden uktalğan kılığ sözü; Şor.: *glagoldañ püdüşülgen glagol; Rus.: proizvodny ot glagola glagol; производный от глагола глагол

182. fiilden türeme isim Az.: fe'ldän töräyän isim; Tkm.: işlikden yasalan isim; Gag.: işliktän adlık; Özb.: fe'ldan yazalgan ót; Uyg.: peildin bolğan yasalma isim; Tat.: fiğil'dän yasalğan isem; Bşk.: qılımdan isem yahalıw; Kmk: işlikden etilgen at; Krç.-Malk.: etimden kuralgan at; Nog.: glagoldan yasalgan at; Kzk.: etistik negizdi tuwindı esim; Krg.: etişten tuundu atooç;

Alt.: glagoldoñ bütken adalgıç; Hks.: glagoldañ pütken adalgıs (nimeler adı);
Tuv.: kılıg sözünden uktalgan at sözü; Şor.: *glagoldañ püdürülgen üt sözi;
Rus.: proizvodnoye ot glagola imya; производное от глагола имя

183. fonem *bk. ses birimi*

184. fonetik *bk. ses bilgisi*

185. fonoloji *bk. ses bilimi*

186. geçişli Az.: täsirli; Tkm.: geçiryään; Gag.: geçär (işlik); Özb.: otimli;
Uyg.: ötümlük; Tat.: küçemle; Bşk.: küsemle; Kmk: göçüm; Krç.-Malk.:
köçüwçü; Nog.: köşpelî; Kzk.: sabaktı; Krg.: ötmö; Alt.: köçör; Hks.:
közîrîstîg; Tuv.: şilçilgelig; Şor.: *kejer; Rus.: perehodny; переходный

187. geçişli fiil Az.: täsirli fe'l; Tkm.: geçiryään işlik; Gag.: geçär işlik;
Özb.: otimli fe'l; Uyg.: ötümlük peil; Tat.: küçemle fiğil'; Bşk.: küsemle
qılım; Kmk: göçüm işlik; Krç.-Malk.: köçüwçü etim; Nog.: köşpelî glagol;
Kzk.: sabaktı etistik; Krg.: ötmö etiş; Alt.: köçör glagol; Hks.: közîrîstîg
glagol; Tuv.: şilçilgelig kılıg sözü; Şor.: kejer glagol; Rus.: perehodny
glagol; переходный глагол

188. geçişsiz Az.: täsirsiz; Tkm.: geçirmeyään; Gag.: geçmáz (işlik); Özb.:
otimsiz; Uyg.: ötümsiz; Tat.: küçemsez; Bşk.: küzemhez; Kmk: kalım;
Krç.-Malk.: köçmewçü; Nog.: köşpesiz; Kzk.: salt; Krg.: ötpös; Alt.:
köçpös; Hks.: közîrîlbinçetken ~ közîrîs çoh; Tuv.: şilçilge çok; Şor.:
*keşpes; Rus.: neperehodny; непереходный

189. geçişsiz fiil Az.: täsirsiz fe'l; Tkm.: geçirmeyään işlik; Gag.: geçmáz
işlik; Özb.: otimsiz fe'l; Uyg.: ötümsiz peil; Tat.: küçemsez fiğil'; Bşk.:
küsemhez qılım; Kmk: kalım işlik; Krç.-Malk.: köçmewçü etim; Nog.:
köşpesiz glagol; Kzk.: salt etistik; Krg.: ötpös etiş; Alt.: köçpös glagol;
Hks.: közîrîlbinçetken glagol ~ közîrîs çoh glagol; Tuv.: şilçilge çok kılıg sözü;
Şor.: keşpes glagol; Rus.: neperehodny glagol; непереходный глагол

190. geçmiş zaman Az.: keçmiş zaman; Tkm.: öten zamaan; Gag.: geçmiş
zaman; Özb.: otgan zamón; Uyg.: ötkän zaman; Tat.: ütkän zaman; Bşk.:
ütkän zaman; Kmk: getgen zaman; Krç.-Malk.: ozgan zaman; Nog.: ozgan
zaman; Kzk.: ötken şak; Krg.: ötkön çak; Alt.: ötkön öy; Hks.: irtken tus;
Tuv.: e'rtken üye; Şor.: ertken tem; Rus.: prošedşeye vremya; прошедшее
время

191. gelecek zaman Az.: gäläcäk zaman; Tkm.: gelecek zamaan; Gag.:
gelecek zaman; Özb.: kelasi zamón; Uyg.: kelidiğan zaman; Tat.: kiläçäk
zaman; Bşk.: kiläsäk zaman; Kmk: gelecek zaman; Krç.-Malk.: kelir zaman

~ kellik zaman; Nog.: keleyek zaman; Kzk.: keler şak; Krg.: keler çak; Alt.: keler öy; Hks.: polar tus; Tuv.: kelir üye; Şor.: polçañ tem ~ polar tem; Rus.: buduşçeye vremya; будущее время

192. gelecek zamanın hikâyesi Az.: ğāti gälâcäk zaman; Tkm.: gelecek zamanın määlim forması; Gag.: nietlik geçmiş zaman ~ gelecek-geçmiş zaman; Özb.: kelasi zamón lözim fe'li; Uyg.: kelidiğan zamanniñ hekayisi; Tat.: kilâçäk-ütân zaman; Bşk.: bildäle kiläsäk zaman; Kmk: ekinçi belgisiz imperfekt; Krç.-Malk.: kellik zamanni koş forması ~ kellik zamanni kereklik körgüztgen forması; Nog.: keleyek zamanniñ kereklik kebî; Kzk.: ötken şaktağı keler şak; Krg.: mildet keler çak; Alt.: kıyaltazı t'ok boloton keler öy; Hks.: polar tustıñ kirek formazı; Tuv.: kelir üyenin ilap pa'ditkaar u'tkazı; Şor.: *polçañ polgan tem ~ -çañ polgan formazı; Rus.: buduşçeye doljenstvovatelnoye vremya ~ buduşçeye-proşedşeye vremya ~ buduşçeye namereniya; будущее должествовательное время ~ будущее-прошедшее время ~ будущее намерения

193. gelecek zamanın rivayeti Az.: ğeyri-ğāti gälâcäk zamaan; Tkm.: gelecek zamanın näämäälim forması; Gag.: mutlak gelecek zamanın -mış afiksli modal forması; Özb.: kelasi zamón eşitilganlik fe'li; Uyg.: kelidiğan zamanniñ rivayiti; Tat.: *ikân yârdämçe fiğıl'le ikençe kilâçäk zaman; Bşk.: bildähez kiläsäk zaman; Kmk: gelecek zamanni xabarlık forması; Krç.-Malk.: kellik zamanni haparlawçu forması; Nog.: belgîsiz keleyek zaman; Kzk.: ötken şaktağı maksattı keler şak; Krg.: bayandagıç (cönököy) keler çak; Alt.: tabılu keler öy; Hks.: polar tustıñ iskîri; Tuv.: kelir üyenin ilaptap pa'ditkavas u'tkazı; Şor.: *-çañ poltır formazı ~ polçañ poltır tem; Rus.: buduşçeye povestvovatelnoye vremya ~ forma modalnosti na -mış ot osnovı buduşçego opredelyonnogo vremeni; будущее повествовательное время - форма модальности на -мыш от основы будущего определённого времени

194. gelecek zamanın şartı Az.: gälâcäk zamanın şartı; Gag.: sankilik çalımında mutlak gelecek zaman; Özb.: *kelasi zamón şart fe'li; Uyg.: kelidiğan zamanniñ şartı; Tat.: şart quşımçalı kiençe kilâçäk zaman; Bşk.: şartlı kiläsä zaman; Kmk: gelecek zamanni şart forması; Krç.-Malk.: kellik zamanni şart forması; Nog.: keleyek zamanniñ şartı; Kzk.: keler şak şartı ray ~ negaybıl ray; Krg.: şarttuu keler çak; Alt.: mold'u keler öy; Hks.: polar tustıñ molcazı, molcastıg polar tus; Tuv.: taar nakloneniyenin kelir üyezi; Şor.: *polar temniñ pölgülüg formazı ~ pölüglüg polar tem; Rus.: buduşçeye uslovnoye vremya; будущее условное время

195. genel Türkçe Az.: türk dili; Tkm.: türki dil; Gag.: türk dilleri ~ *genel türkçä; Özb.: turkiy til; Uyg.: umumiy Türkçä; Tat.: ğomum törki tele ~ törki

tel; Bşk.: döyöm törki tele; Kmk: umumi türk til; Krç.-Malk.: türk til; Nog.: türk tîlî; Kzk.: türük tili ~ türki tili ~ türki tilderi; Krg.: calpı türk tili ~ ortok türk tili; Alt.: türk til; Hks.: türk tîlî; Tuv.: türk tıl; Şor.: türk tili; Rus.: tyurkskiy yazık; тюркский язык

196. geniş ünlü Az.: gen sait; Tkm.: giñ çekimliler; Gag.: geniş vokal; Özb.: keñ unlu; Uyg.: kãñ sozuq tavuş ~ oçuq sozuq tavuş ~ (D.Uyg.) tövân sozuq tavuş; Tat.: kiñ suziq ~ açık suziq ~ tübä kütäreşle suziq; Bşk.: kiñ huşınqı; Kmk: geñ sozuk; Krç.-Malk.: keñ açık; Nog.: keñ sozik; Kzk.: aşık dawıstı; Krg.: coon ündüü; Alt.: keñ ündü tabış; Hks.: çalbah ünnîg tapsag; / Tuv.: te'lgem a'jik ün; Şor.: *keñ glasnıy; Rus.: şirokiy glasnıy; широкий гласный

197. geniş zaman Az.: indiki zaman; Tkm.: näämäälim gelecek zamaan; Gag.: bellisiz gelecek zaman ~ *şindiki-gelecek zaman; Özb.: hózirgi-kelasi zamón; Uyg.: kãñ zaman; Tat.: xäzerpge-kiläçäk zaman ~ berençe (bilgesez) kiläçäk zaman; Bşk.: xäzerge-kiläsäk zaman; Kmk: gelecek mekensiz zaman; Krç.-Malk.: belgisiz kellik zaman; Nog.: älfîgî-keleyek zaman; Kzk.: awıspalı osı şak; Krg.: uçur-keler çak; Alt.: turguza-keler öy; Hks.: polar tus (-ar formazı); Tuv.: amğı-kelir üye; Şor.: polar tem; Rus.: nastoyaşçe-buduşçeye vremya; настоящее-будущее время

198. geniş zamanın hikâyesi Az.: indiki zamanın hekeyäsi; Tkm.: näämäälim imperfekt ~ dovaamlı näämäälim öten zamaanı; Gag.: bitkisiz geçmiş zaman; Özb.: *hózirgi-kelasi zamón lözim fe'li; Uyg.: kãñ zamanniñ hekeyisi; Tat.: şartqa bãyle teläk forması; Bşk.: bildäle xäzergi kiläsäk zaman; Kmk: gelecek mekensiz zamanni gereklilik forması; Krç.-Malk.: belgisiz kellik zamanni koş forması; Nog.: belgısiz älfîgî-keleyek zaman; Kzk.: katistik ötken şak ~ ötken şaktağı ötken şak; Krg.: calpı uçur-keler çak; Alt.: t'artı t'ok ötkön öy; Hks.: polar tustıñ hadıl formaları (-ar polgan formazı); Tuv.: amğı-kelir üyenıñ pa'dıtkaar u'tkazı; Şor.: *polar polgan tem ~ -r polgan formazı; Rus.: proşedşeye neopredelönnoye vremya ~ neo predelönny imperfekt; proşedşeye neopredelönnoye vremya ~ neopredelönny imperfekt прошедшее неопределённое время ~ неопределённый имперфект

199. geniş zamanın rivayeti Az.: indiki zamanın räwayäti; Tkm.: näämäälim gelecek zamaanıñ modal forması; Gag.: bellisiz gelecek zamanın -mış afiksli modal forması ~ *bellisiz şindiki-geçmiş zaman; Özb.: *hózirgi kelasi zamón eşitilganlik fe'li; Uyg.: kãñ zamanniñ rivayiti; Tat.: *bilgesez ütkän zaman quşımçalı xäzerge-kiläçäk zaman; Bşk.: bildäheş xäzerge-kiläsäk zaman; Kmk: gelecek mekensiz zamanni xabarlık forması; Krç.-Malk.: belgisiz kellik zamanni haparlawçu forması; Nog.: belgısiz älfîgî-keleyek zaman; Kzk.:

katıstık ötken şak ~ ötken şaktığı ötken şak; Krg.: bayandagıç (cönököy) uçur-keler çak; Alt.: tabılı turguza-keler öy; Hks.: polar tustiñ hadıl formazı (-ar poltır); Tuv.: amğı-kelir üyeniñ ılaptap pa'dıtıkavas u'tkızı; Şor.: *polar poltır tem ~ -r poltır formazı; Rus.: nastoyaşçeye buduşçeye povestvovatelnoye vremya ~ forma modalnosti na -mıış ot osnovı buduşçego neopredelyonnogo vremeni; настоящее будущее повествовательное время ~ форма модальности на -мыш от основы будущего неопределённого времени

200. geniş zamanın şartı Az.: indiki zamanın şartı; Gag.: bellsiz gelecek zamanın sankilik çalımı; Özb.: *hözirgi-kelasi zamón şart fe'li; Uyg.: şart mäyli; Tat.: *şart quşımçalı xäzerge-kiläçäk zaman; Bşk.: şartlı xäzerge-kiläsäk zaman; Kmk.: gelecek mekensiz zamannı şart forması; Krç.-Malk.: belgisiz kellik zamannı şart forması; Nog.: äligi-keleyek zamannıñ şartı; Kzk.: *kazirgi keleşektegi şarttı şak; Krg.: şarttuu uçur-keler çak; Alt.: mold'u keberdiñ turguza-keler öyi; Hks.: polar tustiñ molcas formazı; Tuv.: taar nakloneniyeñ amğı-kelir üyezi; Şor.: glagoldıñ pölgülüg formazı; Rus.: nastoyaşçe-buduşçeye vremya uslovnogo nakloneniya; настоящее-будущее время условного наклонения

201. genitif hâli *bk. ilgi hâli*

202. geniz Az.: burun boşluğu; Tkm.: burun boşluğu; Gag.: burnu boşлуу; Özb.: burun boşlığı; Uyg.: burun boşluğu; Tat.: borın quwıslığı; Bşk.: tanaw qıwısyığı; Kmk.: burun boşluk ~ burunnu kuwıslugu; Krç.-Malk.: burunnu içi ~ burunnu kuwısu; Nog.: burın kuwıslığı; Kzk.: murın kuwısı; Krg.: murun köñdöyü; Alt.: tumçuk key t'olı; Hks.: purun îstî; Tuv.: tumçuk i'şti; Şor.: purnu koolı; Rus.: nosovaya polost; носовая полость

203. geniz n'si *bk. arka damak n'si*

204. geniz sesi Az.: burun säsi; Tkm.: burun sesi; Gag.: nazal ses ~ *burnulu ses; Özb.: burun tövuşi; Uyg.: burun tavuşi; Tat.: borın awazı; Bşk.: tanaw önö; Kmk.: burun awaz ~ burun ses; Krç.-Malk.: burun tawuş; Nog.: burın sesî; Kzk.: murın joldı dıbis; Krg.: murunçul tıbış; Alt.: tumçuk tabıjı; Hks.: purunniğ tapsag ~ purun tapsaa; Tuv.: tumçuk ünü; Şor.: *purnu üni; Rus.: nosovoy zvuk; носовой звук

205. gereklilik Az.: vacib forma; Tkm.: hökmaanlık (forma); Gag.: läüzımnık çalımı; Özb.: *keraklık (mayli); Uyg.: zörüriyät mäyli; Tat.: kiräklek; Bşk.: teyeşlek höykäleşe; Kmk.: *gereklilik bağıs; Krç.-Malk.: etimni kereklik körgüztgen forması (turuşu); Nog.: kereklik türkîmî; Kzk.: kajettilik; Krg.: mildet nıgay; Alt.: kıyalta t'ok boloton uçurlu glagol keberi; Hks.: kirektîs nakloneniye; Tuv.: "ar" priçastiyege "herek, u'jurlug" tep sösterniñ ka'ttışkanı;

Şor.: *glagoldıñkerektig formazı ~ *kerektig nakloneniye; Rus.: doljenstvovatelnoye nakloneniye; должествовательное наклонение

206. gerileyici benzeşme Az.: geri uyuşma; Tkm.: regressiv assimilyasiya; Gag.: regresiv asimilâtsiyası; Özb.: regressiv assimilyatsiya; Uyg.: (B.Uyg.) äksi täsirat ~ (D.Uyg.) tätür assimilyatsiyä; Tat.: kire assimilâtsiya ~ regressiv assimilâtsiya; Bşk.: regressiv assimilyatsiya; Kmk: geri assimilâtsiya; Krç.-Malk.: regressiv assimilâtsiya; Nog.: regressiv assimilyatsiya; Kzk.: regressivti assimilyatsiya ~ keyindi ikpal; Krg.: regressivdüü assimilyatsiya; Alt.: regressiv assimilyatsiya; Hks.: regressiv assimilyatsiya; Tuv.: te'dir assimilyatsiya; Şor.: egressiv assimilyatsiya; Rus.: regressivnaya assimilyatsiya; регрессивная ассимиляция

207. gerundium bk. zarf fiil

208. gırtlak ~ hançere Az.: gırtlak; Tkm.: bogaz ~ damak; Gag.: gırtlak; Özb.: boğiz; Uyg.: boğuz; Tat.: faringal' ~ yotqılıq; Bşk.: tamaq; Kmk: tamak; Krç.-Malk.: bogurdak ~ tamak; Nog.: tamak; Kzk.: kömey; Krg.: kömököy; Alt.: tamak; Hks.: ödös ~ tamah; Tuv.: ök; Şor.: tabak; Rus.: gortan'; гортань

209. gırtlaksılaşma Az.: karlaşma; Tkm.: bogazlaşma; Gag.: *gırtlaklaşmak; Özb.: *boğiz tövuşiga aylaniş; Uyg.: tavuşniñ boğuzlışı; Tat.: faringal'lâşü; Bşk.: tamaqlaşw; Kmk: tamak tawuşga aylanmagı; Krç.-Malk.: (bir tawuşnu) bogurdak tawuşha aylanıwı; Nog.: tamak sesine aylanuw; Kzk.: kömey dıbisına aynaluw; Krg.: kömököyçül tıbışka ötüü; Alt.: tamak tabışka köçöri; Hks.: ödöste pütçetken tapsaga aylan parçathanı; Tuv.: ök ününçe şilçiiiri; Şor.: *tabak ünge aylançatkanı; Rus.: prevraşçeniye v gortanniy zvuk; превращение в гортанный звук

210. gizli özne Az.: ğeyri-müäyyän şaxs; Tkm.: gizliin eye; Gag.: gramatika subyekti; Özb.: yaşirin ega; Uyg.: naeniq igä; Tat.: iyäse belderelmägän; Bşk.: yäşeren eyä; Kmk: *görsetilmegen iyesi; Krç.-Malk.: aytımda söz bla körgüztülmegen başçı; Nog.: bildirilmege iye ~ bildirilmege podleşçe; Kzk.: jasırın bastawı; Krg.: kömüsködögü ee; Alt.: bildirbez baştaacı ~ körünbes, t'e bildirlü baştaacı; Hks.: pıldırbes pastaacı; Tuv.: t'uskay ilerettinmeen kol sös; Şor.: pildirbes aytdılım sös; Rus.: skritoye podleşçe; скрытое подлежащее

211. görülen geçmiş zaman Az.: şühudı keçmiş zaman; Tkm.: öten zamaan ortak işligi; Gag.: mutlak geçmiş zaman; Özb.: aniq otgan zaman; Uyg.: eniq ötkän zaman; Tat.: bilgele ütkän zaman ~ kategorik ütkän zaman; Bşk.: bildäle ütkän zaman; Kmk: belgili getgen zaman; Krç.-Malk.: belgili ozgan

- zaman; Nog.: belgîli ozgan zaman; Kzk.: naktılı ötken şak ~ aykın ötken şak; Krg.: aykın ötkön çak; Alt.: t'uukta ötkön öy; Hks.: körîndîre irtken tus; Tuv.: çookta e'rken üye ~ e'rken üyeniñ -di heviri; Şor.: şagamgı ertken tem; Rus.: oçevidnoye proşedşeye vremya; очевидное прошедшее время
- 212. gövde ~ taban** Az.: âsas ~ törämä; Tkm.: yasama ~ düyp; Gag.: temel ~ *taban; Özb.: negiz ~ yasalma; Uyg.: (B.Uyg.) asas ~ (D.Uyg.) özäk; Tat.: nigez ~ süzneñ nigez kisäge; Bşk.: nigez; Kmk: tüp; Krç.-Malk.: tamal ~ kuralgan; Nog.: negiz ~ yasalma; Kzk.: negiz ~ tuwindı söz; Krg.: tuundu ~ negiz; Alt.: tözögö; Hks.: (söstîñ) öönî ~ pütkenî; Tuv.: tös; Şor.: *tös; Rus.: osnova ~ proizvodnoye; основа ~ производное
- 213. gramer** Az.: grammatika; Tkm.: grammatika; Gag.: gramatika; Özb.: grammatika; Uyg.: grammatika; Tat.: grammatika; Bşk.: grammatika; Kmk: grammatika; Krç.-Malk.: grammatika; Nog.: grammatika; Kzk.: grammatika; Krg.: grammatika; Alt.: grammatika; Hks.: grammatika; Tuv.: grammatika; Şor.: grammatika; Rus.: grammatika; грамматика
- 214. grup** Az.: söz birlaşması; Tkm.: söz düzümi; Gag.: laf birleşmesi; Özb.: soz birikması; Uyg.: söz birikmisi; Tat.: süz tezmäse ~ süztezmä; Bşk.: hüzbäyläneş; Kmk: söz tağım; Krç.-Malk.: söz tutuş; Nog.: söz baylanıs; Kzk.: söz tirkesi ~ söz tirkesimi; Krg.: söz aykaşı ~ söz tizmegi; Alt.: söskolbu; Hks.: söz pîrîgîzî; Tuv.: sös ka'ttujuşkıni; Şor.: sös tizimi; Rus.: slovosocetaniye; словосочетание
- 215. gürültü** Az.: küy; Tkm.: galmagal ~ galmagallı sesler; Gag.: şamata; Özb.: şovqin; Uyg.: şavqun; Tat.: tawış ~ şaw; Bşk.: şaw; Kmk: kawga; Krç.-Malk.: tawuş; Nog.: şaw-şuw ~ tawıs ~ şuvıldaw ~ güşıldew; Kzk.: saldır ~ dawıs; Krg.: şookum; Alt.: şuult; Hks.: suulas; Tuv.: taaş; Şor.: şuuk; Rus.: şum; шум
- 216. haberleşme** Az.: ünsiyyät ~ älağä; Tkm.: habarlaşma ~ kommunikativ; Gag.: komunikatsiya ~ *haberleşmäk; Özb.: alóqa ~ kommunikatsiya; Uyg.: xävärlişiş ~ muamilä; Tat.: aralaşu ~ söyläşü; Bşk.: aralaşıw; Kmk: katnaşıw; Krç.-Malk.: kommunikatsiya ~ söleşiw; Nog.: habarlasuw ~ kommunikatsiya; Kzk.: karım-katınas ~ katınas; Krg.: baylanış ~ kommunikatsiya ~ katnaş; Alt.: tekşi kommunikatsiya; Hks.: habarlas ~ çooħ alıs; Tuv.: harılzajıuşkıni; Şor.: *çooktaş; Rus.: obşçeniye ~ kommunikatsiya; общение ~ коммуникация
- 217. hâl** Az.: hal; Tkm.: düşüm; Gag.: hal; Özb.: kelişik; Uyg.: keliş; Tat.: kileş; Bşk.: kileş; Kmk: padej ~ geliş; Krç.-Malk.: boluş; Nog.: keliş;

Kzk.: septew; Krg.: cöndömö; Alt.: kubultkiş; Hks.: padej ~ hubulthis; Tuv.: padej; Şor.: keliş; Rus.: padej; падеж

218. hâl ekleri Az.: hal şakilçiläri; Tkm.: düşüm goşulmaları; Gag.: hal afiksleri; Özb.: kelişik qoşımçaları; Uyg.: keliş qoşımçiliri; Tat.: kileş quşımçaları; Bşk.: kileş yalğawzarı; Kmk: padej qoşımçaları ~ geliş qoşımçalar; Krç.-Malk.: boluş affiksle (calgawla); Nog.: kelis kosımşaları; Kzk.: septik jalgawları; Krg.: cöndömö müçölörü; Alt.: kubultkiş kojultaları; Hks.: hubulthis hozımnarı; Tuv.: padej ko'jumaktarı; Şor.: kelişter affiksteri; Rus.: affiksı padejey; аффиксы падежей

219. hâl zarfı ~ tarz zarfı ~ nitelik zarfı Az.: tärzi-häräkät zärfi; Tkm.: haal; Gag.: nicelik işhallı; Özb.: hólat ravişi; Uyg.: (B.Uyg.) halät rävişi ~ (D.Uyg.) hal rävişi; Tat.: oxşatu-çağıştıru räveşe; Bşk.: xäl räwaşe; Kmk: küy hallık ~ küynü hallığı; Krç.-Malk.: halçı sözlew ~ halnı sözlewleri; Nog.: kep nareçiyesfi; Kzk.: sın-beyne üstewi ~ sın-kıymıl üstewi; Krg.: sm-sıpat taktooç ~ al-abal taktooç; Alt.: edilgeniñ ödür aayın körgüzer kubulbas; Hks.: idig oñdayımıñ nareçiyezfi; Tuv.: kıldınıg argazmıñ nareçiyezi; Şor.: *som nareçiyezi; Rus.: nareçiyе obraza deystviya; наречие образа действия

220. halk dili Az.: danışığı dili ~ xalg dili; Tkm.: halk dili ~ gepleşik dili; Gag.: halk dili ~ konuşmak dili; Özb.: halq tili; Uyg.: (B.Uyg.) canlıq til ~ (D.Uyg.) xälq tili; Tat.: söyläü tele ~ söyläm tele; Bşk.: xalıq höyläw tele; Kmk: xalk til; Krç.-Malk.: halk til ~ söleşiw til; Nog.: halk tılı; Kzk.: halık tili; Krg.: calpı eldik til; Alt.: albatı ermek-kuuçını; Hks.: olañay çooh ~ çon tılı; Tuv.: aas çugaa tılı; Şor.: çon tili; Rus.: narodny yazık ~ razgovorniy yazık; народный язык ~ разговорный язык

221. hançere *bk. gırtlak*

222. haploloji *bk. hece düşmesi*

223. harf Az.: härf; Tkm.: harp; Gag.: bukva; Özb.: harf; Uyg.: härip; Tat.: xäref; Bşk.: xäref; Kmk: harp; Krç.-Malk.: harf, harif; Nog.: ärîp; Kzk.: ärip; Krg.: tamga ~ arıp; Alt.: tanık; Hks.: bukva ~ tanıg; Tuv.: üjüç; Şor.: bukva; Rus.: bukva; буква

224. has isim *bk. özel isim*

225. hece Az.: heca; Tkm.: bogun; Gag.: kısım; Özb.: boğın; Uyg.: boğum; Tat.: icek; Bşk.: ijek; Kmk: buwun; Krç.-Malk.: bölüm; Nog.: buwın; Kzk.: buwın; Krg.: muun; Alt.: üye; Hks.: uya; Tuv.: slog; Şor.: kezek ~ pölük; Rus.: slog; слог

- 226. hece düşmesi ~ haploloji** Az.: heca düşümü ~ gaplologiya; Tkm.: gaplologiyaa ~ bogun düşmesi; Gag.: gaplologiya ~ *kısım düşmesi; Özb.: boğın tuşışı ~ gaplologiya; Uyg.: gaplologiyä ~ boğumniñ çüşüp qelişi; Tat.: ıcek qısquaru ~ gaplologiyä; Bşk.: gaplologiya ~ ijekteñ töşöp qalıwı; Kmk: gaplologiya ~ *buwunnu yutuluwı; Krç.-Malk.: gaplologiya; Nog.: buwın tüşüwî ~ gaplologiya; Kzk.: buwın tüşüwi; Krg.: muundun sıygılışıp tüşüp kalışı; Alt.: gaplologiya ~ üyede tüñey tabıstardıñ tüjeri; Hks.: gaplologiya ~ uyalır tüşçetkenî; Tuv.: gaplologiya; Şor.: gaplologiya ~ *kezek tüşçatkanı; Rus.: gaplologiya; гаплология
- 227. hece kaynaşması** Az.: afrikat; Tkm.: bogun gusgalması; Gag.: *kısım kauşması; Özb.: boğınlar ıççamlaşuvi; Uyg.: addiylişis; Tat.: ike süz arasındağı ıceklär berläşüwe; Bşk.: ijektärzeñ tarqalıwı; Kmk: buwundagı sozuk awaznı tüşüwü; Krç.-Malk.: bölümleni kışhartılması; Nog.: buwın bîrîgüwî; Kzk.: buwındardıñ kirigüwi; Krg.: muundardıñ şireşüüsü; Alt.: üyenîñ kışkartılğanı; Hks.: uyalarnıñ hışharalthanı; Tuv.: diyereza; Şor.: *kezek kışkartılğanı; Rus.: oproşçeniye slogov; опрощение слогов
- 228. heceleme** Az.: hecalamag; Tkm.: bogna böölmek; Gag.: kısımca sölemäk; Özb.: boğınlaş; Uyg.: boğumğa bölüş; Tat.: ıcekläp uqu; Bşk.: ijekläw; Kmk: buwunlaga bölüp aytmak (oxumak); Krç.-Malk.: bölümle bla okuw (aytıw) ~ eciklew; Nog.: buwınlaw; Kzk.: buwınga bölüw; Krg.: ecelep aytuu ~ muunga bölüp okuu; Alt.: üylelep aydarı; Hks.: uyaca adalı; Tuv.: slogtap çugaalaarı; Şor.: *kezektepaydıçatkanı; Rus.: proiznoşeniye po slogam; произношение по слогам
- 229. hemze** Az.: hämzä; Tkm.: hemze; Gag.: knaklaut ~ laringal konsonu; Özb.: hamza; Uyg.: hämzä; Tat.: xämzä ~ laringal' tartıq; Bşk.: hämzä; Kmk: hamza ~ tamak awaz; Krç.-Malk.: hamza; Nog.: hamza; Kzk.: hamza; Krg.: hamza; Alt.: hamza; Hks.: hamza; Şor.: hamza; Rus.: hamza; хамза
- 230. iç kafiye** Az.: alliterasiya; Tkm.: içki kaapiya; Gag.: sıraların iç uyumu ~ sıraların iç rifması; Özb.: içki qofiya; Uyg.: içki qapiyä; Tat.: eçke rifma; Bşk.: eske rifma; Kmk: iç kapiya ~ satırnı içindegi rifma (kapiya); Krç.-Malk.: tizgin içi rifma; Nog.: işkî riflama; Kzk.: işki äwen ~ öleñ tarmagındağı rifma; Krg.: saptın içindegi uykaştık ~ içki uykaştık; Alt.: iç rifma; Hks.: (kibelîs) îstîndegî rifma; Tuv.: o'durug îştiniñ ritmazı; Şor.: *îştindegi rifma; Rus.: vnutristroçnaya rifma; внутрострочная рифма
- 231. iç ses** Az.: inlaut; Tkm.: inlaut; Gag.: inlaut ~ içindeki (pozitsiyada) ses; Özb.: soznıñ birinci va óxirgi tövuşlaridan boşqa tövuşlar ~ inlaut; Uyg.: içki tavuş ~ inlaut; Tat.: süz urtası suziğı; Bşk.: inlaut ~ eske ön; Kmk: inlaut ~ söznü içindegi ses; Krç.-Malk.: inlaut; Nog.: işkî ses ~ inlaut; Kzk.: inlaut;

Krg.: inlaut; Alt.: sös içinde tabış; Hks.: inlaut ~ sös îstûdegî tapsag; Tuv.: inlaut; Şor.: inlaut ~ *îşti ün; Rus.: inlaut; инлаут

232. ikinci çokluk şahıs Az.: ikinci şaxsin cäm halı; Tkm.: ikinci yöñkemääniñ köplügi; Gag.: çokluk sayıda ikinci üz; Özb.: koplikdagi ikkinçi şaxs; Uyg.: ikkinçi şaxs köplük san; Tat.: ikençe zat küplek sanı; Bşk.: küplekteñ ikense zatı; Kmk: ekinçi betni köplük sanawu; Krç.-Malk.: köplük sannı ekinçi beti; Nog.: ekînşî özlîktîñ köplük sanı; Kzk.: köpşe ekinşi jak ~ ekinşi jak köpşe; Krg.: köptük sandın ekinçi cagı; Alt.: köp tooniñ ekinçi t'üzüni; Hks.: köp sannıñ îkîncî sırayı; Tuv.: höynüñ sanınıñ i'yigi arnı; Şor.: köp sanda iyginçi eezi; Rus.: vtoroye litso mnojestvennogo çisla; второе лицо множественного числа

233. ikinci şahıs Az.: ikinci şaxs; Tkm.: ikinci şahs ~ ikinci yöñkeme; Gag.: ikinci üz; Özb.: ikkinçi şaxs; Uyg.: ikkinçi şaxs; Tat.: ikençe zat; Bşk.: ikense zat; Kmk: ekinçi bet; Krç.-Malk.: ekinçi bet; Nog.: ekînşî özlîk; Kzk.: ekinşi jak; Krg.: ekinçi cak; Alt.: ekinçi t'üzün; Hks.: îkîncî sıray; Tuv.: i'yigi arnı; Şor.: iyginçi eezi; Rus.: vtoroye litso; второе лицо

234. ikinci teklik şahıs Az.: ikinci şaxsin täk halı; Tkm.: ikinci yöñkemääniñ birliги; Gag.: birlik sayıda ikinci üz; Özb.: birlikdagi ikkinçi şaxs; Uyg.: ikkinçi şaxs birlik san; Tat.: ikençe zat berlek sanı; Bşk.: .berlekteñ ikense zatı; Kmk: ekinçi betni teklik sanawu; Krç.-Malk.: birlik sannı ekinçi beti; Nog.: ekînşî özlîktîñ bîrlîk sanı; Kzk.: ekinşi jak jekeşe ~ jekeşe ekinşi jak; Krg.: cekelik sandın ekinçi cagı; Alt.: t'añıs tooniñ ekinçi t'üzüni; Hks.: pîr sannıñ îkîncî sırayı; Tuv.: çañgıstıñ sanınıñ i'yigi arnı; Şor.: pir sanda iyginçi eezi; Rus.: vtoroye litso yedinstvennogo çisla; второе лицо единственного числа

235. ikincil uzunluk ~ sekunder uzunluk Az.: sonraki uzanma; Tkm.: ikinci uzınlık ~ soñkı uzınlık; Gag.: ikincili uzunnuk; Özb.: ikkinçi çozıqlık; Uyg.: ikkinçi uzunluq; Tat.: ikinçel ozınlıq; Bşk.: ikensel oşonloq; Kmk: *(sozuk awazda) soñ tuwulungan uzunluk; Krç.-Malk.: (tawuşnu) ekinçi daracada uzunlugu; Nog.: ekînşî uzunluk; Kzk.: ekinşi uzındık; Krg.: koşumça sozulmalık; Alt.: ekinçi uzunluk ~ ekinçi bütken uzun tabış; Hks.: pütken uzun tapsaglar ~ püdfîzineñ uzun tapsaglar; Tuv.: i'yigi çergenıñ uzun a'jik ünneri; Şor.: *iyginçi uzunı; Rus.: vtorıçnaya dolgota; вторичная долгота

236. ikizleşme Az.: geminatlaşma; Tkm.: geminasiyaa; Gag.: geminatsiya ~ konsonnarın katıllaşması ~ konsonnarın ikileşmesi; Özb.: ikkilaniş ~ geminatsiya; Uyg.: üzük tavuşlarnıñ cüplinişi ~ geminatsiyä; Tat.: ikeläşterelü ~ quş bulu; Bşk.: geminatsiya; Kmk: (tutuk awaznı) eki kabatlanıwu ~

- geminatsiya; Krç.-Malk.: geminatsiya; Nog.: geminatsiya; Kzk.: geminatsiya ~ kabattasuw; Krg.: koş ünsüzlöşüü; Alt.: geminatsiya ~ ekilengen tuyuk tabıstar; Hks.: geminatsiya; Tuv.: ta'kpırlaan a'jik eves ünner; Şor.: geminatsiya; Rus.: geminatsiya; гeминация
- 237. ilerleyici benzeşme** Az.: iräli assimilyasiya; Tkm.: progressiv assimilyaasiya; Gag.: progresiv asimilätsiyası; Özb.: progressiv assimilyatsiya; Uyg.: oñ assimilyatsiyä; Tat.: turı assimilätsiya ~ progressiv assimilätsiya; Bşk.: progressiv assimilyatsiya; Kmk: tuwra assimilätsiya; Krç.-Malk.: progressiv assimilätsiya; Nog.: progressiv assimilyatsiya; Kzk.: progressivti assimilyatsiya ~ ilgerindi ıkpal; Krg.: progressivdüü assimilyatsiya; Alt.: progressiv assimilyatsiya; Hks.: progressiv assimilyatsiya; Tuv.: aay assimilyatsiya; Şor.: progressiv assimilyatsiya; Rus.: progressivnaya assimilyatsiya; прогрессивная ассимиляция
- 238. iletişim** Az.: ünsiyyät; Tkm.: kommunikaasiya; Gag.: komunikatsiya ~ *haberleşmäk; Özb.: alóqa ~ kommunikatsiya; Uyg.: xävärlişiş ~ alaqä; Tat.: aralaşu; Bşk.: aralaşw ~ kommunikatsiya; Kmk: katnaşw; Krç.-Malk.: kommunikatsiya ~ söleşiw; Nog.: kommunikatsiya, katnasuw; Kzk.: karım-katınas ~ katınas; Krg.: baylanış ~ kommunikatsiya ~ katnaş; Alt.: kommunikatsiya; Hks.: çoooh alıs ~ habarlas; Tuv.: harılzaa, harılzajılga; Şor.: *çooktaş ~ kommunikatsiya; Rus.: kommunikatsiya; коммуникация
- 239. ilgi hâli ~ genitif hâli** Az.: iyialik hal; Tkm.: eyelik düşüm; Gag.: saabilik hal; Özb.: qaratqıç kelişigi; Uyg.: igilik keliş; Tat.: iyälek kileşe; Bşk.: eyälek kileş; Kmk: yeslik padej ~ yeslik geliş; Krç.-Malk.: iyelikçi boluş ~ iyelik boluş; Nog.: kaytım kelis; Kzk.: ilik septik; Krg.: ilik cöndömösü; Alt.: ençileeçi kubultkış; Hks.: tartulğı padej ~ tartulğı hubulthıs; Tuv.: hamaarışturarıñ padeji; Şor.: tartım keliş; Rus.: roditelny padej; родительный падеж
- 240. ilgi zamiri** Az.: *ki, kim* bağlayıcı; Tkm.: soyuz (klassik edebiyatda); Gag.: ilişiklik aderlii; Özb.: *ki, kim* bölöwçisi; Uyg.: *ki, kim* bağliğuçisi; Tat.: mönäsäbätle süzlär ~ iyärtüçe terkägeç; Bşk.: *ki, kim* terkäwese; Kmk: *ki, kim* degen baylawuç söz ~ baylawçu orunça; Krç.-Malk.: *ki, kim* baylaw ~ *ki kim* baylam; Nog.: *ki, kim* türkewiş; Kzk.: *ki, kim* jalgawlıgı; Krg.: katıştık at atoç; Alt.: kolbooçı *ki, kim*; Hks.: palgantı *ki, kim*; Tuv.: evilel *ki, kim*; Şor.: *paglaş *ki, kim*; Rus.: soyuz *ki, kim* (otnositelnyye slova); союз *ки, ким* (относительные слова)
- 241. imlâ** Az.: imla, orfografiya; Tkm.: orfografiyaa; Gag.: orfografiya ~ dooruyazılmak; Özb.: imlô; Uyg.: imla; Tat.: döres yazu ~ orfografiya; Bşk.: orfografiya; Kmk: tüz yazıw ~ yazıw kaydaları ~ orfografiya ~ durus

yazılış; Krç.-Malk.: orfografiya ~ tüz cazıw; Nog.: tüz yazuw ~ orfografiya; Kzk.: emle ~ orfografiya; Krg.: tuura cazuu ~ orfografiya; Alt.: çın biçüileriniñ ejizi ~ orfografiya; Hks.: orfografiya ~ orta pazıs; Tuv.: şın pi'jilge ~ ofografiya; Şor.: keliştire pazılçatkannarı ~ orfografiya; Rus.: pravopisaniye ~ orfografiya; правописание ~ орфография

242. ince sıra Az.: ön sıra; Tkm.: aalınkı hatar; Gag.: ön sıra; Özb.: öld qatór ~ yumşóq qatór; Uyg.: aldinqı qatar; Tat.: alǵı rät; Bşk.: alǵı rät; Kmk: inçe (al) sozuklanı sıdrası; Krç.-Malk.: tilni al keseginde kuralgan ~ cumuşak; Nog.: aldı sıra ~ yumşak sıra; Kzk.: til aldı; Krg.: aldınkı katar; Alt.: aldıǵı ryad ~ t'imjak ryad; Hks.: alınındaǵı iret; Tuv.: murnuu o'durug; Şor.: alındaǵı kat ~ çımçak kat; Rus.: peredniy ryad ~ myagkiy ryad; передний ряд ~ мягкий ряд

243. ince ünlü Az.: incä saıt; Tkm.: iinçe çekimli; Gag.: incä vokal ~ ön vokal ~ *önsıralı vokal; Özb.: öld qatór unlısı ~ yumşóq unlı; Uyg.: til aldı sozuq tavuş; Tat.: neçkä suzıq ~ alǵı rät suzıǵı; Bşk.: alǵı rät huızınqılı ~ nâzek huızınqı; Kmk: inçe sozuk ~ al sozuk; Krç.-Malk.: tilni al keseginde kuralgan açık tavuş ~ cumuşak açık tavuş; Nog.: aldı sıra sozik ~ yumşak sozik; Kzk.: til aldı dawıstısı ~ jinişke dawıstı; Krg.: aldınkı katardaǵı ündüü ~ cumşak ündüü; Alt.: aldıǵı ryadtıñ ündü tabıǵı ~ t'imjak ündü tabıǵı; Hks.: tıl alınındaǵı ünnîg; Tuv.: murnuu o'durugnuñ a'jik ünü ~ çımçak a'jik ün; Şor.: çımçak glasniy; Rus.: glasniy perednego ryada; гласный переднего ряда

244. incelmə Az.: incälik; Tkm.: iinçelmə ~ aalınkı hatara geçme; Gag.: incelmäk ~ incä vokala geçim ~ ön sıralılara geçim; Özb.: öld qatórğa otiş ~ yumşaq; Uyg.: sozuq tavuşlarıñ aldinqı qatarǵa ötüşi; Tat.: neçkärü; Bşk.: nâzekläşew; Kmk: inçeleniw; Krç.-Malk.: cumuşaw; Nog.: aldı sıraga köşüw ~ yumşaklanuw; Kzk.: alga jıljuw ~ jinişkerüw; Krg.: cumşartuu ~ aldınkı katarga ötüü; Alt.: aldıǵı ryadka köçöri ~ t'imjaarı; Hks.: alınındaǵı iretke közîris ~ tartılıs; Şor.: *aldındaǵı katkı aylançatkanı ~ *çımçatkanı; Rus.: perehod v peredniy ryad ~ smyagçeniye; переход в передний ряд ~ смягчение

245. indeks bk. dizin

246. instrumental hâli bk. vasıta hâli

247. isim ~ ad Az.: isim; Tkm.: aat ~ isim; Gag.: adlık; Özb.: ót; Uyg.: isim; Tat.: isem; Bşk.: isem; Kmk: at söz ~ atlık; Krç.-Malk.: at; Nog.: at; Kzk.: zat esim; Krg.: zat atooç; Alt.: adalgış; Hks.: suşçestvitelnay ~ adalgış; Tuv.: at ~ çüve adı ~ at söstüg çugaa ke'zekteri; Şor.: nebelik sös; Rus.: imya suşçestvitelnoye; имя существительное

- 248. isim cümlesi** Az.: ismi xəbərli cümlə; Tkm.: aat sözləmi; Gag.: adlardan predikatlı cümlə; Özb.: ót kesimli gap; Uyg.: (B.Uyg.) isim-xävär cümlä ~ (D.Uyg.) isim cümlä; Tat.: isem xəbärle cömlä; Bşk.: isem qılımlı höyläm; Kmk: *skazuyemoye bolup gelgen atlı cumla; Krç.-Malk.: hapaçısı at bolgan aytım ~ hapaçısı atladan kuralgan aytım; Nog.: at pan ayılğan habarlawıñlı yıyma; Kzk.: esim bayandawıñtı söylem; Krg.: atooçtuk bayandooçtuu süylöm; Alt.: adılı aydılaaçılı ermek; Hks.: adalgıs söyleeçilğ predlojeniye; Tuv.: at söstüg söglekçilig tomak; Şor.: *at aytkı söstüg erbek ~ *at erbegi; Rus.: predlojeniye s imennım skazuyemım; предложение с имениым сказуемым
- 249. isim çekim ekleri** Az.: ismin hal şakilçiləri; Tkm.: üytgedici goşulmalar; Gag.: hal afiksleri ~ hallamak afiksleri; Özb.: ótniñ turlóvçi qoşımçaları; Uyg.: isim türliğüçi qoşımçılar; Tat.: isem törländergeç quşımçalar; Bşk.: isemdärzeñ kileş yalğawzarı; Kmk: atlıknı padejlege göre türlendiregen qoşımçalar; Krç.-Malk.: atnı boluş affiksleri (calğawları); Nog.: atlardıñ türlenüw kosımşaları ~ atlardıñ kelis kosımşaları; Kzk.: zat esimniñ septik jalğawları; Krg.: zat atooçtun cöndömö müçölörü; Alt.: adalgıñtıñ kubultkış kojultaları; Hks.: adalgıñtıñ padej hozımnarı; Tuv.: çüve adınıñ öskertilge ko'jumaktarı; Şor.: nebelik söztiñ sabıtkı affiksteri; Rus.: affiksı skloneniya suşçestvitelnogo ~ padejniye affiksı; аффиксы склонения существительного ~ падежные аффиксы
- 250. isim çekimi** Az.: ismin hallanması; Tkm.: aatlarıñ üytgeysi; Gag.: adlıkların hallanması; Özb.: ótniñ turlanışi; Uyg.: isimniñ türliñişi; Tat.: isemnäñ kileş belän törläneşe ~ isemnarneñ törläneşe; Bşk.: isemdärzeñ kileş menän üzgärewe; Kmk: atlıknı türleñişi; Krç.-Malk.: atnı boluşlada türleñiwü ~ atnı boluşlada calğanıwu; Nog.: atlardıñ türleñiwı; Kzk.: zat esimniñ septelüwi; Krg.: zat atooçtun cöndölüşü; Alt.: adalgıñtıñ kubultkışla kubuları; Hks.: adalgıñtıñ padejterce hubulızı; Tuv.: çüve adınıñ öskerilgezi; Şor.: nebelik sös kelişterbe sabılçatkanı; Rus.: skloneniye suşçestvitelnogo; склонение существительного
- 251. isim fiil ~ kılış ismi** Az.: fe'li isim; Tkm.: iış aatları; Gag.: işliktän adlık; Özb.: harakat nomi; Uyg.: peildin bolğan isim ~ isimdaş ~ häräkätnam; Tat.: isem fiğil'; Bşk.: isem qılım; Kmk: at işlik; Krç.-Malk.: etimden kuralgan at; Nog.: at glagol; Kzk.: kıymıl esimi ~ kıymıl atawı; Krg.: etiştik atooç ~ kıymıl atooç; Alt.: edilge adalgıs; Hks.: glagoldañ adalgıs; Tuv.: kılıg adı; Şor.: *iış adı; Rus.: otglagolnoye imya ~ imya deystviya; отглагольное имя ~ имя действия

- 252. isim gövdesi** Az.: düzälmä isim; Tkm.: düyp söz ~ yasama söz; Gag.: adlık temeli ~ düzülü adlık; Özb.: ót negiz ~ yasama ót; Uyg.: (B.Uyg.) isimniñ asası ~ (D.Uyg.) isim öziki; Tat.: isemneñ nigeze; Bşk.: isem nigeze; Kmk.: at tübü; Krç.-Malk.: at tamal ~ kuralgán at; Nog.: attıñ negîzî ~ asıl at ~ yasalma at; Kzk.: tuwındı esim; Krg.: atooçtuk negiz ~ tuundu negiz; Alt.: adalgış tözögözi ~ bütken adalgış; Hks.: adalgıştıñ öönî; Tuv.: çüve adınıñ tözü ~ at sözünüñ tözü; Şor.: *at tözi; Rus.: imennaya osnova ~ производное имя; именная основа ~ производное имя
- 253. isim kökü** Az.: sadä isim; Tkm.: asıl söz ~ kök söz; Gag.: sadä adlık ~ adlık kökü; Özb.: tub ót ~ ót ozagi; Uyg.: tüp isim ~ isim yiltizi; Tat.: isem tamırı ~ isem tamır kisäge; Bşk.: isem tamırı; Kmk.: etilmegen at söz ~ etilmegen atlık; Krç.-Malk.: kuralmagan at ~ atnı tamırı; Nog.: attıñ tamırı; Kzk.: esimniñ tübiri ~ tübir esim ~ negizgi esim; Krg.: atooçtuk negiz ~ atooçtuk uñgu; Alt.: tazıldañ turgan adalgış ~ tazıl adalgış; Hks.: pütpeen adalgıs; Tuv.: at sözünüñ tazılı; Şor.: *nebelik söztiñ tazılı; Rus.: neproizvodnoye suşçestvitelnoye ~ kornevoye suşçestvitelnoye; ипроизводное существительное ~ корневое существительное
- 254. isim tamlaması** Az.: täyin; Tkm.: ayırğıçlı söz düzümi; Gag.: belliklikçi laf birleşmesi; Özb.: qaratqıçlı birikma; Uyg.: muräkkäp izafät; Tat.: sıyfat süzetme; Bşk.: isem hüzbäyläneş; Kmk.: sıpatlık söz tagım; Krç.-Malk.: aygaklawçu (açıklawçu) söz tutuş; Nog.: ayırğışlı söz baylanısı; Kzk.: anıktawıştıq söz tirkesi; Krg.: anıktağıç söz aykaşı; Alt.: adılı söskolbu; Hks.: pıldirtkilîg sös piriğizî; Tuv.: at söstüg (hamaarılalığ sös ka'tıjuşkıni); Şor.: *pilimçi sös tizimi; Rus.: opredelitelnoye slovosocetaniye; определительное словосочетание
- 255. isimden türeme fiil** Az.: isimdän töräyän fe'l; Tkm.: isimden (aatdan) dörään (yasalan) işlik; Gag.: adlıktan işlik ~ adlıklı işlik; Özb.: ótdan yasalgan fe'l; Uyg.: isimdin yasalgan peil; Tat.: isemnän yasalgan fiğil; Bşk.: isemdän yahalğan qılım; Kmk.: atdan etilgen işlik; Krç.-Malk.: atdan kuralgan etim; Nog.: attan yasalgan glagol; Kzk.: esim negizdi etistik; Krg.: atooçtuk etiş; Alt.: adalgıştañ bütken glagol; Hks.: adalgıştañ pütken glagol; Tuv.: at sözünden uktalgan kılıg sözü; Şor.: *at sözünden pütken glagol; Rus.: proizvodnyy ot imeni glagol; производный от имени глагол
- 256. isimden türeme isim** Az.: isimdän töräyän isim; Tkm.: isimden (aatdan) dörään (yasalan) isim (aat); Gag.: adlıktan adlık; Özb.: otdan yasalgan ot; Uyg.: isimdin yasalgan isim; Tat.: isemnän yasalgan isem; Bşk.: isemdän yahalğan isem; Kmk.: atdan etilgen at; Krç.-Malk.: atdan kuralgan at; Nog.: attan yasalgan at; Kzk.: esim negizdi esim; Krg.: atooçton casalgan atooç;

Alt.: adalgıştañ bütken adalgış; Hks.: adalgıştañ pütken adalgış; Tuv.: at sözünden uktalgan at sözü; Şor.: *at sözünden sıkkan at ~ *at sözünden pütken at; Rus.: производное от имени имя; производное от имени имя

257. istek cümlesi Az.: nâgli cümlä; Tkm.: arzuw sözlemi; Gag.: isteyişlik çalımında predikatlı cümlä; Özb.: *istak gap; Uyg.: (B.Uyg.) xalaş mäylilik cümlä ~ (D.Uyg.) arzu-tiläk mäylilik cümlä; Tat.: teläk cömlä; Bşk.: teläk höyläm; Kmk: tilek bağışlı cumla; Krç.-Malk.: tilek körgüztgen ayıtım ~ razılıknı bildirgen ayıtım; Nog.: tilek, niyet yıyma; Kzk.: maksattı söylem; Krg.: niyet, kaaloo, tilek süylöm; Alt.: küünzegen ermek; Hks.: hınıstıg predlojeniye; Tuv.: kü'zel ileredir tomak; Şor.: inagçı erbek; Rus.: желательное предложение; желательное предложение

258. istek kipi Az.: arzu şakli; Tkm.: iışligiñ arzuw forması; Gag.: isteyişlik çalımı; Özb.: istak mayli; Uyg.: (B.Uyg.) xalaş mäyli ~ (D.Uyg.) arzu-tiläk mäyli; Tat.: teläk nakloneniye ~ teläk fiğil' ~ teläk törläneşe; Bşk.: teläk höykäleşe; Kmk: tilek bağış; Krç.-Malk.: tilekçi turuş ~ razıçı turuş; Nog.: tilek, niyet türkîmî; Kzk.: kalaw ray; Krg.: niyet iñgay; Alt.: küünzegen keber; Hks.: hınıstıg nakloneniye; Tuv.: çöpşeerel nakloneniyezinge tüüşkek; Şor.: glagoldiñ inagçı formazı ~ inagçı nakloneniye; Rus.: желательное наклонение; желательное наклонение

259. işaret sıfatı Az.: işarä ävözliyi; Tkm.: görkezme çalışması; Gag.: gösterici aderlik; Özb.: *korsatış sıfatı; Uyg.: körsitiş süpätliiri; Tat.: kürsätü sıfat ~ kürsätü almaşlığı belän belderelgän sıfat; Bşk.: kürhätew sıfatı; Kmk: *sıpatlıknı yerinde kollanagan görsetiw orunça; Krç.-Malk.: körgüztüwçü sıfat; Nog.: körsetiw sıpat; Kzk.: *siltew esimdigi; Krg.: şilte me atooç; Alt.: körgüzer sös; Hks.: közidig pildirtkî; Tuv.: ayılğanıñ at ornu-pile ilerettingen t'odaradılga; Şor.: körgüşçi orungu; Rus.: ukazatelnoye slovo; указательное слово

260. işaret zamiri Az.: işarä ävözliyi; Tkm.: görkezme çalışması; Gag.: gösterici aderlik; Özb.: korsatış ölmöşi; Uyg.: körsitiş almaşlıiri; Tat.: kürsätü almaşlıq; Bşk.: kürhätew almaş; Kmk: görsetiw orunça; Krç.-Malk.: körgüztüwçü almaş; Nog.: körsetiw awıs; Kzk.: siltew esimdigi; Krg.: şilte me at atooç; Alt.: körgüzer soluma; Hks.: közidig orındı; Tuv.: ayılğanıñ at ornu; Şor.: körgüşçi orungu; Rus.: ukazatelnoye mestoimeniye; указательное местоимение

261. işlek Az.: mähsuldar; Tkm.: önümlü; Gag.: *işlek ~ productiv ~ bereketli; Özb.: mahsuldór; Uyg.: ünümlük; Tat.: produktiv; Bşk.: produktiv; Kmk: köp kollanagan; Krç.-Malk.: produktiv; Nog.: äreketli; Kzk.: önimdi; Krg.:

- önümdüü; Alt.: produktiv ~ t'ürümdik; Hks.: tüzîmnîg; Tuv.: pü'dürükçülüg; Şor.: *produktiv; Rus.: produktivniy; продуктивный
- 262. işteş fiil** Az.: garşılıqlı-müştäräk fe'l; ·Tkm.: işligiñ şääiriklik derecesi; Gag.: ortaklık zalogunda işlik; Özb.: birgalik nisbatidagi fe'l; Uyg.: ömlük dâricä; Tat.: urtaqlıq yünäleşe; Bşk.: urtaqlıq yünäleşendäge qılım; Kmk: ortaklık daracadagi işlik; Krç.-Malk.: araş ayırma formada etim; Nog.: ortaklık zalogtıñ glagolı; Kzk.: ortak etiş; Krg.: koş mamiledegi etiş; Alt.: ömö zalog; Hks.: polızıg zalogı; Tuv.: polçuuşkun zalogunda kılıg sözü; Şor.: *öme glagol; Rus.: glagol vzaimno-sovmestnogo zaloga; глагол взаимно-совместного залога
- 263. iyelik ekleri** Az.: yiyälik şakilçiläri; Tkm.: değışlilik goşulmaları ~ değışlilik affiksleri; Gag.: saabilik afiksleri; Özb.: egalik qoşımçaları; Uyg.: igilik qoşımçiliri; Tat.: tartım quşımçaları; Bşk.: eyälek yalğawçarı; Kmk: mülk qoşımçalar; Krç.-Malk.: iyelik affiksle; Nog.: tartım kosımşaları; Kzk.: täweldik jalğaw; Krg.: taandık müçölörü; Alt.: menziner kojultalar; Hks.: tartılğı hozımnar; Tuv.: hamaarılga ko'julmaktarı; Şor.: tartılğı affiksteri; Rus.: prityajatelniye affiksı ~ affiksı prinadlejnosti; притяжательные аффиксы ~ аффиксы принадлежности
- 264. kalın sıra** Az.: galın sıra ~ arxa sıra; Tkm.: ızkı hatar; Gag.: arđ sıra; Özb.: órqa qatór ~ qattıq qatór; Uyg.: arqa qatar; Tat.: artqı rät; Bşk.: artqı rät; Kmk: kalın (art) sozuklanı sıdrası; Krç.-Malk.: açıklanı katı tizgini ~ kalın (bazık) açıklanı tizgini; Nog.: art sıra ~ katı sıra; Kzk.: til artı; Krg.: artkı katar; Alt.: kiyin ryad; Hks.: tıl soondagı iret; Tuv.: artıki o'durug; Şor.: *kadıg kat; Rus.: zadniy ryad; задний ряд
- 265. kalın ünlü** Az.: galın sait; Tkm.: yogın çekimli; Gag.: kalın vokal ~ ard vokal ~ ardsıralı vokal; Özb.: órqa qatór unlisi ~ qattik unli; Uyg.: (B.Uyg.) qelin sozuq tavuş ~ (D.Uyg.) tövân sozuq tavuş; Tat.: qalın suzuq ~ artqı rät suziğı; Bşk.: artqı rät huşınqıñı ~ qalın huşınqı; Kmk: kalın sozuk ~ art sozuk; Krç.-Malk.: tilni art keseginde kuralğan kalın (bazık) açık tavuş ~ kalın (bazık) açık ~ katı açık; Nog.: art sıradıñ sozıgı ~ katı sozık; Kzk.: til artı dawıstısı ~ juwan dawıstı; Krg.: artkı ündüü; Alt.: kiyin ryadtıñ ündü tabıjı ~ katı ündü; Hks.: tıl soondagı ünnîg; Tuv.: artı o'durugnuñ a'jik eves ünü; Şor.: kadıg glasniy; Rus.: glasniy zadnego ryada; гласный заднего ряда
- 266. kalınlaşma** Az.: galınlaşma; Tkm.: yogınlaşma ~ ızkı hatara geçme; Gag.: *kalınlaşmak ~ kalın vokala geçim ~ ardsıralılara geçim; Özb.: órqa qatórğa otış ~ qattıqlaşış; Uyg.: qelinlişiş; Tat.: qalınayu; Bşk.: qalınlaşıw; Kmk: kalınlaşıw; Krç.-Malk.: tawuşnu kalın (bazık) boluwu; Nog.: art sıraga köşüw ~ kalınlasuw; Kzk.: juwandaw; Krg.: artkı katarga ötüü; Alt.: kiyin

ryadka köçöri; Hks.: tîl soondagı iretke közîrîs; Tuv.: artıki o'durugje şilçilge; Şor.: *kadıg katkı aylançatkanı; Rus.: perehod v zadniy ryad; переход в задний ряд

- 267. kahlılık incelik uyumu ~ büyük uyum ~ büyük ünlü uyumu** Az.: gahlılık incâlik ahângi; Tkm.: çekimlilerin iinçelik-yogunluk taaydan saazlaşığı ~ palatal singarmonizm; Gag.: vokal uyumu ~ vokal garmoniyası ~ singarmonizma; Özb.: tañlay garmoniyası ~ unlıların qattiq-yumşoqligiga kora uyğunlaşuvi; Uyg.: (B.Uyg.) sozuq tavuşların ahañdaşlıq qanuniyiti ~ (D.Uyg.) sozuq tavuşların til orni câhâttin maslışışı; Tat.: suzıqlar garmoniyâse ~ añqawlaşu garmoniyâse ~ qalınlıq-neçkâlektâ yaraşu; Bşk.: añqaw garmoniyahı; Kmk: sozukları kahlılıkda-inçelikde gelişiwi; Krç.-Malk.: singarmonizm; Nog.: tañlay garmoniyası ~ tañlay kelîslik; Kzk.: dawıstıların juwan jîñişke türde ündesüwi; Krg.: cumşaktık-kalındık boyunca ündüülördün garmoniyası; Alt.: ündülerdin katı-t'ımjak garmoniyası; Hks.: ünnîglernin hatig paza nımsah garmoniyası (tööylezi); Tuv.: t'aalay ayannajılgazı; Şor.: *ünnerdin kadıg-çımçak garmoniyası; Rus.: garmoniya glasni po priznaku ryada; гармония гласных по признаку ряда
- 268. kapalı e** Az.: gapalı e; Tkm.: yapık e; Gag.: kapalı e; Özb.: yópiq e; Uyg.: (B.Uyg.) yepiq e ~ (D.Uyg.) yuqiri e ~ yepiq e; Tat.: yabıq e suzıq; Bşk.: yabıq e; Kmk: yabık e awaz; Krç.-Malk.: cabılğan e; Nog.: yabık e; Kzk.: kısıf e; Krg.: cabık e; Alt.: t'abık e; Hks.: çabıh e; Tuv.: haaglıg e; Şor.: *çabık e; Rus.: zakrıty e; закрытый э
- 269. kapalı hece** Az.: gapalı heca; Tkm.: yapık bogun; Gag.: kapalı kısım; Özb.: yópiq boğın; Uyg.: yepiq boğum; Tat.: yabıq icek; Bşk.: yabıq ijek; Kmk: yabık buwin; Krç.-Malk.: cabılğan bölüm ~ cabık bölüm; Nog.: yabık buwin; Kzk.: tuyuk buwin ~ bitew buwin; Krg.: cabık muun; Alt.: t'abık üye; Hks.: çabıh uya; Tuv.: haaglıg slog; Şor.: *teñneştirgeni; Rus.: zakrıty slog; закрытый слог
- 270. karşılaştırma** Az.: müğayisâ; Tkm.: deñeşdirme; Gag.: yaraştırmak ~ karşılaştırmak; Özb.: qiyaslaş ~ muqoyasa; Uyg.: selişturuş; Tat.: çağıştıru; Bşk.: sağıştırw; Kmk: teñleşdiriw ~ tutuşduruw; Krç.-Malk.: teñleşdiriw; Nog.: teñlestirüw ~ salıstıruw; Kzk.: salıstıruw ~ salıstırma; Krg.: salıstıruu; Alt.: tündeştirü; Hks.: tiñnestirgeni tiñnestirig; Tuv.: teñnelge; Şor.: *teñneştirig soon sözteri; Rus.: sopostavleniye ~ sravneniye; сопоставление ~ сравнение
- 271. karşılaştırma edatları** Az.: müğayisâ bildirän goşmalar; Tkm.: deñeşdirme poslelogları; Gag.: yaraştırmak ardlafları ~ yaraştırmak baalaycılar ~ karşılaştırmak ardlafları ~ karşılaştırmak baalaycılar; Özb.: qiyólaş

komakçilari ~ çöğıştiriş komakçilari; Uyg.: seliştirma tirkälmilär; Tat.: çağıştıru bäylekläre, terkägeçläre, kisäkçäläre; Bşk.: sağıştıruw bäyläwestäre; Kmk: *teñleşdiriw sözsoñular, gesekçeler wa baylawuçlar; Krç.-Malk.: teñleşdiriwçü soñurala bla baylawla ~ teñleşdiriwçü poslelogla bla baylamla; Nog.: teñleştirüw baylawışlar, tirkewişler, kesekçeler; Kzk.: salıstıruw mändi septewlik şılawlar; Krg.: salıstırma candooçtor; Alt.: tüñdeştirü bölügeşter, kolbaacılar, bölügeşter; Hks.: tiñnestirig ulag sösteri; Tuv.: teñnelge u'tkalıg ederinçiler; Rus.: sravnitelniye poslelogi, soyuzı, çastitsı; сравнительные послелогии, союзы, частицы

272. karşılaştırmalı gramer Az.: müğayisäli grammatika; Tkm.: deñeşdirme grammatika; Gag.: yaraştırma gramatikası ~ *karşılaştırma gramatikası; Özb.: qiyósiy grammatika; Uyg.: seliştirma grammatika; Tat.: çağıştırmalı grammatika; Bşk.: sağıştırmma grammatika; Kmk: teñleşdiriw grammatika; Krç.-Malk.: teñleşdiriw grammatikası; Nog.: teñleştirüw grammatika; Kzk.: salıstırmalı grammatika; Krg.: salıstırmalıu grammatika ~ *karşılaştırmalıu grammatika; Alt.: tüñdeştirü grammatika; Hks.: tiñnestirig grammatika; Tuv.: teñnelge grammatikası; Şor.: *teñneştirig grammatika; Rus.: sravnitelnaya ~ sopostavitelnaya ~ komparativnaya grammatika; сравнительная ~ сопоставительная ~ компаративная грамматика

273. karşıt anlamlı ~ zıt anlamlı Az.: antonim; Tkm.: antonim; Gag.: antonim ~ karşı maanalı laf ~ zıt maanalı laf; Özb.: antonim ~ zid ma'nóli; Uyg.: qarşı mänilik söz; Tat.: antonim; Bşk.: antonim; Kmk: karşı ma'nalı (söz) ~ antonim; Krç.-Malk.: antonim ~ karşı maganalı sözle; Nog.: antonim; Kzk.: antonim; Krg.: antonim; Alt.: antonim ~ udura uçurlu söstör; Hks.: antonim; Tuv.: antonim; Şor.: antonim; Rus.: antonim; антоним

274. kavram Az.: anlayış, mäfhum; Tkm.: düşünce; Gag.: öz maana; Özb.: tuşunça; Uyg.: uqum; Tat.: töşençä; Bşk.: töşönsä; Kmk: añlaw; Krç.-Malk.: añlam ~ oyum; Nog.: añlam; Kzk.: uqım; Krg.: tüşünük; Alt.: oñdomol; Hks.: oñnag ~ pıldirig; Tuv.: pilig; Şor.: piliş; Rus.: ponyatiye; понятие

275. kaupaşma Az.: gaynaşma ~ afrikat; Tkm.: birleşme; Gag.: kauşmak; Özb.: ixçamlaşış; Uyg.: kirişiş ~ tavuşlarnıñ qoşulup qelişi; Tat.: quşılı; Bşk.: tartılıw; Kmk: tartılıw; Krç.-Malk.: tartılıw; Nog.: tartılıw ~ kıskartılıw; Kzk.: kirigüw ~ kirige birigüw; Krg.: kıskarıp birigüü; Alt.: kıskartıları ~ biriktire tartıları; Hks.: pırıktıre tartılğanı ~ tartılıs; Tuv.: kızırluşkıñ; Şor.: tartılış; Rus.: styajeniye; стяжение

276. kelime Az.: söz ~ kälmä; Tkm.: söz; Gag.: laf ~ söz; Özb.: soz; Uyg.: söz; Tat.: süz; Bşk.: hüž; Kmk: söz ~ kalima; Krç.-Malk.: söz; Nog.: söz;

Kzk.: söz; Krg.: söz; Alt.: söş; Hks.: söş; Tuv.: söş; Şor.: söş; Rus.: slovo; слово

277. kelime grupları Az.: söz birləşməsi; Tkm.: söz düzümi; Gag.: laf birleşmesi; Özb.: soz birikmasi; Uyg.: söz birikmisi; Tat.: süz tezmäse ~ süztezmä ~ süz törkemnäre; Bşk.: hüzbäyläneş; Kmk: söz tagımı ~ söztagım; Krç.-Malk.: söz tutuş; Nog.: söz baylanısı; Kzk.: söz tirkesi; Krg.: söz aykaşı; Alt.: söskolbu; Hks.: söş pîrîgîzî; Tuv.: söş ka'ttjuşkı ~ sösterniñ ka'ttjuşkı; Şor.: *sös tizimi ~ söş paglalıjı; Rus.: slovosocetaniye; словосочетание

278. kelime hazinesi Az.: söz fondu ~ leksika; Tkm.: leksika ~ sözlük fond; Gag.: leksika ~ laf zenginnii; Özb.: soz bóyligi ~ soz xazinası ~ luğat bóyligi ~ leksika; Uyg.: söz baylığı ~ luğat tärkivi ~ söz tärkivi; Tat.: süzlek fondı ~ leksika ~ süzlek xəzinäse; Bşk.: hüžlek fondı ~ leksika; Kmk: sözlük sostawı ~ söz baylığı ~ leksika; Krç.-Malk.: tilni söz baylığı ~ leksika ~ söz haznası; Nog.: söz baylığı ~ söz kaznası ~ leksika; Kzk.: söz baylığı ~ sözdik kor ~ leksika; Krg.: leksika ~ sözdük fond ~ söz baylığı; Alt.: söş fondı ~ leksika; Hks.: söstük, söster çıındızı; Tuv.: söş kurlavırı ~ leksika; Şor.: *sös fondı ~ leksika; Rus.: slovarniy fond ~ leksika; словарный фонд ~ лексика

279. kesik cümle Az.: yarımçıg cümlä; Tkm.: dooli дәäl sözlem; Gag.: yarı cümlä; Özb.: toliqsiz gap; Uyg.: toluqsiz cümlä; Tat.: kim cömlä; Bşk.: kām höyläm; Kmk: tolmagan cumla; Krç.-Malk.: tolmagan ayım; Nog.: tolmagan yıyma; Kzk.: tolımsız söylem; Krg.: kemtik süylöm; Alt.: tolo emes ermek; Hks.: toldıra nimes predlojeniye; Tuv.: tolu eves tomak; Şor.: toldura ebes erbek; Rus.: nepolnoye predlojeniye; неполное предложение

280. kesirli sayı sıfatı Az.: kâsr sayları; Tkm.: drob saanlar; Gag.: bölmä sayılıklar; Özb.: kasr sön; Uyg.: käsir san; Tat.: öleş sanı; Bşk.: käser han; Kmk: bölüm sanawluk; Krç.-Malk.: cartı san körgüztgen sanawla; Nog.: bölümlük san at; Kzk.: bölşektik san esim; Krg.: bölçök san atooç; Alt.: ülü toozın körgüzer toolomo; Hks.: unah sannar; Tuv.: üürmek san adı; Şor.: pölüktig sançı; Rus.: drobnoye çislitelnoye; дробное числительное

281. kesme işareti Az.: apostrof; Tkm.: apostrof; Gag.: apostrof; Özb.: tutuq belgisi ~ apostrof; Uyg.: apostrof; Tat.: apostrof; Bşk.: apostrof; Kmk: apostrof; Krç.-Malk.: apostrof; Nog.: apostrof; Kzk.: apostrof ~ dāyekşe; Krg.: apostrof; Alt.: apostrof; Hks.: apostrof; Tuv.: apostrof; Şor.: apostrof; Rus.: apostrof; апостроф

282. kılış ismi bk. isim fiil

- 283. kısa ünlü** Az.: gısa sait; Tkm.: gısga çekimli; Gag.: kısa vokal; Özb.: qısqa unli; Uyg.: qısqa sozuq tavuş; Tat.: qısqa suzıq; Bşk.: qısqqa huşınqı; Kmk.: kısgartılğan sozık awaz; Krç.-Malk.: kışa açık; Nog.: kışka sozık; Kzk.: kışka dawıstı ~ kelte dawıstı; Krg.: kışka ündüü; Alt.: kışka ündü tabış; Hks.: hışha ünnıg tapsag; Tuv.: kı'ska a'jık ün; Şor.: *kışka glasnıy; Rus.: kratkiy glasniy; краткий гласный
- 284. kısaltma** Az.: ixtisar; Tkm.: gısgaltma ~ abbreviatura; Gag.: kısaltmak ~ kısaltmalar; Özb.: qısqartma; Uyg.: qısqartılma ~ abbreviatsiyä; Tat.: qısqartma; Bşk.: abbreviatura ~ qısqartılğan quşma hüzzär; Kmk.: abbreviatsiya ~ kısgartılıw ~ ixtisar; Krç.-Malk.: abbreviatsiya ~ sözlenni kıshartıp cazıw; Nog.: kıskartuw ~ abbreviatsiya; Kzk.: kıskartuw ~ kıskargan söz; Krg.: kıskartuu; Alt.: kıskartılğanı ~ abbreviatura; Hks.: abbreviatsiya ~ hızırılğanı; Tuv.: huraañgaylaaşkıw; Şor.: *kıskartılğanı ~ abbreviatura; Rus.: sokraşçeniye ~ abbreviatsiya; сокращение ~ аббревиация
- 285. ki bağlacı** Az.: *ki* bağlayıcısı; Tkm.: *ki* soyuzı ~ *ki* baaglayıcısı; Gag.: *ki* baalayıcısı; Özb.: *ki* bóğlövçisi; Uyg.: *ki* bağliğuçisi; Tat.: *ki* terkägeçe; Bşk.: *ki* terkäwese; Kmk.: *ki* degen baylawu; Krç.-Malk.: *ki* baylawu ~ *ki* baylamı; Nog.: *ki* türkewîş; Kzk.: *ki* jalgawlıgı; Krg.: *ki* baylamtası; Alt.: *ki* dep kolbooçı; Hks.: *ki* palgantı; Tuv.: *ki* tep evile; Şor.: *ki* paglaş; Rus.: soyuz *ki*; союз *ки*
- 286. ki'li birleşik cümle** Az.: *ki* bağlayıcılı mürakkäb cümlä; Tkm.: *ki* baaglayıcılı goşma sözlem; Gag.: *ki* baalaycılı katlı cümlä; Özb.: *ki* bóğlövçisili qoşma gap; Uyg.: *ki*'liq qoşma cümlä; Tat.: *ki* terkägeçe qoşma cömä; Bşk.: *ki* terkäwesle qoşma höyläm; Kmk.: *ki* degen baylawuçu bulanı qoşma cumla; Krç.-Malk.: *ki* baylawlu koş ayım; Nog.: *ki* türkewîşli kabatlı yıyma; Kzk.: *ki* jalgawlıktı kurmalas söylem; Krg.: *ki* baylamtaluu tataal süylöm; Alt.: *ki* dep kolbooçılı kolbolu ermek; Hks.: *ki* palgantılıg hadil predlojeniye; Tuv.: *ki* tep evileldig narın tomak; Şor.: **ki* paglaştıg kadıl erbek; Rus.: slojnoye predlojeniye s soyuzom *ki*; сложное предложение с союзом *ки*
- 287. kip** Az.: fe'l forması ~ şakil; Tkm.: iişlik forması; Gag.: çalım; Özb.: mayl; Uyg.: mäyl; Tat.: nakloneniye ~ fiğil' törkemçäse; Bşk.: höykäleş; Kmk.: bağış; Krç.-Malk.: turuş; Nog.: türkîm; Kzk.: ray; Krg.: iñgay; Alt.: keber; Hks.: nakloneniye; Tuv.: nakloneniye; Şor.: nakloneniye; Rus.: nakloneniye; наклонение
- 288. komşu ses** Az.: gonşu säs; Tkm.: goñşı ses ~ yanındaaki ses; Gag.: komşu ses; Özb.: *qoşni tövuş; Uyg.: qoşna tavuş; Tat.: kürşe awaz ~ yanındağı awaz; Bşk.: yänäş ön; Kmk.: xoñşusundagı ses (awaz); Krç.-

Malk.: honşu tawuş ~ konşu tawuş ~ katındagı (canındagı) tawuş; Nog.: kofıfısı ses; Kzk.: katarlas dıbıs ~ körşı dıbıs; Krg.: koñşulaş dobuş; Alt.: koştıy tabış; Hks.: honcılı tapsag; Tuv.: ko'ja ün; Şor.: koştı ün; Rus.: sosedniy zvuk; соседний звук

289. konsonant *bk. ünsüz*

290. **konuşma** Az.: danışig; Tkm.: gepleşik; Gag.: konuşmak ~ lafetmäk; Özb.: sozlaşuv; Uyg.: sözlişig; Tat.: söyläşü ~ süz alışu ~ söyläm; Bşk.: höyläşew; Kmk.: söylew ~ lakır; Krç.-Malk.: söleşiw ~ uşak; Nog.: söylesüw; Kzk.: söylesuw; Krg.: süylöşüü; Alt.: kuuçın-ermek; Hks.: çooş; Tuv.: çugaa; Şor.: çook ~ çooktaş; Rus.: razgovor; разговор

291. **konuşma dili** Az.: danışig dili; Tkm.: gepleşik dili; Gag.: konuşmak dili ~ lafetmäk dili; Özb.: sozlaşuv tili; Uyg.: canlıq til ~ eğiz tili; Tat.: söyläm tele; Bşk.: höyläw telmäre; Kmk.: halk til ~ oram til ~ söylew til; Krç.-Malk.: söleşiw til ~ halk til ~ awuz til; Nog.: söylew tili; Kzk.: söylew tili; Krg.: süylöö tili; Alt.: kuuçındajarınıñ tili; Hks.: çooş tili; Tuv.: çugaa tılı; Şor.: *çook tili; Rus.: razgovornaya reç; разговорная речь

292. **kök** Az.: kök; Tkm.: kök; Gag.: kök; Özb.: ozak; Uyg.: tomur ~ yiltiz; Tat.: tamır ~ tamır kisäk; Bşk.: tamır; Kmk.: tamur; Krç.-Malk.: tamır; Nog.: tamır; Kzk.: tübir; Krg.: uñgu; Alt.: tazıl; Hks.: töstik; Tuv.: tazıl; Şor.: *tazıl; Rus.: koren; корень

293. kuvvetlendirme *bk. pekiştirme*

294. kuvvetlendirme edatı *bk. pekiştirme edatı*

295. küçük uyum *bk. düzlük yuvarlaklık uyumu*

296. küçük ünlü uyumu *bk. düzlük yuvarlaklık uyumu*

297. **küçültme eki** Az.: kiciltmä vä äzizlämä bildirän şakilçi; Tkm.: kemlik goşulması ~ kemlik affiksi; Gag.: küçüldek afiksi; Özb.: kiçraytırış qoşımçasi; Uyg.: kiçiklitiş-ärkilitiş qoşımçisi; Tat.: keçeräytü quşımçasi; Bşk.: keseräyterew affiksi; Kmk.: giççilikni görsetegen koşımça; Krç.-Malk.: gitçeletgen affiks (calgaw) ~ gitçelezen affiks; Nog.: kemitüw kosımşasi; Kzk.: kişireytkiş kosımşa ~ kişireyterew jurnagı; Krg.: kiçireytkiş müçö; Alt.: kiçinektederiniñ kojultazı; Hks.: kiçigles hozımı; Tuv.: piçeledip-çassıdar ko'jumak; Şor.: *kiçirgen affiks; Rus.: umen'sitelnyy affiks; уменьшительный аффикс

298. **lehçe** Az.: dialekt, lähcä, şivä; Tkm.: dialekt; Gag.: dialekt; Özb.: lahca; Uyg.: dialekt; Tat.: dialekt ~ cirle söyläş; Bşk.: dialekt; Kmk.: dialekt; Krç.-

Malk.: dialekt; Nog.: dialekt; Kzk.: dialekt ~ jergilikli til ereşeligi; Krg.: dialekt; Alt.: t'arçaal; Hks.: dialekt; Tuv.: dialekt; Şor.: dialekt; Rus.: dialekt; диалект

299. lokatif hâli *bk. bulunma hâli*

300. mastar Az.: mäsär; Tkm.: infinitiv ~ iş aatları; Gag.: infinitiv ~ işliin sözlük forması ~ işliktän adlık; Özb.: masdar ~ infinitiv ~ harakat nomi; Uyg.: härikatnam ~ isimdaş; Tat.: infinitiv; Bşk.: infinitiv; Kmk.: infinitiv ~ belgisiz işlik ~ işlikti belgisiz kalibi; Krç.-Malk.: infinitiv; Nog.: bas glagol ~ masdar ~ infinitif; Kzk.: tuyık etistik ~ kıymıl esimi; Krg.: kıymıl atooç ~ infinitiv; Alt.: infinitiv ~ t'artı t'ok glagol; Hks.: infinitiv ~ idîg adı ~ glagolnıñ ile nimes formazı; Tuv.: infinitiv (-mak hevir); Şor.: infinitiv ~ glagoldıñ temi çok formazı ~ *iş adı; Rus.: infinitiv ~ imya deystviya; инфинитив ~ имя действия

301. mastar eki Az.: mäsär şakilçisi; Tkm.: iş aadınıñ goşulmaları; Gag.: infinitiv affiksi; Özb.: harakat nomi qoşımçası; Uyg.: härikatnam qoşımçisi ~ isimdaş qoşımçisi; Tat.: infinitiv qoşımçası; Bşk.: infinitiv yalğawı; Kmk.: belgisiz harakatnı qoşımçası ~ infinitiv qoşımçası; Krç.-Malk.: infinitivni affiksi (calğawı); Nog.: bas glagoldıñ kosımçası; Kzk.: kıymıl esiminiñ jurnagı; Krg.: kıymıl atooç müçösü; Alt.: edilge söstiñ kojultazı; Hks.: idîg adınıñ hozımı ~ glagolnıñ ile nimes formazınıñ hozımı; Tuv.: infinitiv ko'jumaa; Şor.: infinitiv affiksi; Rus.: affiks imeni deystviya; аффикс имени действия

302. meçhul fiil *bk. edilgen fiil*

303. meslek ismi Az.: peşä vâ sänät bildirän adlar; Tkm.: kesp-käär aatları; Gag.: zanaatçılık adları; Özb.: kasb-hunar öti; Uyg.: käsip nami; Tat.: hönär häm professiyä belderüçe isem; Bşk.: professional' hüzzär; Kmk.: kasbu wa saniyatları atı; Krç.-Malk.: adamnı ustalığın körgüztgen at; Nog.: kespilik at; Kzk.: käsibiy sözder ~ käsip-kolöner atı; Krg.: kesiptin atı; Alt.: professiyanı temdektegen sö; Hks.: professiya paза togıs attarı; Tuv.: professiya adı; Şor.: *professiya adı; Rus.: naimenovaniya (nazvaniya) professii i remyosel; наименования (названия) профессии и ремёсел

304. metatez Az.: metateza; Tkm.: metateza; Gag.: metateza; Özb.: tövuş almaşınışı ~ metateza; Uyg.: metatez ~ tavuşlarınıñ orun almaştırışı; Tat.: metateza; Bşk.: metateza; Kmk.: metateza ~ awazları yerlerin alışdırıw; Krç.-Malk.: metateza; Nog.: metateza; Kzk.: metateza ~ dibistardıñ orın awıstıruwı; Krg.: orun almaştırıruu ~ metateza; Alt.: metateza; Hks.: metateza; Tuv.: metateza; Şor.: metateza; Rus.: metateza; метатеза

305. miktar zarfı *bk. azlık çokluk zarfı*

306. morfem *bk. şekil birimi*

307. morfoloji *bk. şekil bilgisi*

308. nesne Az.: tamamlıq; Tkm.: dooldurgıç; Gag.: tamannık; Özb.: toldiruvçı; Uyg.: (B.Uyg.) toluqturğuçı ~ (D.Uyg.) toldurğuçı; Tat.: tāmamlıq; Bşk.: tultırırısı; Kmk: tolumluk; Krç.-Malk.: tolturuw(çu); Nog.: toltırırış; Kzk.: toliktawış; Krg.: toluktooç; Alt.: toltıraaçı; Hks.: tolding; Tuv.: nemelde; Şor.: kojım; Rus.: dopolneniye; дополнение

309. nicelik zarfı *bk. azlık çokluk zarfı*

310. nitelik zarfı *bk. hâl zarfı*

311. noktalama işaretleri Az.: durğu işäräläri; Tkm.: punktuasiye belgileri ~ dıngı belgiler; Gag.: durguçluk nişannarı; Özb.: tınış belgilari; Uyg.: tınış bälgiliri; Tat.: tınış bilgeläre; Bşk.: tınış bildäläre; Kmk: toktaw belgiler; Krç.-Malk.: tıyırış belgile; Nog.: toktaw belgileri; Kzk.: tınış belgileri; Krg.: tınış belgileri; Alt.: toktoy tüjer temdeker; Hks.: tanıglar; Tuv.: pi'jik temdekeri; Şor.: pölgüler; Rus.: znaki prepinaniya; знаки препинания

312. olumlu cümle Az.: täsdig cümläsi; Tkm.: tassıklayıcı sözlem; Gag.: *oluşluk cümlä ~ halizlik cümlä; Özb.: tasdiq gap; Uyg.: (B.Uyg.) boluşluq xävar cümlä ~ (D.Uyg.) boluşluq bayan cümlä; Tat.: raslaw cömlä; Bşk.: barlıq höyläm; Kmk: barlıq cumla; Krç.-Malk.: razılık bildirgen aytım ~ howlawçu aytım; Nog.: berkütüw yıyma ~ barlıq yıyma; Kzk.: bolımdı söylem; Krg.: ırastagıç süylöm; Alt.: t'aratkan ermek; Hks.: çöpsînıs predlojeniye; Tuv.: pa'ditkaar tomak; Şor.: *çaratkan erbek; Rus.: utverditelnoye predlojeniye; утвердительное предложение

313. olumlu fiil Az.: täsdig fe'li; Tkm.: işliğin baarlık gaalıpı ~ baarlık forma; Gag.: işliin halizlik forması; Özb.: bolışli fe'l; Uyg.: boluşluq peil; Tat.: fiğil'neñ barlıq forması ~ barlıq; Bşk.: barlıq qılım; Kmk: işlikni barlık forması ~ barlık formadagı işlik; Krç.-Malk.: etimni razılık bildirgen forması; Nog.: barlık glagol; Kzk.: etistiktin bolımdı türi ~ bolımdı etistik; Krg.: etiştin oñ forması; Alt.: glagoldıñ t'aradu büdümi; Hks.: glagolnıñ ittırçetken körim; Tuv.: kılıg sözünüñ polur heviri; Şor.: *çaratkan glagol; Rus.: polojitelnaya forma glagola; положительная форма глагола

314. olumsuz cümle Az.: inkar cümläsi; Tkm.: inkäär edici sözlem; Gag.: inkär cümlä; Özb.: inkór gap; Uyg.: boluşsiz cümlä; Tat.: inkâr cömlä; Bşk.: yuqlıq höyläm; Kmk: şokluk cumla ~ inkârlık cumla; Krç.-Malk.: ugaylawçu (ogaylawçu) aytım; Nog.: yoklık yıyma; Kzk.: bohmsız söylem;

Krg.: tañgiç süylöm; Alt.: toktodulu ermek; Hks.: ittîrbes predlojeniye; Tuv.: pa'ditkavas tomak; Şor.: çagdabas erbek; Rus.: otritsatelnoye predlojeniye; отрицательное предложение

315. olumsuz fiil Az.: fe'lin inkar növü; Tkm.: işligiñ yookluk gaalıpı ~ yookluk forma; Gag.: işliin inkâr forması; Özb.: bolışsiz fe'l; Uyg.: boluşsiz peil; Tat.: fiğil'neñ yuqlıq forması ~ yuqlıq; Bşk.: yuqlıq qılım; Kmk.: işlikni yokluk forması ~ yokluk formadagı işlik; Krç.-Malk.: etimni ugaylawçu (ogaylawçu) forması; Nog.: yoklık glagol; Kzk.: etistiktiñ bolımsız türi ~ bolımsız etistik; Krg.: etiştin ters forması; Alt.: glagoldıñ toktodulu bûdümi; Hks.: glagolnıñ ittîrçetken körîmî; Tuv.: kılığ sözünüñ polbas heviri; Şor.: çagdabas glagol; Rus.: otritsatelnaya forma glagola; отрицательная форма глагола

316. olumsuzluk Az.: inkar; Tkm.: yookluk; Gag.: inkârlık ~ ret; Özb.: bolışsizlik, inkór; Uyg.: boluşsizliq; Tat.: yuqlıq (süze) ~ inkâr itü; Bşk.: yuqlıq; Kmk.: yokluk ~ inkârlık; Krç.-Malk.: ugaylaw (ogaylaw); Nog.: yoklık; Kzk.: bolımsızlık; Krg.: tanuu ~ ters; Alt.: t'aratpaganı; Hks.: ittîrbinçetkenî; Tuv.: ta'dagalzal; Şor.: çagdabazı; Rus.: otritsaniye; отрицание

317. onomatopik kelime *bk. tabiat taklidi kelime*

318. orta hece düşmesi Az.: sinkop ~ söz ortasında sâs düşmäsi; Tkm.: daar çekimlilerin düşmesi; Gag.: sinkopa ~ orta kısımin (sesin) düşmesi; Özb.: tóvuş tuşışı ~ sinkopa; Uyg.: tavuşların çüşüp qelişi ~ sinkopa; Tat.: sinkopa ~ urtadağı ıcek (suzıq) qısquaru; Bşk.: sinkopa ~ öndöñ tüşöp qalıwı; Kmk.: söznü içindegi awaznı tüşmegi ~ sinkopa; Krç.-Malk.: tawuşnu tüşüwü ~ sinkopa; Nog.: sestîñ tüşüwî ~ sinkopa; Kzk.: dıbıstıñ tüşüwi ~ sinkopa; Krg.: tıbıştın tüşüp kalışı; Alt.: tabıştıñ tüşkeni; Hks.: tapsagnıñ tüşkenî; Tuv.: kı'zaa a'jik ünnerniñ çı'deri; Şor.: *ün tüşkeni ~ sinkopa; Rus.: vıpadeniye zvuka ~ sinkopa; выпадение звука ~ синкопа

319. ortak nesne Az.: mürâkkâb tamamlıq; Tkm.: umumı dooldurgıç (goşma sözlemde); Gag.: ortak tamannık; Özb.: umumiy toldiruvçi (qoşma gapda); Uyg.: (B.Uyg.) ortağ toluqturğuçı ~ (D.Uyg.) ortağ toldurğuçı; Tat.: urtağ tāmamlıq; Bşk.: urtağ tultırıwı; Kmk.: ortak tomluk; Krç.-Malk.: koş ayımda eki ayımnı ortak tolturuwçusu; Nog.: ortak toltırğış (kabatlı yıymada); Kzk.: ortak tolıktawış (kürdeli söylemde); Krg.: calpı toluktooç (taltaal süylömdö); Alt.: tekşi toltıraaçı (kolbolu ermekte); Hks.: pîr tiksî toldırğ; Tuv.: niiti nemelde; Şor.: *ortak kojım; Rus.: obşçeye dopolneniye (v slojnom predlozenii); общее дополнение (в сложном предложении)

- 320. ortak özne** Az.: müräkkäb mübtäda; Tkm.: umumı eye (goşma sözlemde); Gag.: ortak subyekti; Özb.: umumiy ega (qoşma gapda); Uyg.: ortağ igä; Tat.: urtağ iyä; Bşk.: urtağ eyä; Kmk: ortak iyesi; Krç.-Malk.: koş aytımda eki aytımını ortak başçısı; Nog.: *ortak iye (kabatlı yıymada); Kzk.: ortak bastawış (kürdeli söylemde); Krg.: calpı ee (taltaal süylömdö) ~ ortok ee; Alt.: tekşi baştaaçı (kolbolu ermekte); Hks.: pır tiksî pastaaçı; Tuv.: niiti kol sös; Şor.: *ortak aydılım; Rus.: obşçeye podlejaşçeye (v slojnom predloženii); общее подлежащее (в сложном предложении)
- 321. ortak yüklem** Az.: müräkkäb xəbär; Tkm.: umumı habar (goşma sözlemde); Gag.: ortak predikat; Özb.: umumiy kesim (qoşma gapda); Uyg.: ortağ xəvär; Tat.: urtağ xəbär; Bşk.: urtağ xəbär; Kmk: ortak xabarlık; Krç.-Malk.: koş aytımda eki aytımını ortak hapaçısı; Nog.: *ortak habarlawış (kabatlı yıymada); Kzk.: ortak bayandawış (kürdeli söylemde); Krg.: calpı bayandooç; Alt.: tekşi aydılaaçı(kolbolu ermekte); Hks.: pır tiksî söyleeçî; Tuv.: niiti söglekçi; Şor.: *ortak aytkı sös; Rus.: obşçeye skazuyemoye (v slojnom predloženii); общее сказуемое (в сложном предложении)
- 322. ortaklaşma eki** Az.: birgälik-alät (halının) şäkilcisi; Tkm.: şäariklik (dereääniñ) goşulması; Gag.: ortaklık afiksi; Özb.: birgalik (nisbati) qoşımçasi; Uyg.: ömlük däricä qoşımçasi; Tat.: urtaqlıq quşımçasi; Bşk.: bergälek affiksi; Kmk: birçelikni (ortaklıkni) görsetegen koşımça; Krç.-Malk.: araş ayırmanı affiksi (calgawu); Nog.: ortaklık kosımşası; Kzk.: ortak etis jurnagı; Krg.: koş-özdük mamile müçösü ~ *ortok mamile müçösü; Alt.: ömö-t'ömöniñ kojultazı; Hks.: hozılığ hozımı; Şor.: *öme affiks; Rus.: affiks sovmestnosti; аффикс совместности
- 323. ödünç ~ alıntı** Az.: alınma; Tkm.: alınma (söz); Gag.: ödünç ~ alma ~ ödünçlü laflar; Özb.: ozlaşma ~ ölinma; Uyg.: özläştürüş ~ çättin qobul qiliş; Tat.: alınma; Bşk.: hüž üzlästerew; Kmk: özge tilden girgen söz ~ alingan söz; Krç.-Malk.: (başha tilden) alınñan söz; Nog.: alingan söz ~ aluw; Kzk.: kirme; Krg.: özdöştürüü; Alt.: alıntı sös ~ başka tildē kirgen sös; Hks.: pasha tildē alılgan sös; Tuv.: ülegerleeşkin; Şor.: öske tilineñ algan sös; Rus.: zaimstvovaniye; заимствование
- 324. öğrenilen geçmiş zaman ~ duyulan geçmiş zaman** Az.: şühudi keçmiş zaman; Tkm.: beyaan etme öten zamaanı; Gag.: bellisiz geçmiş zaman; Özb.: otgan zamón eşitilganlik şakli; Uyg.: *añlatma ötkän zaman ~ vasitilik bayan mäylidiki ötkän zaman; Tat.: bilgesez ötkän zaman ~ näticäle ütsän zaman; Bşk.: ötkän zaman xəbär qılım; Kmk: belgisiz getgen zaman; Krç.-Malk.: uzak ozgan zaman; Nog.: ozgan habar zamanı; Kzk.: burıngı ötken şak (aygaktı jäne aygaksız); Krg.: belgisiz ötkön çak ~ calpı ötkön çak; Alt.:

uzakta ötkön öy; Hks.: pîldîrbin irtken tus (-tır hozımnıg forma); Tuv.: e'rtken üyenîñ -mıñ heviri (Tıva tılda -gan hevırge tömey); Şor.: ürde ertken tem; Rus.: prošedşeye neoçevidnoye vremya; прошедшее неочевидное время

- 325. ölü dil** Az.: ölü dil; Tkm.: öli dil; Gag.: ölü dil; Özb.: olik til; Uyg.: ölük til ~ ölgän til; Tat.: üle tel; Bşk.: üle tel; Kmk.: ölgän til; Krç.-Malk.: ölgän til ~ tüp bolgan milletni tili; Nog.: öli til; Kzk.: öli til; Krg.: ölüü til; Alt.: ölü til; Hks.: ölig tıl; Tuv.: ölüg til; Şor.: öllig til; Rus.: myortvıy yazık; мёртвый язык
- 326. ön avurt ünsüzü** Az.: yumşak damag samit; Tkm.: gapdal işgalañlı çekimsizler; Gag.: yımışak yandilli konson; Özb.: yumşoq yón undóşi; Uyg.: (B.Uyg.) yan ünlük ~ (D.Uyg.) qovuz tavuşi; Tat.: neçkä yañı tartıq ~ tel oçı tartıǵı; Bşk.: alǵı urt tartınqıhı; Kmk.: yan tutuk awaznı yımışak forması; Krç.-Malk.: uwurtlanı boluşlugu bla kuralgan cumuşak kısık (tunakı); Nog.: aldı uwırt tartıǵı; Kzk.: jinişke büyir dawıssızı; Krg.: cumşak kaptalçıl ünsüz; Alt.: kelteylik t'ımjak tuyuk tabış; Hks.: tıl hırındaǵı nımzah ün çoh tapsag; Tuv.: til kıldımın ayaar a'jik eves ünü; Şor.: *til kırıyındaǵı çımçak soglasnıy ~ til nanıda çımçak soglasnıy; Rus.: myagkiy bokovoy soglasnıy; мягкий боковой согласный
- 327. ön damak** Az.: ön damag; Tkm.: aalınkı kentlevük; Gag.: ön damak; Özb.: sayoz til órqa; Uyg.: til käyni; Tat.: tel urtası; Bşk.: urta tel artı; Kmk.: al tañlaw; Krç.-Malk.: tıñlawuknu al kesegi; Nog.: tañlay aldı; Kzk.: til ortası ~ til artı; Krg.: orto tüpçül; Alt.: orto til arkazı; Hks.: alındaǵı hurgah; Tuv.: o'rtaa-artı tıldıñ; Şor.: *orta tabak; Rus.: peredneye nyobo; переднее небо
- 328. ön damak ünsüzü** Az.: ön damag samiti; Tkm.: aalınkı kentlevük çekimsizi; Gag.: öndilli konson ~ öndamaklı konson; Özb.: sayoz til órqa undóşi; Uyg.: til käyni üzük tavuş ~ til uçı käyni üzük tavuş; Tat.: tel oçı tartıǵı; Bşk.: urta tel artı tartınqıhı; Kmk.: til aldı tutuk; Krç.-Malk.: tilni (tıñlawuknu) art kesegini boluşlugu bla kuralgan kısık tawuş; Nog.: tıl aldı tartıǵı; Kzk.: orta til artı dawıssızı; Krg.: orto tüpçül ünsüz; Alt.: orto til arkazı tuyuk tabış; Hks.: tıl ortazındaǵı ün çoh tapsag; Tuv.: o'rtaa-artı tıldıñ a'jik eves ünü; Şor.: *til orta-soondaǵı soglasnıy ün; Rus.: peredneyazıçnıy soglasnıy; переднеязычный согласный
- 329. ön ek** Az.: ön şakilçi ~ prefiks; Tkm.: prefiks; Gag.: prefiks ~ ön afiksi; Özb.: óld qoşımça; Uyg.: aldı qoşımçä; Tat.: alquşımça ~ prefiks; Bşk.: prefiks ~ alyalǵaw; Kmk.: prefiks ~ pristavka ~ söznü başındaǵı qoşımça; Krç.-Malk.: prefiks ~ pristavka; Nog.: prefiks; Kzk.: prefiks ~ söz aldı kosımşası; Krg.: prefiks; Alt.: sös bajında kojulta; Hks.: prefiks ~ söstın

- alnındaki hozımı; Tuv.: prefiks; Şor.: prefiks; Rus.: prefiks ~ приставка; префикс ~ приставка
- 330. ön ses** Az.: anlaut; Tkm.: anlaut ~ sözüň başki sesi; Gag.: öndeki ses ~ anlaut; Özb.: soz bóşidagi tóvuş ~ anlaut; Uyg.: дәsläpki tavuş; Tat.: süz başi suziğı; Bşk.: anlaut ~ hüž başındağı ön; Kmk.: söznü başındağı awaz; Krç.-Malk.: söz başi tawuş; Nog.: baslapki ses; Kzk.: bastapki dıbıs; Krg.: algaçki dobuş ~ anlaut; Alt.: sös bajındağı tabış; Hks.: söstfiñ pastagı tapsaa; Tuv.: e'ge ün ~ pa'staygı ün; Şor.: *sös pajındağı ün ~ anlaut; Rus.: naçal'nıy zvuk ~ anlaut; начальный звук ~ анлаут
- 331. ön ses düşmesi** Az.: ön säs düşümü; Tkm.: sözüň başki sesinin düşmegi; Gag.: öndeki sesin düşmesi ~ prokopa ~ afareza; Özb.: soz bóşidagi tóvuşniñ tuşişi ~ prokopa; Uyg.: дәsläpki tavuşniñ cüşüp qelişi; Tat.: süz başi suziğı qısquaruwı; Bşk.: prokop ~ hüž başındağı öndön töşöp qalıwı; Kmk.: söznü başındağı awazniñ düşmegi ~ prokopa; Krç.-Malk.: prokopa ~ söz başi tawuşnu düşüwü; Nog.: baslapki sestniñ tüşüwı; Kzk.: bastapki dıbıstniñ tüşüwi ~ aldıñgı dıbıstniñ tüşüwi; Krg.: algaçki tıbıstın tüşüp kalışı; Alt.: sös bajındağı tabıstniñ tüşeri; Hks.: söstfiñ pastagı tapsagınıñ tüşetkeni; Tuv.: pa'staygı ~ pırgi ünnüñ ç'i'deri; Şor.: *sös pajındağı üniniñ tüşkeni ~ prokopa; Rus.: vıpadeniye naçalnogo zvuka ~ prokopa; выпадение начального звука ~ прокопа
- 332. ön seste ünlü türemesi** Az.: proteza; Tkm.: proteza; Gag.: proteza; Özb.: soz bóşida unli órttiriş ~ proteza; Uyg.: proteza ~ söz beşida sozuq tavuşlarniñ qoşulup qelişi; Tat.: süz başına suzuq östälü ~ proteza; Bşk.: proteza; Kmk.: söznü başına sozuk awazniñ gelmegi ~ proteza; Krç.-Malk.: proteza; Nog.: proteza; Kzk.: proteza; Krg.: proteza; Alt.: proteza; Hks.: proteza; Tuv.: proteza; Şor.: proteza; Rus.: proteza; протеза
- 333. ön seste ünsüz türemesi** Az.: proteza; Tkm.: proteza; Gag.: proteza; Özb.: soz bóşida undóş órttiriş; Uyg.: proteza ~ söz beşida üzük tavuşlarniñ qoşulup qelişi; Tat.: tartıqlarniñ östälüe ~ süz başına tartıq östälü ~ proteza; Bşk.: proteza; Kmk.: söznü başına tutuk awazniñ gelmegi ~ proteza; Krç.-Malk.: proteza; Nog.: proteza; Kzk.: proteza; Krg.: proteza; Alt.: proteza; Hks.: proteza; Tuv.: proteza; Şor.: proteza; Rus.: proteza; протеза
- 334. özel isim ~ has isim** Az.: xüsusi isim; Tkm.: haas aat; Gag.: öz adlıklar ~ *özel adlar; Özb.: atóqli ót; Uyg.: xas isim; Tat.: yalgızlıq iseme; Bşk.: yañğızlıq isem; Kmk.: xas at; Krç.-Malk.: ençi at; Nog.: bayır at; Kzk.: jalkı esim; Krg.: ençilüü at; Alt.: ös adalgış; Hks.: sobstvennay at ~ pos adı; Tuv.: huu at; Şor.: *pos adı; Rus.: imya sobstvennoye; имя собственное

335. özne Az.: mübtâda; Tkm.: eye; Gag.: subyekt; Özb.: ega; Uyg.: igä; Tat.: iyä; Bşk.: eyä; Kmk.: iyesi; Krç.-Malk.: başçı; Nog.: *iye ~ podlejaşçeye; Kzk.: bastawış; Krg.: ee; Alt.: baştaaçı; Hks.: söyleeçi; Tuv.: kol sös; Şor.: *aydılm; Rus.: podlejaşçeye; подлежащее

336. özne yüklem uygunluğu Az.: mübtâda ilâ xâbârin uzlaşması; Tkm.: eye bilen habarın ılalaşması; Gag.: predikatın subyektları uzlaşması; Özb.: ega-kesim mósliğı; Uyg.: igä-xâvârlık maslişişi; Tat.: iyä belän xâbârneñ yaraşuwı; Bşk.: iyäneñ xâbâr menän yaraşuwı; Kmk.: xabarlıknı iyesi bulan gelişiwü; Krç.-Malk.: başçı bla hapaçını kelişiwü; Nog.: iye men habarlawıŝtıñ yarasuwı; Kzk.: bastawış pen bayandawıŝtıñ baylanısı ~ kıyısuw; Krg.: ee menen bayandooçtun eerçişüüsü; Alt.: baştaaçı la aydılaaçınıñ t'öpsineri; Hks.: pastaacınañ söyleeçiniñ çarazı; Tuv.: kol sös-pile söglekçiniñ t'aarjırı; Şor.: *aytkı söspe aydılmınıñ paglalışçatkanı; Rus.: soglasovaniye skazuемого s podlejaŝim; согласование сказуемого с подлежащим

337. partisip bk. sıfat fiil

338. pasif bk. edilgen

339. pasif fiil bk. edilgen fiil

340. pekiştirme ~ kuvvetlendirme Az.: ğüvvätländirmä; Tkm.: güyçlendirme; Gag.: pekleştirmäk ~ intensiv ~ kaavileştirmäk; Özb.: kuçaytırma; Uyg.: küçäytmä; Tat.: köçäytü forması ~ intensiv forması ~ arttırı; Bşk.: kösäyew ~ intensiv; Kmk.: güçlendiriw; Krç.-Malk.: küçlendiriw; Nog.: kuwatlandırıw ~ küşeytew ~ artıklık; Kzk.: küşeytuw; Krg.: küçötüü; Alt.: tñıdıları ~ intensiv; Hks.: tıdı; Tuv.: küşteldireri; Şor.: tıdış; Rus.: usileniye ~ intensiv; усиление ~ интенсив

341. pekiştirme edatı ~ kuvvetlendirme edatı Az.: ğüvvätländirimä bildirän goşmalar; Tkm.: güyçlendirici poslelog; Gag.: pekleştirmäk paycı ~ intensiv paycı ~ kaavileştirmäk paycı; Özb.: *kuçayıŝtırıwçı komakçı; Uyg.: küçäytiş baĝlıĝuçı vä yüklimilär; Tat.: köçäytü kisäkçäse; Bşk.: kösäyew bäyläwew; Kmk.: güçlendiriw gesekçe; Krç.-Malk.: küçlendiriwçü kesekçikle; Nog.: kuwatlandırıw kesekşe ~ küşlendirüw kesekşe; Kzk.: *küşeytkiş septewlik sılaw ~ demewlik; Krg.: küçötmö candooç; Alt.: tñıdaaçı bölügeş; Hks.: tıdı ulag sözî; Tuv.: küşteldirer a'rtınçı; Şor.: *tıdış soon-sözi; Rus.: usilitelnaya çastitsa; усилительная частица

342. peltek diş ünsüzü Az.: dişarası samit; Tkm.: diŝara çekimsizi; Gag.: diş arası konson ~ *öndilli peltek konson; Özb.: tiş óraliĝi undóŝi (zód); Uyg.: (B.Uyg.) çiş arılıq üzük tavuş ~ (D.Uyg.) til-çiş tavuşi; Tat.: teş arası tartıĝı; Bşk.: teş aralı önö; Kmk.: tiş ara tutuk; Krç.-Malk.: tiş ortaları bla

aytılğan kısık; Nog.: tıs ara tartıǵı; Kzk.: tiş arası dawıssız ~ ızıñ dawıssız; Krg.: tiş aralık ünsüz; Alt.: tiş arazı tuyuk tabıǵ; Hks.: tıs polızınañ pütçetken ün çok tapsag; Tuv.: diş arazınıñ a'jik eves ünü; Şor.: *tişarazındaǵı soglasny; mejzubny soglasny; межзубный согласный

343. proto dil *bk. ana dil*

344. **resmi dil** Az.: räsmi dil; Tkm.: resmi dil; Gag.: ofitsial dili ~ devlet dili; Özb.: rasmiy til; Uyg.: dölät tili ~ räsmiy til; Tat.: räsmi tel ~ ofitsial tele; Bşk.: räsmi tel; Kmk: ofitsial'nyy til ~ xas til; Krç.-Malk.: kiral til; Nog.: ökümet tılı; Kzk.: resmi til; Krg.: rasmi til; Alt.: ofitsialnyy til ~ gosudarstvennyy til; Hks.: ofitsialnay tıl ~ hazna tılı; Tuv.: kürüne tılı; Şor.: *el tili; Rus.: ofitsialny yazık; официальный язык

345. retorik *bk. söz sanatı*

346. **sayı** Az.: say; Tkm.: birlik-köplük saan; Gag.: sayı; Özb.: són (birlik...); Uyg.: san; Tat.: san (berlek...); Bşk.: han (berlek-küplek); Kmk: sanaw (teklik-köplük); Krç.-Malk.: san (birlik); Nog.: san (birlik...); Kzk.: san (birlik); Krg.: san; Alt.: too (t'añıs); Hks.: san ~ pır san; Tuv.: san; Şor.: san (pir); Rus.: çislo (yedinstvennoye...); число (единственное...)

347. **sayı ismi** Az.: say; Tkm.: saan; Gag.: sayılık; Özb.: *són; Uyg.: san; Tat.: san; Bşk.: han; Kmk: sanaw söz ~ sanawluk; Krç.-Malk.: sanaw; Nog.: san at; Kzk.: san esim; Krg.: san atooç; Alt.: toolomo; Hks.: san ~ sannar; Tuv.: san adı; Şor.: sançı ~ sançılar; Rus.: imya çislitelnoye; имя числительное

348. **sayı sıfatı** Az.: say; Tkm.: saan; Gag.: sayı sayılıklar; Özb.: *són (sifatlovçi); Uyg.: sanaq san; Tat.: san belän belderelgän sıfat; Bşk.: han (anıqlawı); Kmk: *belgilewçü sanaw söz ~ belgilewçünü kullugun kütgen kanawluk; Krç.-Malk.: sanaw (aygaklawçu ~ açıklawçu); Nog.: san at (belgilewşi); Kzk.: *san esim (eseptik); Krg.: anıktaǵıç san atooç; Alt.: toolomo (t'artaacı); Hks.: çarıdıǵ sannar; Tuv.: san adı-pile ilerettingen t'odaradılǵa; Şor.: *sançılar; Rus.: çislitelnoye (opredelitelnoye); числительное (определительное)

349. **sedalı ünsüz ~ tonlu ünsüz** Az.: cingiltili samit; Tkm.: açık çekimsiz; Gag.: sesli konson; Özb.: carañli undóş; Uyg.: carañliq üzük tavuş; Tat.: yañǵıraw tartıq ~ yañǵırawuq; Bşk.: yañǵırawıqlı tartınqı; Kmk: yañıraw tutuk ~ yañırawuk; Krç.-Malk.: zıñırdawuk kısık ~ zıñırdawuk tunakıla; Nog.: yañırawık tartık; Kzk.: uyañ dawıssız; Krg.: uyañ cumşak ünsüz; Alt.:

üngür tuyuk; Hks.: tabıstıg ün çoh ~ ötfğ ün çoh; Tuv.: ıtktır a'jik eves ün; Şor.: ötkür soglasnıy; Rus.: zvonkiy soglasnıy; звонкий согласный

350. sedalılaşma Az.: cingiltılaşmâ; Tkm.: açıklaşma; Gag.: sesleşmâk ~ seslilerâ geçmâk; Özb.: carañlılařıř; Uyg.: carañlıřıř; Tat.: yañğırawlařu; Bşk.: yañğıraqlařıw; Kmk.: yañırawuk boluw; Krç.-Malk.: zıñırdawuk boluw; Nog.: yañırawıkka aylanuw; Kzk.: uyañga aynaluw; Krg.: cumşaruu; Alt.: üngür bolo bereri; Hks.: tapsagnıñ tabıstı ün çohha aylançathanı; Tuv.: ıtktır a'jik eves ünçe şılçıiri ~ ıtktır a'paarı; Şor.: *ötkürlegeni; Rus.: ozvonçeniye; озвончение

351. sedasız ünsüz ~ tonsuz ünsüz Az.: kar samit; Tkm.: dımık çekimsiz; Gag.: sessiz konson; Özb.: carañsiz undós; Uyg.: carañsiz üzük tavuş; Tat.: sañğıraw tartıq; Bşk.: hañğıraw tartıñqı; Kmk.: sawñıraw tutuk ~ sañırawuk; Krç.-Malk.: tunakı kısık ~ sañıraw tunakı; Nog.: sagır tartık; Kzk.: katañ dawıssız; Krg.: katkalañ ünsüz; Alt.: tungak tuyuk; Hks.: tunuh ün çoh tapsag; Tuv.: tüley a'jik eves ün; Şor.: tungak soglasnıy; Rus.: gluhoıy soglasnıy; глухой согласный

352. sedasızlaşma ~ tonsuzlaşma Az.: karlaşma; Tkm.: dımıklaşma; Gag.: sessizleşmâk ~ sessizlerâ geçmâk; Özb.: carañsizlařıř; Uyg.: carañsizliniř; Tat.: sañğırawlařu; Bşk.: hañğırawlařıw; Kmk.: sañırawuk boluw ~ sañırawuklařıw; Krç.-Malk.: tunakı boluw; Nog.: sagırğa aylanuw; Kzk.: katañdanuw ~ katañ dıbıska aylanuw; Krg.: katkalañdařuu; Alt.: tungak bolo bereri; Hks.: tunuhha aylançathanı; Tuv.: tüley a'paarı; Şor.: *tungakka aylançatkanı; Rus.: ogluşeniye; оглушение

353. sekunder uzunluk *bk. ikincil uzunluk*

354. sentaks *bk. cümle bilgisi*

355. ses bilgisi ~ fonetik Az.: fonetika; Tkm.: fonetika; Gag.: fonetika ~ *ses bilgisi; Özb.: fonetika; Uyg.: fonetika; Tat.: fonetika; Bşk.: fonetika; Kmk.: fonetika; Krç.-Malk.: fonetika; Nog.: fonetika; Kzk.: fonetika; Krg.: fonetika; Alt.: fonetika; Hks.: fonetika; Tuv.: fonetika; Şor.: fonetika ~ til ünneri; Rus.: fonetika; фонетика

356. ses bilimi ~ fonoloji Az.: fonologiya; Tkm.: fonologiya; Gag.: fonologiya ~ *ses bilimi; Özb.: fonologiya; Uyg.: fonologiyâ; Tat.: fonologiya; Bşk.: fonologiya; Kmk.: fonologiya; Krç.-Malk.: fonologiya; Nog.: fonologiya; Kzk.: fonologiya; Krg.: fonologiya; Alt.: fonologia; Hks.: fonologiya; Tuv.: fonologiya; Şor.: fonologiya; Rus.: fonologiya; фонология

- 357. ses birimi ~ fonem** Az.: fonem ~ säs vahidi; Tkm.: fonema; Gag.: fonema; Özb.: fonema; Uyg.: fonema; Tat.: awaz ~ fonema; Bşk.: fonema; Kmk: fonema; Krç.-Malk.: fonema; Nog.: fonema; Kzk.: fonema; Krg.: fonema; Alt.: fonema; Hks.: fonema; Tuv.: fonema; Şor.: fonema; Rus.: fonema; фонема
- 358. ses birleşmesi** Az.: säs birläşmäsi; Tkm.: ses birleşmesi; Gag.: ses birleşmesi ~ ses kauşması ~ konvergentsiya; Özb.: tövüş qoşılışı; Uyg.: tavuşların birikişi ~ konvergentsiyä; Tat.: awazlar uqmaşuwı; Bşk.: öndärzeñ konvergentsiyahı; Kmk: awazları birleşmegi; Krç.-Malk.: tawuşları birleşmesi ~ konvergentsiya; Nog.: ses bîrîgüwî; Kzk.: dıbıstardıñ konvergentsiyası; Krg.: tıbıstardıñ birigüüsü; Alt.: tabıstardıñ birikkeni; Hks.: tapsaglar pîrîkkenî; Tuv.: konvergentsiya; Şor.: *ünner pirikkeni ~ konvergentsiya; Rus.: konvergentsiya zvukov; конвергенция звуков
- 359. ses değişmesi** Az.: säs däyişmäsi; Tkm.: ses çalışması; Gag.: ses dönmesi ~ *ses diişmesi; Özb.: tövüş ozgarişi; Uyg.: tavuşnıñ özgirişi; Tat.: awaz üzgäri ~ awaznıñ üzgäreşe; Bşk.: öndön üzgärewe; Kmk: awazları almaşınıwu; Krç.-Malk.: tawuşnu türleñiwü; Nog.: ses awısuwı; Kzk.: dıbıstıñ özgerüwi; Krg.: tıbıstardıñ özgörüşü; Alt.: tabıstıñ kubuları; Hks.: tapsag alızii; Tuv.: ün solçulğazi; Şor.: *ün alıjı; Rus.: izmeneniye zvuka; изменение звука
- 360. ses düşmesi** Az.: säs düşümü; Tkm.: ses düşmesi; Gag.: ses düşmesi; Özb.: tövüş tuşışı; Uyg.: tavuşnıñ çüşüp qelişi; Tat.: awaznıñ töşep kaluwı ~ awaz qısquaru; Bşk.: öndön töşüp qalıwı; Kmk: awazları düşmegi; Krç.-Malk.: tawuşnu düşüwü; Nog.: ses tüşüwî ~ sestñ tüşip kaluwı; Kzk.: dıbıstıñ tüşüwi; Krg.: tıbıstıñ tüşüp kalışı; Alt.: tabıstıñ tüjeri; Hks.: tapsagnıñ tüşkenî; Tuv.: ünnüñ çi'deri; Şor.: *ün tüşkeni; Rus.: padeniye zvuka ~ vıpadeniye zvuka; падение звука ~ выпадение звука
- 361. ses telleri** Az.: säs telläri; Tkm.: ses perdeleri; Gag.: ses alkaları; Özb.: un payçaları; Uyg.: tavuş tügüçliri; Tat.: tawış yarları; Bşk.: tel yarları; Kmk: tawuş telleri ~ tawuş bawlar; Krç.-Malk.: tawuş siñirle; Nog.: tawı tamırları; Kzk.: dawıs şimıldığı; Krg.: ün tüyündörü; Alt.: til uçuktarı; Hks.: ün tamırları; Tuv.: ün svyazkaları ~ poostaa şandırları; Şor.: *ün taramna ~ *ün kılaları; Rus.: golosoviye svyazki; голосовые связи
- 362. ses türemesi** Az.: säs artımı; Tkm.: ses artırılması; Gag.: ses eklemesi ~ *ses zeedeletmesi; Özb.: tövüş örtişi; Uyg.: tavuşnıñ qoşulup qelişi; Tat.: awaz östälü; Bşk.: ön östäw; Kmk: awaz koşuluw; Krç.-Malk.: tawuşnu koşuluwu; Nog.: ses kosıluwı; Kzk.: dıbıs kosıluwı; Krg.: tıbıs koşuluusu;

Alt.: ün kojulğanı; Hks.: tapsagnıñ hozılçathanı; Tuv.: ün nemejiri; Şor.: ün kojulğanı; Rus.: pribavleniye zvuka; прибавление звука

363. ses yolu Az.: nâfâs yolu; Tkm.: hova yooli; Gag.: soluk yolu ~ *ses yolu; Özb.: nafas (havó) yoli; Uyg.: (B.Uyg.) hava eqimi ~ (D.Uyg.) nâpâs yoli; Tat.: hawa yulı; Bşk.: hawa yulı; Kmk: hawa ötegen yol; Krç.-Malk.: tawuş (hawa) çıkgan col; Nog.: ses yolu; Kzk.: dibis jolı; Krg.: aba agımı; Alt.: key t'oli; Hks.: kiinñ çoli ~ tapsag çoli; Tuv.: agaar oruu; Şor.: çel çoli; Rus.: put' vozduha; путь воздуха

364. sıfat Az.: sıfât; Tkm.: sıpat; Gag.: nışannık; Özb.: sıfat; Uyg.: süpât; Tat.: sıyfat; Bşk.: sıfat; Kmk: sıpatlık ~ sıpat söz; Krç.-Malk.: sıfat; Nog.: sıpat; Kzk.: sın esim; Krg.: sın atooç; Alt.: t'artalğış; Hks.: pildîrtki; Tuv.: temdek adı; Şor.: çüüngü sös; Rus.: imya prilagatelnoye; имя прилагательное

365. sıfat fiil ~ partisip Az.: fe'li sıfât; Tkm.: ortak işlik; Gag.: iştennik; Özb.: sıfatdós; Uyg.: (B.Uyg.) süpât peil ~ (D.Uyg.) süpatdaş; Tat.: sıyfat fiğil'; Bşk.: sıfat qılım; Kmk: sıpatışlık; Krç.-Malk.: etimsıfat; Nog.: sıpat glagol; Kzk.: esimşe; Krg.: atooçtuk; Alt.: ereñis; Hks.: priçastiye; Tuv.: priçastiye; Şor.: priçastiye; Rus.: priçastiye; причастие

366. sıfat tamlaması Az.: täyini söz birläşmäsi; Tkm.: ayırğıçlı söz düzümi; Gag.: belliklikçi laf birleşmesi; Özb.: sıfatlövçili birikma; Uyg.: eniqlığuçi-eniqlanğuçi munasivättiki söz birikmisi; Tat.: sıyfat süztezmä; Bşk.: sıfat hüzbäyläneşe; Kmk: sıpatlık söz tagımı; Krç.-Malk.: aygaklawçu (~ açıklawçu) söz tutuş; Nog.: ayırğışlı söz baylanısı; Kzk.: anıktawıştıq söz tirkesi; Krg.: anıктагıç söz aykaşı; Alt.: adılı söskolbu; Hks.: çaridıg sös pîrîgîzî; Tuv.: t'odaradılğalıg sös kattıjıñşkı; Rus.: opredelitelnoye slovosocetaniye; определительное словосочетание

367. sıra sayı sıfatı Az.: sıra sayı; Tkm.: tertip saan; Gag.: sıra sayılıklar; Özb.: *tartib sön; Uyg.: (B.Uyg.) dâricä san ~ (D.Uyg.) tärtip san; Tat.: tärtip sanı ~ tärtiple san; Bşk.: rät hanı; Kmk: gezik sanawluk; Krç.-Malk.: tizginçi sanaw; Nog.: sıra san atı ~ dîreltlî san at; Kzk.: rettik san esim; Krg.: irettik san atooç; Alt.: eeçiy toozın körgüzer toolomo; Hks.: izertıs sannar; Tuv.: tugaar san adı; Şor.: çergimçi sançı; Rus.: poryadkovoye çislitelnoye; порядковое числительное

368. sızıcı ünsüz Az.: novlu samit; Tkm.: süykeş çekimsizler; Gag.: aralı konson ~ sızma konson; Özb.: sirğaluvçi undós; Uyg.: siyrilañgu sozuq tavuş; Tat.: yarıq tartıgı ~ örelmäle tartıq; Bşk.: qızıq tartınqı; Kmk: ışlawuç tutuk ~ yapsarlı tutuk (awaz); Krç.-Malk.: sızgırıwçu kısık (tavuş) ~

sızgırıwçu tunakı tawuş; Nog.: kuwıs tartık; Kzk.: ızıñ dawıssız; Krg.: cılıkçıl ünsüz; Alt.: tejik tuyuk tabış; Hks.: tiziktıg ün çoh tapsag; Tuv.: k'ı'zaa a'jik ewes ün; Şor.: tejik soglasnıy; Rus.: şçelevoy soglasnıy; целевой согласный

369. somut isim Az.: konkret isim; Tkm.: konkret aatlar; Gag.: konkret adlık; Özb.: konkret ót; Uyg.: konkret isim; Tat.: konkret isem; Bşk.: konkret isem; Kmk: konkret(nıy) at; Krç.-Malk.: açık (kesgin) maganalı at; Nog.: zatlık at ~ konkretlî at; Kzk.: naktı zattardıñ atawları ~ naktılı zat esim; Krg.: konkrettüü at; Alt.: çokım at ~ konkret; Hks.: konkretnay adalgıs; Tuv.: t'odargay çüve adı; Şor.: körünçatkan at sözi; Rus.: konkretnoye imya; конкретное имя

370. son ek Az.: şakilçi; Tkm.: affiks ~ suffiks; Gag.: suffiks; fleksiya; postfiks; Özb.: soñ qoşımça; Uyg.: qoşımçä; Tat.: yasağıç ~ yasağıç quşımça; Bşk.: suffiks; Kmk: koşımça; Krç.-Malk.: suffiks ~ söznü ahırı; Nog.: kosımşa; Kzk.: kosımşa; Krg.: müçö; Alt.: kojulta; Hks.: hozım; Tuv.: ko'jumak; Şor.: kojundalı; Rus.: suffiks; fleksiya; postfiks; суффикс; флексия; постфикс

371. soru cümlesi Az.: sual cümläsi; Tkm.: soorag sözlemi; Gag.: soruş cümlesi; Özb.: soróq gap; Uyg.: soal cümlä; Tat.: soraw cömlä; Bşk.: horaw höyläm; Kmk: soraw añlatagan cumla ~ soraw cumla; Krç.-Malk.: soruwçu ayıtım; Nog.: soraw yıyma; Kzk.: surawlı söylem; Krg.: surooluu süylöm; Alt.: suraktu ermek; Hks.: surıglıg predlojeniye; Tuv.: aytırıg tomaa; Şor.: surağçı erbek; Rus.: voprositelnoe predlojeniye; вопросительное предложение

372. soru eki Az.: sual ädatı; Tkm.: soorag goşulması; Gag.: soruş paycırı; Özb.: *soróq yuklamasi ~ soróq qoşımçası; Uyg.: soal ulanmisi ~ soal yüklimisi; Tat.: soraw quşımçası ~ soraw kisäkçäse; Bşk.: horaw kişäksähe; Kmk: soraw gesekeçe ~ sorawoşımça; Krç.-Malk.: soruwçu kesekçik; Nog.: soraw kesekşe; Kzk.: suraw şılaw; Krg.: surooluu bölükçö; Alt.: suraktu bölüges; Hks.: surıglıg kizeges; Tuv.: aytırıg a'rtıncızı ~ aytırıg ko'jumaa; Şor.: *surağçı pölüges; Rus.: voprositelnaya çastitsa ~ voprositelnıy affiks; вопросительная частица ~ вопросительный аффикс

373. soru sıfatı Az.: sual äväzliyi; Tkm.: soorag çalışması; Gag.: soruş aderlii; Özb.: *soróq ólmóşi (sıfatlövçi); Uyg.: soal almişi; Tat.: soraw almaşlıq (bilgeläy) ~ soraw almaşlıgı belän belderelgän sıfat; Bşk.: horaw almaş; Kmk: belgilewçu soraw orunça; Krç.-Malk.: soruwçu almaş (belgilewçu almaş); Nog.: soraw awısı (belgilewşi); Kzk.: *suraw esimdigi (sin esimge, san esimge koyılın); Krg.: anıktağıç (surooluu) sin atooç; Alt.:

suraktu soluma (t'artaacı); Hks.: surıǵlıǵ orındı; Tuv.: aytırıǵ at ornu-pile ilerettingen t'odaradılǵa; Şor.: suraǵçı orungu (piliñçi fonksiyonunda); Rus.: voprositelnoye mestoimeniye (opredelitelnoye); вопросительное местоимение (определятельное)

374. soru zamiri Az.: sual ävâzlikläri; Tkm.: soorag çalışması; Gag.: soruş aderlii; Özb.: soróq ólmóşi; Uyg.: soal almişi; Tat.: soraw almaşlıǵı; Bşk.: horaw almaşı; Kmk.: soraw orunça; Krç.-Malk.: soruwçu almaş; Nog.: soraw awısı; Kzk.: suraw esimdigi; Krg.: surama at atooç; Alt.: suraktu soluma; Hks.: surıǵlıǵ orındı; Tuv.: aytırıǵ at ornu; Şor.: suraǵçı orungu; Rus.: voprositelnoye mestoimeniye; вопросительное местоимение

375. soru zarfı Az.: sual zârfı; Tkm.: soorag çalışması; Gag.: soruş işhallı; Özb.: *soróq ólmóşi (raviş vazifasida); Uyg.: soal räviş almişi; Tat.: soraw almaşlık (räveşniñ rolinde) ~ soraw häle; Bşk.: horaw almaşı; Kmk.: *hallıknı kullugun kütegen soraw orunça; Krç.-Malk.: soruwçu almaş (sözlewnü kullugunda); Nog.: soraw awısı (nareçiye ornına kullanılǵan); Kzk.: *suraw esimdigi (üstewge koyılǵan); Krg.: surama taktooç; Alt.: suraktu soluma (kubulbas uçurlu); Hks.: surıǵlıǵ orındı (nareçiye); Tuv.: aytırıǵ at ornu; Şor.: suraǵçı orungu; Rus.: voprositelnoye mestoimeniye (v roli nareçiya); вопросительное местоимение (в роли наречия)

376. soyut isim Az.: mücârrâd isim; Tkm.: abstrakt aatlar; Gag.: abstrakt adlık; Özb.: mavhum ót; Uyg.: abstrakt isim; Tat.: abstrakt isem; Bşk.: abstrakt isem; Kmk.: abstrakt(nıy) at; Krç.-Malk.: abstrakt maganalı at; Nog.: abstraktlı at; Kzk.: abstrakt atawlar ~ abstraktlı zat esim; Krg.: abstraktuu atooç; Alt.: abstrakt adalgış; Hks.: abstraktıy adalgış; Tuv.: t'odargay eves çüve adı ~ abstraktılıǵ çüve adı; Şor.: körünmeençatkan at sözi ~ *abstrakt at sözi; Rus.: otvleçyonnoye imya suşçestvitelnoye; отвлечённое имя существительное

377. söz Az.: söz ~ nitǵ; Tkm.: sözleyiş; Gag.: söz; Özb.: nutq; Uyg.: nutuq; Tat.: söylâm ~ söyläü; Bşk.: telmâr; Kmk.: söylew; Krç.-Malk.: söz söleşiw; Nog.: söylew; Kzk.: söz; Krg.: süylöö ~ reç; Alt.: kuuçın-ermek; Hks.: çooħ; Tuv.: çugaa; Şor.: çook; Rus.: reç'; речь

378. söz sanatı ~ belâgat Az.: söz sânatı ~ bälâğät ~ nitǵ mädâniyyâti; Tkm.: ritorika ~ söz sungatı; Gag.: ritorika ~ *dilbazlık; Özb.: balóğat ~ nótiqlık ~ soz san'ati; Uyg.: söz sânl'âti; Tat.: ritorika ~ oratorlıq sâñğäte ~ süzgä ostalıq ~ süz sâñğäte; Bşk.: ritorika; Kmk.: dilbarlık ~ sözge ustalık; Krç.-Malk.: ritorika ~ sözge ustalık; Nog.: şeşenlik ~ söz şeberlik; Kzk.: şeşendik söz ~ söz öneri; Krg.: çeçendik ~ söz çeberdigi; Alt.: ritorika ~ çeçen sös ~ sös çeçeni; Hks.: ritorika ~ sılǵ çoohtanı; Tuv.: ritorika; Şor.: ritorika; Rus.:

krasnoreçiye ~ ritorika ~ iskusstvo slova; красноречие ~ риторика ~ искусство слова

- 379. sözlük anlamı** Az.: əsas mənə; Tkm.: asıl maanı; Gag.: öz maana ~ birinci sözlük maanası; Özb.: dastlabki ma'nó; Uyg.: əsli mənə; Tat.: berençel mäğnä ~ asıl mäğnä; Bşk.: töp mäğänä; Kmk.: awwalğı ma'na ~ aslu ma'na; Krç.-Malk.: söznü bek alga maganası ~ söznü birinçi maganası; Nog.: asıl mänesî ~ baslapkı mänesî; Kzk.: bastapkı magına; Krg.: algaçkı maani; Alt.: tös uçur ~ baştapkı tös uçurı; Hks.: öön pıldîrii ~ pastagı pıldîrii; Tuv.: pa'ştagı u'tkazı; Şor.: *paştalgan uñnam ~ *tös uñnam; Rus.: pervıçnoye znaçeniye; первичное значение
- 380. şahıs** Az.: şəxs; Tkm.: şahs; Gag.: üz; Özb.: şaxs; Uyg.: şəxs; Tat.: zat; Bşk.: zat; Kmk.: bet; Krç.-Malk.: bet; Nog.: özlük; Kzk.: jak; Krg.: cak; Alt.: t'üzün; Hks.: sıray; Tuv.: arın; Şor.: eezi; Rus.: litso; лицо
- 381. şahıs zamiri** Az.: şəxs ävüzliyi; Tkm.: aat çalışması; Gag.: üz aderlik ~ üz aderlii; Özb.: kişilik ólmóşi; Uyg.: (B.Uyg.) kişilik almaş ~ (D.Uyg.) şəxs almişi; Tat.: zat almaşlığı; Bşk.: zat almaşı; Kmk.: bet orunça; Krç.-Malk.: betlewçü almaş; Nog.: özlük awıs; Kzk.: jiktew esimdigi; Krg.: caktama at atooç; Alt.: t'üzünniñ solumazı; Hks.: sıray orındızı; Tuv.: arınnıñ at ornu; Şor.: eeçi orungu; Rus.: liçnoye mestoimeniye; личное местоимение
- 382. şart cümlesi** Az.: şart budag cümləsi; Tkm.: şert eyerceñli goşma sözlem; Gag.: sankilik dal cümleli dallı katlı cümlä; Özb.: şart ergaş gapli qoşma gap; Uyg.: (B.Uyg.) şart beqında cümlilik qoşma cümlä ~ (D.Uyg.) şart beqında cümlilik beqındılıq qoşma cümlä; Tat.: şart cömlä; Bşk.: şart höyläm; Kmk.: iyerçen şart cumla; Krç.-Malk.: şart boysunñan aytımı bolgan koş aytım ~ boysunñan şart aytımı bolgan kaş aytım; Nog.: şart iyerşenlî kabatlı yıyma; Kzk.: şarttı bağımnıñkı sabaktas kurmalas söylem; Krg.: şarttuu bağımnıñkı tataal süylöm; Alt.: aayın korgüzer koş ermektü kolbolu ermek; Hks.: molcas pridatoçnaylıg teesti palgalıstıg hadıl perdlojeniye; Tuv.: taar paydaldıñ t'ayılbr tomaa; Şor.: *pölgülüg kadıl erbek; Rus.: slojnopodçinyonnoye predlojeniye s pridatoçnim usloviya; сложноподчинённое предложение с придаточным условия
- 383. şart eki** Az.: şart şakilçisi; Tkm.: işligiñ şert formasınıñ goşulması; Gag.: sankilik çalumnıñ afiksi; Özb.: şart mayi qoşımçasi; Uyg.: şart mäyli qoşımçisi; Tat.: şart fiğil'niñ qoşımçasi ~ şart qoşımçasi; Bşk.: şart höykäleş yałgawı; Kmk.: şart bağışnı koşımçasi; Krç.-Malk.: şart turuşnu affiksi (calgawu); Nog.: şart kosımşasi; Kzk.: şarttı ray jurnagı; Krg.: şarttuu iñgay müçösü; Alt.: mold'u keberdiñ kojultazı; Hks.: molcastıg nakloneniyeññ

hozımı; Tuv.: taar nakloneniyeñiñ ko'jumaa; Şor.: *pölüglüg affiks; Rus.: affiks uslovnogo nakloneniya; *аффикс условного наклоения*

384. şart kipi Az.: şart şakli; Tkm.: işligiñ şert forması; Gag.: sankilik çalımı; Özb.: şart mayli; Uyg.: şart mäyli; Tat.: şart nakloneniyeşe ~ şart fiğil' ~ şart törläneşe; Bşk.: şart höykäleş; Kmk.: şart bağış; Krç.-Malk.: şart turuş; Nog.: şart türkimi; Kzk.: şarttı ray; Krg.: şarttuu iñgay; Alt.: mold'u keber; Hks.: molcastıg nakloneniye; Tuv.: taar nakloneniye; Şor.: *pölüglüg nakloneniye; Rus.: uslovnoye nakloneniye; *условное наклонение*

385. şekil bilgisi ~ morfoloji Az.: morfologiya; Tkm.: morfologiya; Gag.: morfologiya; Özb.: morfologiya; Uyg.: morfologyä; Tat.: morfologiya; Bşk.: morfologiya; Kmk.: morfologiya; Krç.-Malk.: morfologiya; Nog.: morfologiya; Kzk.: morfologiya; Krg.: morfologiya; Alt.: morfologiya; Hks.: morfologiya; Tuv.: morfologiya; Şor.: morfologiya; Rus.: morfologiya; *морфология*

386. şekil birimi ~ morfem Az.: morfem; Tkm.: morfema; Gag.: morfema; Özb.: morfema; Uyg.: morfema; Tat.: morfema ~ süz kisäge; Bşk.: morfema; Kmk.: sözdegi ma'nalı gesek ~ morfema; Krç.-Malk.: morfema; Nog.: morfema; Kzk.: morfema; Krg.: morfema; Alt.: morfema; Hks.: morfema; Tuv.: morfema; Şor.: morfema; Rus.: morfema; *морфема*

387. şimdiki zaman Az.: indiki zaman; Tkm.: hääzirki zamaan; Gag.: şindiki zaman; Özb.: hózirgi zamón; Uyg.: hazırqi zaman; Tat.: xäzerge zaman; Bşk.: xäzerge zaman; Kmk.: haligi zaman; Krç.-Malk.: busagat zaman; Nog.: äligi zaman; Kzk.: osı şak; Krg.: uçur çak; Alt.: turguza öy; Hks.: polçathan tus (-ça formazı); Tuv.: amğı üye; Şor.: amdığı tem; Rus.: nastoyaşçeye vremya; *настоящее время*

388. taban *bk. gövde*

389. tabiat taklidi kelime ~ onomatopik kelime Az.: täğlidi sözlär; Tkm.: ses meñzetmesi; Gag.: onomatopeyik laflar ~ yansılamlar ~ onomatopeya; Özb.: taqlidiy soz; Uyg.: täqlidiy söz; Tat.: awaz iyärteme; Bşk.: okşatıw hüzzäre; Kmk.: predmetleni awazların wa tawuşların añlatagan söz; Krç.-Malk.: eriklewçü söz ~ eniklewçü söz; Nog.: erkelew söz; Kzk.: eliktewiş söz; Krg.: tuurandı söz; Alt.: ötköniş sös; Hks.: köögis sös; Tuv.: öttünüg sös; Şor.: *köögüş sös; Rus.: zvukopodrajatelnoye slovo; *звукоподражательное слово*

390. tamlanan Az.: täyin ävözliyi; Tkm.: ayıklanyaan; Gag.: belliedilän laf; Özb.: aniqlanmiş; Uyg.: eniqlanğuçi; Tat.: ayerılmış; Bşk.: anıqlanıwı; Kmk.: belgilengen söz; Krç.-Malk.: aygaklanñan ~ açıklanñan; Nog.:

ayırılğan; Kzk.: anıktalatin ~ anıktaluwsı; Krg.: anıktağıç; Alt.: t'artadar sös; Hks.: çarıdıılçathanı (çarıdıılçathan sös); Tuv.: t'odarattınıg; Şor.: *çarıdıılçatkan sös; Rus.: opredelyayemoye; определяемое

391. tamlayan ~ belirten Az.: täyin; Tkm.: ayıklayaan; Gag.: belliedici laf ~ bellilik; Özb.: anıqlóvçi; Uyg.: enıqlığüçi; Tat.: ayeğğıç; Bşk.: anıqlawsı; Kmk.: belgilewüç; Krç.-Malk.: aygaklawçu ~ açıklawçu; Nog.: ayırğış; Kzk.: anıktawış; Krg.: anıktooç; Alt.: t'artaaçı; Hks.: çarıthı; Tuv.: t'odaradılga; Rus.: opredeleniye; определение

392. tarihî gramer Az.: tarixi grammatika; Tkm.: tarihı grammatika; Gag.: istoriya grammatikası; Özb.: tarixiy grammatika; Uyg.: tarixiy grammatika; Tat.: tarix grammatikası ~ tarixi grammatika; Bşk.: tarixi grammatika; Kmk.: tarixi grammatika; Krç.-Malk.: tarih grammatika; Nog.: tarih grammatika; Kzk.: tarihi grammatika; Krg.: tarihıy grammatika; Alt.: tüüki grammatika; Hks.: tarhin grammatika; Tuv.: t'öögü grammatikazı; Rus.: istoričeskaya grammatika; историческая грамматика

393. tarz zarfı *bk. hâl zarfı*

394. tasarlama kipleri Az.: fe'l formaları; Tkm.: işlik formaları (zamanlardan beyleki); Gag.: *tasarlamak çalımları (hepsi oluşluk çalımından kaarä); Özb.: *xabar maylidan bósqa mayllar; Uyg.: mäyl (eniç ~ bayan mäylidin başqa); Tat.: zatlanışsız fiğıl'lär; Bşk.: xäbär höykälešenän başğa höykäleştär; Kmk.: *xabar bağışdan özge bağışlar; Krç.-Malk.: tuwra turuşdan başha turuşla; Nog.: habar türkîminen kalgan baskalar; Kzk.: ray türleri (kalaw raydan baska); Krg.: iñgay (çay iñgaydan başkası); Alt.: öylü keberdeñ başka bastıra keberler; Hks.: iskîrğlğ nakloneniye deñ pasha pray nakloneniyeler; Tuv.: toora nakloneniyeler; Rus.: vse nakloneniya pomimo iz'yavitelnogo; все наклонения помимо изъявительного

395. teklik Az.: tāk hal; Tkm.: birlik saan; Gag.: birlik sayı; Özb.: birlik; Uyg.: birlik san; Tat.: berlek san; Bşk.: berlek; Kmk.: teklik sanaw; Krç.-Malk.: birlik san; Nog.: bîrlîk san; Kzk.: jekeşe; Krg.: cekelik san; Alt.: tañıs too ~ as too; Hks.: pîr san; Tuv.: çañgıstañ sanı; Rus.: yedinstvennoye çislo; единственное число

396. teklik birinci şahıs Az.: birinci şäxsın täki; Tkm.: birinci şahsın birliğı; Gag.: birlik sayıda birinci üz; Özb.: birlikdagi birinçi şaxs; Uyg.: birinçi şäxs birlik san; Tat.: berençe zat berlek sanı; Bşk.: berlekten bereşe zatı; Kmk.: birinçi betni teklik sanawu; Krç.-Malk.: birlik sannı birinçi beti; Nog.: bîrînşî özlîktîñ bîrlîk sanı; Kzk.: jekeşe birinşi jak ~ birinşi jak jeke; Krg.: cekelik sandın 1-cagı; Alt.: t'añıs (as) toonıñ baştapkı t'üzünü; Hks.: pîr sandagı

pastagı sıray; Tuv.: pirgi arınnıñ çañgıstıñ sanı; Rus.: pervoye litso yedinstvennogo çisla; первое лицо единственного числа

397. teklik ikinci şahıs Az.: ikinci şaxsin täki; Tkm.: ikinci şahsın birliğı; Gag.: birlik sayıda ikinci üz; Özb.: birlikdagi ikkinçi şaxs; Uyg.: ikkinçi şaxs birlik san; Tat.: ikençe zat berlek sanı; Bşk.: berlekteñ ikense zati; Kmk.: ekinçi betni teklik sanawu; Krç.-Malk.: birlik sannı ekinçi beti; Nog.: ekînsî özlîktîñ bîrlîk sanı; Kzk.: jekeşe ekinşi jak ~ ekinşi jak jekeşe; Krg.: cekelik sandın 2-cagı; Alt.: as toonıñ ekinçi t'üzüni; Hks.: pîr sandagı ikîncî sıray; Tuv.: i'yigi arınnıñ çañgıstıñ sanı; Rus.: vtoroye litso yedinstvennogo çisla; второе лицо единственного числа

398. teklik üçüncü şahıs Az.: üçüncü şaxsin täki; Tkm.: üçüncü şahsın birliğı; Gag.: birlik sayıda üçüncü üz; Özb.: birlikdagi üçinçi şaxs; Uyg.: üçinçi şaxs birlik san; Tat.: öçençe zat berlek sanı; Bşk.: berlekteñ ösönsö zati; Kmk.: üçüncü betni teklik sanawu; Krç.-Malk.: birlik sannı üçüncü beti; Nog.: üşînsî özlîktîñ bîrlîk sanı; Kzk.: jekeşe üşünşü jak ~ üşinşi jak jekeşe; Krg.: cekelik sandın 3-cagı; Alt.: as toonıñ üçünçi t'üzüni; Hks.: pîr sandagı üzîncî sıray; Tuv.: üşkü arınnıñ çañgıstıñ sanı; Rus.: tret'ye litso yedinstvennogo çisla; третье лицо единственного числа

399. telaffuz Az.: tälaffüz; Tkm.: sözleyiş ~ gepleyiş; Gag.: sölenti ~ söylemək ~ artikulätsiya; Özb.: talaffuz; Uyg.: täläppuz; Tat.: äyteleş; Bşk.: äyteleş; Kmk.: ayılış ~ aytilgan küyü; Krç.-Malk.: aytıw ~ tüz aytıw; Nog.: aytiluw; Kzk.: aytiluw; Krg.: aytuu ~ aytiliş; Alt.: aydıları; Hks.: çoohtanıñ oñdayı ~ tapsaglar adapçathanı; Tuv.: ünnü adaarı; Rus.: proiznoşeniye; произношение

400. temel cümle *bk. ana cümle*

401. terim Az.: termin; Tkm.: termin; Gag.: termin; Özb.: termin ~ atama; Uyg.: termin ~ atalğu; Tat.: atama ~ termin; Bşk.: termin; Kmk.: termin ~ kâsbuluk söz ~ istilah; Krç.-Malk.: termin; Nog.: termin; Kzk.: termin; Krg.: termin; Alt.: termin; Hks.: termin ~ önetin alılğan sös; Tuv.: termin; Rus.: термин

402. titrek ünsüz Az.: titrâk samitlär; Tkm.: titreyci çekimsiz; Gag.: titrek konson; Özb.: titrôq undôs; Uyg.: titrigüçi üzük tavuş; Tat.: qaltırawlı tartıq ~ qaltırawıq tartıq; Bşk.: qaltırawıqlı; Kmk.: kartıllawuk tutuk awaz; Krç.-Malk.: kaltırawuk kısıq; Nog.: dîrîldewîk tartıq; Kzk.: diril dawıssız; Krg.: dirildeme ünsüz; Alt.: tırkıraak tuyuk tabış; Hks.: tîtfrestîg ün çoh tapsag; Tuv.: sirileş a'jik eves ün; Rus.: drojaşçiy soglasnyı; дрожащий согласный

403. tonlu ünsüz *bk. sedalı ünsüz*

404. tonsuz ünsüz *bk. sedasız ünsüz*

405. tonsuzlaşma *bk. sedasızlaşma*

406. türetme Az.: söz yaradıcılığı; Tkm.: söz yasalışı; Gag.: laf kuruluşu; Özb.: soz yasalışı; Uyg.: qoşumçılıq söz yasaş usuli; Tat.: süz yasalışı ~ süz yasalı ~ süz yasaw; Bşk.: hüzyahalış; Kmk: söz yaratıw ~ söznü yaratılıwu; Krç.-Malk.: söz kuraw; Nog.: söz yasaw ~ söz tüzüw; Kzk.: sözdñ jasaluwı ~ sözjasam; Krg.: söz casoo; Alt.: sös büderi; Hks.: sös püdîrîzi; Tuv.: sös ço'gaadılğazı; Rus.: slovoobrazovaniye; словообразование

407. türev Az.: törämä söz; Tkm.: yasama söz; Gag.: düzülü laf; Özb.: yasama soz; Uyg.: yasalma söz; Tat.: yasalma süz; Bşk.: yahalma hüç; Kmk: etilgen söz; Krç.-Malk.: kuralgan söz; Nog.: yasalma söz; Kzk.: tuwindı söz; Krg.: tuundu söz; Alt.: bütken sös; Hks.: pütken sös; Tuv.: uktalğan sös; Rus.: proizvodnoye slovo; производное слово

408. ulama Az.: säslärin govuşması; Tkm.: sesleriñ biirikmegi; Gag.: kauşmak; Özb.: qoşılış; Uyg.: kirişiş; Tat.: quşılı; Bşk.: tartılış; Kmk: tartılıw; Krç.-Malk.: tartılıw; Nog.: tartılıw; Kzk.: kirigüw ~ jılısuw; Krg.: kıskarıp birigüü; Alt.: tartılış ~ kıskartılış; Hks.: tartılış; Tuv.: fonetiklig sös; Rus.: styajeniye; стяжение

409. uyum Az.: harmoniya ~ ahäng ~ uyuşma; Tkm.: saazlaşık; Gag.: uyum ~ garmoniya ~ singarmonizma; Özb.: uyğunlik ~ garmoniya; Uyg.: maslişiş ~ ahañdaşlıq; Tat.: oxşaşlanu ~ oxşaşlıq ~ ahän ~ ahänlelek ~ garmoniyä ~ yaraşu; Bşk.: garmoniya ~ oqşaşıw; Kmk: gelişiw; Krç.-Malk.: uşaw, singarmonizm; Nog.: uyımlasuw; Kzk.: ündesuw; Krg.: garmoniya ~ okşoşuu ~ assimiliyatsiya; Alt.: garmoniya ~ tüñeylejeri; Hks.: tööylezîg; Tuv.: ayannajılga ~ tömeylejiri ~ garmoniya; Rus.: garmoniya ~ upodobleniye ~ singarmonizm; гармония ~ уподобление ~ сингармонизм

410. üçüncü şahıs Az.: üçüncü şaxs; Tkm.: üçünci şahs; Gag.: üçüncü üz; Özb.: uchinçi şaxs; Uyg.: üçinçi şaxs; Tat.: öçençe zat; Bşk.: ösönsö zat; Kmk: üçünçü bet; Krç.-Malk.: üçünçü bet; Nog.: üşinşi özlîk; Kzk.: üşinşi jak; Krg.: 3-cak; Alt.: üçinçi t'üzün; Hks.: üzîncî sıray; Tuv.: üşkü arn; Rus.: tretye litso; третье лицо

411. üleşirme sayı sıfatları Az.: bölüşdürmä sayları; Tkm.: taakık saanlar ~ cemleyici-böölüci saanlar; Gag.: paylaştıran sayılıklar; Özb.: taqsim sön; Uyg.: (B.Uyg.) mölçar san ~ (D.Uyg.) täqsim san; Tat.: bülem sannarı; Bşk.: bülem handarı; Kmk: ülüş sanawluk; Krç.-Malk.: ülüşçü sanawla; Nog.: bölm san at; Kzk.: toptaw san esimderi; Krg.: acıratkış top san; Alt.:

üleştirir toolomo; Hks.: pölistîg sannar; Tuv.: aŋgılaar san adı; Rus.: razdelitelniye çislitelniye; разделительные числительные

- 412. ünlem** Az.: nida; Tkm.: ümlük; Gag.: duygucular; Özb.: undóv; Uyg.: (B.Uyg.) imliq söz ~ (D.Uyg.) ündâş söz; Tat.: ımlık ~ ımlıklık süz; Bşk.: ımlıq; Kmk.: *hislik-çakırıw söz ~ ünlük; Krç.-Malk.: mejdometiye; Nog.: ün söz; Kzk.: odagay; Krg.: sırdık söz; Alt.: kıyğılu; Hks.: hıyğılas; Tuv.: alğı sözü; Rus.: mejdometiye; междометие
- 413. ünlü ~ vokal** Az.: sait; Tkm.: çekimli; Gag.: vokal; Özb.: unli; Uyg.: sozuq tavuş; Tat.: suziq ~ suziq awaz; Bşk.: huşınqı; Kmk.: sozuk; Krç.-Malk.: açık tavuş; Nog.: sozık ~ vokal; Kzk.: dawıstı; Krg.: ündüü; Alt.: ündü tabış; Hks.: ünnîg ~ ünnîg tapsag; Tuv.: a'jik ün; Rus.: glasniy; гласный
- 414. ünlü değişimi** Az.: säs dâyişması; Tkm.: çekimliniñ üytgemeği (başga çekimlää övrülmegi; Gag.: vokal dönmesi ~ vokal diişimi ~ vokal diişmesi; Özb.: unliniñ ozgarişi; Uyg.: sozuq tavuşniñ özgirişi; Tat.: suziqlarniñ üzgärüwe; Bşk.: huşınqınıñ üzgäreşe; Kmk.: sozuk awaznı almaşınıwı; Krç.-Malk.: açık tavuşnu türlewi; Nog.: sozıktıñ awısuwı ~ sozıktıñ özgelenüwî; Kzk.: dawıstınıñ özgerüwi; Krg.: ündüünün özgörüşü; Alt.: ündü tabıstıñ kubuları; Hks.: ünnîglerniñ alızii; Tuv.: a'jik ünner solçulğazi; Rus.: izmeneniye glasnogo; изменение гласного
- 415. ünlü düşmesi** Az.: sait düşümü ~ säs düşümü; Tkm.: çekimliniñ düşmegi; Gag.: vokal düşmesi; Özb.: unliniñ tuşuşu; Uyg.: sozuq tavuşniñ çüşüp qelişi; Tat.: suziq awaznıñ töşep qaluwı ~ suziqlarnıñ qısquaruwı; Bşk.: huşınqınıñ töşöp qalıwı; Kmk.: sozuk awaznı düşmegi; Krç.-Malk.: açık tavuşnu düşüwü; Nog.: sozıktıñ tüşüwî; Kzk.: dawıstınıñ tüşüwi; Krg.: ündüünün tüşüp kalışı; Alt.: ündü tabıstıñ tüşeri; Hks.: ünnîglerniñ tüşkenî; Tuv.: a'jik ünnüñ çide peeri; Rus.: vıpadeniye glasnogo; выпадение гласного
- 416. ünsüz ~ konsonant** Az.: samit; Tkm.: çekimsiz; Gag.: konson ~ konsonant; Özb.: undóş; Uyg.: üzük tavuş; Tat.: tartıq ~ tartıq awaz; Bşk.: tartıq; Kmk.: tutuk; Krç.-Malk.: kısık tavuş; Nog.: tartık; Kzk.: dawıssız ~ dawıssız dıbıs; Krg.: ünsüz; Alt.: tuyuk tabış; Hks.: ün çoh ~ ün çoh tapsag; Tuv.: a'jik eves ün; Rus.: soglasniy; согласный
- 417. ünsüz türemesi** Az.: samit artımı; Tkm.: çekimsiziñ artdırılması; Gag.: konson(ant) eklemesi; Özb.: undóş örtişi; Uyg.: üzük tavuşniñ qoşulup qelişi; Tat.: tartıq östälü; Bşk.: tartıq östâw; Kmk.: tutuk awaz koşulmağı; Krç.-Malk.: kısık tavuşnu koşuluwu ~ tunakı tavuşnu koşuluwu; Nog.: tartıktıñ

kosılıwı; Kzk.: dawıssızdıñ kosılıwı; Krg.: ünsüzdün koşulması; Alt.: tuyuk tabıstıñ kojuları; Hks.: ün çohtıñ hozılıçathanı; Tuv.: a'jik ewes ünnüñ nemejiri ~ nemelde a'jik ewes ün; Rus.: pribavleniye soglasnogo; прибавление согласного

418. üslup bilimi Az.: üslubiyat; Tkm.: stilistika; Gag.: stilistika; Özb.: uslubşunóslık ~ stilistika; Uyg.: stilistika; Tat.: stilistika; Bşk.: stilistika; Kmk: stilistika; Krç.-Malk.: stilistika; Nog.: stilistika; Kzk.: stilistika; Krg.: stilistika; Alt.: stilistika; Hks.: stilistika; Tuv.: stilistika; Rus.: stilistika; **СТИЛИСТИКА**

419. vasıta hâli ~ instrumental hâli Az.: birgâlik-alât halı; Tkm.: instrumental düşüm; Gag.: *instrumental forması; Özb.: *vósita kelişigi; Uyg.: instrumental keliş ~ vasitâ keliş; Tat.: instrumental kileşe ~ qoral kileşe; Bşk.: -; Kmk: *bulan degen sözsoñusu kollanagan geliş forma; Krç.-Malk.: bla boluş; Nog.: instrumental kelisî; Kzk.: kömöktes septik; Krg.: instrumental (kural) cöndömösü; Alt.: ömölööçi kubultkış; Hks.: püdfırgı padej ~ püdfırgı hubulthis; Tuv.: çe'psek padeji; Rus.: instrumentalny padej; **ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫЙ ПАДЕЖ**

420. vokal bk. ünlü

421. vurgu Az.: vurğu; Tkm.: basım; Gag.: urgu; Özb.: urğu; Uyg.: urğu; Tat.: basım; Bşk.: başım; Kmk: urgu; Krç.-Malk.: basım; Nog.: urgi; Kzk.: ekpin; Krg.: basım; Alt.: sogulta; Hks.: udareniye ~ pazım; Tuv.: udareniye; Rus.: udareniye; ударение

422. vurgusuz hece Az.: vurğusuz heca; Tkm.: basımsız bogun; Gag.: urgusuz kısım; Özb.: urğusız boğın; Uyg.: urğusız boğum; Tat.: basımsız ıcek; Bşk.: başımhız ijek; Kmk: urgusuz buwın; Krç.-Malk.: basım tüşmegen bölüm ~ basımsız bölüm; Nog.: urgısız buwın; Kzk.: ekpinsiz buwın; Krg.: basımsız muun; Alt.: sogulta t'ok üye; Hks.: udareniye çoh uya; Tuv.: udareniye çok slog; Rus.: bezudarny slog; **БЕЗУДАРНЫЙ СЛОГ**

423. yabancı kelime Az.: alınma söz; Tkm.: alınma söz; Gag.: yabancı laf ~ yabancı söz; Özb.: çet soz ~ xóriciy soz; Uyg.: çät'alçä söz; Tat.: çit süz ~ alınma süz; Bşk.: sit hüž ~ sit teldän ingän hüž; Kmk: yat söz; Krç.-Malk.: başha tilden kirgen söz ~ alınñan söz; Nog.: yat söz; Kzk.: kirme söz; Krg.: özdöştürülgön söz; Alt.: öskö tildiñ sözi; Hks.: pasha tıldeñ alılğan söz; Tuv.: ülegerleen söz; Rus.: inostrannoye slovo; **ИНОСТРАННОЕ СЛОВО**

424. yahn hâl Az.: adlıg hal; Tkm.: baş düşüm; Gag.: temel hal; Özb.: bós kelişik; Uyg.: baş keliş; Tat.: baş kileş ~ ilgesez kileş; Bşk.: töp kileş; Kmk: baş padej ~ baş geliş; Krç.-Malk.: baş boluş; Nog.: bas kelis; Kzk.:

- ataw septik; Krg.: atooç cöndömösü; Alt.: tözööçi kubultkış; Hks.: adalgı padej ~ adalgı hubulthis; Tuv.: adaarınıñ padeji; Rus.: imenitelny padej ~ osnovnoy padej; *именительный падеж ~ основной падеж*
- 425. yalın isim** Az.: ismin adlıg halı; Tkm.: baş düşümde gelen söz; Gag.: temel halda adlık; Özb.: bõş kelişikdagi ót; Uyg.: baş kelişiki tüp isim; Tat.: baş kileştäge isem; Bşk.: töp kileştäge isem; Kmk: atnı baş geliş forması; Krç.-Malk.: baş boluşda at; Nog.: bas keliştegi at; Kzk.: ataw septigindegi esim; Krg.: atooç cöndömösündögü söz; Alt.: tözööçi kubultkışta adalgış; Hks.: adalgı padejte turçathan söş; Tuv.: adaarınıñ padejinde çüve adı; Rus.: imya v osnovnom padeje; *имя в основном падеже*
- 426. yan cümle** Az.: budag cümlä; Tkm.: eyerceñ sözlem; Gag.: dal cümlä; Özb.: ergaş gap; Uyg.: beqindi cümlä; Tat.: iyärçen cömlä; Bşk.: eyärsän höyläm; Kmk: iyerçen cumla; Krç.-Malk.: boysunñan aytım; Nog.: iyerçen yıyma; Kzk.: bağınıñkı söylem; Krg.: bağınıñkı süylöm; Alt.: koş ermek; Hks.: hoza predlojeniye; Tuv.: t'ayılıbır tomak; Rus.: pridatoçnoye predlojeniye; *придаточное предложение*
- 427. yapım eki** Az.: sözdüzäldici şakilçi; Tkm.: söz yasaycı affiks (goşulma); Gag.: laf kurucu afiks; Özb.: yasóvçi qoşımça; Uyg.: söz yasıgıçı qoşımça; Tat.: süz yasağıç ~ yasağıç quşımça ~ süz yasawçı quşımça; Bşk.: htız yahawsı affiks (yalgäw); Kmk: söz yaratıwçu koşımça ~ söz etegen koşımça ~ söz yaratagan koşımça; Krç.-Malk.: söz kurawçu affiks (calgaw); Nog.: söz yasawış kosımşa; Kzk.: söz turdıruwşı jurnak ~ sözjasamdık jurnak; Krg.: söz casoo afiksi (müçösü); Alt.: söş büdüreeçi kojulta; Hks.: söş püdırceñ hozım; Tuv.: ço'gaadılga ko'jumaa; Rus.: slovoobrazuyuşçiy affiks; *словообразующий аффикс*
- 428. yardımcı fiil** Az.: kömäkçi fe'l; Tkm.: kömekçi işlik; Gag.: yardımcı işlik; Özb.: yórdamçı fe'l; Uyg.: yardımçı peil; Tat.: yärdämçe fiğil'; Bşk.: yarzamsı qılım; Kmk: kömekçi glagol ~ kömekçi işlik; Krç.-Malk.: boluşlukçu etim; Nog.: yardımşı glagol; Kzk.: kömekşi etistik; Krg.: cardamçı etiş; Alt.: boluşçı glagol; Hks.: polızıg glagol; Tuv.: tu'zalal kılıg sözü; Rus.: vspomogatelny glagol; *вспомогательный глагол*
- 429. yardımcı ses** Az.: kömäkçi säş; Tkm.: kömekçi ses; Gag.: *yardımcı ses; Özb.: yórdamçı tóvuş; Uyg.: yardımçı tavuş; Tat.: yärdämçe awaz; Bşk.: yarzamsı ön; Kmk: kömekçi awaz; Krç.-Malk.: boluşlukçu tavuş; Nog.: yardımşı ses; Kzk.: kömekşi dıbıs; Krg.: cardamçı tıbış ~ cardamçı dobuş; Alt.: boluşçı tabış; Hks.: polızıg tapsag; Tuv.: nemelde ün; Rus.: vspomogatelny zvuk; *вспомогательный звук*

- 430. yazı dili** Az.: adabi dil; Tkm.: edebi dil; Gag.: yazı dili ~ literatura dili; Özb.: adabiy til; Uyg.: yeziq tili; Tat.: ädäbi tel ~ yazma tel; Bşk.: äzäbi tel; Kmk: adabiyat til ~ yazıw til; Krç.-Malk.: cazıw til ~ literatura til; Nog.: adabiyat tıl; Kzk.: ädebi til; Krg.: adabiy til; Alt.: literaturnıy til; Hks.: literatura tıl; Tuv.: pi'jimeł tıl ~ literaturlug tıl; Rus.: literaturnıy yazık; литературный язык
- 431. yer zarfı** Az.: yer zârfi; Tkm.: orun görkezyään haal; Gag.: erlik işhallu; Özb.: orın ravişi; Uyg.: orun rävişi; Tat.: urın räweşe ~ urın xäle; Bşk.: urın räweşe; Kmk: yerni hallığı; Krç.-Malk.: orunçu sözlew ~ orunnu sözlewleri; Nog.: orın nareçiye; Kzk.: meken üstewi; Krg.: orun taktooç; Alt.: t'erin körgüzer kubulbas; Hks.: orın nareçiyezî; Tuv.: turuştuñ nareçiyezi; Rus.: nareçiye mesta; наречие места
- 432. yönelme hâli ~ datif hâli** Az.: yönlük hal; Tkm.: yöneliş düşüm; Gag.: doorudak hal; Özb.: yonaliş kelişigi; Uyg.: (B.Uyg.) beriş keliş ~ (D.Uyg.) yöniliş keliş; Tat.: yünäleş kileşe; Bşk.: töbäw kileş; Kmk: bagım padej ~ bagım geliş; Krç.-Malk.: beriwçü boluş; Nog.: yöneliş kelis; Kzk.: barıs septik; Krg.: barış cöndömösü; Alt.: bereeçi pubultkı; Hks.: pirılgı padej ~ pirılgı hubulthis; Tuv.: peeriniñ padeji; Rus.: datelno-napravitelnyy padej; дательно-направительный падеж
- 433. yuvarlak ünlü** Az.: dodaglanan sait; Tkm.: doodak çekimli; Gag.: labial vokal ~ dudaklı vokal; Özb.: lablangan unli; Uyg.: lävläşkän sozuq tavuş; Tat.: irenläşkän suziq; Bşk.: irenläşkän huşınqı; Kmk: erinli sozuk; Krç.-Malk.: erinli açık tavuş; Nog.: erin soziğı; Kzk.: erin dawıstısı; Krg.: erinçil ündüü; Alt.: erin ündü tabış; Hks.: irin ünnîg; Tuv.: erin-pile adaar a'jik ün; Rus.: labializovannıy glasnyy ~ gubnoy glasnyy; лабиализованный гласный ~ губной гласный
- 434. yuvarlaklaşma** Az.: dodaglanma; Tkm.: doodaklaşma; Gag.: dudaklaşmak ~ labializatsiya; Özb.: lablaşış; Uyg.: lävlişiş; Tat.: irenläşü; Bşk.: irenläşew ~ labıyalızatsiya; Kmk: erinleşiw; Krç.-Malk.: erinli boluw; Nog.: erinlesüw; Kzk.: labializatsiya; Krg.: erindeşüü; Alt.: erin çöyileri; Hks.: labializatsiya; Tuv.: labializatsiya; Rus.: ogubleniye ~ labializatsiya; огубление ~ лабиализация
- 435. yüklem** Az.: xəbär; Tkm.: habar; Gag.: predikat; Özb.: kesim; Uyg.: xävär; Tat.: xəbär; Bşk.: xəbär; Kmk: skazyemoye ~ xabarlık; Krç.-Malk.: hapaçı; Nog.: *habarlawış; Kzk.: bayandawış; Krg.: bayandooç; Alt.: aydılaaçı; Hks.: habarlas ~ söyleeçî; Tuv.: söglekçi; Rus.: skazyemoye; сказуемое

- 436. yüklem ismi** Az.: ismi xəbər; Tkm.: isim habarı (kem işlik formasındaki isiminin habar bolup gelmeği); Gag.: adlardan predikat (adlıklı, nişanlı, sayılıklı h.b.); Özb.: ót-kesim; Uyg.: isim-xävär; Tat.: isem xəbär; Bşk.: isem quşma xəbär; Kmk: at skazuyemoye ~ at xabarlık; Krç.-Malk.: atlardan kuralgan hapaçı; Nog.: at habarlawıš; Kzk.: esim bayandawıš; Krg.: atooçtuk bayandooç; Alt.: adılı aydılaaçı; Hks.: adalgıstıg söyleeçı; Tuv.: at söstüg söglekçi; Rus.: imennoye skazuyemoye; *именное сказуемое*
- 437. yükleme hâli ~ akuzatif hâli** Az.: təsirlik hal; Tkm.: yeñiř düşüm; Gag.: gösterek hal; Özb.: tuşum kelişigi; Uyg.: çüşüm keliş; Tat.: töşem kileşe; Bşk.: töşöm kileş; Kmk: tüşüm padej ~ tüşüm geliş; Krç.-Malk.: tamamlawçu boluş; Nog.: tüsüm kelıs; Kzk.: tabıs septik; Krg.: tabış cöndömösü; Alt.: köstööçi kubultkış; Hks.: körimği padej ~ körimği hubulthıs; Tuv.: onaarıñıñ padeji; Rus.: vinitelny padej; *винительный падеж*
- 438. zaman** Az.: zaman; Tkm.: zamaan; Gag.: zaman; Özb.: zamón; Uyg.: zaman; Tat.: zaman; Bşk.: zaman; Kmk: zaman; Krç.-Malk.: zaman; Nog.: zaman; Kzk.: şak; Krg.: çak; Alt.: öy; Hks.: tus; Tuv.: üye; Rus.: время; *время*
- 439. zaman eki** Az.: zaman şakılçisi; Tkm.: zamaan goşulması ~ zamaan affiksi; Gag.: zaman afiksi; Özb.: zamón qoşımçasi; Uyg.: zaman qoşımçisi; Tat.: zaman quşımçasi; Bşk.: zaman yalğawı; Kmk: *zaman koşımçasi; Krç.-Malk.: zaman affiks (calğawu); Nog.: zaman kosımşası; Kzk.: şak jurnagi; Krg.: çak müçösü; Alt.: öydiñ kojultazi; Hks.: tus hozımı; Tuv.: üye ko'jumaa; Rus.: affiks vremeni; *аффикс времени*
- 440. zaman zarfı** Az.: zaman zärfi; Tkm.: haal (vagt bildiryään haallar); Gag.: zaman işhallı; Özb.: payt ravişi; Uyg.: vaqıt räviři; Tat.: waqıt räweşe ~ waqıt xäle; Bşk.: waqıt xäle (räweşe); Kmk: zamannı hallıgı; Krç.-Malk.: zamançı sözlew ~ zamannı sözlewleri; Nog.: zaman nareçiyesı; Kzk.: mezigil üstewi; Krg.: mezigil taktooç; Alt.: öyin körgüzer kabulbas; Hks.: tus nareçiyezı; Tuv.: üyeniñ nareçiyezi; Rus.: nareçiyе vremeni; *наречие времени*
- 441. zamir** Az.: ävazlik; Tkm.: çalışma; Gag.: aderlik; Özb.: ólmós; Uyg.: almaş; Tat.: almaşlıq; Bşk.: almaş; Kmk: orunça; Krç.-Malk.: almaş; Nog.: awıs; Kzk.: esimdik; Krg.: at atooç; Alt.: soluma; Hks.: orındı; Tuv.: at ornu; Rus.: mestoimeniye; *местоимение*
- 442. zarf** Az.: zärf; Tkm.: haal; Gag.: işhallık; Özb.: ravişi; Uyg.: räviři; Tat.: räweř ~ hal; Bşk.: räweř; Kmk: hallık; Krç.-Malk.: sözlew; Nog.:

nareçiye; Kzk.: üstew; Krg.: taktooç; Alt.: kubulbas; Hks.: nareçiye;
Tuv.: nareçiye; Rus.: nareçiye; наречие

443. zarf fiil ~ gerundium Az.: fe'li bağlama; Tkm.: haal işlik; Gag.: haliştennik; Özb.: ravişdóş; Uyg.: (B.Üyg.) hal peil ~ (D.Üyg.) ravişdaş; Tat.: räveş fiğıl' ~ xäl fiğıl'; Bşk.: räweş qılım ~ xäl qılım; Kmk: halişlik; Krç.-Malk.: etimça ~ etim sözlew; Nog.: äl glagol; Kzk.: kösemşe; Krg.: çakçıl; Alt.: ılganaacı; Hks.: deyerpiçastiye; Tuv.: deyerpiçastiye; Rus.: deyerpiçastiye; деепричастие

444. zıt anlamlı bk. karşıt anlamlı

AZERBAJCAN TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- açıg heca 3
ad göstärıcısı 136
adabi dil 430
ädäbi dil 148
ädat 146
ädat tärkıbi 147
adlandırma 7
adlıg hal 424
afrikat 227
afrikat 275
aglütınatıv dıllär 152
ağız 8
ağız säsi 10
ahäng 409
älağä 216
älıfba 18
allıterasıya 230
allofon 20
allomorf 21
alt çänä 22
alt dodag 23
alınma 323
alınma söz 423
ämr cümläsi 155
ämr forması 156
ana dili 26
anlam 27
anlaut 330
anlayış, mäfhüm 274
antonım 273
apostrof 281
argo 32
artıkulyasıya 88
artıkulyasıya yeri 89
arxa sıra 264
arxaik 158
arzu şäklı 258
äsas 212
äsas mäna 38
äsas mäna 379
assımılyasıya 68
atalar sözü 44
äväzlık 441
baş cümlä 24
bäläğät 378
bänzärlik şäkılcısı 67
bänzätmä 161
bänzätmä bildirän goşma
bänzätmä goşması 162
bağlayıcı 50
bırgälik-alät (halının) şäkılcısı 322
bırgälik-alät halı 419
bırıncı şähsın cäm şäkılcısı 114
bırıncı şäxs 76
bırıncı şäxsın mänsıbiyyät şäkılcısı 77
bırıncı şäxsın täk halı 78
bırıncı şäxsın täki 396
boğaz 87
bölıüşdürmä saylatı 411
budag cümlä 426
burun boşluğı 202
burun säsi 204
burun säsinin ağız säsinä çevrilmäsi 11
cädväl 136
cäm şäkılcısı 115
canlı dil 94
cıngıltılüşmä 350
cıngıltılı samıt 349
cins 97
cümlä 99
cümlä başında gälän ädatlar 100
cümlä üzvläri 103
cümlädä sözlärın yer däyışmäsi 121
çänä 108
çıxışlıg hal 110
çox mänalı 113

- damag 116
 damag samiti 46
 danışg 290
 danışg dili 220, 291
 dar sait 118
 daralma 119
 dəyişmə 104
 delabilizasiya 144
 dialekt, ləhcə, şivə 298
 diş samiti 134
 diş-damag samiti 131
 diş-dodag samiti 132
 dişarası samit 342
 dil 123
 dil ailəsi 124
 dil atlası 125
 dilarxası 36
 dilarxası *n* səsi 33
 dilarxası samit 37, 117
 dilönü samit 131
 dilönü-yuvag samiti 133
 dissimilyasiya 47
 dodag ahəngi 140
 dodag samiti 141
 dodaglanan dodaglanmayan ahəngi 145
 dodaglanan sait 433
 dodaglanma 434
 dodaglanmayan sait 143
 durğu işarələri 311
 düzəltmə isim 252
 ekvativ 163
 elmi dil 73
 etimologiya 164
 fe'l 171
 fe'l əsası 176
 fe'l formaları 394
 fe'l forması 287
 fe'l kökü 177
 fe'ldən fe'l düzəldən şakilçi 179
 fe'ldən isim düzəldən şakilçi 180
 fe'ldən törəyən fe'l 181
 fe'ldən törəyən isim 182
 fe'li bağlama 443
 fe'li isim 251
 fe'li sifət 365
 fe'li xəbər 172
 fe'lin başlanğıc forması
 fe'lin şart forması 129
 fe'lin inkar növü 315
 fe'lin kökü 177
 fe'lin məlum növü 139
 fe'lin növü 173
 fe'lin təsriflənməsi 175
 flektiv dillər 91
 fonem 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gadin cinsi 135
 gələcək zaman 191
 gələcək zamanın şartı 194
 galın sait 265
 galın sıra 264
 galınlaşma 266
 galınlıq incəlik ahəngi 267
 gapalı *e* 268
 gapalı heca 269
 gapalı sait 118
 gapologiya 226
 qarşılıqlı-müştərək fe'l 262
 gəyənəşmə 275
 gəyənəşmə əvəzliyi 138
 gəyənəşmə fe'l 137
 geminatlaşma 236
 gen sait 196
 genəlmə 4
 genəlmə dərəcəsi 5
 geri uyuşma 206
 gırtlag 208
 gısa sait 283
 goşa dodag samiti 111
 gohum dillər 14
 gohumluq bildirən adlar 15
 gonşu səs 288
 göstərici 136
 grammatika 126, 213

- ğāti gäləcək zaman 192
 ğeyri-müäyyän ävázlik 61
 ğeyri-müäyyän şäxs 210
 ğeyri-müäyyän migdar sayı 60
 ğeyri-müäyyän vasitäsiz tamamlıg 59
 ğeyri-ğāti gäləcək zaman 193
 ğüvvätländirimä bildirän goşmalar 341
 ğüvvätländirmä 340
 hal 217
 hal şäkilçiläri 218
 hal şäkilçisi 105
 hallandırma 104
 hämzä 229
 härf 223
 harmoniya 409
 hava axımı 16
 heca 225
 heca düşümü 226
 hecalamag 228
 icbar 166
 icbar fe'lin şäkilçisi 168
 icbar növ 167
 ikinci növ täyini söz birläşmäsi 58
 ikinci şäxs 233
 ikinci şäxsin cäm halı 232
 ikinci şäxsin tāk halı 234
 ikinci şäxsin tāki 397
 ilkin säs 42
 ilkin uzanma 43
 iltisāği dillär 152
 imla 241
 incä sait 243
 incälik 244
 indeks 136
 indiki zaman 197, 387
 indiki zamanın şartı 200
 indiki zamanın hekayesi 198
 indiki zamanın rävyäti 199
 inkar 316
 inkar cümläsi 314
 inlaut 231
 inversiya 121
 iräli assimilyasiya 237
 isim 247
 isimdän töräyän fe'l 255
 isimdän töräyän isim 256
 ismi xəbär 436
 ismi xəbärli cümlä 248
 ismin adlıg halı 425
 ismin hal şäkilçiläri 249
 ismin hallanması 250
 işarä ävázliyi 259, 260
 ixtisar 284
 kälmä 276
 kar samit 351
 karlaşma 209, 352
 käsır sayları 280
 keçmiş zaman 190
 ki bağlayıcı müräkkäb cümlä 286
 ki bağlayıcısı 285
 ki, kim bağlayıcısı 240
 kiciltmä vä äzizlämä bildirän şäkilçi 297
 kişi cinsi 157
 konkret isim 369
 kök 292
 kök dil 25
 kömäkçi fe'l 428
 kömäkçi säs 429
 küy 215
 leksika 278
 mä'lum növ 165
 mächul 149
 mächul fe'l 150
 mähsuldar 261
 mäna 27
 mänsubiyyät şäkilçisi 12
 mäsdär 300
 mäsdär şäkilçisi 301
 mäxräc 88
 mäxräc yeri 89
 metateza 304
 migdar sayları 39, 40
 migdar zärfi 49
 morfem 386
 morfologiya 385
 mübalığä 1

- mübtâda 335
 mübtâda ilâ xâbârin uzlaşması 336
 mücârrâd isim 376
 mürâkkâb ad 84
 mürâkkâb cümlâ 81
 mürâkkâb fe'l 83
 mürâkkâb şâkilçi 82
 mürâkkâb isim 84
 mürâkkâb mübtâda 320
 mürâkkâb söz 85
 mürâkkâb tamamlıg 319
 mürâkkâb xâbâr 321
 mürâkkâb zaman 86
 müğayisâ 270
 müğayisâ bildirân goşmalar 271
 müğayisâli grammatika 272
 nâfâs yolu 363
 nâğli cümlâ 128, 257
 nida 412
 nitğ 377
 nitğ mädâniyyâti 378
 novlu samit 368
 omonim 160
 orfografiya 241
 orta cins 98
 ovurd 45
 ölü dil 325
 ön damag 327
 ön damag samiti 328
 ön şâkilçi 329
 ön sâs düşümü 331
 ön sıra 242
 peşâ vâ sânat bildirân adlar 303
 prefiks 329
 proteza 53, 54, 332, 333
 râsmi dil 344
 sabit söz birlâşmâsi 122
 sadâ cümlâ 51
 sadâ isim 253
 sadâ zaman 52
 sait 413
 sait düşümü 415
 samit 416
 samit artımı 417
 sârt damag samit 35
 sâs artımı 53, 54, 362
 sâs birlâşmâsi 358
 sâs dâyişmâsi 359, 414
 sâs düşümü 360, 415
 sâs tellâri 361
 sâs vahidi 357
 sâslârin govuşması 408
 say 346, 347, 348
 semantika 29
 semasiolog 28
 sifât 364
 sinkop 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 siyahı 136
 sonor samit 13
 sonraki uzanma 235
 söz 276, 377
 söz birlâşması 214, 277
 söz fondu 278
 söz ortasında sâs düşmâsi 318
 söz sânatı 378
 söz yaradıcılığ 406
 sözdüzâldici şâkilçi 427
 sual âdatı 372
 sual âvâzliklâri 374
 sual âvâzliyi 373
 sual cümlâsi 371
 sual zârfi 375
 sıra sayı 367
 şâkil 287
 şâkilçi 151, 370
 şârt budag cümlâsi 382
 şârt şâkilçisi 383
 şârt şâkli 384
 şâxs 380
 şâxs âvâzliyi 381
 şivâ 9
 şühudi keçmiş zaman 211, 324
 tâk hal 395
 tâlaffüz 399

- tamamlıg 308
 tarixi grammatika 392
 tärzi-häräkät zärfi 219
 täsdig ädatı 95
 täsdig cümläsi 312
 täsdig fe'li 313
 täsirli 186
 täsirli fe'l 187
 täsirlik hal 437
 täsirsiz 188
 täsirsiz fe'l 189
 täsrif 104
 täsriflänän fe'l 106
 täsriflänän fe'l şäkilçiläri 174
 täsriflänmä şäkilçisi
 täsriflänmäyän fe'l 107
 täyin 254
 täyin 391
 täyin ävözliyi 390
 täyini söz birläşmäsi 56, 366
 täglidi sözlär 389
 termin 401
 titräk samitlär 402
 törämä 212
 törämä söz 407
 transliterasiya 109
 türk dili 195
 uşag dili 112
 uyuşma 409
 üçüncü şaxs 410
 üçüncü şaxsin täki 398
 ümumi dilçilik 127
 ümumi isim 96
 ünsiyyät 216
 ünsiyyät 238
 üslubiyyat 418
 vacib forma 205
 vasitäçi dil 31
 vasitäsiz tamamlıg 57
 vurgusuz heca 422
 vurğu 421
 xäbär 435
 xäbär şäkilçisi 71
 xäbär forması 72
 xalg dili 220
 xüsusi isim 334
 yanmçig cümlä 279
 yer zärfi 431
 yerlik hal 90
 yiyalik hal 239
 yiyälik şäkilçiläri 263
 yönlük hal 432
 yumşak damag samit 326
 zaman 438
 zaman şäkilçisi 439
 zaman zärfi 440
 zärf 442

TÜRKMEN TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aalınkı hatar 242
aalınkı hatara geçme 244
aalınkı kentlevük 327
aalınkı kentlevük çekimsizi 133, 328
aaralık dil 31
aat 247
aat çalışması 381
aat görkezgiç 136
aat sözlemi 248
aatlandırma 7
aatlarıñ üytgeyşi 250
abbreviatura 284
abstrakt aatlar 376
açık bogun 3
açık çekimsiz 349
açıklaşma 350
affiks 151, 370
aşakı doodak 23
aşakı eñek 22
agglyutinativ diller 152
ağız 8
ağız sesi 10
akustik 16
alınma (söz) 323
alınma söz 423
anlaut 330
antonim 273
apostrof 281
argo 32
arhaik 158
artikulyaasiyaa 88
artikulyaasiyaanıñ ornı 89
arzuw sözlemi 257
assimilyasiya 68
asıl maanı 379
asıl saanlar 40
asıl söz 253
atarlar sözi 44
ayıklanyaan 390
ayıklanyaan 391
ayırğıçlı söz düzümi (ılalaşma) 56
ayırğıçlı söz düzümi 254, 366
ayırğıçyı söz düzümi (ısnışma) 58
baaglayıcı 50
baarlık forma 313
baş düşüm 424
baş düşümde gelen söz 425
baş sözlem 24
basım 421
basımsız bogun 422
beyaan etme öten zamaanı 324
bir formanıñ variantları 21
bir sesinñ variantları 20
birinci şahs 76
birinci şahs değışilik goşulması 77
birinci şahs köplük goşulması 114
birinci şahsınñ birliğı 78
birinci şahsınñ birliğı 396
birinci uzunlık, gadımı türki uzunlık 43
birinci yönkemääniñ birliğı 78
birinci yönkemääniñ qoşulması 77
birleşme 275
birlik saan 395
birlik-köplük saan 346
bogaz 87, 208
bogaz çekimsizi 117
bogazlaşma 209
bogna böölmek 228
bogun 225
bogun düşmesi 226
bogun gısgalması 227
burun boşlugu 202
burun sesi 204
buyruk sözlemi 155
caanlı dil 94
caanlı gepleşik dili 94
cemleyici-böölücü saanlar 411
cıns 97

- cıns aatlar 96
 cınsız 98
 cogaap sözi 95
 çaaga dili 112
 çalışma 441
 çekimli 413
 çekimlilerin iinçelik-yoğunluk taaydan
 saazlaşığı 267
 çekimlinin düşmegi 415
 çekimlinin üytgemegi (başga çekimlää
 övrülmeği 414
 çekimsiz 416
 çekimsizini artdırılması 417
 çeper edebiyat dili 148
 çıkış düşünüm 110
 çılşırınmlı zamaan 86
 daar çekimli 118
 daar çekimlilerin düşmesi 318
 daaralma 119
 damak 116, 208
 damak çekimsizi 117
 değışlilik affiksleri 263
 değışlilik goşulmaları 263
 değışlilik goşulması 12
 deñeşdirme 270
 deñeşdirme grammatika 272
 deñeşdirme poslelogları 271
 dialekt 298 9
 diiş çekimsizi 134
 diiş doodak çekimsizi 132
 diiş uucı-diiş düybi çekimsizler 131
 diişara çekimsizi 342
 dil 123
 dil atlası 125
 dil bilimi 126
 diller maşgalası 124
 dissimilyasiya 47
 dođrı dääł sözlem 121
 doodak çekimli 433
 doodak çekimlilerinin saazlaşığı 140
 doodak çekimsizi 141 2
 doodak ve doodaklanmadık çekimlilerin
 saazlaşığı 145
 doodaklaşma 434
 doodaklanmadık çekimli 143
 doodaksızlaşma 144
 dooıdurgıç 308
 doolı dääł sözlem 279
 dovaamn näämäälim öten zamaanı 198
 drob saanlar 280
 düşünüm 217
 düşünüm goşulmaları 218
 düşünce 274
 durmuklı söz düzümleri 122
 düyp 212
 düyp söz 252
 dımık çekimsiz 351
 dımıklaşma 352
 dıngı belgiler 311
 edebi dil 430
 ekvativ 161
 ekvativ goşulması 162
 elipbiy 18
 ene dili 25, 26
 eñek 108
 erkeklik cınsı 157
 esası maanısı 38
 etimologiya 164
 eye 335
 eye bilen habarın ıılaşması 336
 eyelik düşünüm 239
 eyerceñ sözlem 426
 flektiv diller 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 galmagal 215
 galmagalı sesler 215
 galış 4
 galış derecesi 5
 gapdal ışgalañlı 35
 gapdal ışgalañlı çekimsiz 46
 gapdal ışgalañlı çekimsizler 326
 gaplogiyaa 226
 garındaş diller 14

- garındaşlık bildiryään aatlar 15
 gaydım çalışması 138
 gaydım derece 137
 gaydım derecedääki işlik 150
 geçirmeyään 188
 geçirmeyään işlik 189
 geçiryään 186
 geçiryään işlik 187
 gelcek zamaan 191
 gelcek zamaanın määlim forması 192
 gelcek zamaanın näämäälim forması 193
 geminasiyaa 236
 geleşik 290
 geleşik dili 220, 291
 gepleyiş 399
 gusga çekimli 283
 gusgaltma 284
 gutak dooldurgıç 59
 giin çekimliler 196
 giperbola 1
 gizilin eye 210
 goşa doodak çekimsizi 111
 goşma aat 84
 goşma affiks 82
 goşma işlik 83
 goşma söz 85
 goşma sözlem 81
 goşulma 151
 goñşı ses 288
 göni dooldurgıç 57
 görkezme çalışması 259, 260
 grammatika 126, 213
 güçlendirici poslelog 341
 güçlendirme 340
 haal (vagt bildiryään haallar) 440
 haal 219, 442
 haal dereceleri 49
 haal işlik 443
 haas aat 334
 hääzirki zamaan 387
 habar 435
 habarlaşma 216
 habarlık goşulmaları 71
 halk dili 220
 harp 223
 hemze 229
 hökmaanlık (foma) 205
 hova yoolı 363
 ızkı hatara geçme 266
 ızkı hatar 264
 ızkı kentlevük 36
 ızkı kentlevük çekimsizi 37
 ızkı kentlevük ñ 33
 ılmı dil 73
 içki kaapiya 230
 iş aadının goşulmaları 301
 iş aatları 251
 iş aatları 300
 işliğin arzuv forması 258
 işliğin baarlık gaalıpı 313
 işliğin buyruk forması 156
 işliğin düyp derecesi 139, 165
 işliğin isleg-arzuv forması 129
 işliğin şääriklik derecesi 262
 işliğin şert forması 384
 işliğin şert formasının goşulması 383
 işliğin şert-arzuv forması 129
 işliğin yönkeme goşulması 174
 işliğin yookluk galıpı 315
 işliğin yükletme derecesi 167
 işlik 171
 işlik dereceleri 137, 173
 işlik formaları (zamaanlardan beyleki) 394
 işlik formaları 72
 işlik forması 287
 işlik köki 177
 işlik sözlemi 172
 işlik yönkemeleri 175
 işlikden işlik yasayıcı affiks 179
 işlikden işlik yasayıcı goşulma 179
 işlikden isim yasayıcı affiks 180
 işlikden isim yasayıcı goşulma 180
 işlikden yasalan işlik 181
 işlikden yasalan isim 182
 iinçe çekimli 243

- iinçelme 244
 ikinci şahs 233
 ikinci şahsın birliği 397
 ikinci uzunluk 235
 ikinci yönkemääniñ birliği 234
 ikinci yönkemääniñ köplüğü 232
 ikinci yönkeme 233
 ilkinci ses 42
 ilkinci uzunluk 43
 indeks 136
 infinitiv 300
 inkäär edici sözlem 314
 inlaut 231
 instrumental düşüm 419 0
 isim 247
 isim habarı kem işlik formasındaki
 isimin habar bolup gelmegi 436
 isimden (aatdan) dörään (yasalan) işlik
 255
 isimden (aatdan) dörään (yasalan) isim
 (aat) 256
 jenskiy rod 135
 kem işlik 71
 kemlik affiksi 297
 kemlik goşulması 297
 kesp-käär aatları 303
ki baaglayıcısı 285
ki soyuzu 285
ki baaglayıcılı goşma sözlem 286
 kommunikaasiya 238
 kommunikativ 216
 kök 292
 kök söz 253
 kömekçi işlik 428
 kömekçi ses 429
 könelişen 158
 konkret aatlar 369
 köp maanlı 113
 köplük goşulması 115
 labial singlarmonizm 140
 leksika 278
 maanı 27
 maanıdaş 30
 meñzeşme 61
 meñzeşsizleşme 47
 meñzetme affiksi 67
 meñzetme goşulması 67
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mukdar saanlar 39, 40
 näämäälim çalışma 61
 näämäälim gelecek zamaan 197
 näämäälim gelecek zamaanın modal
 forması 199
 näämäälim imperfekt 198
 näämgäälim çalışma 60
 nakıl 44
 omonim 160
 orfografiya 241
 ortak işlik 365
 orun görkezyään haal 431
 ovaazlaşma 11
 ovurt 45
 öli dil 325
 önümlü 261
 öten zamaan 190
 öten zamaan ortak işligi 211
 palatal singlarmonizm 267
 passiv 149
 poslelog 146
 posleloglu isimler 147
 prefiks 329
 progressiv assimilyaasiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 punktuasiye belgileri
 regressiv assimilyasiya 206
 resmi dil 344 5
 ritorika 378
 saan 347, 348
 saazlaşık 409
 saada zamaan 52
 semantika 29
 semasiolog 28
 ses artdırılması 362
 ses birleşmesi 358

- ses çalışması 359
 ses düşmesi 360
 ses mefzetmesi 389
 ses perdeleri 361
 seslerin birikmeği 408
 sıpat 364
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sonkı uzınlık 235
 sonorlı çekimsizler 13
 soorag çalışması 373, 374, 375
 soorag goşulması 372
 soorag sözlemi 371
 soyuz (klassik edebiyatda) 240
 soyuz 50
 söz 276
 söz düzümi 214, 277
 söz soñı kömekçi 146
 söz soñı kömekçiler 100
 söz sungatı 378
 söz yasalış 406
 söz yasaycı affiks (goşulma) 427
 sözlem 99
 sözlem agzaaları 103
 sözleyiş 377, 399
 sözlük fond 276
 sözün başkı sesi 330
 sözün başkı sesinin düşmeği 331
 stilistika 418
 suffiks 370
 süykeş çekimsizler 368
 şääriklik (dereääniñ) goşulması 322
 şahs 380
 şert eyerceñ sözlemi 128
 şert eyerceñli goşma sözlem 382
 şii ve 9
 taakık saanlar 411
 tarihı grammatika 392
 tassıklaycı sözlem 312
 termin 401
 tertip saan 367
 titreyci çekimsiz 402
 transliteratsiya 109
 türk dili 195
 ulaltma 1
 umımı dil bilimi 127
 umımı dooldurgıç (goşma sözlemde) 319
 umımı eye (goşma sözlemde) 320
 umımı habar (goşma sözlemde) 321
 üçünci şahs 410
 üçünci şahsın birliğı 398
 ümlük 412
 üytgedici goşulmalar 249
 üytgedici goşulma 105
 üytgemeyään işlikler 107
 üytgeyään işlikler 106
 vagt-orun düşüm 90
 yanındaakı ses 288
 yapıp bogun 269
 yapıp e 268
 yasama 212
 yasama işlik 176
 yasama söz 252, 407
 yeñiş düşüm 437
 yerli dialekt 9
 yoğun çekimli 265
 yoğunlaşma 266
 yookluk 316 7
 yookluk forma 315
 yöñkeme 104
 yöñkeme bilen üytgeme 104
 yöñkeme goşulması 12, 105
 yöñneliş düşüm 432
 yöönekey sözlem 51
 yöönekey zamaan 52
 yükletme 166
 yükletme dereääniñ goşulması 168
 zamaan 438
 zamaan affiksi 439
 zamaan goşulması 439

GAGAUZ TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aaz 8
aaz sesi 10
aazlı ses 10
abstrakt adlık 376
açık kısım 3
aderlik 441
adetçä adlık 96
adlamak 7
adlardan predikat (adlıklı, mışannıklı,
sayılıklı h.b.) 436
adlardan predikatlı cümlä 248
adlık 247
adlık kökü 253
adlık temeli 252
adlıkların hallanması 250
adlıklı işlik 255
adlıktan adlık 256
adlıktan işlik 255
afareza 331
afiks 151
afiksli bellilikçi laf birleşmesi 56
afiksli dooru tamannık 57
afikssiz bellilikçi laf birleşmesi 58
afikssiz dooru tamannık 59
aglütinativ dillär 152
akraba dillär 14
akrabalık termineri 15
aktarma yazı 109
akustika 16
alfabet 18
alfavit 18
alma 323
alofon 20
alomorf 21
alt çenä 22
alt dudak 23
ana dili 26
anlaut 330
antonim 273
apostrof 281
ara dili 31
aracı dil 31
aralı konson 368
ard damak 36
ard sıra 264
ard vokal 265
arddamaklı konson 37
arddamaklı \bar{n} 33
arddilli konson 37
arddilli \bar{n} 33
ardlaf 146
ardlafı hal forması 147
ardsıralı vokal 265
ardsıralılara geçim 266
argo 32
arhaik 158
arhaizma 158
artikulätsiya 88, 399
artikulätsiya eri 89
asimilätsiya 68
aslı fonema 42
aslı ses* 42
ash uzunnuk 43
aurt 45
baalaycı 50
baalaycılar 100
baş cümlä 24
belliedici laf 319
belliedilän laf 390
belliklikçi laf birleşmesi 254, 366
bellilik 391
bellilikçi laf birleşmesi
bellisiz aderlik 61
bellisiz şindiki-geçmiş zaman* 199
bellisiz geçmiş zaman 324
bellisiz gelecek zaman 197
bellisiz gelecek zamanın -mış afiksli
modal forması 199
bellisiz söz (aderlik, sayılık h.b.) 60

- bellsiz gelecek zamanın sankilik çalımı
 200
 benzeşmä afiksi 162
 benzetmäk afiksi 67
 bereketli 261
 bilim dili 73
 bilim stili 73
 birilk sayıda üçüncü üz 398
 birinci sözlük maanası 379
 birinci üz 76
 birinci üzün saabilik afiksleri 77
 birleşik afiks* 82
 birleşik işlik* 83
 birleşik zaman* 86
 birlik sayı 395
 birlik sayıda birinci üz 396
 birlik sayıda ikinci üz 234, 397
 birlik sayının birinci üzü 78
 birmaanalı laflar 30
 birmaanalı sözlär 30
 bitkisiz geçmiş zaman 198
 bölmä sayılıklar 280
 bölünmüz laf birleşmesi 122
 buaz 87
 bukva 223
 burnu boşluu 202
 burnulu ses* 204
 burnusuzlaşmak 11
 çalım 287
 çekimnik 149
 çekimnik işlii 137, 150
 çenä 108
 çevirim aderlii 138
 çıkış hal 110
 çiftudaklı vokal 111
 cins 97
 çokluk afiksi 115
 çokluk sayıda birinci üzün afiksi 114
 çokluk sayıda ikinci üz 232
 çokmaanalı 113
 cümlä 99
 cümlä payları 103
 dal cümlä 426
 damak 116
 damaklı konson 117
 dar vokal 118
 daralmak 119
 delabializatsiya 144
 denazalizatsiya 11
 dental konson 134
 derecä 4
 devlet dili 344
 dialekt 9, 298
 dış arası konson 342
 dış-damaklı konson 131
 dış-dudaklı konson 132
 dişetli konson 133
 dişilik cinsi 135
 dişli konson 134
 diişmāk 104
 diişmāk afiksleri 105
 dil 123
 dil atlası 125
 dil aylesi 124
 dil bilgisi 126
 dilbazlık* 378
 diri dil 94
 dissimilätsiya 47
 dizin* 136
 dönüşlü işlik* 137
 doorudak hal 432
 dooruyazılmak 241
 dudak garmoniyası 140, 145
 dudak uyumu 140
 dudaklaşmak 434
 dudaklanma-dudaksızlanma
 garmoniyası 145
 dudaklı konson 141
 dudaklı vokal 433
 dudaksızlanma 144
 durguçluk nışannarı 311
 duyguçular 412
 düz vokal 143
 düzülü adlık 252
 düzülü laf 407
 ekvativ 161

- ekvativ afiksi 162
 ekvativ forması 163
 erkeklik cinsi 157
 erlik hal 90
 erlik işhallı 431
 eski* 158
 etimologiya 164
 evelki 158
 evelki dil 25
 şamata 215
 fleksiya 370
 fleksiyalı dillär 91
 fonema 357
 fonema variantı 20
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizma 122
 gaplologiya 226
 garmoniya 409
 geçär (işlik) 186
 geçär işlik 187
 geçmäs (işlik) 188
 geçmäs işlik 189
 geçmiş zaman 190
 gelecek zaman 191
 gelecek-geçmiş zaman 192
 geminatsiya 236
 genel dil bilimi 127
 genel türkçä* 195
 geniş vokal 196
 geniz ñ 33
 gırtlak 208
 gırtlaklaşmak* 209
 giperbola 1
 gösterek hal 437
 gösterici aderlik 259, 260
 gramatika 213
 gramatika subyekti 210
 haberleşmäk 216, 238
 hal 217
 hal afiksleri 218, 249
 haliştennik 443
 halizlik cümlä 312
 halizlik işlii 139
 halizlik zalogu 165
 halk dili 220
 hallamak 104
 hallamak afiksleri 105, 249
 içindeki (pozitsiyada) ses 231
 ikinci üz 233
 ikinci uzunnuk 235
 ilişiklik aderlii 240
 incä vokal 243
 incä vokala geçim 244
 incelmäk 244
 infinitiv 300
 infinitiv afiksi 301
 inkär cümlä 314
 inkärlik 316
 inlaut 231
 instrumental forması* 419
 intensiv 340
 intensiv paycı 341
 isteyişlik çalımı 258
 isteyişlik çalımında predikatlı cümlä 257
 isteyişlik dal cümlesi 128
 istoriya gramatikası 392
 işhallık 442
 işlek* 261
 işliin halizlik forması 313
 işliin inkär forması 315
 işliin sölük forması 300
 işlik 171
 işlik kökü 177
 işlik temeli 176
 işliklerin diişilmäk afiksleri 174
 işliklerin diişmesi 175
 işliklerin zalogları 173
 işlikli predikatlı cümlä 172
 işliktän adlık 182, 251, 300
 işliktän adlık yapan afiksi 180
 işliktän işlik 181
 işliktän işlik yapan afiksi 179
 iştennik 365
 izin cümlä 155

- sonor konson 13
 soruş aderlii 373, 374
 soruş cümlesi 371
 soruş işhallı 375
 soruş paycı 372
 söylemek 399
 söleni 88, 399
 söyleyiş 44
 söz 276, 377
 söz maanası bilimi 29
 spisok 136
 stilistika 418
 subyekt 335
 sufiks 370
 şindiki zaman 387
 şindiki-geçmiş zaman* 198
 şindiki-gelecek zaman* 197
 taban* 212
 tamannık 308
 tasarlamak çalımları (hepsi oluşluk
 çalımından kaarä)* 394
 temel 212
 temel hal 424
 temel halda adlık 425
 termin 401
 ters cümlä 121
 titirek konson 402
 transliteratsiya 109
 türk dilleri 195
 uşak dili 112
 urgu 421
 urgusuz kısım 422
 uyum 409
 üçüncü üz 410
 üüseklik 4
 üüseklik derecesi 5
 üz 380
 üz aderlii 381
 üz aderlik 381
 üzülsüz işlik 107
 üzülü işlik 106
 vokal 413
 vokal diişimi 414
 vokal diişmesi 414
 vokal dönmesi 414
 vokal düşmesi 415
 vokal garmoniyası 267
 vokal uyumu 267
 yabancı laf 423
 yabancı söz 423
 yamanma afiksli dillär* 152
 yandilli çetin konson 35
 yandilli konson 46
 yansılamar 39
 yaraştırma gramatikası 272
 yaraştırmak 270
 yaraştırmak ardlafları 271
 yaraştırmak baalaycıları 271
 yardımcı işlik 428
 yardımcı ses* 429
 yarı cümlä 279
 yazı dili 430
 yımışak yandilli konson 326
 zaman 438
 zaman afiksi 439
 zaman işhallık 440
 zanaatçılık adları 303
 zıt maanalı laf 273
 zorlamak (işlii) 166
 zorlamak zalogu 167
 zorlamak zalogun afiksi 168

ÖZBEK TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- adabiy til 430
affiks 151
agglutinativ tillar 152
akustika 16
alifbó 18
allofon 20
allomorf 21
alóqa 216, 238
aniq nisbatdagi fe'l 139
aniq otgan zamón 211
aniqlanmış 390
aniqlóvchi 391
anlaut 330
antonim 273
aniq nisbat 165
apostrof 281
argo 32
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya ornı 89
arxaik 158
asliy tóvuş* 42
asliy uzunlik* 43
asósiy ma'nó 38
assimilatsiya 68
atama 401
atóqli ót 334
badiiy asar tili 148
badiiy til 148
balóğat 378
belgili qaratqıçlı birikma 56
belgili vósisasız toldiruvchi 57
belgisiz qaratqıçlı birikma 58
belgisiz vósisasız toldiruvchi 59
birgalik (nisbati) qoşımçasi 322
birgalik nisbatidagi fe'l 262
birinçi şaxs 76
birinçi şaxs birlik 78
birinçi şaxs egalik qoşımçalari 77
birlik 395
birlikdagi birinçi şaxs 396
birlikdagi ikkinçi şaxs 234, 397
birlikdagi üçinçi şaxs 398
boğın 225
boğın tuşışı 226
boğınlaş 228
boğınlar ixçamlaşuvi 227
boğız 87, 208
boğız tóvuşiga aylaniş* 209
bóğlóvchi 50
bólalar nutqi 112
bólalar tili 112
bolişli fe'l 313
bolişsiz fe'l 315
bolişsizlik, inkór 316
bóş gap 24
bóş kelişik 424
bóş kelişikdagi ót 425
bóş ma'nó 38
burun boşliğı 202
burun tóvuşi 204
buyruq gap 155
buyruq mayli 156
carañlı undóş 349
carañlılaşış 350
carañsiz undóş 351
carañsizlaşış 352
cağ 108
cins 97
cinsiz 98
cumla 99
çet soz 423
çiқиş kelişigi 110

- çöğıştiriş komakçilari 271
 çuqur til órqa 36
 çuqur til órqa undóşı 37
 dastlabki ma'nó 379
 dissimilyatsiya 47
 ega 335
 ega-kesim mósligi 336
 egalik qoşımçaları 263
 ekvativ 161
 ergaş gap 426
 erkak cinsi 157
 eskirgan 158
 etimologiya 164
 fe'l 171
 fe'l daracasi 173
 fe'l kesimli gap 172
 fe'l negizi 176
 fe'l nisbati 172
 fe'l ozagi 177
 fe'ldan fe'l yasóvçi qoşımça 179
 fe'ldan ót yasóvçi qoşımça 180
 fe'ldan yasalğan fe'l 181
 fe'ldan yazalğan ót 182
 fe'lniñ tıslanışı 175
 fe'lniñ tıslóvçi qoşımçası 174
 flektiva tillar 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologik birlik 122
 gap 99
 gap bolakları 103
 gap bóşidagi komakçılar* 100
 gaplologiya 226
 garindóş tillar 14
 garindóşlik bildiruvçi ótlar 15
 garmoniya 409
 geminatsiya 236
 grammatika 126, 213
 halq tili 220
 hamza 229
 harakat nomi 251, 300
 harakat nomi qoşımçası 301
 harf 223
 havó yoli 363
 hólat ravişı 219
 hózirgi kelasi zamón eşıtilğanlik fe'li* 199
 hózirgi zamón 387
 hózirgi-kelasi zamón 197
 hózirgi-kelasi zamón şart fe'li* 200
 hózirgi-kelasi zamón lózim fe'l* 198
 ibóra 112
 icró mayli 72
 içki qófiya 230
 ikkilaniş 236
 ikkinçi çozıqlık 235
 ikkinçi şaxs 233
 ilmiy til 73
 imló 241
 indeks 136
 infinitiv 300
 inkór gap 314
 inlaut 231
 inversiyali gap 121
 istak ergaş gap* 128
 istak gap* 257
 istak mayli 258
 ixçamlaşış 275
 kasb-hunar óti 303
 kasr són 280
 kauzativ 166
 kelasi zamón 191
 kelasi zamón eşıtilğanlik fe'li 193
 kelasi zamón şart fe'li* 194
 kelasi zamón lózim fe'li 192
 kelişik 217
 kelişik qoşımçaları 218
 keñ unlu 196
 keñlik 4

- keñlik daracasi 5
 keraklik (mayli)* 205
 kesim 435
 kesimlik qoşımçasi 71
ki bōğlōvçisi 285
ki bōğlōvçisili qoşma gap 286
ki, kim bōğlōvçisi 240
 kiçraytırış qoşımçasi 297
 kişilik ólmōşi 381
 komakçi 146
 komakçili ót 147
 kommunikatsiya 216, 238
 konkret ót 369
 kop ma'nóli 113
 koplik qoşımçasi 115
 koplikdagi birinçi şaxs qoşımçasi 114
 koplikdagi ikkinçi şaxs 232
 korsatış ólmōşi 260
 korsatış sifati* 259
 kotariliş (tiliñ) 4
 kotariliş daracasi 5
 kuçayıştıruvçı komakçi* 341
 kuçaytırma 340
 lab garmoniyasi 140, 145
 lab undōşi 141
 lab uyğunligi 140
 lab-lab undōş 111
 lab-tiş undōşi 132
 lablaşış 434
 lablangan unli 433
 lablanganlik-lablanmaganlikka kora
 uyğunlik 145
 lablanmagan hólatga otiş 144
 lablanmagan unli 143
 lahca 298
 leksika 278
 lunc 45
 luğat bóyligi 278
 ma'nó 27
 ma'nódōş 30
 machul 149
 machul nisbatdagi fe'l 150
 mahsuldór 261
 maqól 44
 masdar 300
 mavhum ót 376
 mayl 287
 mazmuniyet 29
 metateza 304
 miqdór-daraca ravişi 49
 morfema 386
 morfologiya 385
 muannas 135
 mubólağa 1
 muqóyasa 270
 murakkab qoşımça 82
 murakkab zamón 86
 nafas yoli 363
 negiz 212
 nomlaş 7
 nóoxşaşlik 47
 nótiqlik 378
 nutq 377
 óçiq boğın 3
 óld qatór 242
 óld qatór unlisi 243
 óld qatórga otiş 244
 óld qoşımça 329
 olik til 325
 ólinma 323
 ólmōş 441
 omonim 160
 óna til 25
 óna tili 26
 orin-payt kelişigi 90
 órqa qatór 264
 órqa qatór unlisi 265
 órqa qatórga otiş 266
 órttırma 166
 órttırma nisbat 167

- örttirma nisbat qoşimçasi 168
 orn ravişi 431
 ót 247
 ót kesimli gap 248
 ót negiz 252
 ót ozagi 253
 ót-kesim 436
 ótdan yasalgan fe'l 255
 ótdan yasalgan ót 256
 otgan zamón 190
 otgan zamón ešitilganlik šakli 324
 otimli 186
 otimli fe'l 187
 otimsiz 188
 otimsiz fe'l 189
 ótniñ turlanişi 250
 ótniñ turlóvçi qoşimçalari 249
 oxšašlik 68, 161
 oxšaš kelişiği* 163
 oxšaš qoşimçasi 67, 162
 ozak 292
 ozlaşma 323
 ozlik nisbatidagi fe'l 137
 ozlik ólmóši 138
 óğiz 8
 óğiz tóvuşi* 10
 óğizlaşış* 11
 passiv 149
 pastiki çağ 22
 pastiki lab 23
 payt ravişi 440
 polisemantik 113
 progressiv assimilyatsiya 237
 prokopa 331
 proteza 332
 qarašlilik qoşimçasi 12
 qaratqıç kelişiği 239
 qaratqıçlı birikma 254
 qattik unli 265
 qattiq yón tóvuş 35
 qattiqlaşış 266
 qattiq qatór 264
 qisqa unli 283
 qisqartma 284
 qiyaslaş 270
 qiyósiy grammatika 272
 qiyóslaş komaqçilari 271
 qoşiliş 408
 qoşimça 151
 qoşma fe'l 83
 qoşma gap 81
 qoşma ót 84
 qoşma qoşimça 82
 qoşma soz 85
 qoşni tóvuş* 288
 rasmiy til 344
 raviş 442
 ravişdóş 443
 regressiv assimilyatsiya 206
 sanóq són* 39, 40
 sayoz til órqa 327
 sayoz til órqa undóši 328
 semantika 29
 semasiolog 28
 sifattóş 364
 sifatlóvçili birikma 366
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sirğaluvçi undóş 368
 sódda gap 51
 sódda zamón* 52
 són (birlik...) 346
 són (sifatlóvçi)* 348
 són 347*
 soñ qoşimça 370
 sonor undóş 13
 soróq gap 371
 soróq ólmóši (raviş vazifasida)* 375

- soróq ólmóşi (sifatlóvçı)* 373
 soróq ólmóşi 374
 soróq qoşımçası 372
 soróq yuklaması* 372
 soz 276
 soz bóşidagi tóvuşniñ tuşışı 331
 soz birikması 214, 277
 soz bóşida undóş órttiriş 54, 333
 soz bóşidagi tóvuş 330
 soz bóşida unli órttiriş 53, 332
 soz bóyligi 278
 soz xazınası 278
 soz yasalışı 406
 soz san'atı 378
 sozlaşuv 290
 sozlaşuv tili 291
 sözniñ birinçi va óxirgi tóvuşlaridan
 bóşqa tóvuşlar 231
 stilistika 418
 şakldóş 160
 şart ergaş gaplı qoşma gap 382
 şart mayı qoşımçası 383
 şart maylı 384
 şart-istak maylı 129
 şaxs 380
 şaxsli fe'l 106
 şaxssiz fe'l 107
 şeva 9
 şóvqin 215
 tahminiylek sifati* 60
 tahminiylık ólmóşi* 61
 talaffuz 399
 tañlay 116
 tañlay garmoniyası 267
 taqlidiy soz 389
 taqsim són 411
 tartib són* 367
 tarixiy grammatika 392
 tasdiq gap 312
 tasdiq undóvi* 95
 termin 401
 tiş óralığı undóşi (zód) 342
 tiş undóşi 134
 tiş-milk undóşi 133
 til 123
 til atlası 125
 til bilimi 126
 til óilası 124
 til óldi undóşi 131
 til órqa ñ 33
 til órqa undóşi 117
 til-tiş undóşi 133
 tiniş belgilari 311
 tirik til 94
 titróq undóş 402
 toldiruvçı 308
 toliqsiz gap 279
 tór unli 118
 tórayış 119
 tóvuş almaşınışı 304
 tóvuş órtişi 362
 tóvuş ozgarişi 359
 tóvuş qoşılışı 358
 tóvuş tuşışı 318, 360
 transliteratsiya 109
 tub ót 253
 tuşum kelişigi 437
 tuşunça 274
 turdóş ót 96
 turkiy til 195
 turlaniş-tuslaniş 104
 turlóvçı-tuslóvçı qoşımça 105
 tuslanişli fe'l 106
 tuslanişsiz fe'l 107
 tutuq belgisi 281
 uçıncı şaxs 410
 umumiy ega (qoşma gapda) 320
 umumiy kesim (qoşma gapda) 321
 umumiy tilşunóslık 127
 umumiy toldiruvçı (qoşma gapda) 319

- un payçalari 361
 undóş 416
 undóş örtişi 417
 undóv 412
 unli 413
 unlilarniñ qattiq-yumşóqligiga kora
 uyğunlaşuvi 267
 unliniñ ozgarişi 414
 unliniñ tuşuşu 415
 urğu 421
 urğusiz boğın 422
 uslubşunóslık 418
 uyğunlik 409
 vósite kelişigi* 419
 vósiteçi til 31
 xabar mayli 72
 xabar maylidan bóşqa mayllar* 394
 xóriciy soz 423
 xótin cinsi 135
 yaşirin ega 210
 yasalma 212
 yasama fe'l 176
 yasama ót 252
 yasama soz 407
 yasóvçi qoşımça 427
 yón tóvuş 46
 yonaliş kelişigi 432
 yópiq boğın 269
 yópiq e 268
 yórdamçi fe'l 428
 yórdamçi tóvuş 429
 yumşaş 244
 yumşóq qatór 242
 yumşóq unli 243
 yumşóq yón undóşi 326
 zamón 438
 zamón qoşımçası 439
 zid ma'nóli 273

UYGUR TÜRKÇESİ GRAMER TƏRİMLƏRİ DİZİNİ

- abbreviatsiyä 284
abstrakt isim 376
ädäbiy til 148
addiy cümlä 51
addiy däricä 139, 165
addiy zaman 52
addiyliş 227
ahañdaşlıq 409
äksi täsirat (B.Uyg.) 206
akustika 16
alaqä 238
aldı qoşumçä 329
aldinqı qatar 242
allofon 20
allomorf (B.Uyg.) 21
almaş 441
alveolär üzük tavuş (B.Uyg.) 133
ana til 25
ana tili 26
añlatma ötkän zaman* 324
apostrof 281
aqma-dimağ tavuşı (D.Uyg.) 13
argo 32
ärlär siyğisi 157
arqa qatar 264
artikulyatsiyä (B.Uyg.) 88
artikulyatsiyä omi (B.Uyg.) 89
arzu-tiläk mäyli (D.Uyg.) 258
arzu-tiläk mäylilik cümlä (D.Uyg.) 257
asas (B.Uyg.) 212
äslı mäna 38, 379
assimilyatsiyä 68
astinqı iñäk 22
astinqı läv 23
ataş 7
atalğu 401
ayallar siyğisi 135
baş cümlä 24
baş keliş 424
baş keliştiki tüp isim 425
bälgüsizlik almişi 61
balılar tili 112
bayan mäyli (D. Uyg.) 72
bağlığuçı 50
beqindi cümlä 426
beriş keliş (B.Uyg.) 432
birinçi şäxs 76
birinçi şäxs birlik san 78, 396
birinçi şäxs igilik qoşumçiliri 77
birinçi şäxs köplük qoşumçisi 114
birinçi şäxs tävälik qoşumçiliri (D.Uyg.) 77
birlik san 395
boğum 225
boğumniñ çüşüp qelişi 226
boğumğa bölüş 228
boğuz 87, 208
boluşluq bayan cümlä (D.Uyg.) 312
boluşluq peil 313
boluşluq xävär cümlä (B.Uyg.) 312
boluşsiz cümlä 314
boluşsiz peil 315
boluşsizliq 316
bovaq tili (B.Uyg.) 112
burun boşluqi 202
burun tavuşı 204
burun ünlük tavuşı ñ (B.Uyg.) 33
buyruq cümlä 155
buyruq-täläp mäyli 156
canlıq til 220, 291
carañliş 350
carañlıq üzük tavuş 349

- carañsız üzük tavuş 351
 carañsızliniş 352
 cavap imliqliri 95
 cinis (B.Uyg.) 97
 cinissiz (B.Uyg.) 98
 cümlä 99
 cümlä böläkliri (D.Uyg.) 103
 cümlä müçiliri (B.Uyg.) 103
 çät'alçä söz 423
 çättin qobul qiliş 323
 çiş ariliq üzük tavuş (B.Uyg.) 342
 çiş üzük tavuşı 134
 çiqiş keliş 110
 çonqur til käyni (B.Uyg.) 36
 çonqur til käyni üzük tavuş 37
 çüşüm keliş 437
 dāricā rävişi (D.Uyg.) 49
 dāricā san (B.Uyg.) 367
 dāricā-miqdar rävişi (B.Uyg.) 49
 dāslāpki tavuş 42
 dāslāpki tavuş 330
 dāslāpki tavuşniñ cüşüp qelişi 331
 dāslāpki uzunluq 43
 delabializatsiyä 144
 dialekt 298
 dimağ tavuşı ñ (D.Uyg.) 33
 dimağ tavuşliriniñ eğız tavuşliriğa
 aylanişi (ötüşü) (D.Uyg.) 11
 dissimilyatsiyä 47
 dölät tili 344
 eçiliş 4
 eçiliş dāricisi 5
 elipbä 18
 eniq bivasitā toldurğuçı (D. Uyg.) 57
 eniq mäyil 72
 eniq ötkän zaman 211
 eniq toğra toluqturğuçı 57
 eniqlanğuçı 390
 eniqliğuçı 391
 eniqliğuçı-eniqlanğuçı munasivättiki
 söz birikmisi 366
 eniqsizliq almişi 61
 etimologiyä 164
 eğız 8
 eğız tavuşı 10
 eğız tili 291
 eğızliş (B.Uyg.) 11
 filektiv tillar (D.Uyg.) 91
 flektiv tillar 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiyä 356
 gaplologiyä 226
 geminatsiyä 236
 gödäk tili (D.Uyg.) 112
 grammatika 126, 213
 hal peil (B.Uyg.) 443
 hal rävişi (D.Uyg.) 219
 halät rävişi (B.Uyg.) 219
 hāmzā 229
 hārikatnam 300
 hārikatnam qoşumçisi 301
 hārikatnam 251
 hārip 223
 hava eqimi 363
 hazirqi til 94
 hazirqi zaman 387
 hōküm bağlamçı peil qoşumçisi 71
 içki qapiyā 230
 içki tavuş 231
 idiom 122
 igā 335
 igā-xāvārlık maslişişi 336
 igilik keliş 239
 igilik qoşumçiliri 263
 ikkinçi şāxs 233
 ikkinçi şāxs birlik san 234, 397
 ikkinçi şāxs köplük san 232
 ikkinçi izafāt 58

- ikinci uzunluq 235
 ilim tili 73
 imla 241
 imliq söz (B.Uyg.) 412
 iñäk 108
 indeks 136
 inlaut 231
 instrumental keliş 419
 isim 247
 isim cümlä (D.Uyg.) 248
 isim öziki (D.Uyg.) 252
 isim türkälme qurulumisi* 147
 isim türlüğü qoşumçılar 249
 isim yiltizi 253
 isim-xävär 436
 isim-xävär cümlä (B.Uyg.) 248
 isimdaş 251, 300
 isimdaş qoşumçisi 301
 isimdin yasalğan isim 256
 isimdin yasalğan peil 255
 isimniñ asasi (B.Uyg.) 252
 isimniñ türliñişi 250
 kãñ sozuq tavuş 196
 kãñ zaman 197
 kãñ zamanniñ hekayisi 198
 kãñ zamanniñ rivayiti 199
 käsip nami 303
 käsir san 280
 kelidiğan zaman 191
 kelidiğan zamanniñ şartı 194
 kelidiğan zamanniñ hekayisi 192
 kelidiğan zamanniñ rivayiti 193
 keliş 217
 keliş qoşumçiliri 218
 ki bağıluğıçisi 285
 ki'liq qoşma cümlä 286
 ki, kim bağıluğıçisi 240
 kiçiklitiş-ärkilitiş qoşumçisi 297
 kişilik almaş (B.Uyg.) 381
 kirişiş 275, 408
 koniriğan 158
 konkret isim 369
 konvergensiyä 358
 köp mänilik 113
 köplük qoşumçisi 115
 körsitiş almaşliri 260
 körsitiş süpätliri 259
 kücäytiş bağıluğıçi və yüklimilər 341
 kücäytmä 340
 läv ahañdaşliqi 140
 läv üzük tavuşı 141
 läv-çiş üzük tavuşı 132
 lävläşkän sozuq tavuş 433
 lävläşmäslük 144
 lävläşmiğän sozuq tavuş 143
 lävlişiş 434
 luğät tärkivi 278
 mäcburiy 166
 mäcburiy däricä 167
 mäcburiy däricä qoşumçisi 168
 mächul däricä (D.Uyg.) 150
 mäna 27
 mänidaş sözlär 30
 mänini tärqürgüçi alim 28
 maqal 44
 maslişiş 409
 mäyl 287
 mäyl (eniq, bayan mäylidin başqa) 394
 metatez 304
 mölçar san (B.Uyg.) 411
 morfema 386
 morfemaniñ variyanti (D.Uyg.) 21
 morfologiyä 385
 muamilä 216
 mubaliğä 1
 muräkkäp izafät 254
 muräkkäp peil 83
 muräkkäp qoşumçä 82
 muräkkäp söz 85
 muräkkäp zaman 86

- naeniq bivasitâ toldurğuçi (D.Uyg.) 59
 naeniq igâ 210
 naeniq süpât 60
 naeniq toğra toluqturğuçi (B.Uyg.) 59
 nâpâs yolu (D.Uyg.) 363
 nutuq 377
 oçuq boğum 3
 oçuq sozuq tavuş 196
 omumiş isim (D.Uyg.) 96
 omumiş tilşunasliq (D.Uyg.) 127
 oñ assimilyatsiyâ 237
 orta siyğa (D.Uyg.) 98
 orta q igâ 320
 orta q toldurğuçi (D.Uyg.) 319
 orta q toluqturğuçi (B.Uyg.) 319
 orta q xâvâr 321
 orun râvişi 431
 orun-bâlgâ keliş qoşumcisi 12
 orun-vaqit keliş 90
 oxşatma qoşumçâ (B.Uyg.) 67
 oxşatma qoşumçisi (D.Uyg.) 67
 oxşatma vâ tâñläştürmä keliş 163
 oxşatma-tâñläştürmä 161
 ölgân til 325
 ölük til 325
 ömlük dâricâ 262
 ömlük dâricâ qoşumçisi 322
 ötkân zaman 190
 ötümlük 186
 ötümlük peil 187
 ötümsiz 188
 ötümsiz peil 189
 özâk (D.Uyg.) 212
 özgâ dâricâ (B.Uyg.) 150
 özlâştürüş 323
 özlük almaş 138
 özlük dâricâ 137
 passip 149
 peil 171
 peil dâricisi 173
 peil öziki (D.Uyg.) 176
 peil tomuri (B.Uyg.) 177
 peil yiltizi (D.Uyg.) 177
 peil-xâvâr cümlâ (B.Uyg.) 172
 peildin bolğan isim 251
 peildin bolğan yasalma isim 182
 peildin bolğan yasalma peil 181
 peildin isim yasiğuçi qoşumçâ 180
 peildin peil yasiğuçi qoşumçâ 179
 peilniñ asasi (B.Uyg.) 176
 peilniñ tüsliniş qoşumçisi 174
 peilniñ tüslinişi 175
 proteza 53, 54, 332, 333
 proto til 25
 qarşi mânilik söz 273
 qattik qovuz tavuşı (D.Uyg.) 35
 qattiq yan ünlük (B.Uyg.) 35
 qelin sozuq tavuş (B.Uyg.) 265
 qelinliş 266
 qerindaşliq atalğuliri (B.Uyg.) 15
 qisqa sozuq tavuş 283
 qisqartilma 284
 qoş lāv tavuşı 111
 qoşma cümlâ 81
 qoşma isim 84
 qoşna tavuş 288
 qoşumçâ 151, 370
 qoşumçiliq söz yasaş usuli 406
 qoşumçiliq tillar 152
 qoşumçisi 297
 qovuz 45
 qovuz tavuşı (D. Uyg.) 46, 326
 râsmiy til 344
 râviş 442
 râvişdaş (D.Uyg.) 443
 san 346, 347
 sanaq san 39, 40, 348
 selişturma grammatika 272
 selişturma tirkâlmilâr 271
 selişturus 270

- semantika 29
 semasiolog 28
 sinkopa 318
 sintaksis 101
 siyrılañğu sozuq tavuş 368
 siyğa kategoriyisi (D.Uyg.) 97
 soal almişi 373, 374
 soal cümlä 371
 soal räviş almişi 375
 soal ulanmisi 372
 soal yüklimisi 372
 sozuq tavuş 413
 sozuq tavuşların ahañdaşlıq qanuniyiti
 (B.Uyg.) 267
 sozuq tavuşların aldinqi qatarğa ötüşi
 244
 sozuq tavuşların til omi cähättin
 maslışı (D.Uyg.) 267
 sozuq tavuşnıñ cüşüp qelişi 415
 sozuq tavuşnıñ özgirisi 414
 söz 276
 söz baylığı 278
 söz beşida sozuq tavuşların qoşulup
 qelişi 332
 söz beşida sozuq tavuşnıñ päyda bolup
 qelişi (D.Uyg.) 53
 söz beşida üzük tavuşların qoşulup
 qelişi 333
 söz beşida üzük tavuşnıñ päyda bolup
 qelişi (D. Uyg.) 54
 söz birikmisi 214, 277
 söz mänisi häqqidä ilim 29
 söz sän'äti 378
 söz tärkivi 278
 söz yasiğuci qoşumça 427
 sözliş 290
 stilistika 418
 süpät 364
 süpät peil (B.Uyg.) 365
 süpatdaş (D.Uyg.) 365
 şäkildaş söz 160
 şart begindi cümlä 128
 şart beqinda cümlilik qoşma cümlä
 (B.Uyg.) 382
 şart beqindi cümlilik beqindiliq qoşma
 cümlä (D.Uyg.) 382
 şart mäyli 129, 200, 384
 şart mäyli qoşumçisi 383
 şavqun 215
 şäxs 380
 şäxs almişi (D.Uyg.) 381
 şäxslük peil (B.Uyg.) 106
 şäxssiz peil (B.Uyg.) 107
 şivä 9
 täläppuz 88, 399
 täläppuz orni (D.Uyg.) 89
 täñläştürmä keliş qoşumçisi 162
 tañlay 116
 täqlidiy söz 389
 täqsim san (D.Uyg.) 411
 tar sozuq tavuş (B.Uyg.) 118
 tärcimilik yeziq 109
 tarixiy grammatika 392
 tariyş 119
 tärtip san (D.Uyg.) 367
 tästiqläş imliqliri 95
 tätür assimilyatsiyä (D.Uyg.) 206
 tätür cümlä 121
 tävälük qoşumçisi 12
 tavuş tügüçliri 361
 tavuşların birikişi 358
 tavuşların cüşüp qelişi 318
 tavuşların orun almasturuşi 304
 tavuşların qoşulup qelişi 275
 tavuşnıñ boğuzlışı 209
 tavuşnıñ cüşüp qelişi 360
 tavuşnıñ özgirisi 359
 tavuşnıñ qoşulup qelişi 362
 termin 401
 til 123

- til ailisi 124
 til aldi sozük tavuş 243
 til aldi üzük tavuş (B.Uyg.) 131
 til atlası 125
 til kâyni 327
 til kâyni üzük tavuş (B.Uyg.) 117
 til kâyni üzük tavuş 328
 til uçı tavuşı (D.Uyg.) 131
 til uçı kâyni (D.Uyg.) 36
 til uçı kâyni üzük tavuşı 37, 117
 til uçı kâyni üzük tavuş 328
 til üsti aldi üzük tavuşı (D.Uyg.) 133
 til-çış tavuşı (D.Uyg.) 342
 tınış bälğiliri 311
 tirkälmä 146
 tirkälmilär 100
 titriğüçi üzük tavuş 402
 toldurğüçi (D.Uyg.) 308
 toluqsuz cümlä 279
 toluqturğüçi (B.Uyg.) 308
 tomur 292
 tövän sozuq tavuş (D.Uyg.) 196, 265
 transliteratsiyä 109
 tuğqan tillar 14
 tuğqançılıq atalğuliri (D.Uyg.) 15
 turaqlıq söz ibarisi 122
 tüp isim 253
 türlüğüçi vä tüsliniş qoşumçiliri 105
 türliniş 104
 tüslänmäydiğan peil (D.Uyg.) 107
 tüslinidigan peil (D.Uyg.) 106
 tüsliniş 104
 umumiy isim (B.Uyg.) 96
 umumiy tilşunaslıq (B.Uyg.) 127
 umumiy Türkçä 195
 uqum 274
 urğu 421
 urğusiz boğum 422
 üçinçi şäxs birlik san 398
 üçünci izafät 56
 üçünci şäxs 410
 ündäş söz (D.Uyg.) 412
 ünlük tavuş (B.Uyg.) 13
 ünümlük 261
 üzük tavuş 416
 üzük tavuşlarınıñ cüplinişi 236
 üzük tavuşlarınıñ qismän ahañdaşlıq
 qanuniyiti 145
 üzük tavuşınıñ qoşulup qelişi 417
 vaqit rävişi 440
 vasitä keliş 419
 vasitä tili 31
 vasitilik bayan mäylidiki ötkän zaman
 324
 xalaş mäyli (B.Uyg.) 258
 xalaş mäylilik cümlä (B.Uyg.) 257
 xälq tili (D.Uyg.) 220
 xas isim 334
 xävär 435
 xävärliş 216, 238
 xäviri peildin bolğan cümlä (D.Uyg.) 172
 yan ünlük (B.Uyg.) 326
 yan ünlük 46
 yardımçı peil 428
 yardımçı tavuş 429
 yasalma söz 407
 yepiq boğum 269
 yepiq e 268
 yeziq tili 430
 yiltiz 292
 yöniliş keliş (D.Uyg.) 432
 yuqiri e (D.Uyg.) 268
 yuqiri sozuq tavuş (D.Uyg.) 118
 zaman 438
 zaman qoşumçisi 439
 zörüriyät mäyli 205

TATAR TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abstrakt isem 376
açık suziq 196
açıq ıcek 3
ädäbi tel 148, 430
agglütinativ tellär 152
ahän 409
ahänlelek 409
akustika 16
alğı rät 242
alğı rät suziğı 243
alınma 323
alınma süz 423
allofon 20
allomorf 21
almaşlıq 441
alquşımça 329
ana tele 26
analitik zaman 86
añqaw 45, 116
añqawlaşu garmoniyäse 267
antonim 273
apostrof 281
aradaşçı tel 31
aralaşu 216, 238
argo 32
artikulâtsiya 88
artqı rät 264
artqı rät suziğı 265
artıru 340
arxaik 158
askı iren 23
askı teş kaznası 22
assimilâtsiya 68
asıl mäğnä 379
asıl san 39
atama 401
awaz 357
awaz iyärteme 389
awaz östälü 362
awaz qısquaru 360
awaz üzgäri 359
awazdaş süz 160
awazlar uqmaşuwı 358
awaznıñ barlıqqa kilü urını 89
awaznıñ töşep kaluwı 360
awaznıñ üzgäreşe 359
äwwälge awaz 42
awız 8
awız awazı 10
ayerğič 391
ayerılmış 390
äyteleş 399
baba tel 25
babalar süze 44
baş cömlé 24
baş kileş 424
baş kileştäge isem 425
balalar söyläme 112
barlıq 313
basım 421
basımsız ıcek 422
bäylek 146
bäylek häm aldağı süze 147
berençe (bilgesez) kiläçäk zaman 197
berençe zat 76
berençe zat berlek sanı 78, 396
berençe zat küplek sanı quşımçası 114
berençe zat tartımuşımçaları 77
berençel awaz 42
berençel mäğnä 379
berençel ozınlıq 43
berlek san 395
bilabial' tartıq 111
bilgeläw almaşlığı 138
bilgele ütkän zaman 211
bilgesez ütkän zaman 324
bilgesez ütkän zaman quşımçalı
xäzerge-kiläçäk zaman* 199

- bilgesezlek almaşlığı 61
 borın awazı 204
 borın awazınıñ awız awazına üzgärüwe
 11
 borın ñ'sı 33
 borın quwıslığı 202
 boyeru cömlä 155
 boyeru nakloneniye 156
 boyerıq cömlä 155
 boyerıq fiğil' 156
 bugaz 87
 bülem sannarı 411
 cenes 97
 cirle söyläş 298
 cömlä 99
 cömlä kicäkläre 103
 çağıştırmalı grammatika 272
 çağıştıru 270
 çağıştıru bärekläre, terkägeçläre,
 kisäkçäläre 271
 çağıştıru kileşe 163
 çağıştıru quşımçası 162
 çığış kileşe 110
 çit süz 423
 delabilizatsiya 144
 dialekt 298
 dissimilâtsiya 47
 döres yazı 241
 eçke rifma 230
 ekvativ 161
 ekvativ kileşe 163
 élifba 18
 etimologiya 164
 faktitiv 166
 fän tele 73
 farıngal' 208
 farıngal'läşü 209
 fiğil'neñ tamır 177
 fiğil' 171
 fiğil' nigeze 176
 fiğil' tamır 177
 fiğil' törkemçäse 287
 fiğil' törländergeç quşımça 174
 fiğil' törläneşe 175
 fiğil' xäbärle cömlä 172
 fiğil'dän fiğil' yasawçı quşımça 179
 fiğil'dän isem yasawçı quşımça 180
 fiğil'dän yasalğan fiğil' 181
 fiğil'dän yasalğan isem 182
 fiğil'neñ barlıq forması 313
 fiğil'neñ nigeze 176
 fiğil'neñ törläneşe 175
 fiğil'neñ yuklık forması 315
 fiğil'neñ yünäleşe 173
 flektiv tellär 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gadi cömlä 51
 gadi zaman 52
 gapnologiyä 226
 garmoniyä 409
 giperbola 1
 grammatika 126, 213
 ğomum törki tele 195
 ğomumi tel beleme 127
 ğıylmi tele 73
 hal 442
 hawa yulı 363
 hönär häm professiyä belderüçe isem
 303
 ılımlık süz 412
 ımlık 412
 ıcek 225
 ıcek qısquaru 226
 ıcekläp uqu 228
 ikän yärdämçe fiğil'le ikençe kiläçäk
 zaman* 193
 ike süz arasındağı ıceklär berläşüwe
 227
 ikeläşterelü 236
 ikençe izafät 58
 ikençe zat 233
 ikençe zat berlek sanı 234
 ikençe zat berlek sanı 397

- ikençe zat küplek sanı 232
 ikinçel ozınlıq 235
 ilgesez kileş 424
 indeks 136
 infinitiv 300
 infinitiv quşımçası 301
 inkâr cömlä 314
 inkâr itü 316
 instrumental kileşe 419
 intensiv forması 340
 inversiyäle cömlä 121
 ir cenese 157
 iren oxşaşlanu 140
 iren tartıǵı 141
 iren yağımlılıǵı 140
 iren-iren tartıǵı 111
 iren-teş tartıǵı 132
 irenläşkän suziq 433
 irenläşmägän suziq 143
 irenläşü 434
 irenläşü garmoniyase 145
 irenzezläşü 144
 isem 247
 isem fiǵıl' 251
 isem tamır kisäge 253
 isem tamırı 253
 isem törländergeç quşımçalar 249
 isem xäbär 436
 isem xäbärle cömlä 248
 isemlähü 7
 isemlek 136
 isemnän yasalǵan fiǵıl' 255
 isemnän yasalǵan isem 256
 isemnäh kileş belän törläneşe 250
 isemnärneñ törläneşe 250
 isemneñ nigeze 252
 iske 158
 iskerǵan 158
 iyä 335
 iyä belän xäbärneñ yaraşuwı 336
 iyäk 108
 iyäle kileşe 239
 iyärçen cömlä 426
 iyärçen teläk cömlä 128
 iyärtüçe terkägeç 240
 iyäse belderelmägän 210
 jenskiy rod 135
 kategorik ütkän zaman 211
 kaznalık 108
 keçe tel 36
 keçe tel tartıǵı 37
 keçeräytü quşımçası 297
 ki terkägeçe 285
 ki terkägeçe quşma cömä 286'
 kiläçäk zaman 191
 kiläçäk-ütkän zaman 192
 kileş 217
 kileş belän törläneş 104
 kileş belän törlänü; törläneş 104
 kileş quşımçaları 218
 kim cömlä 279
 kiñ suziq 196
 kiräklek 205
 kire assimilâsiya 206
 kire tärтіple cömlä 121
 kisäkçälär 100
 kiskäçä 146
 konkret isem 369
 köçäytü forması 340
 köçäytü kisäkçäse 341
 küçemle 186
 küçemle fiǵıl' 187
 küçemse 188
 küçemse fiǵıl' 189
 küläm-çama räveşe 49
 kümäklek isem 96
 küp mägnäle 113
 küplek quşımçası 115
 kürşe awaz 288
 kürsätü almaşlıq 260
 kürsätü almaşlıǵı belän belderelgän sıyfat 259
 kürsätü sıyfat 259
 kütäreleş 4
 kütäreleş dәрäcäse 5
 laringal' tartıq 229

- leksika 278
 məqal' 44
 metateza 304
 méǵné 27
 miqdar räveşe 60
 miqdar sannarı 40
 miqdar sanı 39
 modal' süze 146
 morfema 386
 morfologiya 385
 möännäs 135
 mönäsäbätle süzlär 240
 mönäsäbätleklär 100
 mujskoy rod 157
 ñ borın sonori 33
 nakloneniye 287
 näticäle ütsän zaman 324
 neçkä suzıq 243
 neçkä yañı tartıq 326
 neçkäri 244
 nigez 212
 nominatsiya 7
 obrazlı täǵbir 122
 ofitsial tele 344
 omonim 160
 oratorlıq säñgäte 378
 orfografiya 241
 oxşaşlandırı 68
 oxşaşlandırı quşımçası 162
 oxşaşlanu 68, 409
 oxşaşlıq 409
 oxşaşlıq quşımçası 67
 oxşaşsızlandırı 47
 oxşaşsızlanu 47
 oxşatu-çaǵıştıru räveşe 219
 öleş sanı 280
 öçençe izafät 56
 öçençe zat 410
 öçençe zat berlek sanı 398
 örelmäle tartıq 368
 passiv 149
 prefiks 329
 produktiv 261
 progressiv assimilâtsiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 qaltırawlı tartıq 402
 qaltırawıq tartıq 402
 qalın suzuq 265
 qalınayu 266
 qalınlıq-neçkälektä yaraşu 267
 qardäş tellär 14
 qatlılı quşımça 82
 qaytım yünäleşe 137
 qoral kileşe 419
 quş bulu 236
 quşma cömlä 81
 quşma fiǵıl' 83
 quşma isem 84
 quşma quşımça 82
 quşma süz 85
 quşılı 275, 408
 quşımça 151
 qısqa suzıq 283
 qısqartma 284
 qıyıq tämamlıq 59
 raslau imlik 95
 raslaw cömlä 312
 räsmi tel 344
 räveş 442
 räveş fiǵıl' 443
 regressiv assimilâtsiya 206
 ritorika 378
 rod 97
 san (berlek...) 346
 san 347
 san belän belderlgän sıyfat 348
 sañǵıraw tartıq 351
 sañǵırawlaşu 352
 semantika 29
 semasiolog 28
 sıyfat 364
 sıyfat fiǵıl' 365
 sıyfat süzetme 254
 sıyfat süzetmä 366
 sinkopa 318
 sinonim 30

- sintaksis 101
 sintetik zaman 52
 sonant 13
 sonor awaz 46
 sonor tartıq 13
 soraw almaşlıq (räveşniñ rolinde) 375
 soraw almaşlıq (bilgeläy) 373
 soraw almaşlığı 374
 soraw almaşlığı belän belderelgän sıyfat 373
 soraw cömlä 371
 soraw häle 375
 soraw kisäkçäse 372
 soraw quşımçası 372
 söyläş 9
 söyläşü 216, 290
 söyläm 290, 377
 söyläm awazı 10
 söyläm tele 220, 291
 söylämneñ çınarlıqqa mönäsäbäten belderüçe modal' süz* 95
 söyläü 377
 söyläü tele 220
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 suzıqlarınıñ östälüe 53
 suzıq 413
 suzıq awaz 413
 suzıq awazınıñ töşep qaluwı 415
 suzıq östälü 53
 suzıqlar garmoniyäse 267
 suzıqlarınıñ qısquaruwı 415
 suzıqlarınıñ üzgärüwe 414
 süz 276
 süz alışu 290
 süz başı suzığı 330
 süz başı suzığı qısquaruwı 331
 süz başına suzuq östälü 332
 süz başına tartıq östälü 333
 süz kisäge 386
 süz sängäte 378
 süz tezmäse 214
 süz tezmäse 277
 süz törkemnäre 277
 süz urtası suzığı 231
 süz yasalı 406
 süz yasalışı 406
 süz yasaw 406
 süz yasawçı quşımça 427
 süz yasağıç 427
 süzgä ostalıq 378
 süzlek fondı 278
 süzlek xäzinäse 278
 süzneñ nigez kisäge 212
 süztezmä 214
 süztezmä 277
 şart cömlä 382
 şart fiğil' 394
 şart fiğil'niñ quşımçası 383
 şart nakloneniyesse 384
 şart quşımçalı kiençe kiläçäk zaman 194
 şart quşımçalı xäzerge-kiläçäk zaman* 200
 şart quşımçası 383
 şart törläneşe 384
 şartqa bäle teläk forması 198
 şaw 215
 tämamlıq 308
 tamaq 87
 tamır 292
 tamır kisäk 292
 tängällek 161
 tar suzıq 118
 tarayu 119
 tarix grammatikası 392
 tarixi grammatika 392
 tärtip sanı 367
 tärtiple san 367
 tartım quşımçaları 263
 tartım quşımçası 12
 tartıq 416
 tartıq awaz 416
 tartıq östälü 54
 tartıq östälü 417
 tartıqlarınıñ östälüe 54
 tartıqlarınıñ östälüe 333

- tawış 215
 tawış yarıları 361
 teş arası tartığı 342
 teş kaznası 108
 teş tartığı 134
 tel 123
 tel artı awazı 35
 tel artı *n̄* 33
 tel artı tartığı 117
 tel atlası 125
 tel beleme 126
 tel oçı tartığı 131, 134, 326, 328
 tel urtası 327
 tel urtası tartığı 133
 tel ğıyleme 126
 teläk cömlä 257
 teläk fiğil' 129
 teläk fiğil' 258
 teläk şart nakloneniye (törläneşe) 129
 teläk iyarçen 128
 teläk nakloneniye 258
 teläk törläneşe 258
 teller ğailäse 124
 tere tel 94
 terkägeç 50
 terkägeçler 100
 termin 401
 tezmä 136
 tezmä fiğil' 83
 töšem kileşe 437
 töšem yünäleşe 150
 töşençä 274
 töp mäğnäsı 38
 töp san 39
 töp yünäleş 139, 165
 törki tel 195
 törländergeç quşımça 105
 transliteratsiya 109
 tübä kütäreşle suzıq 196
 turı assmilâtsiya 237
 turı tämamlıq 57
 tuygan tel 26
 tınış bilgeläre 311
 urta cenes 98
 urtadağı ıcek (suzıq) qısquaru 318
 urtaq iyä 320
 urtaq tämamlıq 319
 urtaq xäbär 321
 urtaqlıq isem 96
 urtaqlıq quşımçası 322
 urtaqlıq yünäleşe 262
 urın räweşe 431
 urın xäle 431
 urın-waqıt kileşe 90
 uvular tartıq 37
 üle tel 325
 ütkän zaman 190
 waqıt räweşe 440
 waqıt xäle 440
 xäbär 435
 xäbärlek quşımçası 71
 xäl fiğil' 443
 xämzä 229
 xäref 223
 xatın-qız cenese 135
 xäzerge zaman 387
 xäzerpge-kiläçäk zaman 197
 xikäya fiğil' 72
 xikäyaläu nakloneniye 72
 xikäyaläu törläneşe 72
 yabıq *e* suzıq 268
 yabıq ıcek 269
 yabıq suzıq 118
 yalğızlıq iseme 334
 yañğı awaz 46
 yañğıraw tartıq 349
 yañğırawlaşu 350
 yañğırawuq 349
 yanındağı awaz 288
 yaraşu 409
 yardımçe awaz 429
 yardımçe fiğil' 428
 yardımlek 146
 yarıq tartığı 368
 yasalma süz 407
 yasağıç 370

- yaşağıç quşımça 370
yaşağıç quşımça 427
yazma tel 430
yöklätü 166
yöklätü yünäleşe quşımçası 168
yökletü yünäleşe 167
yotqılıq 208
yuqlıq 315
yuqlıq (süze) 316
- yuğarı kütäreleşle suzıq 118
yünäleş kileşe 432
zaman 438
zaman quşımçası 439
zat 380
zat almaşlığı 381
zatlanışlı fiğil' 106
zatlanışsız fiğil' 107
zatlanışsız fiğil'lär 394

BAŞKURT TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abbreviatura 284
abstrakt isem 376
affiks 151
agglutinatıv teldär 152
akustika 16
alfavit 18
alğı rät 242
alğı rät huzınqıhı 243
alğı urt tartınqıhı 326
allofon 20
allomorf 21
almaş 441
alyalğaw 329
anıqlanıwsı 390
anıqlawsı 391
anlaut 330
añqaw 116
añqaw garmoniyahı 267
añqaw tartınqıhı 117
antonim 273
apostrof 281
aralaşıw 216, 238
aralıq tel 31
argo 32
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya urını 89
artqı rät 264
artqı rät huzınqıhı 265
arxaik 158
äsä tele 26
asıq ijek 3
assimilyatsiya 68
aşqı iren 23
aşqı yañaq 22
atama 7
awız 8
awız önö 10
äyteleş 88, 399
äyteleş urını 89
äzäbi tel 430
balalar tele 112
barlıq höyläm 312
barlıq qılım 313
başım 421
başımhız ijek 422
baş höyläm 24
bäyläwes 100, 146
bäyläwesle isem 147
berense zat 76
berense zat küplek yalğawı 114
berensel ozonloq 43
berensel ön 42
bergälek affiksı 322
berlek 395
berlek hanınıñ berense zatı 78
berlekteñ bereşe zatı 396
berlekteñ ikense zatı 234, 397
berlekteñ ösönsö zatı 398
zaman 199
bildähez isem hüzbäyläneşe 58
bildähez kiläsäk zaman 193
bildähez tura tultırıwsı 59
bildähez xäzerge-kiläsäk bildähezlek
almaşı 61
bildähezlek sifadı 60
bildäle isem hüzbäyläneşe 56
bildäle kiläsäk zaman 192
bildäle tura tultırıwsı 57
bildäle ütkän zaman 211
bildäle xäzergi kiläsäk zaman 198
boğaz 87
boyoroq höykäleşe 156
boyoroq höyläm 155
bülem handarı 411
dialekt 298
dissimilyatsiya 47
döyöm tel beleme 127
döyöm törki tele 195

- ekvativ 161
 ekvativ affiksi 162
 ekvativ kileş 163
 eske ön 231
 eske rifma 230
 etimologiya 164
 eyä 335
 eyälek kileş 239
 eyälek yalğawı 12
 eyälek yalğawzarı 263
 eyälek yalğawınıñ berense zatı 77
 eyärsän höyläm 426
 faktitiv 166
 fänni tel 73
 flektiv teldär 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gapnologiya 226
 garmoniya 409
 geminatsiya 236
 giperbola 1
 grammatika 213
 ğilmi tel 73
 hämzä 229
 han 347
 han (anıqlawsı) 348
 han (berlek-küplek) 346
 hañğıraw tartınqı 351
 hañğırawlaşw 352
 hawa yulı 363
 horaw almaşı 373, 374, 375
 horaw höyläm 371
 horaw kişäksähe 372
 höykäleş 287
 höyläm 99
 höyläm kişäktäre 103
 höyläş 9
 höyläşew 290
 höylaw telmäre 291
 huzınqı 413
 huzınqınıñ töşöp qalıwı 415
 huzınqınıñ üzgäreşe 414
 hüz 276
 hüz başındağı ön 330
 hüz başındağı öndöñ töşöp qalıwı 331
 hüz üzläşterew 323
 hüz yahawsı affiks (yalğaw) 427
 hüzbüyläneş 214, 277
 hüzlek fondı 278
 hüzyahalış 406
 ımlıq 412
 ijek 225
 ijeklaw 228
 ijektärzeñ tarqalıwı 227
 ijekteñ töşöp qalıwı 226
 ike iren önö 111
 ikense zat 233
 ikensel ozonloq 235
 indeks 136
 infinitiv 300
 infinitiv yalğawı 301
 inlaut 231
 intensiv 340
 inversiyalı höyläm 121
 iren garmoniyahı 140, 145
 iren tartınqılı 141
 irenläşew 434
 irenläşew-irenläşmäw buyınsa
 garmoniyazı 145
 irenläşewzeñ bozolowo 144
 irenläşkän huzınqı 433
 irenläşmäğän huzınqı 143
 isem 247
 isem hüzbüyläneş 254
 isem nigeze 252
 isem quşma xäbär 436
 isem qılım 251
 isem qılımlı höyläm 248
 isem tamırı 253
 isemdän yahalğan isem 256
 isemdän yahalğan qılım 255
 isemdärzeñ kileş menän üzgärewe 250
 isemdärzeñ kileş yalğawzarı 249
 işkerğan 158

- iyäneñ xäbär menän yaraşıwı 336
 jenskiy rod 135
 kām höyläm 279
 käser han 280
 katı urt önö 35
 kauzativ 166
 keseräyter affiksı 297
ki terkäwese 285
ki terkäwesele quşma höyläm 286
ki, kim terkäwese 240
 kiläsäk zaman 191
 kileş 217
 kileş menän üzgärew 104
 kileş yalğawzarı 218,105
 kilimdarzıñ üzgärewe 104
 kiñ huzıñqı 196
 kommunikatsiya 238
 konkret isem 369
 kösäyew 340
 kösäyterw bāylāwew 341
 külām-dārājā räweşe 49
 küp māğānāle 113
 küplek yalğawı 115
 küplekteñ ikense zatı 232
 kürhätew almaşı 260
 kürhätew siyfati 259
 küsemhez qılım 189
 küsemle 186
 küsemle qılım 187
 kütäreleş 4
 kütäreleş kimäle (dārājāhe) 5
 küzemhez 188
 labıyalızatsiya 434
 leksika 278
 māğānā 27
 māqāl 44
 matur āzābiyāt tele 148
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 näzek huzıñqı 243
 näzekläşew 244
 nigez 212
 nigez tel 25
 nominatsiya 7
 okşatıw affiksı 67
 okşatıw hüzzäre 389
 omonim 160
 oqşaşlıq 161
 oqşaşlıq yalğawı 162
 oqşaşıw 409
 orfografiya 241
 ön östāw 362
 öndärzeñ konvergentsiyahı 358
 öndön töşöp qalıwı 318, 360
 öndön üzgärewe 359
 ösönsö zat 410
 passiv 149
 prefiks 329
 produktiv 261
 professional' hüzzär 303
 progressiv assimilyatsiya 237
 prokop 331
 proteza 53, 54, 332, 333
 qaltrawıqlı 402
 qalın huzıñqı 265
 qalmlaşıw 266
 qärzäs teldär 14
 qärzäslek atamaları 15
 qatı añqaw tartıñqı 133
 qılım 171
 qılım nigeze 176
 qılım tamırı 177
 qılımdan isem yahalıw 182
 qılımdan isem yahaw yalğawı 180
 qılımdan qılım yahalıw 181
 qılımdan qılım yahaw yalğawı 179
 qılımdıñ yünäleşe 173
 qılımdıñ zat menän üzgärewe 175
 qıñıq tartıñqı 368
 qıñqa huzıñqı 283
 qıñqartilğan quşma hüzzär 284
 quşma affiks 82
 quşma höyläm 81
 quşma hü 85

- quşma isem 84
 quşma qılım 83
 quşma yalğaw 82
 quşma zaman 86
 räsmi tel 344
 rät hanı 367
 räweş 442
 räweş qılım 443
 regressiv assimilyatsiya 206
 ritorika 378
 rod 97
 sağıştırma grammatika 272
 sağıştırıw 270
 sağıştırıw bäyläwestäre 271
 semantika 29
 semasiolog 28
 sığanaq kileş 110
 sıfat 364
 sıfat hüz bäyläneşe 366
 sıfat qılım 365
 sikhez qılım 107
 sikle qılım 106
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sit hüz 423
 sit teldän ingän hüz 423
 sonor tartıñqı 13
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 suffiks 370
 şart höykäleş 384
 şart höykäleş yalğawı 383
 şart höyläm 382
 şart-teläk höykäleşe 129
 şartlı kiläsä zaman 194
 şartlı xäzerge-kiläsäk zaman 200
 şaw 215
 tamaq 208
 tamaq töbö 36
 tamaq töbö tartıñqılı 37
 tamaqlaşıw 209
 tamur 292
 tanaw önö 204
 tanaw önönöñ awızlaşıwı 11
 tanaw qıwışyığı 202
 tar huzıñqı 118
 tarayıw 119
 tarixi grammatika 392
 tartılış 408
 tartılıw 275
 tartıñqı 416
 tartıñqı östäw 417
 teş arahı önö 342
 teş tartıñqılı 134
 tel 123
 tel aldı tartıñqılı 131
 tel artı ñ önö 33
 tel atlası 125
 tel beleme 126
 tel yarıları 361
 tel-teş tartıñqılı 132
 teläk eyärsän höyläm 128
 teläk höykäleşe 258
 teläk höyläm 257
 teldär ğailähe 124
 telmär 377
 terkäwes 50
 termin 401
 teyşlek höykäleşe 205
 tınış bildäläre 311
 töbäw kileş 432
 töp han 39
 töp handar 40
 töp kileş 424
 töp kileştäge isem 425
 töp mäğänä 38, 379
 töp yümäleş 165
 töp yünäleşendäge qılım 139
 töşöm almaşı 138
 töşöm kileş 437
 töşöm qılım 137, 150
 töşönsä 274
 transliteratsiya 109
 tultırıwı 308
 tuğan tel 26

- urt 45
 urt tartıncıhı 46
 urta tel artı 327
 urta tel artı tartıncıhı 328
 urtaq eyä 320
 urtaq tultırısı 319
 urtaq xəbär 321
 urtaqlıq isem 96
 urtaqlıq yünäleşendäge qılım 262
 urın räweşe 431
 urın-waqıt kileşe 90
 üle tel 325
 ütkän zaman 190
 ütkän zaman xəbär qılım 324
 waqıt xäle (räweşe) 440
 xəbär 435
 xəbär höykäleşe 72
 xəbär höykälešenän başğa höykäleştär
 394
 xəbär qılımlı höyläm 172
 xəbärlek affıksı 71
 xäl qılım 443
 xäl räwaşe 219
 xalıq höyläw tele 220
 xäref 223
 xäzerge zaman 387
 xäzerge-kiläsäk zaman 197
 yabay höyläm 51
 yabay zaman 52
 yabıq e 268
 yabıq ijek 269
 yahalma hüž 407
 yalğaw 151
 yänäş ön 288
 yañaq 108
 yañğıraqlaşıw 350
 yañğırawıqlı tartıncı 349
 yañğızlıq isem 334
 yänle tel 94
 yarzamsı ön 429
 yarzamsı qılım 428
 yäşeren eyä 210
 yawap imlığı 95
 yökmätew yünäleşe 167
 yökmätew 166
 yökmätew yünäleşeneñ yalğawı 168
 yuqlıq 316
 yuqlıq höyläm 314
 yuqlıq qılım 315
 zaman 438
 zaman yalğawı 439
 zat 380
 zat almaşı 381
 zat yalğawı 174
 zat yalğawzanı 105

KUMUK TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

abbreviatsiya 284
abstrakt(nıy) at 376
açık buwun 3
adabiyat asarnı tili 148
adabiyat til 148, 430
affiks 151
agglütinativ tiller 152
akustika 16
al sozuk 243
al tañlaw 327
alfavit 18
alınan söz 323
alipba 18
allofon 20
allomorf 21
ana til 26
añlaw 274
antonim 273
apostrof 281
araçı til 31
argo 32
art sozuk 265
art til tutuk 37
artikulâtsiya 88
artikulâtsiyanı yeri 89
aslu ma'na 379
aslu ma'nası 38
aslu ses* 42
aslu uzunluk* 43
at işlik 251
at koymaklık 7
at skazuyemoye 436
at söz 247
at túbü 252
at xabarlık 436
ata sözü 44
atalar sözü 44
atdan etilgen at 256
atdan etilgen işlik 255

atlık 247
atlıkni padejlege göre türlendiregen
koşumçalar 249
atlıkni türleñişi 250
atnı baş geliş forması 425
awaz koşuluw 362
awazlanı almaşınıwu 359
awazlanı birleşmeği 358
awazlanı tüşmeği 360
awazlanı yerlerin alışdırıw 304
awuz 8
awuz ses 10
(awuznu) açılğan daracası 5
awwalğı ma'na 379
aytılagan yeri 89
aytılgan küyü 399
aytılış 399
baş cumla 24
baş daraca 165
baş geliş 424
baş ma'nası 38
baş padej 423
barlık cumla 312
barlık formadağı işlik 313
baylawçu orunça 240
baylawuç 50
bağış 287
bağım geliş 432
bağım padej 432
belgilengen söz 390
belgilengen sıpatlık söz tağım 56
belgilengen tuwra tolumluk 57
belgilenmegen sıpatlık söz tağım 58
belgilenmegen tuwra tolumluk 59
belgilewçu sanaw söz* 348
belgilewçu soraw orunça 373
belgilewçünü kullugun kütgen
kanawluk 348
belgilewüç 391

- belgili getgen zaman 211
 belgisiz getgen zaman 324
 belgisiz hareketni koşumçası 301
 belgisiz işlik 300
 belgisiz orunça 61
 belgisiz sanaw sıpat söz 60
 bet 380
 bet orunça 381
 betli işlik 106
 betsiz işlik 107
 bir ma'nalı söz 30
 birçelikni (ortaklıkni) görsetegen
 koşumça 322
 birikgen söz tagım 122
 birinçi bet 76
 birinçi betni köplük sanawunu
 koşumçası 114
 birinçi betni mülk koşumçaları 77
 birinçi betni teklik sanawı 78, 396
 boysınıw 68
 bölüm sanawluk 280
bulan degen sözsoñusu kollanagan
 geliş forma* 419
 burun awaz 204
 burun boşluk 202
 burun ses 204
 burun sesni awuz sesge aylanmagı* 11
 burunnu kuwuşlugu 202
 buwun 225
 buwundagı sozuk awaznı tüşüwü 227
 buwunlaga bölüp aytmak (oxumak) 228
 buwunnu yutuluwu* 226
 buyruk bağış 156
 buyruk cumla 155
 bırıngı ata-babalanı tili 25
 cıns 97
 cıns at 96
 cınslıksız 98
 cumla 99
 cumlanı başındağı modalnıy sözler,
 gesekçeler, aylawuçlar* 100
 cumlanı gesekleri 103
 cumlanı ortakıları 103
 çene 108
 çıgım geliş 110
 çıgım padej 110
 delabializatsiya 144
 dialekt 298
 dilbarlık 378
 dissimilâtsiya 47
 durus yazılış 241
 eki erinli tutuk 111
 ekinçi belgisiz imperfekt 192
 ekinçi bet 233
 ekinçi betni köplük sanawı 232
 ekinçi betni teklik sanawı 234, 397
 ekvativ 161
 ekvativ padej 163
 erin-tiş tutuk 132
 erinleşiw 434
 erinli sozuk 433
 erinli tutuk 141
 erinlilikde gelişiw 140
 erinsiz sozuk 143
 erkeklik cıns 157
 esgi 158
 esgilengen 158
 etilgen söz 407
 etilmegen at söz
 etilmegen atlık 253
 etimologiya 164
 fleksiya tiller 91
 fonema. 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologiya söz tagımı 122
 gapnologiya 226
 gelecek mekensiz zaman 197
 gelecek mekensiz zamanı şart forması
 200
 gelecek mekensiz zamanı gereklilik
 forması 198
 gelecek mekensiz zamanı xabarlık
 forması 199
 gelecek zaman 191
 gelecek zamanı şart forması 194

- gelecek zamanın xabarlık forması 193
geliş 217
geliş koşumçalar 218
gelişiw 409
geminatsiya 236
geñ sozuk 196
gereklilik bağış* 205
geri assimilâtsiya 206
gertileygen cawaplı ünlük* 95
getgen zaman 190
gezik sanawluk 367
giççilikni görsetegen koşumça 297
giperbola 1
glagol 171
glagoldan etilgen glagol 181
glagoldan glagol etegen koşumça 179
glagolnu kömekligi bulan etilgen skazuyemoyeli cumla 172
göçüm 186
göçüm işlik 187
görsetilmegen iyesi 210*
görsetiw orunça 260
göteriliş daracası 5
govor 9
grammatika 213
güçlendiriw 340
güçlendiriw gesekçe 341
halışlik 443
haligi zaman 387
halk til 291
hallık 442
hallıknı kullugun kütegen soraw orunça* 375
hamza 229
harp 223
hawa ötegen yol 363
hislik-çakırıw söz* 412
iç kapiya 230
ilmu til 73
inçe (al) sozukları sıdrası 242
inçe sozuk 243
inçeleniw 244
indeks 136
infinitiv 300
infinitiv koşumçası 301
inkârlık 316
inkârlık cumla 314
inlaut 231
inversiyalı cumla 121
istilah 401
ışlawuç tutuk 368
ışlik 171
ışlikden atlık etegen koşumça 180
ışlikden etilgen at 182
ışlikni (glagolnu) tamuru 177
ışlikni baş daracası 139
ışlikni barlık forması 313
ışlikni belgisiz kalibi 300
ışlikni daracası 173
ışlikni tübü 176
ışlikni türlewiw koşumçası 174
ışlikni türlewiwü 175
ışlikni yokluk forması 315
ixtisar 284
iyerçen cumla 426
iyerçen şart cumla 382
iyesi 335
jenskiy rod 135
kalım 188
kalım işlik 137, 189
kalın (art) sozukları sıdrası 264
kalın sozuk 265
kalın yan tutuk awazı 35
kalınlaşiw 266
kardaş tiller 14
kardaşlık bildiregen sözler* 15
karşı ma'nalı (söz) 273
kartıllawuk tutuk awaz 402
kâsbu wa saniyatları atı 303
kâsbuluk söz 401
katnaşiw 216, 238
kauzativ 166
kawga 215
kaytım orunça 138
kısgartılğan sozuk awaz 283
kısgartılıw 284

- ki* degen baylawuç 285
ki degen baylawuçu bulangı koşma cumla 286'
ki, kim degen baylawuç söz 240
 koşma affiks 82
 koşma at 84
 koşma cumla 81
 koşma glagol 83
 koşma işlik 83
 koşma koşumça 82
 koşma söz 85
 koşma zaman* 86
 koşumça 151, 370
 kopduruw 1kalima 276
 konkret(nıy) at 369
 kömekçi awaz 429
 kömekçi glagol 428
 kömekçi işlik 428
 kömekçi söz 146
 köp ma'nalı 113
 köp kollanagan 261
 köp tawuşlu tutuk 13
 köplük koşumçası 115
 küy hallık 219
 küynü hallığı 219
 lakır 290
 leksika 278
 ma'na 27
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 mülk koşumça 12
 mülk koşumçalar 263
 ñ til artı tutuk awazı* 33
 ofitsial'nıy til 344
 omonim 160
 oram til 291
 orfografiya 241
 ortak iyesi 320
 ortak tolumluk 319
 ortak xabarlık 321
 ortaklık daracadagı işlik 262
 orunça 441
 oşatıw 68
 oşatıw koşumça 67
 ölçew hallık 49
 ölgen til 325
 özge tilden girgen söz 323
 padej 217
 padej koşumçaları 218
 passiv 149
 predmetleni awazların wa tawuşların añlatagan söz 389
 prefiks 329
 pristavka 329
 prokopa 331
 prostoy cumla 51
 prostoy zaman 52
 proteza 53, 54, 332, 333
 rod 97
 sanaw (teklik-köplük) 346
 sanaw çisitelnoye* 39
 sanaw çisitelnoyeler
 sanaw sanawluklar 40
 sanaw söz 347
 sanawluk 347
 sañırawuk 351
 sañırawuk boluw 352
 sañırawuklaşıw 352
 satırnı içindegi rifma (kapiya) 230
 saw til 94
 sawñıraw tutuk 351
 sayaw cumla* 51
 sayaw zaman* 52
 semantika 29
 semasiolog 28
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 siyah 136
 skazuyemoye 435
 skazuyemoye bolup gelgen atlı cumla* 248
 soraw añlatagan cumla 371
 soraw cumla 371

- soraw gesekçe 372
 soraw orunça 374
 soraw oşumça 372
 sozuk 413
 (sozuk awazda) awwaldan berli bolgan uzunluk* 43
 (sozuk awazda) soñ tuwulungan uzunluk* 235
 sozuk awazlanı erinlilikde gelişiwi 145
 sozuk awaznı almaşınıwu 414
 sozuk awaznı tüşmegi 415
 sozuklanı kalınlıkda-inçelikde gelişiwi 267
 söylew 290, 377
 söylew til 291
 söz 276
 söz baylığı 278
 söz etegen koşumça 427
 söz tagım 214
 söz tagımı 277
 söz yaratagan koşumça 427
 söz yaratıw 406
 söz yaratıwçu koşumça 427
 sözdegi ma'nalı gesek 386
 sözge ustalık 378
 sözlük sostawı 278
 söznü başına sozuk awaznı gelmegi 53, 332
 söznü başına tutuk awaznı gelmegi 54, 333
 söznü başındağı awaz 330
 söznü başındağı awaznı tüşmegi 331
 söznü başındağı koşumça 329
 söznü içindegi awaznı tüşmegi 318
 söznü içindegi ses 231
 söznü yaratılıwu 406
 sözsoñusu bulan at grupp* 147
 söztagım 277
 sıpat söz 364
 sıpatışlık 365
 sıpatlık 364
 sıpatlık söz tagım 254, 366
 sıpatlıknı yerinde kollanagan görsetiw orunça* 259
 sıra cumla 51
 spisok 136
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 şart bağış 384
 şart bağışnı koşumçası 383
 şartlı-tilekli cumla* 128
 şokluk cumla 314
 tamak 87, 208
 tamak awaz 229
 tamak tawuşğa aylanmagı 209
 tamur 292
 tañlaw 116
 tañlawnu artı 36
 tar boluw 119
 tar sozuk 118
 tarixi grammatika 392
 tartılıw 275, 408
 tawuş bawlar 361
 tawuş telleri 361
 teklik sanaw 395
 teñleşdiriw 161, 270
 teñleşdiriw grammatika 272
 teñleşdiriw padej* 163
 teñleşdiriw sözsoñular, gesekçeler wa baylawuçlar* 271
 teñleşdiriwçü koşumça* 162
 termin 401
 tiş ara tutuk 342
 tişilik cıns 135
 tişli tutuk 134
 til 123
 til aldı tutuk 133, 328
 til aldı tutuk awazı 131
 til artı tutugu 117
 til ilmu 126
 tilek bağış 129, 258
 tilek bağışlı cumla 257
 tilleni ahlüsü 124
 tilleni atlası 125
 tilni hakındağı ilmu 126

- tilni kullukçu gesegi 146
 (tilni) göterilişi 4
 tolmagan cumla 279
 tolumluk 308
 toktaw belgiler 311
 transliteratsiya 109
 tutuşduruw 270
 tutuk 416
 tutuk awaz koşulmagı 417
 (tutuk awaznı) eki kabatlanıwu* 236
 tuwra assimilâtsiya 237
 tüp 212
 tüp çene 22
 tüp erin 23
 türleniş 104
 türleniş koşumçası 105
 türleniw 104
 türleniw koşumçası 105
 tüşüm daraca 149
 tüşüm daracadagı işlik 150
 tüşüm geliş 437
 tüşüm padej 437
 tüz yazıw 241
 umumi til ilmusu* 127
 umumi türk til 195
 urgu 421
 urqusuz buwun 422
 uwurt 45
 üçünçü bet 410
 üçünçü betni teklik sanawu 398
 ülüş sanawluk 411
 ünlük 412
 xabar bağış 72
 xabar bağışdan özge bağışlar* 394
 xabarlık 435
 xabarlık koşumça 71
 xabarlıkni iyesi bulan gelişiwü 336
 xalk til 220
 xas at 334
 xas til 344
 xonşusundagı ses (awaz) 288
 yabık buwun 269
 yabık e awaz 268
 yaşlanı tili 112
 yan tutuk (awaz) 46
 yan tutuk awaznı yımışak forması 326
 yañıraw tutuk 349
 yañırawuk 349
 yañırawuk boluw 350
 yapsarlı tutuk (awaz) 368
 yat söz 423
 yayak süyek 108
 yazıw kaydaları 241
 yazıw til 430
 yer geliş 90
 yer padej 90
 yerni hallığı 431
 yeslik geliş 239
 yeslik padej 239
 yokluk 316
 yokluk formadagı işlik 315
 yükletiw daraca 167
 yükletiw daracanı koşumçası 168
 zaman 438
 zaman koşumçası* 439
 zamanı hallığı 440

KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abbreviatsiya 284
abstrakt maganalı at 376
açık (kesgin) maganalı at 369
açık bölüm 3
açık tawuş 413
açık tawuşnu tüşüwü 415
açık tawuşnu türleniwü 414
açıklanñan 390
açıklanı katı tizgini 264
açıklawçu 391
açıklık 4
açıklık daracası 5
adabiyat til 148
adamnı ustalığın körgütgen at 303
affiks 151
agglütinatsiyalı tille 152
akustika 16
alfavit 18
allofon 20
allomorf 21
almaş 441
alınñan söz 423
ana til 26
antonim 273
añılam 274
apostrof 281
araçı til 31
araş ayırma formada etim 262
araş ayırmanı affiksi (calgawu) 322
argo 32
arhaizm 158
art til (tıñılawuk) kısıkak tunakı tawuş 37
artikulâtsiya 88
assimilâtsiya 68
at 247
at ataw 7
at beriw 7
at tamal 252
ata-babalanı sözleri 44
atdan kuralgan at 256
atdan kuralgan etim 255
atladan kuralgan hapaçı 436
atnı boluş affiksleri (calgawları) 249
atnı boluşlada calganıwı 250
atnı boluşlada türleniwü 250
atnı poşlelog bla kelgen boluş forması 147
atnı soñura bla kelgen boluş forması 147
awuz 8
awuz til 291
awuzda kuralgan tawuş 10
aytım 99
aytımda söz bla körgütülmegeñ başçı 210
aytımnı çlenleri 103
aytıw 399
aygaklanñan 390
aygaklawçu (açıklawçu) söz tutuş 254, 366
aygaklawçu 391
baslawçu boluş 110
basım 421
basım tüşmegeñ bölüm 422
basımsız bölüm 422
baş aytım 24
baş boluş 424
baş boluşda at 425
baş magana 38
başçı 335
başçı bla hapaçını kelişiwü 336
başha tilden kirgen söz 423
(başha tilden) alınñan söz 323
baylam 50
baylaw 50
begitiwçü almaş 138
belgili aygaklawçusu (açıklawçusu) bolgan söz tutuş 56
belgili ozgan zaman 211

- belgisiz alması 61
belgisiz kellik zaman 197
belgisiz kellik zamanı şart forması 200
belgisiz kellik zamanı hapaılawçu forması 199
belgisiz kellik zamanı koş forması 198
belgisiz sıfat 60
beriwçü boluş 432
bet 380
betlewçü alması 381
birça maganalı sözle 30
birinçi bet 76
birinçi betni birlik sanı 78
birinçi betni iyelik affiksleri 77
birlik san 395
birlik sanı birinçi beti 396
birlik sanı ekinçi beti 234, 397
birlik sanı üçünçü beti 398
bla boluş 419
bogurdak 87, 208
bogurdak tawuşha aylanıwı (bir tawuşnu) 209
boluş 217
boluş affiksle (calgawla) 218
boluş affiksiz eki atdan kuralgan söz tutuş 58
boluş, bet affiksi 105
boluşlada calganıw 104
boluşlada, betde sanda türleñiw 104
boluşlukçu etim 428
boluşlukçu tawuş 429
boş aytım 51
boş zaman forma 52
boysunñan aytım 426
boysunñan şart aytımı bolgan koş aytım 382
bölüm 225
bölümle bla okuw (aytıw) 228
bölümleni kışartılması 227
burun tawuş 204
burun tawuşlanı awuz tawuşłaga aylanıwı 11
burunnu içi 202
burunnu kuwuşu 202
buruñu (söz) 158
buruñu til 25
busagat zaman 387
busagatda söleşilgen til 94
buyrukçu aytım 155
buyrukçu turuş 156
cabılğan bölüm 269
cabılğan e 268
cabık bölüm 269
calgaw 151
calgawlu tille 152
cartı san körgüztgen sanawla 280
cayak süyek 108
cazıw til 430
cegiliw 104
cegiliwçü etim 106
cegilmewçü etim 107
cumuşak 242
cumuşak açık tawuş 243
cumuşaw 244
cuwaplawçu (howlawçu) mejdometiye 95
cuwuk maganalı sözle 30
cuwukluk magananı cürütgen atla 15
cuwuk til kawum 124
cuwuk tille 14
delabializatsiya 144
dialekt 298
dissimilâtsiya 47
eciklew 228
ekinçi bet 233
eñçi at 334
eniklewçü söz 389
eriklewçü söz 389
erin garmoniya 140, 145
erinle bla tişleni boluşługu bla kuralgan kısıq tawuş 132
erinli açık tawuş 433
erinli boluw 434
erinli kısıq 111, 141
erinli tunakı 111, 141
erinli-tişli tunakı tawuş 132

- erinsiz açık tawuş 143
 eskirgen 158
 etim 171
 etim hapaçısı bolgan aytım 172
 etim sözlew 443
 etimça 443
 etimden at kuragan affiks (calgaw) 180
 etimden etim kuragan affiks (calgaw) 179
 etimden kuralgan at 182, 251
 etimden kuralgan etim 181
 etimni ayırması 173
 etimni betlede türleiwü 175
 etimni betlew affiksi (calgawu) 174
 etimni cegiliw affiksi (calgawu) 174
 etimni cegiliwü 175
 etimni kereklik körgüztgen forması (turuşu) 205
 etimni razılık bilgirgen forması 313
 etimni tamalı kuralgan etim 176
 etimni tamırı 177
 etimni ugaylawçu (ogaylawçu) forması 315
 etimologiya 164
 etimsifat 365
 fleksiyalı tiller 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frozeologizm 122
 gapnologiya 226
 geminatsiya 236
 giperbola 1
 gitçelegen affiks 297
 gitçeletgen affiks (calgaw) 297
 govor 9
 grammatika 126, 213
 halçı sözlew 219
 halnı sözlewleri 219
 halk til 220, 291
 hamza 229
 hapaçı 435
 hapaçı affiks 71
 hapaçılık affiks 71
 hapaçısı at bolgan aytım 248
 hapaçısı atladan kuralgan aytım 248
 harf 223
 harif 223
 honşu tawuş 288
 howlawçu aytım 312
 ilmu til 73
 indeks 136
 infinitiv 300
 infinitivni affiksi (calgawu) 301
 inlaut 231
 inversiyalı aytım 121
 iyelik affiks 12
 iyelik affikslé 263
 iyelik boluş 239
 iyelik calgaw 12
 iyelikçi boluş 239
 jenskiy rod 135
 kalırawuk kısıq 402
 kalın (bazık) açık 265
 kalın (bazık) açıklanı tizgini 264
 karşıçı maganalı sözle 273
 katlanıwcu ayırma 167
 katlanıwcu ayırmanı affiksi (calgawu) 168
 katlanıwçu ayırma 166
 katı açık 265
 katındağı (canındağı) tawuş 288
 kawzativ 166
 kaytıwçu etim 137
 kelir zaman 191
 kellik zaman 191
 kellik zamannı şart forması 194
 kellik zamannı hapaçlawçu forması 193
 kellik zamannı kereklik körgüztgen forması 192
 kellik zamannı koş forması 192
 keñ açık 196
 kiral til 344
 kışa açık 283
 kısıq tawuş 416
 kısıq tawuşnu koşuluwu
 ki baylamı 285
 ki baylawlu koş aytım 286

- ki* baylawu 285
ki kim baylam 240
ki, kim baylaw 240
 kommunikatsiya 216, 238
 konvergentsiya 358
 koş affiks 82
 koş at 84
 koş aytım 81
 koş aytımda eki aytımın ortak başçısı 320
 koş aytımda eki aytımın ortak haparçısı 321
 koş aytımda eki aytımın ortak tolturuwçusu 319
 koş etim 83
 koş söz 85
 koş zaman 86
 konşu tawuş 288
 köçmewçü 188
 köçmewçü etim 189
 köçüwçü 186
 köçüwçü etim 187
 köp maganalı (söz) 113
 köplük sanda birinçi betni affiksi 114
 köplük sannı affiksi 115
 köplük sannı ekinçi beti 232
 körgüztüwçü almaş 260
 körgüztüwçü sıfat 259
 kuralmagan at 253
 kuralgan 212
 kuralgan at 84, 252
 kuralgan etim 83
 kuralgan söz 407
 kuraw etim 83
 küçlendiriw 340
 küçlendiriwçü kesekçikle 341
 leksika 278
 literatura til 148, 430
 literatura til magana 27
 mardaçı sözlew 49
 mardanı sözlewleri 49
 mejdometiye 412
 metateza 304
 modal' söz 146
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 nart söz 44
 nominatsiya 7
 omonim 160
 orfografiya 241
 ortak til 31
 orunçu sözlew 431
 orunlawçu boluş 90
 orunnu sözlewleri 431
 oyum 274
 ozgan zaman 190
 ölgen til 325
 poslelog 146
 poslelogla 100
 prefiks 329
 pristavka 329
 produktiv 261
 progressiv assimilâtsiya 237
 prokopa 331
 proteza 53, 54, 332, 333
 razıçı turuş 258
 razılık bilgirgen aytım 312
 razılıknı bildirgen mejdometiye 95
 razılıknı bildirgen aytım 257
 regressiv assimilâtsiya 206
 ritorika 378
 rod 97
 sabiy til 112
 san (birlik) 346
 sanaw (aygaklawçu, açıklawçu) 348
 sanaw 347
 sançı sanaw 39, 40
 sañıraw tunakı 351
 saw til 94
 semantika 29
 semasiolog 28
 sıfat 364
 sıydam kısıq tawuş 13
 sızgırıwçu kısıq (tawuş) 368

- sızgırıwçu tunakı tawuş 368
 singarmonizm 267
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sonornıy 13
 soñura 146
 soñurala 100
 soruwçu almaş (belgilewçü almaş) 373
 soruwçu almaş (sözlewnü kullugunda) 375
 soruwçu almaş 374
 soruwçu aytım 371
 soruwçu kesekçik 372
 söleşilinñen til 94
 söleşiw 216, 238, 290
 söleşiw til 220, 291
 söz (söleşiw) 377
 söz 276
 söz başı tawuş 330
 söz başı tawuşnu tüşüwü 331
 söz haznası 278
 söz kuraw 406
 söz kurawçu affiks (calgaw) 427
 söz tutuş 214, 277
 sözge ustalık 378
 sözlenni kışhartıp cazıw 284
 sözlew 442
 söznü ahırı 370
 söznü bek alga maganası 379
 söznü birinçi maganası 379
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 suffiks 370
 şart boysunñan aytımı bolgan koş aytım 382
 şart turuş 384
 şart turuşnu affiksi (calgawu) 383
 şart-razıçı turuş 129
 tamal 212
 tamamlawçu boluş 437
 tamamlawçu boluş affiksli tuwra (tüz) tolturuw(çu) 57
 tamamlawçu boluş affiksiz tuwra tolturuw(çu) 59
 tamak 87, 208
 tamır 292
 tar açık 118
 tar boluw 119
 tarih grammatika 392
 tartılıw 275, 408
 tawuş (hawa) çıkgan col 363
 tawuş 215
 tawuş siñirle 361
 tawuşlanı birleşmesi 358
 tawuşnu bek alga forması 42
 tawuşnu bek alga uzunlugu 43
 tawuşnu kalın (bazık) boluwu 266
 tawuşnu koşuluwu 362
 tawuşnu kuralgan ceri 89
 tawuşnu tüşüwü 318, 360
 tawuşnu türleniwü 359
 (tawuşnu) ekinçi daracada uzunlugu 235
 teñleşdiriw (uşatıw) magana bergen affiks 67
 teñleşdiriw 161, 270
 teñleşdiriw affiks 162
 teñleşdiriw forma 163
 teñleşdiriw grammatikası 272
 teñleşdiriwçü poslelogla bla baylamla 271
 teñleşdiriwçü soñurala 271
 termin 401
 tñılawuk 116
 tñılawuknu al kesegi 327
 tñılawuknu art kesegi 36
 trygç belgile 311
 til 123
 til atlası 125
 til bilim ilmu 126, 127
 tilek körgüztgen aytım 257
 tilekçi (razıçı) boysunñan aytım 128
 tilekçi turuş 258
 tilni (tñılawuknu) art kesegini boluşlugu bla kuralgan kısık tawuş 328

- tilni al kesegi bla ayılğan kısıq (tunakı) tawuş 131
 tilni al keseginde kuralğan 242
 tilni al keseginde kuralğan açık tawuş 243
 tilni art kesegi 36
 tilni art kesegi bla ayılğan \bar{n} 33
 tilni art kesegi bla ayılğan kısıq tawuş 117
 tilni art kesegi bla ayılğan tunakı tawuş 117
 tilni art keseginde kuralğan kalın (bazık) açık tawuş 265
 tilni söz baylığı 278
 tiş etleni boluşluğı bla kuralğan kısıq (tunakı) tawuş 133
 tiş ortaları bla ayılğan kısıq 342
 tişleni boluşluğı bla kuralğan kısıq tawuş 134
 tişleni boluşluğı bla kuralğan tunakı tawuş 134
 tizgin içi rifma 230
 tizginçi sanaw 367
 tizme (söz) 136
 tolmagan aytım 279
 tolturuw(çu) 308
 transliteratsiya 109
 tukum at 96
 tunakı boluw 352
 tunakı kısıq 351
 tunakı tawuşnu koşuluwu 417
 turuş 287
 tuwra turuş 72
 tuwra turuşdan başha turuşla 394
 tüp bolğan milletni tili 325
 tüp cayak süyek 22
 tüp erin 23
 türk til 195
 türleniwçü etim 106
 türlenmewçü etim 107
 tüz aytıw 399
 tüz ayırma 165
 tüz ayırmada etim 139
 tüz cazıw 241
 ugaylaw (ogaylaw) 316
 ugaylawçu (ogaylawçu) aytım 314
 uşak 290
 uşatıw affiks 162
 uşaw 409
 uwurt 45
 uwurtlanı boluşluğı bla kuralğan cumuşak kısıq (tunakı) 326
 uwurtlanı boluşluğı bla kuralğan tunakı tawuş 46
 uwurtlanı boluşluğı bla kuralğan kalın kısıq (tunakı) tawuş 35
 uwurtlanı boluşluğı bla kuralğan kısıq tawuş 46
 uzak ozgan zaman 324
 üçünçü bet 410
 üçünçü izafet 56
 ülüşçü sanawla 411
 zıñırdawuk boluw 350
 zıñırdawuk kısıq 349
 zıñırdawuk tunakıla 349
 zaman 438
 zaman affiks (calgawu) 439
 zamançı sözlew 440
 zamannı sözlewleri 440
 zorlawçu ayırma 149
 zorlawçu ayırmada etim 150

NOGAY TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abbreviatsiya 284
abstrakth at 376
adabiyat tîl 430
adabiyat tîlî 148
affiks 151
agglütinativ tîller 152
akustika 16
äl glagol 443
aldı sıra 242
aldı sıra sozık 243
aldı sıraga köşüw 244
aldı uwırt tartığı 326
älîğî zaman 387
älîğî-keleyek zamannıñ şartı 200
älîğî-keleyek zaman 197
älîğî-keleyek zamannıñ kereklik kebî 198
allofon 20
allomorf 21
aluw 323
alıngan söz 323
ana tîlî 26
añlam 274
antonim 273
apostrof 281
ara tîl 31
äreketlî 261
argo 32
arhaizm 158
ärip 223
arka tamak ñ 33
art sıra 264
art sıradıñ sozığı 265
art sıraga köşüw 266
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya yerî (ormı) 89
arttırma 1
artıklık 340
assimilyatsiya 68
asıl ana tîlî 25
asıl at 252
asıl mäne 38
asıl mänesî 379
asıl zalog 165
aşık buwın 3
aşık sozık 143
at 247
at glagol 251
at habarlawış 436
at pan ayılğan habarlawışlı yıyma 248
ata söz 44
ataw 7
atlardıñ kelîs kosımşaları 249
atlardıñ türlenüw kosımşaları 249
atlardıñ türlenüwî 250
attan yasalgan at 256
attan yasalgan glagol 255
attıñ negîzî 252
attıñ tamırı 253
awıs 441
awız 8
awız sesî 10
ayırğış 391
ayırğışlı söz baylanısı 254, 366
ayırılğan 390
aytıluw 399
bala tîlî 112
barlık glagol 313
barlık yıyma 312
bas glagol 251, 300
bas glagoldıñ kosımşası 301
bas kelîs 424
bas kelîstegî at 425
bas yıyma 24
baslapkı mänesî 379
baslapkı ses 42, 330
baslapkı sestıñ tüsüwî 331
baslapkı uzunlık 43
baylawış 100, 146

- baylawışlı at 147
 bayır at 334
 belgîlengen ayırğışlı söz baylanısı
 belgîlengen tuwra toltırğış 57
 belgîlenmegen ayırğışlı söz baylanısı 58
 belgîlenmegen tuwra toltırğış 59
 belgîli keleyek zaman 193
 belgîli ozgan zaman 211
 belgîsiz âligî-keleyek zaman 199
 belgîsiz awıs 61
 belgîsiz sıpat 60
 berkîtüw yıyma 312
 bildîrilmegen iye 210
 bildîrilmegen podlejaşçeye 210
 bir mânelî 30
 birînşî özlîk 76
 birînşî özlîktîñ birlik sanı 78, 396
 birînşî özlîktîñ tartım kosımşaları 77
 birînşî ses 42
 birlik san 395
 bölîm san at 411
 bölîmlîk san at 280
 burın kuwıslığı 202
 burın sesî 204
 burın seslerdîñ awız seslerîne dönüwî 11
 buringı 158
 buwın 225
 buwın birîngüwî 227
 buwm tûsüwî 226
 buwınlaw 228
 buyrık türkîmî 156
 buyrık yıyma 155
 delabializatsiya 144
 dialekt 298
 dîreltlî san at 367
 dîrîldewîk tartık 402
 dissimilyatsiya 47
 ekî erîn tartığı 111
 ekînşî özlîktîñ birlik sanı 234
 ekînşî özlîk 233
 ekînşî özlîktîñ birlik sanı 397
 ekînşî özlîktîñ köplîk sanı 232
 ekînşî uzunlık 235
 ekvativ 161
 elîppe 18
 erîn garmoniyası 140
 erîn kelîslîgî 140
 erîn kelîslîktîñ buzıluwı 144
 erîn kelîslîgî 145
 erîn kelîslîgî boyınşa garmoniya 145
 erîn kelîspewlık 145
 erîn sozığı 433
 erîn tartığı 141
 erîn-tiş tartığı 132
 erînesüw 434
 erkek türî 157
 erkelew söz 389
 eskî 158
 eskîrgen 158
 etimologiya 164
 faktitiv 166
 flektiv tîller 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gaplologiya 226
 geminatsiya 236
 giperbola 1
 glagol 171
 glagol man aytilgan habarlawışlı yıyma 172
 glagoldan at yasagan kosımşa 180
 glagoldan glagol yasagan kosımşa 179
 glagoldan yasalğan at 182
 glagoldan yasalğan glagol 181
 glagoldıñ asıl zalogı 139
 glagoldıñ negîzî 176
 glagoldıñ özlîk pen türlenüwî 175
 glagoldıñ tamır 177
 glagoldıñ türlenüw kosımşası 174
 glagoldıñ zalogı 173
 grammatika 126, 213
 gürîldew 215
 habar nakloneniye 72
 habar türkîmî 72

- habar türkîmînen kalgan baskalar 394
 habarlasuw 216
 habarlawış kosımşası 71
 habarlawış* 435
 halk tîlî 220
 hamza 229
 îlmî tîlî 73
 indeks 136
 infinitif 300
 inlaut 231
 instrumental kelîsî 419
 inversiyalı yıyma 121
 îşkî riflama 230
 îşkî ses 231
 iye men habarlawıştıñ yarasuwı 336
 iye* 335
 iyerşen tîlek yıyma 128
 iyerşen yıyma 426
 jenskiy rod 135
 kabatlı at 84
 kabatlı glagol 83
 kabatlı kosımşa 82
 kabatlı söz 85
 kabatlı yıyma 81
 kabatlı zaman 86
 kabatsız yıyma 51
 kabatsız zaman 52
 kalınlasuw 266
 kararlaw em dereje nareçiyeler 49
 kardaş tîller 14
 kardaş-kawımlık terminleri 15
 kardaşlık terminleri 15
 katnasuw 238
 katı sozık 265
 katı sıra 264
 katı uwırt tartığı 35
 kauzativ 166
 kaytım awıs 138
 kaytım kelîs 239
 kaytuw glagol 137
 keleyek zaman 191
 keleyek zamannıñ şartı 194
 keleyek zamannıñ kereklik kebî 192
 kelîs pen türlenüw 104
 kelîs 217
 kelîs kosımşaları 105, 218
 kemîtüw kosımşası 297
 keñ sozık 196
 kep nareçiyesî 219
 kereklik türkîmî 205
 kespîlik at 303
 ki türkewîşî 285
 ki türkewîşli kabatlı yıyma 286
 ki, kim türkewîşî 240
 kıskartıluw 275
 kısa sozık 283
 kıskartuw 284
 kommunikatsiya 216, 238
 konkretî at 369
 koñısı ses 288
 kosımşa 151, 370
 kosımşalı tîller 152
 köşpeli 186
 köşpeli glagol 187
 köşpesîz 188
 köşpesîz glagol 189
 köp manelî 113
 köplük kosımşası 115
 köplük san bîrînşî özlîktîñ kosımşası 114
 körsetüw awıs 260
 körsetüw sıpat 259
 köterîlîs 4
 köterîlîs derejesî 5
 kullanılgan tîl 94
 kuwatlandırıw 340
 kuwatlandırıw kesekşe 341
 kuwıs tartık 368
 küşeytüw 340
 küşlendîrüw kesekşe 341
 leksika 278
 mäne 27
 masdar 300
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskiy rod 157

- nareçiyе 442
 negîz 212
 nominatsiya 7
 omonim 160
 orfografiya 241
 orta tür 98
 ortak at 96
 ortak habarlawış (kabatlı yıymada)* 321
 ortak iye (kabatlı yıymada)* 320
 ortak tolturgış (kabatlı yıymada) 319
 ortaklık kosımşası 322
 ortaklık zalogtıñ glagolı 262
 orın kelfs 90
 orın nareçiyе 431
 ozgan habar zamanı 324
 ozgan zaman 190
 ökîmet tîli 344
 ölf tîl 325
 özlîk pen türlengen glagol 106
 özlîk 380
 özlîk awıs 381
 özlîk pen türleñiw 104
 özlîk kosımşaları 105
 passiv 149
 podlejaşçeye 335
 prefiks 329
 progressiv assimilyatsiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 proto tîl 25
 regressiv assimilyatsiya 206
 rod 97
 sagır tartık 351
 sagırğa aylanuw 352
 salıstıruw 270
 san (birlik...) 346
 san at (belgîlewşî) 348
 san at 347
 sanaw san 39
 semantika 29
 semasiolog 28
 ses awısuwı 359
 ses bîrîgüwî 358
 ses kosıluwı 362
 ses túsüwî 360
 ses yolu 363
 sestîñ túsîp kaluwı 360
 sestîñ túsüwî 318
 sıpat 364
 sıpat glagol 365
 sıra san atı 367
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sonor tartığı 13
 soraw awısı 374
 soraw awısı (belgîlewşî) 373
 soraw awısı (nareçiyе orına
 kullanılğan) 375
 soraw kesekşe 372
 soraw yıyma 371
 sozık 413
 sozıktıñ awısuwı 414
 sozıktıñ özgelenüwî 414
 sozıktıñ túsüwî 415
 söyleşiw 290
 söylew 9, 377
 söylew tîli 291
 söz 276
 söz baylanıs 214
 söz baylanısı 277
 söz baylıgı 278
 söz bîrîkpeler 122
 söz kaznası 278
 söz şeberlik 378
 söz tüzüw 406
 söz yasaw 402
 söz yasawış kosımşa 427
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 şart iyerşenlî kabatlı yıyma 382
 şart kosımşası 383
 şart türkîmî 384
 şart-tîlek türkîmî 129
 şaw-şuw 215
 şeşenlik 378
 şıgıs kelfs 110

- şuvıldaw 215
 talap yıyma 155
 tamak 87, 208
 tamak sesîne aylanuw 209
 tamur 292
 tañlay 116
 tañlay aldı 327
 tañlay artı 36
 tañlay garmoniyası 267
 tañlay kelîslık 267
 tañlay tartıǵı 117, 133
 tapşırw 166
 tapşırw zalog 167
 tapşırw zalogtıñ kosımşası 168
 takpak 44
 tar sozık 118
 tarayuw 119
 tarih grammatika 392
 tartıluw 275, 408
 tartım kosımşaları 263
 tartım kosımşası 12
 tartık 416
 tartıktıñ kosıluwı 417
 tawıs 215
 tawıs tamırları 361
 tegîs tartık 13
 teñlestîrîw kosımşası 162
 teñlestîrîw 161, 269
 teñlestîrîw baylawışlar 271
 teñlestîrîw grammatika 272
 teñlestîrîw kelîs 163
 termin 401
 tîl aldı tartıǵı 328
 tîl artı ñ 33
 tîl 123
 tîl aldı tartıǵı 131
 tîl artı 36
 tîl artı tartıǵı 37, 117
 tîl atlası 125
 tîl äyelî 124
 tîl bîlîmî 127
 tîl îlmîsî 126
 tîlek, niyet türkîmî 258
 tîlek, niyet yıyma 257
 tîrkewîş 50
 tîs ara tartıǵı 342
 tîs tartıǵı 134
 tîzîm 136
 tolmagan yıyma 279
 toltırǵış 308
 toktaw belgîlerî 311
 tömengî (astı) erîn 23
 tömengî yak 22
 transliteratsiya 109
 tüp mâne 38
 tüp san 39
 tüp sanlar 40
 tür* 97
 türk tîlî 195
 türkîm 287
 türlenmegen glagol 107
 türsîz* 98
 tûsîm kelîs 437
 tûsüw glagol 150
 tüz yazuw 240
 urgı 421
 urgısız buwın 422
 usastırma kosımşası 67
 usatuw kosımşası 67
 uwirt 45
 uwirt tartıǵı 46
 uyımlasuw 409
 ün söz 412
 üşînşî izafet 56
 üşînşî özlîktîñ bîrlîk sanı 398
 üşînşî özlîk 410
 vokal 413
 yabık buwın 269
 yabık e 268
 yanlı tîl 94
 yak 108
 yakın (yuwık) tîller 14
 yañırawık tartık 349
 yañırawıkka aylanuw 350
 yardımşî glagol 428
 yardımşî ses 429

yasalma	212	yoklık glagol	315
yasalma at	252	yoklık yıyma	314
yasalma glagol	176	yönelîs kelîs	432
yasalma söz	407	yumsak sozık	243
yat söz	423	yumsak sıra	242
yawap ün sözi	95	yumsaklanuw	244
yerli dialekt	9	zaman	438
yıyma	99	zaman nareçiyesi	440
yıymadıñ müşeleri	103	zaman kosımçası	439
yoklık	316	zatlık at	369

KAZAK TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abstrakt atawlar 376
abstraktlı zat esim 376
ädebi til 148
ädebi til 430
affiks 151
agglyutinativti tilder 152
akustika 16
aldıñğı dıbıstıñ tüsüwi 331
alfavit 18
älipbiy 18
allofon 20
allomorf 21
alga jıljıw 244
ana tili 26
antonim 273
anıktalatın 390
anıktaluwsı 390
anıktawış 391
anıktawıstık söz tirkesi 254, 366
apostrof 280
aralık til 31
argo 32
ärñp 223
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya ornı 89
artkı tañday 36
äsirelew 1
assimilyatsiya 68
astıñğı erin 23
astıñğı jak 22
aşıq buwın 3
aşıq dawıstı 196
aşıq ray 72
aşıluw 4
aşıluw дәrejesi 5
at koyuw 7
ata til 25
ataluw 7
ataw 7
ataw septigindegi esim 425
ataw septik 424
awıspalı osı şak 197
awız 8
awız dıbısı 10
awız joldı dıbısı 10
aygaktı-aygaksız ötken şak türi 86
aykın ötken şak 211
ayşıktı söz oramı 122
aytiluw 399
bağınñkı söylem 426
balalar tili 112
barıs septik 432
bastapkı dıbısı 42, 330
bastapkı dıbıstıñ tüsüwi 331
bastapkı magına 379
bastapkı uzındık 43
bastawış 335
bastawış pen bayandawıstıñ baylanısı 336
basınñkı söylem 24
bayandawış 435
belgisizdik esimdigı* 60
beyneli söz 122
birikken söz 85
birinşi jak 76
birinşi jak jeke 396
birinşi jak jekeşe 78
birinşi jak taweldik jalğawı 77
bitew buwın 269
böleşektik san esim 280
bolımdı etistik 313
bolımdı söylem 312
bolımsız etistik 315
bolımsız söylem 314
bolımsızdık 316
buringı ötken şak (aygaktı jäne aygaksız) 324
buwın 225

- buwın tüşüwi 226
 buwındardıñ kirigüwi 227
 buwınga bölüw 228
 buyıñk ray 156
 buyıñktı söylem 155
 büyir dıbıs 46
 büyir juwan dıbıs 35
 dawıs 215
 dawıs şımıldığı 361
 dawıssız 416
 dawıssız dıbıs 416
 dawıssızdıñ kosıluwı 417
 dawıstı 413
 dawıstılardıñ juwan jıñışke türde ündesüwi 267
 dawıstınıñ özgerüwi 414
 dawıstınıñ tüşüwi 415
 däyekşe 281
 delabializatsiya 144
 demewlik 100, 341
 dıbıs jolı 363
 dıbıs kosıluwı 362
 dıbıs ündestigi 68
 dıbıstardıñ konvergentsiyası 358
 dıbıstardıñ orın awıstıruwı 304
 dıbıstıñ özgerüwi 359
 dıbıstıñ tüşüwi 360, 318
 dialekt 298
 diril dawıssız 402
 dissimilyatsiya 47
 ekinşi jak 233
 ekinşi jak jekşe 234, 397
 ekinşi jak köpşe 232
 ekinşi uzındık 235
 ekpin 421
 ekpinsiz buwın 422
 ekvativ 161
 ekvativ jurnak 162
 ekvativ septik 163
 eliktewiş söz 389
 emle 241
 erin dawıssız 141
 erin dawıstısı 433
 erin tis dawıssız 132
 erin ündestigi 140, 145
 esepdik san esim 39, 401
 esim bayandawış 436
 esim bayandawıştı söylem 248
 esim negizdi esim 256
 esim negizdi etistik 255
 esimdik 441
 esimşe 365
 esimniñ tübiri 253
 etimologiya 164
 etis 173
 etistik 171
 etistik bayandawıştı söylem 172
 etistik negizdi tuwındı esim 182
 etistik negizdi tuwındı etistik 181
 etistikten esim tuwdıratın jurnak 180
 etistikten etistik tuwdıratın jurnak 179
 etistiktiñ bolımdı türi 313
 etistiktiñ bolımsız türi 315
 etistiktiñ etis forması 173
 etistiktiñ jiktelüwi 175
 etistiktiñ negizi 176
 etistiktiñ tübiri 177
 ezüw dawıstısı 143
 ezüwlik 143
 faktitiv 166
 flektivti tilder 91
 fonema 357
 fonema variantı 20
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 geminatsiya 236
 gılım tili 73
 gılımıy stil 73
 gılımıy til 73
 giperbola 1
 gorov 9
 grammatika 126, 213
 halık tili 220
 hamza 229
 iriksiz etis 150

- ızıñ dawıssız 342, 368
 ilgerindi ikpal 237
 ilik septik 239
 indeks 136
 inlaut 231
 inversiyalı söylem 121
 işki äwen 230
 jak 108, 380
 jak dıbısı 46
 jak kuwısı 45
 jalpı esim 96
 jalpı osı şak 52
 jalpı til bilimi 127
 jalkı esim 334
 jalgamalı tilder 152
 jalgaw 50
 jalgawlı tura tolıktawış 57
 jalgawlık sılaw 50
 jalgawsız tuwra tolıktawış 59
 jasırın bastawış 210
 jatis septik 90
 jay etis (tabıs septikti kerek etetin etis)
 139
 jay söylem 51
 jekeşe 395
 jekeşe birinşi jak 78, 396
 jekeşe ekinşi jak 234, 397
 jekeşe üşünşü jak 398
 jensky rod 135
 jergilikti til erekşeligi 298
 jılısuw 408
 jınıs 97
 jiktew 104
 jiktew esimdigi 381
 jiktik jalgaw 71, 174
 jiktik jalgawlı etistik 106
 jinişke büyir dawıssız 326
 jinişke dawıstı 243
 jinişkerüw 244
 jurnak 151
 juwan dawıstı 265
 juwandaw 266
 kabattasuw 236
 kabısa baylanıskan anıktawıstık söz
 tirkesi 58
 kajettilik 205
 kalaw ray 258
 karım-katınas 216, 238
 käsibiy sözder 303
 käsip-kolöner atı 303
 katañ dawıssız 351
 katañ dıbıska aylanuw 352
 katañdanuw 352
 katarlas dıbıs 288
 katınas 216, 238
 katıstık ötken şak 198, 199
 kauzativ 166
 kazirgi keleşektegi şarttı şak* 200
 keler şak 191
 keler şak şarttı ray 194
 kelte dawıstı 283
 keyindi ikpal 206
 kısıñ dawıstı 118
 kısıñ e 268
 kıska dawıstı 283
 kısıkartuw 284
 kısıkargan söz 284
 kıymıl atawı 251
 kıymıl esimi 251, 300
 kıymıl esiminiñ jurnagı 301
 kıyısuw 336
ki jalgawlıktı kurmalas söylem 286
ki jalgawlıgı 285
ki, kim jalgawlıgı 240
 kişireytkiş kosımşa 297
 kişireytuw jurnagı 297
 kirige birigüw 275
 kirigüw 275, 408
 kirme 323
 kirme söz 423
 kos erin dawıssız 111
 kos erindik 111
 kosımşa 151, 370
 kömekşi dıbıs 429
 kömekşi etistik 428
 kömey 87, 208

- kömey dıbısına aynaluw 209
 kömöktes septik 419
 köne 158
 könergen 158
 könil-küy-işarat odagayları* 95
 köp mağmalı 113
 köp mağmalık 113
 köpşe birinşi jak jalgawı 114
 köpşe ekinşi jak 232
 köptik jalgaw 115
 körşi dıbıs 288
 körkem ädebiyet tili 148
 körkem şıgarma tili 146
 körsetkiş 136
 kösemşe 443
 kurmalas söylem 81
 küşeytuw 340
 küşeytkiş septewlik sılaw* 341
 köterilüw 4
 kürdeli ataw 84
 kürdeli esim 84
 kürdeli etistik 83
 kürdeli jurnak 82
 kürdeli söz 85
 labializatsiya 434
 leksika 278
 magma 27
 makal 44
 maksat bağımnınlı sabaktas söylem 128
 maksattı söylem 257
 matasa baylanıskan anıktawıştık söz
 tirkesi 56
 meken üstewi 431
 metateza 304
 mezigil üstewi 440
 morfema 386
 morfologiya 385
 mölşer üstew 49
 mölşer üstewi* 61
 mujskoy rod 157
 murın dıbısının awız dıbısına aynaluwı
 11
 murın joldı dıbıs 204
 murın kuwısı 202
 naktı zattardıñ atawları 369
 naktılı ötken şak 211
 naktılı zat esim 369
 negiz 212
 negizgi esim 253
 negizgi etis 165
 negizgi mağına 38
 negaybıl ray 194
 nominatsiya 7
 odagay 412
 omonim 160
 orfografiya 241
 orta til artı dawıssız 328
 ortak tolıktawış (kürdeli söylemde) 319
 ortak bastawış (kürdeli söylemde) 320
 ortak bayandawış (kürdeli söylemde) 321
 ortak etiş 262
 ortak etis jurnagı 322
 osı şak 387
 öleñ tarmagındağı rifma 230
 ölşem jäne дәreje üstew 49
 öli til 325
 önimdi 261
 ötken şak 190
 ötken şaktağı keler şak 192
 ötken şaktağı maksattı keler şak 193
 ötken şaktağı ötken şak 198, 199
 özdik etis 137
 özdük esimdik 138
 özgelik etis 167
 özgelik etis jurnagı 168
 özgelik etis kosımşası 168
 passiv 149
 prefiks 329
 progressivti assimilyatsiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 ray 287
 ray türleri (kalaw raydan baska) 394
 regressivti assimilyatsiya 206
 resmi til 344
 rettik san esim 367
 rod 97

- sabaktı 186
 sabaktı etistik 187
 saldır 215
 salt 188
 salt etistik 189
 salıstırma 270
 salıstırmalı grammatika 272
 salıstıruw 270
 salıstıruw mändi septewlik şılawlar 271
 san (birlik) 346
 san esim (eseptik)* 348
 san esim 347
 semantika 29
 semasiolog 28
 semasiologiya 29
 septew 104
 septew 217
 septewlik 100, 146
 septewlik sılaw 100, 146
 septewlik sılawlı esim söz 147
 septik jalgawları 218
 septik-jiktik jalgawları 105
 sın esim 364
 sın-beyne üstewi 219
 sın-kıymıl üstewi 219
 siltew esimdigi 260
 siltew esimdigi* 259
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 söylem 99
 söylem müşeleri 103
 söylesuw 290
 söylew tili 291
 söz 276
 söz 377
 söz aldı kosımşası 329
 söz baylığı 278
 söz öneri 378
 söz tirkesi 214, 277
 söz tirkesimi 214
 söz turdıruwşı jurnak 427
 sözdük kor 278
 sözdüñ jasaluwı 406
 sözjasam 406
 sözjasamdık jurnak 427
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 suraw esimdigi (üstewge koyılatın)* 375
 surawlı söylem 371
 suraw esimdigi (sın esimge, san esimge koyılatın)* 373
 suraw esimdigi 374
 suraw şılaw 372
 şak 438
 şak jurnagı 439
 şart-kalaw rayı 129
 şartı bagınıñkılı sabaktas kurmalas söylem 382
 şartı ray 129, 384
 şartı ray jurnagı 383
 şeşendik söz 378
 şılaw 50
 şıgıs septik 110
 tabıs septik 437
 tañday 116
 tañday-tis dawıssız 133
 tarihi grammatika 392
 tarıluw 119
 täweldik jalgaw 12, 263
 termin 401
 tınıs belgileri 311
 tiş arası dawıssız 342
 til 123
 til aldı 242
 til aldı dawıssız 131
 til aldı dawıstısı 243
 til artı 36, 264, 327
 til artı dawıssız 37, 117
 til artı dawıstısı 265
 til artı ñ dawıssız 33
 til atlası 125
 til bilimi 126
 til ortası 327
 til-tis dawıssız 133
 tildik atlas 125

- tildik semya 124
 tildik top 124
 tiri til 94
 tirkesi 122
 tis dawıssız 134
 tolımsız söylem 279
 tolıktawış 308
 toptaw san esimderi 411
 tömeñgi jak 22
 transliteratsiya 109
 tura tolıktawış 57
 turaktı söz 122
 tuwra tolıktawıştıñ jasırın türi 59
 tuwındı esim 252
 tuwındı etistik 176
 tuwındı söz 212, 407
 tuwıstas tilder 14
 tuwıstık atawlar 15
 tuwıstık baylanıstardı bildiretin atawlar 15
 tuyuk buwın 269
 tuyık etistik 107, 300
 tübir 292
 tübir esim 253
 türki tilderi 195
 türki tili 195
 Türk tili 195
 ugım 274
 uksatuw kosımşası 67
 uyañ dawıssız 349
 uyaña aynaluw 350
 ündesuw 409
 ündü dawıssız 13
 üstew 442
 üşinşi jak 410
 üşinşi jak jekeşe 398
 zat esim 247
 zat esimniñ septelüwi 250
 zat esimniñ septik jalgawları 249

KIRGIZ TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aba agımı 363
abstraktuu atooç 376
acıratkış top san 411
açık muun 3
adabiy til 148, 430
agglyutinativdүү tilder 152
akustika 16
al-abal taktooç 219
aldırıkı katarga ötüü 244
aldırıkı katar 242
aldırıkı katardagı ündүү 243
alfavit 18
algaçkı dobuş 330
algaçkı maani 379
algaçkı sozulmalık 43
algaçkı tıbış 42
algaçkı tıbıştın tüşüp kalışı 331
allofon 20
allomorf 21
anıктагыç 390
anıктагыç san atooç 348
anıктагыç (surooluu) sın atooç 373
anıктагыç söz aykaşı 254, 366
anıктооç 391
anlaut 330
antonim 273
apırtuu 1
apostrof 281
araçı til 31
argo 32
arhaikalık 158
arip 223
arkıluu mamiledegi etiş 150
artıkulyatsiya 88
artıkulyatsiya ordu 89
artkı katar 264
artkı katarga ötüü 266
artkı tañday 36
artkı ündүү 265
assimilyatsiya 68, 409
astırıkı caak 22
astırıkı erin 23
at atooç 441
atoo 7
atooç cöndömösü 424
atooç cöndömösündөгü söz 425
atooçton casalğan atooç 256
atooçtuk 365
atooçtuk bayandooç 436
atooçtuk bayandooçtuu süylöm 248
atooçtuk etiş 255
atooçtuk negiz 252, 253
atooçtuk uñgu 253
aykın ötkön çak 211
aytılış 399
aytuu 399
bagırıkı süylöm 426
bala tili 112
barış cöndömösü 432
basım 421
basımsız muun 422
baş süylöm 24
bayandagıç (cönököy) keler çak 193
bayandagıç (cönököy) uçur-keler çak 199
bayandagıç iñgay 72
bayandooç 435
bayandooçtuk müçö 71
baylamta 50
baylanış 216, 238
bayırkı til 25
belgisiz ötkön çak 324
birinçi cak (1-cak) 76
birinçi caktın taandık müçösü 77
bölçök san atooç 280
buyruk 166
buyruk mamile 167
buyruk mamile müçösü 168

- buyruk süylöm 155
 buyruk ıñgay 156
 caak 108
 caaktın art cagı 45
 cabık e 268
 cabık muun 269
 cak 380
 cak müçö 71
 caksız etiş 107
 caktama at atooç 381
 caktuu etiş (caktala turgan) 106
 calpı at 96
 calpı bayandooç 321
 calpı ee (taltaal süylömdö) 319
 calpı eldik til 220
 calpı ötkön çak 324
 calpı til ilimi 127
 calpı toluktoooç (taltaal süylömdö) 319
 calpı türk tili 195
 candooç 100, 146
 candooçtuk atooç 147
 cardamçı dobuş 429
 cardamçı etiş 428
 cardamçı tıbış 429
 catış cöndömösü 90
 cay süylöm 51
 cay, sırdık söz 95
 cay ıñgay 72
 cekelik san 395
 cekelik sandın 1-cagı 396
 cekelik sandın 2-cagı 397
 cekelik sandın 3-cagı 398
 cekelik sandın birinçi cagı 78
 cekelik sandın ekinçi cagı 234
 cılçıkçıl ünsüz 368
 cölökçü sözdör 100
 cöndölüş 104
 cöndömö 217
 cöndömö müçölörü 218
 cöndömö müçösü 105
 cönököy çak 52
 cönököy süylöm 51
 coon ündüü 196
 coop sırdık söz 95
 cumşak kaptalçıl ünsüz 326
 cumşak ündüü 243
 cumşaktık-kalıñdik boyunça
 ündüülördün garmoniyası 267
 cumşartuu 244
 cumşaruu 350
 çak 438
 çak müçösü 439
 çakçıl 443
 çamalama at atooç 61
 çamalama sın atooç 60
 çeçendik 378
 çığış cöndömösü 110
 çölökçü sözdör 146
 dialekt 298
 dirildeme ünsüz 402
 dissimilyatsiya 47
 ecelep aytuu 228
 ee 335
 ee menen bayandooçtun eerçişüüsü 336
 ekinçi cak 233
 ekvativ afiksi 162
 ençilüü at 334
 ene tili 26
 erin-tişçil ünsüz 132
 erinçil okşoşuu 140, 145
 erinçil ündüü 433
 erinçil ünsüz 141
 erindeşpegen ünsüz 143
 erindeşuu sapatınan acıroo 144
 erindeşüü 434
 eseptik san atooç 39, 401
 eski 158
 etiş 171
 etişten atooç casoo müçösü 180
 etişten etiş casoo müçösü 179
 etişten tuundu atooç 182
 etişten tuundu etiş 181
 etiştik atooç 251
 etiştik bayandooçtuu süylöm 172
 etiştin caktalış müçösü 174
 etiştin caktalışı 175

- etiştin mamilesi 173
 etiştin negizi 176
 etiştin oñ forması 313
 etiştin ters forması 315
 etiştin uñgusu 177
 etimologiya 164
 faktitiv 166
 flektivdüü tilder 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 fraza 122
 garmoniya 409
 giperbola 1
 govor 9
 grammatika 213
 hamza 229
 iñgay (cay iñgaydan başkası) 394
 iñgay 287
 irastagıç süylöm 312
 içki uykaştık 230
 idiyoma 122
 ilik cöndömösü 239
 ilimiy til 73
 indeks 136
 infinitiv 300
 inlaut 231
 instrumental (kural) cöndömösü 419
 inversiyaluu süylöm 121
 irettik san atooç 367
 jenskiy rod 135
 kaptalçıl katkalañ tıbış 35
 kaptalçıl tıbış 46
 karşılaştırmaluu grammatika* 272
 katnaş 216, 238
 katkalañ ünsüz 351
 katkalañdaşuu 352
 katıştık at atooç 240
 katıştık sın atooç 60
 kauzativ 166
 kekirtek 87
 keler çak 191
 kemtik süylöm 279
 kesiptin atı 303
 kıska ündüü 283
 kıskartuu 284
 kıskarıp birigüü 408, 275
 kıymıl atooç 251, 300
 kıymıl atooç müçösü 301
 ki baylamtaluu tataal süylöm 286'
 ki baylamtası 285
 kiçireytkiç müçö 297
 kommunikatsiya 216, 238
 konkrettüü at 369
 koñşulaş dobuş 288
 koş erinçil ünsüz 111
 koş mamiledegi etiş 262
 koş ünsüzlöşüü 236
 koş-özdük mamile müçösü 322
 koşumça sozulmalık 235
 kömökoy 208
 kömökoyçül tıbışka ötüü 209
 kömüsködögü ee 210
 köp maanilüü 113
 köptük müçö 115
 köptük sandağı l-caktın müçösü 114
 köptük sandın ekinçi cağı 232
 körköm süylöm 122
 kötürülüü 4
 kötürülüü daracası 5
 kuuş ündüü 118
 küçötmö candooç 341
 küçötüü 340
 leksika 278
 maani 27
 makal 44
 metateza 304
 mezigil taktooç 440
 mildet keler çak 192
 mildet uçur-keler çak 198
 mildet iñgay 205
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 murun köñdöyü 202
 murunçul tıbış 204

- murunçul ünsüz 13
 murunçuldun oozçul tıbışka ötüüsü 11
 muun 225
 muundardın şireşüüsü 227
 muundun sıygılışıp tüşüp kalışı 226
 muunga bölüp okuu 228
 müçö 151, 370
 müçölüü anıktooc aykaşı 56
 müçölüü tike toluktooc 57
 müçösüz anıktooc aykaşı 58
 müçösüz tike toluktooc 59
 negiz 212
 negizgi maani 38
 negizgi mamile 165
 negizgi mamiledegi etiş 139
 niyet inğay 258
 niyet kaaloo, tilek süylöm 257
 nominatsiya 7
 okşoşturuu müçösü 67
 omonim 160
 ooz 8
 oozçul tıbış 10
 okşoşturuu 68
 okşoşuu 409
 orfografiya 241
 orto tüpçül 327
 orto tüpçül ünsüz 328
 ortok ee 320
 ortok mamile müçösü* 322
 ortok türk tili 195
 orun almaştıruu 304
 orun taktooc 431
 orun tartibi almaşılgan süylöm 121
 ölüü til 325
 önümdüü 261
 ötkön çak 190
 ötmö 186
 ötmö etiş 187
 ötpös 188
 ötpös etiş 189
 özdöştürülgön söz 423
 özdöştürüü 323
 özdük at atooç 138
 özdük etiş 137
 passiv 149
 prefiks 329
 progressivdüü assimilyatsiya 237
 proteza (ündüü) 53
 proteza (ünsüz) 54
 proteza 332, 333
 prototil 25
 rasmi til 344
 reç 377
 regressivdüü assimiliyatsiya 206
 rod 97
 salıştırma candooçtor 271
 salıştırmaluu grammatika 272
 salıştıruu 161, 270
 salıştıruu cöndömösü 163
 salıştıruu müçösü 162
 san 346
 san atooç 347
 san ölçöm taktooc 49
 saptın içindegi uykaştık 230
 semantika 29
 semasiolog 28
 semasiologiya 29
 sın atooç 364
 sın-sıpat taktooc 219
 sırdık söz 412
 sinonim 30
 sintaksis 101
 söz 276
 söz aykaşı 214, 277
 söz baylığı 278
 söz casoo 406
 söz casoo afiksi (müçösü) 427
 söz çeberdigi 378
 söz tizmegi 214
 sözdük fond 278
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 surama at atooç 374
 surama taktooc 375
 surooluu bölükçö 372
 surooluu süylöm 371

- süylöşüü 290
 süylöm 99
 süylöm müçölörü 103
 süylöö 377
 süylöö tili 291
 şarttuu bağınıñkı tataal süylöm 382
 şarttuu keler çak 194
 şarttuu tilek ıñgay 129
 şarttuu uçur-keler çak 200
 şarttuu ıñgay 384
 şarttuu ıñgay müçösü 383
 şilteme at atooç 260
 şilteme atooç 259
 şookum 215
 taandık müçö 12
 taandık müçölörü 263
 tabış cöndömösü 437
 tamga 223
 tanuu 316
 tañday 116
 tañdayçıl ünsüz 131, 133
 tañdayçıl ünsüz tıbış 117
 tañgıç süylöm 314
 taktooç 442
 tar boluu 119
 tarhiy grammatika 392
 tataal çak 86
 tataal etiş 83
 tataal müçö 82
 tataal söz 85
 tataal süylöm 81
 tataal zat atooç 84
 tekteş tilder 14
 teñdeştirüü 161
 tereñ tüpçül ünsüz 37
 termin 401
 ters 316
 tıbış koşuluusu 362
 tıbıştardın birigüüsü 358
 tıbıştardın özgörüşü 359
 tıbıştın tüşüp kalışı 318, 360
 tınış belgileri 311
 tiş aralık ünsüz 342
 tişçil ünsüz 134
 til 123
 til ilimi 126
 tildik atlas 125
 tildik top 124
 tilek bağınıñkı süylöm 128
 tirüü til 94
 tizme 136
 toluktooç 308
 transliteratsiya 109
 tuugandıktı bildirgen terminder 15
 tuundu 212
 tuundu etiş 176
 tuundu negiz 252
 tuundı söz 407
 tuura cazuu 241
 tuurandı söz 389
 tüşünük 274
 tüpçül ñ 33
 tüpkü tañday 36
 uçur çak 387
 uçur-keler çak 197
 uñgu 292
 uyañ cumşak ünsüz 349
 üçünçü cak 410
 ün tüyündörü 361
 ündüü 413
 ündüünün özgörüşü 414
 ündüünün tüşüp kalışı 415
 ünsüz 416
 ünsüzdün koşulması 417
 zat atooç 247
 zat atooçtun cöndölüşü 250
 zat atooçtun cöndömö müçölörü 249

ALTAY TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aayın korgüzer koş ermektü kolbolu
ermek 382
abbreviatura 284
abstrakt adalgış 376
açık üye 3
adalar tili 25
adalgış 247
adalgış tözögözi 252
adalgıştañ bütken adalgış 256
adalgıştañ bütken glagol 255
adalgıştañ kubultkış kojultaları 249
adalgıştañ kubultkışla kubuları 250
adilu aydılaaçı 436
adilu aydılaaçılu ermek 248
adilu söskolbu 254, 366
agglyutinativ tilder 152
akustika 16
alban zalog 167
alban zalogtañ kojultazı 168
albatı ermek-kuuçını 220
aldığı ryad 242
aldığı ryadka köçöri 244
aldığı ryadtañ ündü tabıjı 243
aldığı t'aak
aldındağı erin 23
aldırar zalog 149
alfavit 18
allofon 20
allomorf 21
altığı erin 23
altığı t'aak 22
altığı t'aak 108
altındağı t'aak söögi 22
alıntı sös 323
antonim 273
apostrof 281
argo 32
arhaizm 158
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya t'eri 89
as too 395
as toonıñ ekinçi t'üzünü 397
as toonıñ üçünçi t'üzünü 398
assimilyatsiya 68
aydılaaçı 435
aydılaaçıñıñ kojultazı 71
aydıları 399
aydıları tüñey, t'e uçurı başka söstör 160
baldar tili 112
başka tildeñ kirgen sös 323
baştaaçı 335
baştaaçı la aydılaaçıñıñ t'öpsineri 336
baştap tany tabılğan uzun ündü tabış 43
baştapkı tös uçurı 379
baştapkı t'üzün 76
baştapkı t'üzünin menziner kojultaları
77
baştapkı tabış 42
bereceçi pubultkış 432
bildirbez baştaaçı 210
bilim til 73
biriktire tartıları 275
boluşçı glagol 428
boluşçı tabış 429
bölüğeş, modal' söstör 146
bütken adalgış 252
bütken sös 407
buzulbas söskolbu 122
çeçen sös 378
çıgıttu kubultkış 110
çm biçüileriniñ ejizi 241
çokım at 369
çümdemel tili 148
dissimilyatsiya 47
edilge adalgış 251
edilge söstiñ kojultazı 301
edilgeniñ ödür aayın körgüzer kubulbas
219

- eeçiy toozın körgüzer toolomo 40, 367
 ekilengen tuyuk tabıştar 236
 ekinçi bütken uzun tabış 235
 ekinçi t'üzün 233
 ekinçi uzunluk 235
 ençileeçi kubultkiş 239
 ereñis 365
 erin çöyilbes ündü 143
 erin çöyiler-çöyilbes garmoniya 145
 erin çöyileri 434
 erin garmoniyazı 140, 145
 erin tuyuk tabış 111
 erin tuyuk tabıjı 141
 erin ündü tabış 433
 erin ündüniñ buzuları 144
 erin-tıştıñ tuyuk tabıjı 132
 ermek 99
 ermekte söstördiñ turar aayı solinganı
 121
 ermektiñ çlenderi 103
 eski sös 158
 etimologiya 164
 flektiv tilder 91
 fonema 357
 fonemanıñ variantları 20
 fonetika 355
 fonologia 356
 frazeologizm 122
 gaplologiya 226
 garmoniya 409
 geminatsiya 236
 giperbola 1
 glagol 171
 glagol aydılaaçılıu ermek 172
 glagol tazılı 177
 glagoldoñ adılı sös büdüreeçi kojulta
 180
 glagoldoñ bütken adalgıç 182
 glagoldoñ bütken glagol 181
 glagoldoñ glagol büdüreeçi kojulta 179
 glagoldıñ aldırar zalogı 150
 glagoldıñ t'aradu büdümi 313
 glagoldıñ t'üzün kojultazı 174
 glagoldıñ t'üzünderle kubuları 175
 glagoldıñ toktodulu büdümi 315
 glagoldıñ tös zalogı 139
 glagoldıñ tözögözi 176
 glagoldıñ zalogı 173
 gojulta 151
 gosudarstenniy til 344
 grammatika 126, 213
 hamza 229
 ilganaaçı 443
 iç rifma 230
 indeks 136
 infinitiv 300
 intensiv 340
 inversiyalıu ermek 121
 jenskiy rod 135
 karındaş kolbunı körgüzer söstör 15
 karındaş tilder 14
 katu kelteylik tuyuk tabış 35
 katu ündü 265
 kauzativ 166
 keber 287
 keler öy 191
 kelteylik t'imjak tuyuk tabış 326
 kelteylik tabış 46
 kemin körgüzer kabulbas 49
 keñ ündü tabış 196
 kep sös 44
 key t'olı 363
 kıska ündü tabış 283
 kıskartılardı 275
 kıskartılğanı 284
 kıskartılış 408
 kıyalta t'ok boloton turguza-keler öy 198
 kıyalta t'ok boloton uçurlu glagol
 keberi 205
 kıyaltazı t'ok boloton keler öy 192
 kıygılı 412
 ki dep kolbooçı 285
 ki dep kolbooçılıu kolbolu ermek 286'
 kiçinektederiniñ kojultazı 297
 kiyin ryad 264
 kiyin ryadka köçöri 266

- kiyin ryadtrñ ündü tabıjı 265
 kojulta 370
 kojulta t'ok adılı söskolbu 58
 kojulta t'ok çike toltıraaçı 59
 kojulta t'ok glagol 107
 kojultalu adılı söskolbu 56
 kojultalu çike toltıraaçı 57
 kojultalu glagol 106
 kolbolu adalgış 84
 kolbolu ermek 81
 kolbolu glagol 83
 kolbolu kojulta 82
 kolbolu öy 86
 kolbolu sös 85
 kolbooçı 50
 kolbooçı *ki, kim* 240
 kommunikatsiya 238
 konkret 369
 koş ermek 426
 koştıoy tabış 288
 köçör 186
 köçör glagol 187
 köçpös 188
 köçpös glagol 189
 ködüriliş 4
 ködüriliş aayı 5
 ködürim 4
 köp toodo baştapkı t'üzünniñ kojultazı
 114
 köp toonıñ ekinçi t'üzünü 232
 köp toonıñ kojultazı 115
 köp uçurlu 113
 körgüzer soluma 260
 körgüzer sös 259
 körünbes, t'e bildirlü baştaaçı 210
 köstööçi kubultkış 437
 kubulbas 442
 kubultkış 217
 kubultkış kojultaları 218
 kubultkışla kubuları 104
 kubultkışla-tüzünle kubularınıñ
 kojultazı 105
 kuuçın-ermek 290, 377
 kuuçındajarınıñ tili 291
 küünzegen ermek 257
 küünzegen keber 258
 küünzegen koş ermek 128
 leksika 278
 literaturnıy til 430
 menziner kojultalar 263
 menziner kojulta 12
 metateza 304
 modal' söstör, kolbooçılar, bölügeşter
 (ermek bajında) 100
 mold'u keber 384
 mold'u keberdiñ kojultazı 383
 mold'u keberdiñ turguza-keler öyi 200
 mold'u künzeez keber 129
 mold'u keler öy 194
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 nominatsiya 7
 ofitsialnıy til 344
 omonim 160
 oñdomol 274
 oos 8
 oos içinde t'aak aldı boş t'er 45
 oos tabış 10
 orfografiya 241
 orto til arkazı 327
 orto til arkazı tuyuk tabış 328
 ortok boluşçı til 31
 ölü til 325
 ömö zalog 262
 ömö-t'ömöniñ kojultazı 322
 ömölöçi kubultkış 419
 ös adalgış 334
 ös soluma 138
 öskö tildiñ sözi 423
 ötkön öy 190
 ötkönüş sös 389
 öy 438
 öydiñ kojultazı 439
 öyin körgüzer kubulbas 440
 öylü keber 72

- öylü keberdeñ başka bastıra keberler 394
 passiv 149
 produktiv 261
 professiyanı temdektegen sös 303
 progressiv assimilyatsiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 regressiv assimilyatsiya 206
 ritorika 378
 rod 97
 semantika 29
 semasiolog 28
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sogulta 421
 sogulta t'ok üye 422
 soluma 441
 sös 276
 sös bajında kojulta 329
 sös bajındağı tabıstıñ tüjeri 331
 sös bajındağı tabış 330
 sös büderi 406
 sös büdüreeçi kojulta 427
 sös çeçeni 378
 sös fondı 278
 sös içinde tabış 231
 söskolbu 214
 söskolbu 277
 spisok 136
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 suraktu bölügeş 372
 suraktu ermek 371
 suraktu soluma (kubulbas uçurlu) 375
 suraktu soluma (t'artaacı) 373
 suraktu soluma 374
 şuult 215
 t'abık e 268
 t'abık üye 269
 tabılı keler öy 193
 tabılı turguza-keler öy 199
 tabıštardıñ birikkeni 358
 tabıstıñ kubuları 359
 tabıstıñ tüşkeni 318
 tabıstıñ tüjeri 360
 t'akaru ermek 155
 t'akılta keber 156
 tamak 87, 208
 tamak tabışka köçöri 209
 tamak töbözi tuyuk tabış 37
 tañday 116
 tañday töbözi 36
 tañday tuyuk tabış 117
 tañday tuyuk tabış 133
 t'andırar glagol 137
 tanık 223
 tañıs too 395
 t'añıs (as) toonıñ baştapkı t'üzünü 396
 t'añıs toonıñ baştapkı t'üzünü 78
 t'añıs toonıñ ekinçi t'üzünü 234
 tañmalık 18
 tapçı ündü tabış 118
 tapçılanan 119
 t'aratkan ermek 312
 t'aratkan kıyğılu 95
 t'aratpaganı 316
 t'arçaal 298
 t'artaacı 391
 t'artadar sös 390
 t'artalgış 364
 t'artı t'ok glagol 300
 t'artı t'ok ötkön öy 198
 t'artı t'ok soluma 60, 61
 tartılış 408
 tazıl 292
 tazıl adalgış 253
 tazıladañ turgan adalgış 253
 tegin ermek 51
 tegin öy 52
 tejik tuyuk tabış 368
 tekşi adalgış 96
 tekşi aydılaaçı(kolbolu ermekte) 321
 tekşi baştaacı (kolbolu ermekte) 320
 tekşi kommunikatsiya 216
 tekşi til bilimi 127
 tekşi toltıraaçı (kolbolu ermekte) 319
 t'er boymıñ kuuçın ermegi 9

- t'erin körgüzer kabulbas 431
t'erleeçi kubultkış 90
termin 401
t'imjaarı 244
t'imjak ryad 242
t'imjak ündü tabış 243
tıñdaaçı bölüğeş 341
tıñdıları 340
tırkıraak tuyuk tabış 402
t'uukta ötkön öy 211
t'ürümdik 261
t'üzün 380
t'üzünle kubuları 104
t'üzünniñ solumazı 381
til 123
til arkazı ñ tabış 33
til atlazı 125
til bilezi 124
til bilimi 126
til le erinniñ tuyuk tabıjı 132
til le tiş birikkeniniñ tuyuk tabıjı 131
til uçuktarı 361
tırü til 94
tiş arazı tuyuk tabış 342
tiş tuyuk tabış 134
toktodulu ermek 314
toktoy tüjer temdekter 311
tolo emes ermek 279
toltıracağı 308
too (t'añıs) 346
toolomo (t'artaaçı) 348
toolomo 347
töröl til 26
tös ermek 24
tös uçur 38, 379
tös zalog 165
tözögö 212
tözööçi kubultkış 424
tözööçi kubultkışta adalgış 425
transliteratsiya 109
tumçuk key t'olı 202
tumçuk tabış oos tabışka köçöri 11
tumçuk tabıjı 13, 270
tungak bolo bereri 352
tungak tuyuk 351
turgan toozın körgüzer toolomo
turgan toozın körgüzer toolomo 39
turguza öy 387
turguza-keler öy 197
tuyuk tabış 416
tuyuk tabıştıñ kojuları 417
tüñdeştirü 161, 270
tüñdeştirü grammakita 272
tüñdeştirü kojulta 67, 162
tüñdeştirü kubultkış 163
tüñdeştirü bölüğeşter 271
tüñeylejeri 409
türk til 195
tüüki grammatika 392
uçurı 27, 29
uçurı tüñey söstör 30
udura uçurlu söstör 273
ulantı 146
ulantılar 100
ulantılı adalgış 147
uzakta ötkön öy 324
üçinçi t'üzün 410
üleştirer toolomo 411
ülü toozın körgüzer toolomo 280
ün kojulgamı 362
ündü tabış 413
ündü tabıştıñ kubuları 414
ündü tabıştıñ tüjeri 415
ündülerdiñ katı-t'imjak garmoniyası 267
üngür bolo bereri 350
üngür tuyuk 349
üye 225
üyede tüñey tabıştırdıñ tüjeri 226
üyenıñ kıskartılgamı 227
üylelep aydarı 228

HAKAS TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aas 8
aas tapsaa 10
abbreviatsiya 284
abstraktnay adalgıs 376
açıh uya 3
ada tîlî 25
adalar sözi 44
adalğı hubulthıs 424
adalğı padej 424
adalğı padejte turçathan sös 425
adalğıstıñ öönî 252
adalğıs 247
adalğıs söyleeçîlîg predlojeniye 248
adalğıstañ pütken adalgıs 256
adalğıstañ pütken glagol 255
adalğıstıñ padej hozımnarı 249
adalğıstıñ padejterce hubulızı 250
adalğıstıg söyleeçî 436
agglyutinativnay tîller 152
ahsı 8
akustika 16
alfavit 18
allofon 20
allomorf 21
alnındağı hurgah 327
alnındağı ıret 242
alnındağı ıretke közırıs 244
altındağı ırın 23
altındağı naah söögî 22
antonim 273
apostrof 281
ara tîl 31
argo 32
arhaiçnay 158
artikulyatsiya 88, 89
assimilyatsiya 68
aylanıs orındızı 138
aylanıstıg glagol 137
bukva 223
çabıh e 268
çabıh uya 269
çalbah ünnîg tapsag 196
çarıdılçathanı (çarıdılçathan sös) 390
çarıdıg sannar 348
çarıdıg sös pırıgızî 366
çarıthı 391
çagın tîller 14
çon tîlî 220
çoooh 290, 377
çoooh alıs 216, 238
çoooh tîlî 291
çoohtanıñ oñdayı 399
çook 9
çöpsınıs hıygılas 95
çöpsınıs predlojeniye 312
delabializatsiya 144
deyepriçastiye 443
dialekt 298
dissimilyatsiya 47
etimologiya 164
flektivnay tîller 91
fonema 357
fonetika 355
fonologiya 356
frazеologizm 122
gaplologiya 226
geminatsiya 236
giperbola 1
glagol 171
glagoldañ adalgıs (nime adı)
püdırçetken hozım 180
glagoldañ adalgıs 251
glagoldañ glagol püdırçetken hozım 179
glagoldañ pütken adalgıs (nimeler adı)
182
glagoldañ pütken glagol 181
glagolnañ pıldırılgen söyleeçîlîg
predlojeniye 172

- glagolnı sırayca hubuldırçathan hozım 174
glagolnıñ ile nimes formazı 107, 300
glagolnıñ itırçetken körımî 315
glagolnıñ ittırçetken körımî 313
glagolnıñ öönî 176
glagolnıñ pıldırıǵlıǵ formazı 106
glagolnıñ sırayca hubulızı 175
glagolnıñ töstıǵı 177
glagolnıñ zalogtarı 173
govor 9
grammatika 126, 213
habarlas 216, 238, 435
hadıl attar 84
hadıl glagol 83
hadıl hozım 82
hadıl predlojeniye 81
hadıl sös 85
hadıl tus 86
hamza 229
hazna tılı 344
hınıstıǵ hoza predlojeniye 128
hınıstıǵ nakloneniye. 258
hınıstıǵ predlojeniye 257
hısha ünnıǵ tapsag 283
hıyılas 412
hızırılǵanı 284
honcıh tapsag 288
hoos literatura tılı 148
hoza predlojeniye 426
hozılıǵ hozımı 322
hozım 151
hozım 370
hubulthıs 217
hubulthıs hozımnanı 218
hubulus (padejçe paza sırayca hubulus) 104
hubulus hozımı 105
hurgah 116
hurgahta pütçetken ün çoh tapsag 133
ıce tılı 25
ıdıǵ adı 300
ıdıǵ adınıñ hozımı 301
ıdıǵ oñdayınıñ nareçıyezı 219
ıkıncı sıray 233
ile nimes orındı 61
ile nimes pıldırıkı 60
in pastagı tapsag 42
indeks 136
infinitiv 300
inlaut 231
inversiyalıǵ predlojeniye 121
irǵılın pargan 158
ırın çoh (pütken) ünnıǵ tapsag 143
ırın garmoniyazı 140, 145
ırın tööylezı 140
ırın ünnıǵ 433
ırın ünnıǵlerinıñ saybalıǵı 144
ırınneñ tıstın ün çoh tapsaa 132
ırınnıǵ ün çoh tapsag 141
ırınnıǵ ün çoh 111
irtken tus 190
iskırıǵ formazı 72
iskırıǵlıǵ nakloneniye 72
iskırıǵlıǵ nakloneniye deñ pasha pray nakloneniyeler 394
ittırbes predlojeniye 314
ittırbinçetkenı 316
izere adaglaanı 136
izertıs sannar 367
jenskiy rod 135
ki palǵantı 285
ki palǵantılıǵ hadıl predlojeniye 286
"kıbelıs" istindeǵı rifma 230
kıçıǵles hozımı 297
kıinıñ çohı 363
kırektıs nakloneniye 205
konkretnay adalǵıs 369
ködırım 4
ködırım sinı 5
könı zalog 165
köögıs sös 389
köp pıldırıǵlıǵ 113
köp sannıñ hozımı 115
köp sannıñ ikıncı sırayı 232

- köp sannıg pastagı sıraynıñ hozımı 114
- körıngı hubulthıs 437
- körıngı padej 437
- körındıre irtken tus 211
- közıdıg orındı 260
- közıdıılbeen çarıdıg sös pırıgızi 58
- közıdıılbeen könı toldıng 59
- közıdıılgen çarıdıg sös pırıgızi 56
- közıdıılgen könı toldıng 57
- közıdıg pıldırtkı 259
- közırılbinçetken 188
- közırılbinçetken glagol 189
- közırıs çoh 188
- közırıs çoh glagol 189
- közırıstıg 186
- közırıstıg glagol 187
- küsteg 166
- küsteg predlojeniye 155
- küsteg zalotuñ hozımı 168
- küsteg zalogı 167
- küsteglıg nakloneniye 156
- küsteglıg zalog glagolı 150
- labializatsiya 434
- literatura tılı 430
- metateza 304
- mirgen çooñ 122
- molcas hınıstıg nakloneniye 129
- molcas pridatoçnayıg teesti palgalıstıg hadıl perdlojeniye 382
- molcastıg nakloneniye 384
- molcastıg nakloneniyenıñ hozımı 383
- morfema 386
- morfologiya 385
- mujskoy rod 157
- naah (söögı) 108
- naah ıstındeğı pos çır 45
- nakloneniye 287
- nareçıye 442
- narıtsatelnay at 96
- nauka tılı 73
- nominatsiya 7
- ofitsialnay tıl 344
- olañay çooñ 220
- olañay predlojeniye 51
- olañay tus 52
- omonim 160
- oñnag 274
- oort 45
- orfografiya 241
- orın nareçıyezi 431
- orındı 441
- orıngı hubulthıs 90
- orıngı padej 90
- orta pazıs 241
- ödös 208
- ödöste pütçetken tapsaga aylan parçathanı 209
- ölıg tıl 325
- önetın alılğan sös 401
- öön pıldırıg 38
- öön pıldırıı 379
- öön predlojeniye 24
- öön san 39
- öön sannar 40
- öön zalog 165
- öön zalog glagolı 139
- ötıg ün çoh 349
- padej 217
- pala tılı 112
- palgandı 50
- palgantı *ki, kim* 240
- pasha tıldeñ alılğan sös 323, 423
- passiv 149
- pastaacınañ söyleeçınıñ çarazı 336
- pastagı pıldırıı 379
- pastagı sıray 76
- pastagı sıraydağı tartılğı formanıñ hozımı 77
- pastagı tapsag 42
- pazım 421
- pıldırbes pastaacı 210
- pıldırbin irtken tus (-tır hozımınıg forma) 324
- pıldırıg 27, 29, 274
- pıldırıglerı çagın söster 30

- pîldîrîglerî tööy söster 30
 pîldîrtkî 364
 pîldîrtkîlîg sös pîrîgîzî 254
 pîr san 346, 395
 pîr sandağı îkîncî sıray 397
 pîr sandağı pastagı sıray 396
 pîr sandağı üzîncî sıray 398
 pîr sannîñ îkîncî sırayı 234
 pîr sannîñ pastagı sırayı 78
 pîr tiksî pastaacı 320
 pîr tiksî söyleeçî 321
 pîr tiksî toldıng 319
 pîrîktüre tartılğanı 275
 pîrîlgî hubulthıs 432
 pîrîlgî padej 432
 polar tus (-ar formazı) 197
 polar tus 191
 polar tustîñ hadıl formaları (-ar polğan formazı) 198
 polar tustîñ hadıl formazı (-ar poltır) 199
 polar tustîñ iskîri 193
 polar tustîñ kîrek formazı 192
 polar tustîñ molcas formazı 200
 polar tustîñ molcazı, molcastıg polar tus 194
 polçathan tus (-ça formazı) 387
 polızıg glagol 428
 polızıg tapsag 429
 polızıg zalogı 262
 pos adı 334
 pos tîlî 26
 pölistîg sannar 411
 predlojeniye 99
 predlojeniyenîñ çlennerî (kizekterî) 103
 prefiks 329
 priçastiye 365
 professiya paza togıs attarı 303
 progressiv assimilyatsiya 237
 proteza 53, 54, 332, 333
 purun îstî 202
 purun tapsaa 204
 purun tapsaanîñ aas tapsaana aylanızı 11
 purun ün çohtarı 13
 purunnıg tapsag 204
 püdürgî hubulthıs 419
 püdürgî padej 419
 püdüzîneñ uzun tapsaglar 235
 pütken glagol 176
 pütken sös 407
 pütken uzun tapsaglar 235
 pütkenî 212
 pütpeen adalgıs 253
 regressiv assimilyatsiya 206
 ritorika 378
 rod 97
 san 346, 347
 sannar 347
 semantika 29
 semasiolog 28
 sıray 380
 sıray orındızı 381
 sıngıgı hubulthıs 110
 sıngıgı padej 110
 sîlîg çohtanı 378
 sin nareciyeleri 49
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sobstvennay at 334
 soondağı hurgan 36
 sös 276
 sös îstîndegî tapsag 231
 sös pîrîgîzî 277
 sös püdürcen hozım 427
 sös püdürizî 406
 sös soo 100
 sös soo 146
 söspek 44
 söstîk, söster çındızı 278
 söstîñ alındağı hozımı 329
 söstîñ pastagı tapsaa 330
 söstîñ pastagı tapsagının tüşçetkenî 331
 (söstîñ) öönî 212
 söyleeçî 335, 435
 söyleeçî hozımı 71

- söz pîrîgîzî 214
 sredniy rod 98
 stilistika 418
 stradatel'nyy zalog 149
 suşçestvitel'nyy 247
 sunghg kizeges 372
 sunghg orındı (nareçiye) 375
 sunghg orındı 373, 374
 sunghg predlojeniye 371
 suulas 215
 tabıstıg ün çoh 349
 tamah 87, 208
 tanıg 223
 tanıglar 311
 tapsagnıñ pütçetken oñdayı 88
 tapsag alızii 359
 tapsag çolı 363
 tapsaglar adapçathanı 399
 tapsaglar pîrîkkenî 358
 tapsagnıñ çir pirilgen uzunı 43
 tapsagnıñ hozılçathanı 362
 tapsagnıñ ön uzunı 43
 tapsagnıñ pütçetken orını 89
 tapsagnıñ tabıstı ün çohha aylançathanı
 350
 tapsagnıñ tüskenî 318, 360
 tar ünnîg tapsag 118
 tarhun grammatika 392
 tartulğı forma hozımı 12
 tartulğı hozımnar 263
 tartulğı hubulthıs 239
 tartulğı padej 239
 tartılıs 244, 275, 408
 targılanganı 119
 termin 401
 tıdııs 340
 tıdııs ulag sözi 341
 tiksî adalgıs 96
 tıl 123
 tıl alınıdğı ün çoh tapsag 131
 tıl alınıdğı ünnîg 243
 tıl atlazı 125
 tıl hırındğı hatg tapsag 35
 tıl hırındğı nımzah ün çoh tapsag 326
 tıl hırındğı tapsag 46
 tıl közi 124
 tıl ortazındğı ün çoh tapsag 328
 tıl semyazı 124
 tıl soondğı iret 264
 tıl soondğı iretke közîrıs 266
 tıl soondğı ñ 33
 tıl soondğı ün çoh tapsag 117
 tıl soondğı ünnîg 265
 tıl tözindegi ün çoh tapsag 37
 tıldeñer tiksî ügredig 127
 tıldeñer ügredig 126
 tiñnelgenî 161
 tiñnestürgenî tiñnestürig 270
 tiñnestürig grammatika 272
 tiñnestürig ulag sösteri 271
 tırig tıl 94
 tıs pohzinañ pütçetken ün çoh tapsag
 342
 tıs ün çoh tapsag 134
 tıtırestig ün çoh tapsag 402
 tiziktig ün çoh tapsag 368
 toldıra nimes predlojeniye 279
 toldırg 308
 tööyles hozımı 67
 tööylezîg 409
 tööylezıs hozımı 162
 tööylezıs hubulthızı 163
 töreen tıl 26
 töstik 292
 töylengenî 161
 transliteratsiya 109
 tugan tıller 14
 tugan-çagın attarı 15
 tunuh ün çoh tapsag 351
 tunuhha aylançathanı 352
 tus 438
 tus hozımı 439
 tus nareçiyezi 440
 tuza 27
 türk tılı 195
 tüzimniğ 261

- udareniye 421
udareniye çoh uya 422
ulag sös 146
ulag sös pîrîgîzî 147
ulag söster 100
unah sannar 280
uya 225
uyaca adalı 228
uyalar tüşçetkenî 226
uyalarınî hisharalthanı 227
ün çoh 416
ün çoh tapsag 416
ün çohıfı hozılçathanı 417
ün tamırları 361
ünnîg 413
ünnîg tapsag 413
ünnîglerîñ alızii 414
ünnîglerîñ hatıg paza nımsah
garmoniyazı (tööylezî) 267
ünnîglerîñ tüskenî 415
üzîncî sıray 410

TUVA TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- aás 8
aas çugaa tılı 220
aas ünü 10
aastıñ a'jıtınarı 4
aay assimilyatsiya 237
abstraktılıg çüve adı 376
adaarınıñ padeji 424
adaarınıñ padejinde çüve adı 425
adakkı erin 23
agaar oruu 363
agglyutinativtig tıldar 152
a'jik eves ün 416
a'jik eves ünnüñ nemejiri 417
a'jik slog 3
a'jik ün 413
a'jik ünner solçulgazı 414
a'jik ünnüñ çi'de peeri 415
akustika 16
a'ldı çaaak söögü 22
alfavit 18
algı sözü 412
allofon 20
allomorf 21
amgı üye 387
amgı-kelir üye 197
amgı-kelir üyeniñ pa'dıtkaar u'tkazı 198
amgı-kelir üyeniñ ilaptap pa'dıtkavas u'tkazı 199
añgılaar san adı 411
antonim 273
apostrof 281
"ar" priçastiyege "herek, u'jurlug" tep sösteriniñ ka'ttışkını 205
argo 32
artikulyatsiya 88
artı o'durugnuñ a'jik eves ünü 265
artı tıl 36
artı tıldıñ a'jik eves ünü 37
artıkı o'durug 264
artıkı o'durugje şılçilge 266
arın 380
arınıñ at ornu 381
assimilyatsiya 68
at 247
at ornu 441
at péeri 7
at söstüg (hamaarılgalıg söstüg ka'ttıjışkını) 254
at söstüg çugaa ke'zekteri 247
at söstüg söglekçi 436
at söstüg söglekçilig tomak 248
at sözünden uktalğan at sözü 256
at sözünden uktalğan kılıg sözü 255
at sözünüñ tazılı 253
at sözünüñ tözü 252
ayáar a'jik eves ün 13
ayannajılga 409
ayılğanıñ at ornu 260
ayılğanıñ at ornu-pile ilerettingen t'odaradılga 259
ayırug a'rtıncızı 372
ayırug at ornu 374, 375
ayırug at ornu-pile ilerettingen t'odaradılga 373
ayırug ko'jumaa 372
ayırug tomaa 371
çañgıstañ sanı 395
çañgıstañ sanınıñ i'yigi arını 234
çe'çen ço'gaal tılı 148
çe'psek padeji 419
çımçak a'jik ün 243
ço'gaadılga ko'jumaa 427
çookta e'rtken üye
çöpşeerel nakloneniyezinge tüüşkek 258
çugaa 290, 377
çugaa tılı 291

- çüve adı 247
 çüve adının öskerilgezi 250
 çüve adının öskertilge ko'jumaktarı 249
 çüve adının tözü
 delabialatsiya 144
 deyepriçastiye 443
 -dir, -dir tep pa'ditkaar a'rtınçı 71
 dialekt 298
 dissimilyatsiya 47
 dış arazının a'jik eves ünü 342
 diyereza 227
 ederinçi 146
 ederinçiler; evilel, evililzig söster 100
 ederinçilig sös ka'ttjuşkıını 147
 e'ge ün 330
 egidiüşkin hevirinde kılıg sözü 137
 e'rgi, e'rgijireen 158
 erin ayannajılğazı 140, 145
 erin-pile adaar a'jik ün 433
 erin-pile adavas a'jik ün 143
 erin-tiştin a'jik eves ünü 132
 erinin a'jik eves ünü 141
 ertem 29
 ertem tılı 73
 e'rten üye 190
 e'rten üyenin -dı heviri 211
 e'rten üyenin -muş heviri (Tıva tılda
 -gan hevirge tömey) 324
 etimologiya 164
 evilel 50
 evilel *ki, kim* 240
 flektivtig tıldar 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonetiktig sös 408
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gapnologiya 226
 garmoniya 409
 -gi, -gi, -ki, -ki ço'gaadılga ko'jumaa
 12
 giperbola 1
 grammatika 213
 haaglıg e 268
 haaglıg slog 269
 hamaarıştırarının padeji 239
 hamaarılg ko'julmaktarı 263
 harılzaa, harılzajılga 238
 harılzaakçı tıl 31
 harılzajuşkın 216
 hemçeğnin nareçiyezi 49
 hevirkettingen hamarıştırarının padeinde
 turar sös-pile ilerettingen
 t'odaradılğalig ka'ttjuşkın 56
 hevirkettingen t'ort nemelde 57
 hevirkettingen t'ort nemelde 59
 hevirkettingen hamarıştırarının
 padeinde sös-pile ilerettingen
 t'odaradılğalig ka'ttjuşkın 58
 höy u'tkalig 113
 höynün sanının i'yigi arını 232
 höynün sanının ko'jumaa 115
 höynün sanının pirgi arının ko'jumaa
 114
 huraañgaylaaşkın 284
 huu at 334
 ıtkır a'jik eves ün 349
 ıtkır a'jik eves ünçe şilçiri 350
 ıtkır a'paarı 350
 infinitiv (-mak heviri) 300
 infinitiv ko'jumaa 301
 inlaut 231
 inversiyalıg tomak 121
 i'yi erinin a'jik eves ünü 111
 i'yigi arını 233
 i'yigi arının çağıstın sanı 397
 i'yigi çerğenin uzun a'jik ünneri 235
 jenskiy rod 135
 ka'çıgdaaşkın zalogu 149
 ka'çıgdaaşkın zalogunda kılıg sözü 150
 kelir üye 191
 kelir üyenin ilap pa'ditkaar u'tkazı 192
 kelir üyenin ilaptap pa'ditkavas u'tkazı
 193
 kıldımıg argazının nareçiyezi 219
 kılıg sözünün öskertilgezi 175

- kılığ sözünüñ tazılı 177
 kılığ adı 251
 kılığ söstüg sölekçilig tomak 172
 kılığ sözü 171
 kılığ sözünden at sözü ço'gaadır
 ko'jumak 180
 kılığ sözünden kılığ sözü ço'gaadır
 ko'jumak 179
 kılığ sözünden uktalğan at sözü 182
 kılığ sözünden uktalğan kılığ sözü 181
 kılığ sözünüñ öskertilge ko'jumaa 174
 kılığ sözünüñ polbas heviri 315
 kılığ sözünüñ polur heviri 313
 kılığ sözünüñ tözü 176
 kılığ sözünüñ zalogu 173
 kı'ska a'jik ün 283
 kıyırığı tomaa 155
 kı'zaa a'jik eves ün 368
 kı'zaa a'jik ün 118
 kı'zaa a'jik ünnerniñ ç'i'deri 318
 kı'zırlıuşkın 275
 ki tep evilel 285
 ki tep evileldig narın tomak 286'
 ko'ja ün 288
 ko'jumak 151, 370
 kol sös 335
 kol sös-pile söglekçiniñ t'aarjırı 336
 kol tomak 24
 konvergentsiya 358
 kürüne tılı 344
 küşteldirer a'rtıncı 341
 küşteldireri 340
 kü'zel ileredir tomak 257
 labializatsiya 434
 leksika 278
 literaturlug tıl 430
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 murnuu o'durugnuñ a'jik ünü 243
 murnuu o'durug 242
 nakloneniye 287
 nareçiyе 442
 narın at 84
 narın çüve adı 84
 narın kılığ sözü 83
 narın ko'jumak 82
 narın sös 85
 narın tomak 81
 narın üye 86
 nemelde 308
 nemelde a'jik eves ün 417
 nemelde ün 429
 niiti çüve adı 96
 niiti kol sös 320
 niiti nemelde 319
 niiti söglekçi 321
 niiti tıl ertemi 127
 o'durug i'stiniñ ritmazı 230
 ofografiya 241
 omonim 160
 onaarınıñ padeji 437
 o'rtaa-artı tıldıñ 327
 o'rtaa-artı tıldıñ a'jik eves ünü 328
 ök 208
 ök ününçe şilçiri 209
 ölüg tıl 325
 öskerilbes kılığ sözü 107
 öskerilir kılığ sözü 106
 öskertilge 104
 öskertilge ko'jumaktarı 105
 öttünüg sös 389
 padej 217
 padej ko'jumaktarı 218
 pa'dıtkaar algı sözü (ayan sözü) 95
 pa'dıtkaar tomak 312
 pa'dıtkaavas tomak 314
 pa'ştay turgan ün 42
 pa'ştay turgan uzun ün 43
 pa'ştaygı 331
 pa'ştaygı u'tkızı 379
 pa'ştaygı ün 42, 330
 peeriniñ padeji 432
 piçeledip-çassıdar ko'jumak 297
 pi'jik temdekteri 311

- pi'jimeî tıl
 pilig 274
 pirgi arın 76
 pirgi arınının çañgıstın sanı 78, 396
 pirgi arınının hamaarılgı ko'jumaa 77
 pirgi ünnün ç'i'deri 331
 polçuuşkun zalogunda kılıg sözü 262
 polduruuşkun 166
 polduruuşkun zalogu 167
 polduruuşkun zalogunuñ ko'jumaa 168
 poluuşkun nakloneniyezi 72
 poosaa 87
 poostaa şandırları 361
 "pot, podu" tep t'odargay at ornu 138
 pödüün tomak 51
 pödüün üye 52
 prefiks 329
 priçastiye 365
 professiya adı 303
 proteza 53, 54, 332, 333
 pü'dürükçülüg 261
 ritorika 378
 san 346
 san adı 347
 san adı-pile ilerettingen t'odaradılga
 39, 348
 segel 22, 108
 semantika 29
 semasiolog 28
 sinonim 30
 sintaksis 101
 sirileş a'jik eves ün 402
 slog 225
 slogtap çugaalaarı 228
 söglekçi 435
 sös 276
 sös ço'gaadılğazı 406
 sös ka'ttıjuşkıını 214, 277
 sös kurlavırı 278
 sösterniñ ka'ttıjuşkıını 277
 stilistika 418
 şın pi'jilge
 şılçilge çok 188
 şılçilge çok kılıg sözü 189
 şılçilgelig 186
 şılçilgelig kılıg sözü 187
 t'aalay 116
 t'aalay ayannajılğazı 267
 taar nakloneniye 129, 384
 taar nakloneniyeñ amğı-kelir üyezi
 200
 taar nakloneniyeñ kelir üyezi 194
 taar nakloneniyeñ ko'jumaa 383
 taar paydaldıñ t'ayılbur tomaa 382
 taaş 215
 ta'dagalzal 316
 ta'kpırılğan a'jik eves ünner 236
 tañızı 136
 t'ayılbur tomak 426
 tazıl 292
 t'odaradılga 391
 t'odaradılğalıg sös kattıjuşkıını 366
 t'odarattıñıg 390
 t'odargay çüve adı 369
 t'odargay eves çüve adı 376
 t'öögü grammatıkazı 392
 t'öreen tıl 26
 t'uskay ilerettinmeen kol sös 210
 te'dir assimilyatsiya 206
 te'lgem a'jik ün 196
 temdek adı 364
 teñnelge 161, 270
 teñnelge grammatıkazı 272
 teñnelge u'tkalıg ederinçiler 271
 termin 401
 tıl 123
 tıl atıazı 125
 tıl ertemi 126
 tıl kıldınıñ a'jik eves ünü 35
 tıl kıldınıñ ayaar a'jik eves ünü 326
 tıl kıldınıñ ünü 46
 tıl murnunuñ a'jik eves ünü 131
 tıl soonuñ a'jik eves ünü 117
 tıl soonuñ ñ 33
 tıldarıñ ög-pülezi 124
 tıldıñ kö'dürlüüşkününün ç'a'dazı 5

- tirig til 94
 tiş şazınıñ a'jık eves ünü 133
 tiştin a'jık eves ünü 134
 to'dargay eves at ornu 61
 to'rt u'tka 38
 tolu eves tomak 279
 tomak 99
 tomak kejiğünneri 103
 toora nakloneniyeleer 394
 tömeyleer, teñneer a'rtınçı 67
 tömeyleşpezi 47
 tömeylejiri 68, 409
 törel hamaarılgalar ileredir söster 15
 törel tıdar 14
 tös 212
 transliteratsiya 109
 tugaar san adı 367
 tu'jaal nakloneniyezi 156
 tumçuk i'şti 202
 tumçuk ünü 204
 tumçuk-pile adaar ünnerniñ aas-pile
 adar unerje şilçiri 11
 turarıñın padeji 90
 turuştuñ nareçiyezi 431
 tu'zalal kılıg sözü 428
 tüley a'jık eves ün 351
 tüley a'paarı 352
 tüñ san adı 40
 türk tıl 195
 udareniye 421
 udareniye çok slog 422
 uktalgan sös 407
 uruglar çugaazi 112
 u'tka 27
 u'tka tu'gayında pilig 29
 üjük 223
 üleger tomak 44
 ülegerleeşkin 323
 ülegerleen sös 423
 ün nemejiri 362
 ün solçulgazı 359
 ün svyazkaları 361
 ündeziñ tıl 25
 ündeziñ zalog 139, 165
 ünerniñ padeji 110
 ünnerniñ tı'ptır çeri 89
 ünnü adaarı 399
 ünnün ç'i'deri 360
 üşkü arın 410
 üşkü arınıñın çañğıstın sanı 398
 üürmek san adı 280
 üye 438
 üye ko'jumaa 439
 üyeniñ nareçiyezi 440

ŞOR TÜRKÇESİ GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abbreviatura 284
abstrakt at sözi 376
affiks 151
affiks çok pilimçi söz tizimi 58
affiks çok tujüm koşkanı 59
agglutinativ tiller 152
agglutinativnay tiller 152
ajılık kezek 3
aksı 8
aksı içinde naak söğüniñ poş çeri 45
aksı üni 10
akustika 16
aldındağı katka aylançatkanı 244
alfavit 18
alındağı kat 242
allofon 20
allomorf 21
altıngı erni 23
altıngı naak söögü 22
amdıgı tem 387
anlaut 330
antonim 273
apostrof 281
arazı til 31
argo 32
artikulyatsiya 88
artikulyatsiya çeri 89
assimilyatsiya 68
at aytkı söstüg erbek 248
at erbegi 248
at sözünden pütken at 256
at sözünden pütken glagol 255
at sözünden sıkkın at 256
at tözi 252
aydılm 335
aytkı söspe aydılmıñ paglalışçatkanı 336
aytkı sözön affiksi 71
baştapkı eedaki tartım formanıñ affiksteri 77
bukva 223
çabık e 268
çagdabas erbek 314
çagdabas glagol 315
çagdabazı 316
çajılgı söz 44
-çañ polgan formazı 192
-çañ poltır formazı 193
çaratkan erbek 312
çaratkan glagol 313
çaratkan kıygı 95
çarıdılçatkan söz 390
çel çolı 363
çergi keliş 90
çergimçi sançı 367
çımçak glasnıy 243
çımçak kat 242
çımçatkanı 244
çon tili 220
çook 290, 377
çook tili 291
çooktaş 216, 238, 290
çüüngü söz 364
delabializatsiya 144
dialekt 298
dissimilyatsiya 47
edilgen 149
eeçi orungu 381
eezi 380
egressiv assimilyatsiya 206
ekvetiv 161
el tili 344
ene tili 25
erbek 99
erbektüñ çlenneri
erbektüñ kezekteri 103
erni çok (püdürçatkan) glasnıy 143

- erni erni soglasny üni 111
 erni garmoniyazı 140, 145
 erni soglasny üni 141
 erni tiş soglasnyş ün 132
 ertken tem 190
 etimologiya 164
 ettirgen 166
 ettirgen zalog 167
 ettirgen zalogtıñ affisi 168
 finit ebes glagol 107
 finit glagol 106
 flektiv tiller 91
 fonema 357
 fonetika 355
 fonologiya 356
 frazeologizm 122
 gaplogiya 226
 geminatsiya 236
 giperbola 1
 glagol 171
 glagol aytkı söstüg erbek 172
 glagol erbegi 172
 glagol tazılı 177
 glagoldañ glagol şıgarçatkan affiks 179
 glagoldañ nebelik söz şıgarçatkan affiks
 180
 glagoldañ püdürülgen glagol 181
 glagoldañ püdürülgen üt sözi 182
 glagoldıñ edilgen formazı 150
 glagoldıñ eelerbe sabıçatkannarı 175
 glagoldıñ eelerbe sabılçatkanıglagoldıñ
 eelerbe sabılçatkanı 175
 glagoldıñ ettirgen formazı 167
 glagoldıñ inagçı formazı 258
 glagoldıñ köñnülüğ formazı 156
 glagoldıñ pölgülüğ formazı 200
 glagoldıñ pölgülüğ inagçı formazı 129
 glagoldıñ temi çok formazı 300
 glagoldıñ tös zalogı 139
 glagoldıñ zalogı 173
 glagoldıñ kerektig formazı 205
 glagoldıñ öönü 176
 govor, çook 9
 grammatika 126, 213
 hamza 229
 hudojestvennyy literatura tili 148
 inagçı koja perilgen erbek 128
 inagçı nakloneniye 258
 inlaut 231
 inagçı erbek 257
 indeks 136
 infinitiv 300
 infinitiv affiksi 301
 inversiyalıg eerbek 121
 iş adı 251, 300
 işti ün 231
 iştindegi rifma 230
 iyginçi eezi 233
 iyginçi uzunu 235
 jenskiy rod 135
 kadıg glasny 265
 kadıg kat 264
 kadıg katka ayılançatkanı 266
 kadıg nan üni 35
 kadıl affiks 82
 kadıl at 84
 kadıl at sözi 84
 kadıl erbek 81
 kadıl glagol 83
 kadıl sös 85
 kadıl tem 86
 karçı glagol 137
 karçı orungu 138
 karındaş paglamları körgüşçatkan
 söster 15
 karındaş tiller 14
 kejer 186
 kejer glagol 187
 keliş 217
 kelişter affiksteri 218
 kelişterbe sabılçatkanı (sabılçatkannarı),
 eelerbe 105
 keliştire pazılçatkannarı 241
 keñ glasny 196
 kerektig nakloneniye 205
 keşpes 188

- keşpes glagol 189
 kezek 225
 kezek kıskartılğanı 227
 kezek tüşçatkanı 226
 kezektepaydıılçatkanı 228
 kıska glasnıy 283
 kıskartılğanı 284
ki paglaş 285
ki paglaştıg kadıl erbek 286
 kiçirgen affiks 297
 kojım 308
 kojundalı 370
 kojundalıg pilimçi sös tizimi 56
 kojundalu tüjüm koşkanı 57
 kommunikatsiya 238
 konvergentsiya 358
 košta ün 288
 ködürüm 4
 ködürüm şeni 5
 köfnülüğ erbek 155
 köögüş sös 389
 köp sanda iyginçi eezi 232
 köp sanda paştapkı eeziniñ affiksi 114
 köp sannıñ affiksi 115
 köp uñnamnıg 113
 köptüg sançı 39
 köptüg sançı 40
 körgüsçi orungu 259
 körgüsçi orungu 260
 körünçatkan at sözi 369
 körünmeençatkan at sözi 376
 kurgak, til 116
 kurgakta püdürçatkan soglasnıy ün 133
 küşteg 166
 leksika 278
 metateza 304
 morfema 386
 morfologiya 385
 mujskoy rod 157
 naak söögü 108
 nakloneniye 287
 nauka tili 73
 nebelik sös 247
 nebelik sös kelişterbe sabılçatkanı 250
 nebelik söztiñ sabıtıkı affiksteri 249
 nebelik söztiñ tazılı 253
 nominatsiya, adalçatkanı 7
 omonim 160
 orfografiya 241
 orta tabak 327
 ortak aydılm 320
 ortak aytkı sös 321
 ortak kojım 319
 oşkaşlık 161
 oşkaşlık affiksi 162
 öllig til 325
 öme affiks 322
 öme glagol 262
 öön erbek 24
 öön uñnam 38
 öön zalog glagolı 139
 öske tilineñ alğan sös 323
 ötkür soglasnıy 349
 ötkürlegeni 350
 paglaş 50
 paglaş ki, kim 240
 pala tili 112
 passiv 149
 paştalğan uñnam 379
 paştalğan uzagı (uzunluk) 43
 paştap turgan ün 42
 paştapkı eezi 76
 paytılgan ün 42
 pildirbes aytdılıım sös 210
 pilimçi sös tizimi 254
 piliş 274
 piliş tili 73
 pir sanda iyginçi eezi 234
 pir sannıñ paştapkı eezi 78
 polar polgan tem 198
 polar poltur tem 199
 polar tem 191, 197
 polar temniñ pölgülüğ formazı 194
 polçañ polgan tem 192
 polçañ poltur tem 193
 polçañ tem 191

- pos adı 334
 pölgüler 311
 pölgülüg kadıl erbek 382
 pölüglüg affiks 383
 pölüglüg nakloneniye 384
 pölüglüg polar tem 194
 pölük 225
 pölüktig sançı 280
 prefiks 329
 priçastiye 365
 produktiv 261
 professiya adı 303
 progressiv assimilyatsiya 237
 prokopa 331
 proteza 53, 54, 332, 333
 purnu koolı 202
 purnu üni 204
 purnu üniniñ aksılançatkanı 11
 purungı 158
 püdürülgen glagol 176
 -r polgan formazı 198
 -r poltur formazı 199
 ritorika 378
 rod 97
 sabılçatkannarısabıtkı affiksi 105
 san (pir) 346
 sançı 347
 sançılar 347, 348
 semantika 29
 semasiolog 28
 sinkopa 318
 sinonim 30
 sintaksis 101
 som nareçıyezi 219
 soon-sös 146
 soon-söstüg at sözi 147
 soon-sözter 100
 soyuz 50
 sös 276
 sös fondı 278
 sös paglalıjı 277
 sös pajındagı ün 330
 sös pajındagı üniniñ tüşkeni 331
 sös tizimi 214, 277
 sredniy rod 98
 surağçı erbek 371
 surağçı orungu 374, 375, (pılınçı fonksiyonunda) 373
 surağçı pölügeş 372
 şagamğı ertken tem 211
 şen nareçıyezi 49
 şıgım keliş 110
 şuuk 215
 şuuk çok soglasnıy 13
 tabak 87, 208
 tabak ünge aylançatkanı 209
 tar glasnıy ün 118
 targılananı 119
 tartılğı affiksteri 263
 tartılış 275
 tartım forma affiksi (kojundalı) 12
 tartım keliş 239
 tazıl 292
 tegen erek 51
 tegen tem 52
 tejik soglasnıy 368
 tekşi at sözi 96
 tem nakloneniye 72
 teñneştirg grammatika 272
 teñneştirgeni 161, 269
 teñneştirig grammatika 271
 teñneştirig soon sözteri 270
 tıdış 340
 tıdış soon-sözi 341
 til 123
 til alındağı soglasnıy ün 131
 til atlazı 125
 til kırıyındağı çımçak soglasnıy 326
 til kırıyındağı ün 46
 til namıda çımçak soglasnıy 326
 til orta-soondağı soglasnıy ün 328
 til piliji 126
 til semyazı 124
 til soobazı ñ 33
 til tereñ sobazınıñ soglasnıy 37
 til ünneri 355

- tildiñ sooba aydılçatkan ñ 33
 tildiñ sooba aydılçatkan soglasny 117
 tildiñ tereñ sooba aydılçatkan 36
 tildiñ tereñ sooba aydılçatkan 37
 tirig til 94
 tiş soglasny üni 134
 tişarazındağı soglasny 342
 toldura ebes erbek 279
 tööyleş affiksi 67
 tös 212
 tös uñnam 379
 tös zalog 165
 transliteratsiya 109
 tugan tili 26
 tungak soglasny 351
 tungakka aylançatkanı 352
 türk tili 195
 uñnam 27
 ün alıjı 359
 ün kılлары 361
 ün kojulğanı 362
 ün taramnarı
 ün tüşkeni 318, 360
 ünner pirikkeni 358
 ünnerdiñ kadıg-çımçak garmoniyazı
 267
 ünniñ pudurçatkan çeri (ornı) 89
 ürde ertken tem 324

RUSÇA GRAMER TERİMLERİ DİZİNİ

- abbreviatsiya аббревиация 284
- affiks аффикс 151
- affiks imeni deystviya аффикс имени действия 301
- affiks mnojestvennosti аффикс множественности 115
- affiks pervogo litsa mnojestvennogo çisla аффикс первого лица множественного числа 114
- affiks ponuditelnogo zaloga аффикс понудительного залога 168
- affiks prinadlejnosti аффикс принадлежности 12
- affiks skazuemosti аффикс сказуемости 71
- affiks skloneniya аффикс склонения 105
- affiks sovmestnosti аффикс совместности 322
- affiks sprjazeniya glagola аффикс спряжения глагола 174
- affiks upodobleniya аффикс уподобления 162
- affiks uslovnogo nakloneniya аффикс условного наклонения 383
- affiks vremeni аффикс времени 439
- affiks, obrazuyuşçiy glagol ot glagola аффикс, образующий глагол от глагола 179
- affiks, obrazuyuşçiy imya ot glagola аффикс, образующий имя от глагола 180
- affiksı padejey аффиксы падежей 218
- affiksı prinadlejnosti аффиксы принадлежности 263
- affiksı prinadlejnosti pervogo litsa аффиксы принадлежности первого лица 77
- affiksı skloneniya suşçestvitelnogo аффиксы склонения существительного 249
- agglutinativniye yazıki агглютинативные языки 152
- akustika акустика 16
- alfavit алфавит 18
- allofon аллофон 20
- allomorf алломорф 21
- alveolyarnıy soglasny альвеолярный согласный 133
- anlaut анлаут 330
- antonim антоним 273
- apostrof апостроф 281
- argo арго 32
- arhaiçny архаичный 158
- artikulyatsiya артикуляция 88
- assimilyatsiya ассимиляция 68
- bezudarnıy slog безударный слог 422
- bilabialny soglasny билабиальный согласный 111
- bokovoy zvuk боковой звук 46
- buduşçeye povestvovatelnoye vremya будущее повествовательное время 193
- buduşçeye doljenstvovatelnoye vremya будущее долженствовательно время 192
- buduşçeye namereniya будущее намерения 192

- buduşçeуе uslovnoуе vremуа
 будущее условное время 194
 buduşçeуе vremуа будущее время
 191
 buduşçeуе-proşedşеуе vremуа
 будущее-прошедшее время 192
 bukva буква 223
 çastitsa частица 146
 çelyust челюсть 108
 çislitelnoуе (opredelitelnoуе)
 числительное
 (определяющее) 348
 çislo (yedinstvennoуе...) число
 (единственное...) 346
 çleni predlojeniуа члены
 предложения 103
 datelno-napравitelnyуе padej дательно-
 направительный падеж 432
 delabializatsiya дeлабиализация 144
 dentalnyуe soglasnyуe дeнтальный
 согласный 134
 detskaуа reç' детская речь 112
 deуepriçastiуе дeепричастие 443
 deуstvitelnyуe zalog действительный
 залог 165
 dialekt диалект 298
 dissimilyatsiya диссимиляция 47
 doljenstvovatelnoуе nakloneniуе
 долженствовательное
 наклонение 205
 dopolneniуе дополнение 308
 drobnoуе çislitelnoуе дробное
 числительное 280
 droжаşçiyуe soglasnyуe дрожащий
 согласный 402
 ekvativ экватив 161
 ekvativnyуe affiks эквативный
 аффикс 162
 ekvativnyуe padej эквативный падеж
 163
 etimologiçeskaya dolgota
 этимологическая долгота 43
 etimologiya этимология 164
 faktitiv фактив 166
 finitnyуe glagol финитный глагол
 106
 fleksiya флексия 370
 flektivnyе yaziki флексивные языки
 91
 fonema фонема 357
 fonetika фонетика 355
 fonologiya фонология 356
 forma modalnosti na -muş ot osnovi
 buduşçего neopredelyonnogo
 vremeni форма модальности
 на -мыш от основы будущего
 неопределённого времени 199
 forma modalnosti na -muş ot osnovi
 buduşçего opredelyonnogo
 vremeni форма модальности
 на -мыш от основы будущего
 определённого времени 193
 frazeologizm фразеологизм 122
 gaplologiya гаппология 226
 garmoniуа гармония 409
 garmoniуа glasnyх po priznaku ryada
 гармония гласных по признаку
 ряда 267
 garmoniуа po labializatsii-nelabializatsii
 гармония по лабиализации-
 нeлабиализации 145
 geminatsiya геминация 236
 giperbola гиперболa 1
 glagol deуstvitelnogo zaloga глагол
 действительного залога 139
 glagol глагол 171
 glagol v stradatelnom zaloge глагол в
 страдательном залоге 150
 glagol vzaimno-sovmestnogo zaloga
 глагол взаимно-совместного
 залога 262

- glagolnaya osnova глагольная основа 176
- glagolny koren глагольный корень 177
- glasny гласный 413
- glasny perednego ryada гласный переднего ряда 243
- glasny zadnego ryada гласный заднего ряда 265
- glavnoye predlojenіye главное предложение 24
- glavnoye znaçeniye главное значение 38
- gluboko zadneyazyçny soglasny глубоко заднеязычный согласный 37
- gluhoy soglasny глухой согласный 351
- golosovіye svyazki голосовые связки 361
- gortan' гортань 87, 208
- govor говор 9
- grammatika грамматика 126, 213
- gubnaya garmoniya губная гармония 145
- gubno-gubnoy soglasny губно-губной согласный 111
- gubno-zubnoy soglasny губно-зубной согласный 132
- gubnoy glasny губной гласный 433
- gubnoy soglasny губной согласный 141
- gubnoye upodoblenіye губное уподобление 140
- hamza хамза 229
- hudojestvenny yazık художественный язык 148
- іmena, oboznaçayuşçіye rodstvennіye svyazі имена, обозначающие родственные связи 15
- іmenitelny padej именительный падеж
- імennaya osnova именная основа 252
- іmennoye skazuемое именное сказуемое 436
- іmya çislitelnoye имя числительное 347
- іmya deystviya имя действия 251, 300
- іmya prilagatelnoye имя прилагательное 364
- іmya s poslelogom имя с послелогом 147
- іmya sobstvennoye имя собственное 334
- іmya suşçestvitelnoye имя существительное 247
- іmya v osnovnom padeje имя в основном падеже 425
- іndeks индекс 136
- іnfinitiv инфинитив 300
- іnfinitny glagol инфинитный глагол 107
- іnlaut инлаут 231
- іnostrannoye slovo иностранное слово 423
- іstrumentalny padej инструментальный падеж 419
- іntensiv интенсив 340
- іvertirovannoye predlojenіye инвертированное предложение 121
- іshodny padej исходный падеж 110
- іskusstvo slova искусство слова 378
- іstorіçeskaya grammatika историческая грамматика 392
- із'yavitelnoye nakloneniye изъявительное наклонение 72
- ізmeneniye glasnogo изменение гласного 414

- izmeneniye zvuka изменение звука
359
- jelatelnoe predlojenije желательное
предложение 257
- jelatelnoye nakloneniye желательное
наклонение 258
- jelatelnoye pridatoçnoye predlojenije
желательное придаточное
предложение 128
- jenskiy rod женский род 135
- živoy yazık живой язык 94
- kauzativ каузатив 166
- kauzativniy affiks каузативный
аффикс 168
- koliçestvennoye çislitelnoye
количественное числительное
39
- koliçestvennoye çislitelnoye
количественное числительное
40
- kommunikatsiya коммуникация
216, 238
- komparativnaya grammatika
компаративная грамматика
272
- konkretnoye imya конкретное имя
369
- konvergentsiya zvukov конвергенция
звуков 358
- koren корень 292
- kornevoye suşçestvitelnoye корневое
существительное 253
- krasnoreçije красноречие 378
- kratkıy glasnyı краткий гласный
283
- labializatsiya лабиализация 434
- labializovannıy glasnyı
лабиализованный гласный 433
- labialnaya garmoniya лабиальная
гармония 140
- labiodentalnyı soglasnyı
лабиодентальный согласный
132
- leksika лексика 278
- liçnoye mestoimeniye личное
местоимение 381
- literaturnıy yazık литературный язык
430
- litso лицо 380
- mejdometiye междометие 412
- meżubnyıy soglasnyı межзубный
согласный 342
- mestnyıy padej местный падеж 90
- mesto artikulyatsii место
артикуляции 89
- mestoimeniye местоимение 441
- metateza метатеза 304
- mnogoznaçnyı многозначный 113
- modalnoye slovo модальное слово
146
- modalniye slova, soyuzı ili çastitsı v
naçale predlojeniya модальные
слова, союзы или частицы в
начале предложения 100
- morfema морфема 386
- morfologiya морфология 385
- mıjskoıy rod мужской род 157
- myagkiy bokovoy soglasnyı мягкий
боковой согласный 326
- myagkiy ryad мягкий ряд 242
- myagkoıye (zadneye) puobo мягкое
(заднее) нёбо 36
- myortvyıy yazık мёртвый язык 325
- naçal'nyıy zvuk начальный звук 330
- naimenovaniya (nazvaniya) professii i
remyosel наименования
(названия) профессии и
ремёсел 303
- nakloneniye наклонение 287

- pareçiyе meп i stepeni наречие меры
и степени 49
 pareçiyе mesta наречие места 431
 pareçiyе наречие 442
 pareçiyе obraza deystviya наречие
образа действия 219
 pareçiyе vremeni наречие времени
440
 naritsatelnoye imya нарицательное
имя 96
 narodny yazık народный язык 220
 nastoyaşçe-buduşçeye vremya
настояще-будущее время 197
 nastoyaşçe-buduşçeye vremya
uslovnogo nakloneniya
настояще-будущее время
условного наклонения 200
 nastoyaşçeye buduşçeye
doljenstvovatelnoye vremya
настоящее будущее
долженствовательное время
198
 nastoyaşçeye buduşçeye
povestvovatelnoye vremya
настоящее будущее
повествовательное время 199
 nastoyaşçeye vremya настоящее
время 387
 nauçny yazık научный язык 73
 negubnoy glasny negubной гласный
143
 nelabializovanny glasny
нелабиализованный гласный
143
 neofornlennoye opredelitelnoye
soçetaniye неоформленное
определятельное сочетание 58
 neofornlennoye pryamoye dopolneniye
неоформленное прямое
дополнение 59
 neopredelyonnoye mestoimeniye
неопределённое местоимение
61
 neperehodny glagol непереходный
глагол 189
 neperehodny непереходный 188
 nepolnoye predlojeniye неполное
предложение 279
 neproizvodnoye suşçestvitelnoye
непроизводное
существительное 253
 nevozvratny glagol невозвратный
глагол 139
 nişnyaya çelyust' нижняя челюсть
22
 nişnyaya guba нижняя губа 23
 nominatsiya номинация 7
 nosovaya polost носовая полость
202
 nosovoy zvuk носовой звук 204
 nyobno-zubnoy soglasny нёбно-
зубной согласный 131
 nyobo нёбо 116
 obşçeniye общение 216
 obşçeye dopolneniye (v slojnom
predlojenii) общее дополнение
(в сложном предложении)
319
 obşçeye podlejšçeye (v slojnom
predlojenii) общее подлежащее
(в сложном предложении)
320
 obşçeye skazyemoye (v slojnom
predlojenii) общее сказуемое
(в сложном предложении)
321
 obşçeye yazıkoznaniye общее
языкознание 127
 obraznoye vırajeniye образное
выражение 122

- oçevıdnoye proşedşeye vremya
очевидное прошедшее время
211
- ofitsialny yazık официальный язык
344
- oformlennoye opredelitelnoye
soçetaniye оформленное
определяющее сочетание 56
- oformlennoye pryamoye dopolneniye
оформленное прямое
дополнение 57
- ogluşeniye оглушение 352
- ogubleniye огубление 434
- omonim омоним 160
- opredeleniye определение 391
- opredelitelnoye mestoimeniye;
neopredelyonno-koliçestvennoye
slovo определяющее
местоимение; неопределённо-
количественное слово 60
- opredelitelnoye slovosocetaniye
определяющее
словосочетание 254
- opredelitelnoye slovosocetaniye
определяющее
словосочетание 366
- opredelyayemoye определяемое 390
- oproşçeniye slogov опрощение
слогов 227
- orfografiya орфография 241
- osnova основа 212
- osnovnoy padej основной падеж
424
- osnovnoye znaçeniye основное
значение 38
- otglagolnoye imya отглагольное имя
251
- otkritiy slog открытый слог 3
- otritsaniye отрицание 316
- otritsatelnaya forma glagola
отрицательная форма глагола
315
- otritsatelnoye predlojeniye
отрицательное предложение
314
- otvleçyonnoye imya suşçestvitelnoye
отвлечённое имя
существительное 376
- ozvonçeniye озвончение 350
- padej падеж 217
- padejniye affiksı падежные
аффиксы 249
- padeniye zvuka падение звука 360
- passiv пассив 149
- perednenyobniy передненёбный
согласный 131
- peredneyaziçniy slogasniy
переднеязычный согласный
131
- peredneyaziçniy soglasniy
переднеязычный согласный
328
- peredneye nyobo переднее небо 327
- peredniy ryad передний ряд 242
- peredhod vperedniy ryad переход в
передний ряд
- peredhod v zadniy ryad переход в
задний ряд 266
- peredhodniy glagol переходный
глагол 187
- peredhodniy переходный 186
- perviçnaya dolgota первичальная
долгота 43
- perviçnoye znaçeniye первичное
значение 379
- pervonaçalniy zvuk первоначальный
звук 42
- pervoye litso первое лицо 76

- pervoye litso yedinstvennogo çisla
 первое лицо единственного
 числа 78
- pervoye litso yedinstvennogo çisla
 первое лицо единственного
 числа 396
- pobuditelnoye predlozheniye
 побудительное предложение
 155
- pobuditelnyy zalog побудительный
 залог 167
- pod'yom подъём 4
- podlejšçeye подлежащее 335
- polisemantiçnyy полисемантический
 113
- polojitel'naya forma glagola
 положительная форма глагола
 313
- ponuditelnyy понудительный 167
- ponyatiye понятие 274
- porjadkovoye çislitelnoye
 порядковое числительное 367
- poslelog послелог 146
- poslovitsa пословица 44
- postfiks постфикс 370
- povelitelnoye nakloneniye
 повелительное наклонение 156
- pravopisaniye правописание 241
- prayazık праязык 25
- predlozheniye предложение 99
- predlozheniye s glagolnim skazyuemim
 предложение с глагольным
 сказуемым 172
- predlozheniye s imennim skazyuemim
 предложение с именным
 сказуемым 248
- prefiks префикс
- prevraşçeniye nosovogo v rotovoeye
 превращение носового в
 ротовое 11
- prevraşçeniye v gortannıy zvuk
 превращение в гортанный звук
 209
- pribavleniye soglasnogo прибавление
 согласного 417
- pribavleniye zvuka прибавление
 звука 362
- priçastiye причастие 365
- pridatoçnoye predlozheniye
 придаточное предложение
 426
- pristavka приставка 329
- prityajatelniye affiksı
 притяжательные аффиксы
 263
- produktivnyy продуктивный 261
- proşedşeye neoçevidnoye vremya
 прошедшее неочевидное время
 324
- proşedşeye vremya прошедшее
 время 190
- progressiv'naya assimilyatsiya
 прогрессивная ассимиляция
 237
- proiznoşeniye po slogam
 произношение по слогам 228
- proiznoşeniye произношение 399
- proizvodnoye imya производное имя
 252
- proizvodnoye ot glagola imya
 производное от глагола имя
 182
- proizvodnoye ot imeni imya
 производное от имени имя 256
- proizvodnoye производное 212
- proizvodnoye slovo производное
 слово 407
- proizvodnyy glagol производный
 глагол 176

- proizvodny ot glagola glagol
 производный от глагола глагол
 181
- proizvodny ot imeni glagol
 производный от имени глагол
 255
- prokora prokopa 331
- prostoye predlojeniyе простое
 предложение 51
- prostoye vremya простое время 52
- proteza proteza 53, 54, 332, 333
- put! vozduha путь воздуха 363
- razdelitelnyе çislitelnyе
 разделительные числительные
 411
- razgovor разговор 290
- razgovornaya reç разговорная речь
 291
- razgovorniy yazık разговорный язык
 220
- reç' речь 377
- regressivnaya assimilyatsiya
 регрессивная ассимиляция 206
- ritorika риторика 378
- rod род 97
- roditelny padej родительный падеж
 239
- rodnoy yazık родной язык 26
- rodstvennyе yazıkı родственные
 языки 14
- rot рот 8
- rotovoy zvuk ротовой звук 10
- semantika семантика 29
- semasiolog семасиолог 28
- semasiologiya семасиология 29
- singlarmonizm сингармонизм 409
- sinkora синкопа 318
- sinonim синоним 30
- sintaksis синтаксис 101
- skazyuemye сказуемое 435
- skloneniye suşçestvitelnogo
 склонение существительного
 250
- skloneniye; spryajeniye склонение;
 спряжение 104
- skritoye podlejaşçeye скрытое
 подлежащее 210
- slog слог 225
- slojnopodçinyonnoye predlojeniyе s
 pridatoçnym usloviya
 сложноподчинённое
 предложение с придаточным
 условия 382
- slojnoye imya сложное имя 84
- slojnoye predlojeniyе s soyuzom ki
 сложное предложение с
 союзом ki 286'
- slojnoye predlojeniyе сложное
 предложение 81
- slojnoye slovo сложное слово 85
- slojnoye vremya сложное время 86
- slojny affiks сложный аффикс 82
- slojny glagol сложный глагол 83
- slovarniy fond словарный фонд 278
- slovo слово 276
- slovoobrazovaniye
 словообразование 406
- slovoobrazuyuşçiy affiks
 словообразующий аффикс 427
- slovosocetaniye словосочетание 214
- slovosocetaniye словосочетание 277
- smyağçeniye смягчение 244
- soglasny согласный 416
- soglasovaniye skazyuемого s
 podlejaşçeim согласование
 сказуемого с подлежащим
 336
- sokrağçeniye сокращение 284
- sonorniy soglasny сонорный
 согласный 13

- sopostavitelnaya grammatika
сопоставительная грамматика
272
- sopostavlениye сопоставление 270
- sosedniy zvuk соседний звук 288
- soyuz *ki* союз *ки* 285
- soyuz *ki, kim* (otnositelniye slova)
союз *ки, ким* (относительные
слова) 240
- soyuz союз 50, 146
- spryajeniya спряжения 105
- spryajeniye glagola спряжение
глагола 175
- sравneniye сравнение 270
- sравnitelnaya grammatika
сравнительная грамматика 272
- sравnitelniye poslelogi, soyuzi, çastitsı
сравнительные послелоги,
союзы, частицы 271
- sredniy rod средний род 98
- stepen' pod'yoma степень подъёма
5
- stilistika стилистика 418
- styajeniye стяжение 275, 408
- suffiks суффикс 370
- sujeniye сужение 119
- sujivaniye суживание 119
- şçelevoy soglasniy щелевой
согласный 368
- şirokiy glasniy широкий гласный
196
- şum шум 215
- termin термин 401
- transliteratsiya транслитерация 109
- tretye litso третье лицо 410
- tretye litso yedinstvennogo çisla
третье лицо единственного
числа 398
- tvoyordiy bokovoy soglasniy zvuk
твёрдый боковой согласный
звук 35
- tyurkskiy yazık тюркский язык 195
- udareniye ударение 421
- ukazatelnoye mestoimeniye
указательное местоимение 260
- ukazatelnoye slovo указательное
слово 259
- umen'şitelniy affiks
уменьшительный аффикс 297
- upodobitelniy affiks уподобительный
аффикс 67
- upodobleniye уподобление 68
- upodobleniye уподобление 409
- usileniye усиление 340
- usilitelnaya çastitsa усилительная
частица 341
- uslovno-jelatelnoye nakloneniye
условно-желательное
наклонение 129
- uslovnoye nakloneniye условное
наклонение 384
- ustarevşiy устаревший 158
- utverditelnoye mejdometiye
утвердительное междометие
95
- utverditelnoye predlojeniye
утвердительное предложение
312
- uzkiy glasniy узкий гласный 118
- vinitelniy padej винительный падеж
437
- vnutristroçnaya rifma
внутристрочная рифма 230
- voprositel'naya çastitsa
вопросительная частица 372
- voprositel'noye predlojeniye
вопросительное предложение
371
- voprositel'noye mestoimeniye
(opredelitel'noye)
вопросительное местоимение
(определяющее) 373

- voprositelnoye mestoimeniye (v roli nareçiya) вопросительное местоимение (в роли наречия) 375
- voprositelnoye mestoimeniye вопросительное местоимение 374
- voprositelny affiks вопросительный аффикс 372
- vozvratnoye mestoimeniye возвратное местоимение 138
- vozvratny glagol возвратный глагол 137
- vremya время 438
- vse nakloneniya pomimo iz'yavitelnogo все наклонения помимо изъявительного 394
- vspomogatelny glagol вспомогательный глагол 428
- vspomogatelny zvuk вспомогательный звук 429
- vtoriçnaya dolgota вторичная долгота 235
- vtoroye litso mnojestvennogo çisla второе лицо множественного числа 232
- vtoroye litso второе лицо 233
- vtoroye litso yedinstvennogo çisla второе лицо единственного числа 234
- vtoroye litso yedinstvennogo çisla второе лицо единственного числа 397
- vipadeniye glasnogo выпадение гласного 415
- vipadeniye naçalnogo zvuka выпадение начального звука 331
- vipadeniye zvuka выпадение звука 318
- vipadeniye zvuka выпадение звука 360
- yazık detey язык детей 112
- yazık hudojestvennogo proizvedeniya язык художественного произведения 148
- yazık язык 123
- yazık-mat' язык-мать 25
- yazık-posrednik язык-посредник 31
- yazıkovaya sem'ya языковая семья 124
- yazıkovy atlas языковой атлас 125
- yazıkoznaniye языкознание 126
- yedinstvennoye çislo единственное число 395
- zadnelyobny soglasny задненёбный согласный 117
- zadneyaziçny ñ заднеязычный *ñ* 33
- zadneyaziçny soglasny заднеязычный согласный 117
- zadny ryad задний ряд 264
- zaşçuoçnoye prostranstvo защёчное пространство 45
- zaimstvovaniye заимствование 323
- zakrity e закрытый э 268
- zakrity slog закрытый слог 269
- zalog glagola залог глагола 173
- znaçeniye значение 27
- znaki prepinaniya знаки препинания 311
- zubnoy soglasny зубной согласный 134
- zvonkiy soglasny звонкий согласный 349
- zvukopodrajatelnoye slovo звукоподражательное слово 389

GRAMER TERİMLERİNE KAYNAKÇA

ALTAY TÜRKÇESİ

- Kuçiğaşeva, N., Çunjekova, E., *Slovar' osmovnih obş'estvenno - političeskih i uęebno-pedagogičeskih terminov altayskogo yazıka*, Gorno Altaysk 1964
Satlayeva V., Tıbıkova, A., *Programma emdiği altay dil*, Gorno Altaysk 1987
Surazakova, N., Bidinov, K., Kainçina, E., *Altay til, 6-7 klass*, Gorno Altaysk 1992
Tıbıkova, A., Tepukov, N., Satlayeva, N., *Altay til, sintaksis, 7-8 klass*, Gorno Altaysk 1988
Surazakova, N., *Altay til, 5 klass*, Gorno Altaysk 1990

AZERBAYCAN TÜRKÇESİ

- Muhtasar Dilçilik Lugati*, Bakü 1960
Faracov, A., *İzahlı Dilçilik Lugati*, Bakü 1972
Azərbaycan Dilinin İzahlı Lugati, I-IV c., Bakü 1964-1989
Adilov, M. İ., Verdiyeva, Z. N., Agayeva, F. M., *İzahlı Dilçilik Terminleri*, Bakü 1989

BAŞKURT TÜRKÇESİ

- Başkört Tilinin Sözlüğü*, Moskova 1953
Rusça Başkörtça Sözlük, Moskova 1964
Başkörtça Anlatmalı Sözlük, Ufa 1986

GAGAUZ TÜRKÇESİ

- Arabacı, N. P., Pokrovskaya, L. A., Tanasoglu D. N., *Gagauz Dili, 4-5. klasslar için*, Kişinev 1959, (2. baskı) 1962
Baboglu, N. J., *Gagauz Dili, Sintaksis, 7-8 klasslar için*, Kişinev 1962
Baboglu, N. J., Baboglu, İ. İ., Gaydarcı, G. A., (redaktör: Gaydarcı, G. A.), *Gagauz Dili, Sintaksis, 9-10 klasslar için*, Kişinev 1988
Gaydarcı, G. A., *Stanovlenyie gagauzskoy lingvistiçeskoj terminologiyi*, Türkologiya 1988, Frunze 1988
Gaydarcı, G. A., Koltsa, Y. K., Pokrovskaya, L. A., Tukan, B. P., *Gagauzsko-Russko-Moldavskiy Slovar*, Moskova 1973
Gaydarcı, G. A., Koltsa, Y. K., Pokrovskaya, L. A., Tukan, B. P., *Gagauz Türkęesinin Sözlüğü*, (aktaranlar: İsmail Kaynak, A. Macit Doğru, Kültür Bakanlığı Yayınları 1294, Ankara 1991
Gaydarcı, G. A., Koltsa, Y. K., *Gagauz dili, 7 klass için*, Kişinev 1986, (2. baskı) 1988
Gaydarcı, G. A., Koltsa, Y. K., *Gagauz dili, 8 klass için*, Kişinev 1988

HAKAS TÜRKÇESİ

Baskakov, N. A., İnkijekova-Grekul, A. İ., *Hakassko-Russkiy Slovar*, Moskova 1953

Russko-Hakasskiy Slovar, (neşreden: Çankova, D. İ.), Moskova 1961

Patçankova, D. F., Çankov, D. İ., *Hakas Tiliniñ Orfgrafiyazı*, Abakan 1988

Domojakov, N. G., Karpov, V. G., Çankov, D. İ., *Hakas Tili, 6-7 klasstarga uçebnik*, Abakan 1991

KARAÇAY-MALKAR TÜRKÇESİ

Karaçay-Malkar Tilinin Grammatikası, Nalçik 1976

Karaçay-Malkar-Orus Sözlükü, Moskova 1989

Bayramkullam, A. M., Orusbiylanı, İ. H., *Karaçay-Malkar Tilinin Grammatikası, Okuu Kitabı*, Çerkessk 1970

KAZAK TÜRKÇESİ

Kenesbayev, S., Januzakov T., *Russko-Kazahskiy Slovar Lingvistiçeskih Terminov (Til Bilimi Terimleriniñ Orısşa-Qazaqşa Sözdigi)*, Alma-Ata 1966 (208 sayfa)

Abetov, G., *Adebiyet Tanu Terimleriniñ Qısqaça Orısşa-Qazşa Sözdigi*, Alma-Ata 1962

KIRGIZ TÜRKÇESİ

Kırgız Tilinin Grammatikalik Terimleriniñ Sözdüğü, Frunze 1956

Musayev, K. M., *Razvitiye Terminologii na Yazıkah soyuznih republik*, Nauka, Moskova 1986

Oruzbayeva, B., Duşenaliyeva, T., *İz opita sozdaniya kirgizskih terminologičeskih slovarey: Problemi sovremennoy tyürkologii*, Alma-ata 1980

Ahmanova, O., *Slovar lingvistiçeskih terminov*, Moskova 1985

Oruzbayeva, B., *Russko-kırgızskiy slovar lingvistiçeskih terminov*, Frunze 1972

Oruzbayeva, B., Zakirov, V., *Grammatikalik Terimleriniñ Kırgızça-Orusça Sözdüğü*, Frunze 1972

Musayev, K. M., "Sovremennaya terminologiya literaturnih tyürkских yazıkov Sovetskogo Soyuzı", *Sovetskaya tyürkologiya*, 1981, v 6, Bakü

Zeynalov, F. R., "O neobhodimosti sozdaniya sravnitel'nogo slovarya lingvistiçeskih terminov tyürkских yazıkov", *Sovetskaya tyürkologiya*, 1973, v 4, Bakü

KUMUK TÜRKÇESİ

Akayeva, A. S., *Qumuk Tilden V-XI klaslar uçun Programma*, Mahaçkale 1993

Kerimov, İ. A., Ahmedov, A. B., *Qumuq Til, Peduçilişçalar uçun Uçebnik*, Mahaçkale, Dağuçpedgiz 1965 (238 sayfa)

Xanğışiyev, C. M., Sayitov, A. M., *Qumuq Til, 6-7 klaslar uçun*, Mahaçkale 1992
Qumuqça-Rusça Sözlük, Moskova 1969

NOGAY TÜRKÇESİ

Russko-Nogayskiy slovar, (neşreden: Baskakov, N. A.), Moskova 1956

Nogaysko-russkiy slovar, Nogayşa-orısşa sözlük, (neşreden: Baskakov, N. A., Moskova 1963

Kalmıkova, S., Kumratova, Ş., *Nogay tîl, I kesek: fonetika em morfologiya (5-6 klasslar üşîn)*, Çerkessk 1978

Kalmıkova, S., Dcanbidayeva, K., Bulgarova, M., *Nogay tîlîniñ grammatikası. Sintaksis, II kesek (8-9 klasslar üşîn)*, Çerkessk 1994

ÖZBEK TÜRKÇESİ

Hojiyev, A., Reşetova, L., *Üzbek Tili Grammatik Terminlariniñ Qisqaça İzohli Luğati*, Uqituvçi, Taşkent 1980 (56 sayfa)

Reşetov, V. V., *Kratkiy Spravoçnik po Lingvistiçeskoj Terminologii*, Taşkent 1951

RUSÇA

Rozental' D. E., Telenkova, M. A., *Slovar-spravoçnih Lingvistiçeskih Terminov, Prosveşçeniye*, Moskova (2. baskı) 1976

Axmanova, O. S., *Slovar Lingvistiçeskih Terminov*, Moskova 1966

Maruzo, J., *Slovar Lingvistiçeskih Terminov* (Fransızcadan çeviren: Andreyeva, N. D.), Moskova 1960

ŞOR TÜRKÇESİ

Amzorov, M. P., *Grammatika şorskogo yazıka*, Novokuznetsk 1992, (115 sayfa)

Kurpeşko-Tannagaşeva, N. N., Apon'kin F. Ya., *Şor-kazak nazok kazak-şor ürgedig söstük*, Kemerovskoye knijnoye izdatel'stvo, 1993, (147 sayfa)

TATAR TÜRKÇESİ

Tel Beleme Buyença Terminnar ham Aytalmalar Sözlege, Kazan 1953

TUVA TÜRKÇESİ

Tuvinskogo-russkiy slovar, neşreden E. R. Tenişev, Moskova 1968

TÜRKİYE TÜRKÇESİ

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1962, 384 s.

Korkmaz, Zeynep, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1992, XX + 212 s.

Topaloğlu, Ahmet, *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ötüken Neşriyat AŞ., İstanbul 1989, 228 s.

TÜRKMEN TÜRKÇESİ

Amansarıyev C., *Türkmen diliniň Lingvistik Terminlerini düzgüne salmaq hakkında*, Aşabat 1951

Türkmençe-rusça sözlük, Moskova 1968

Türkmen diliniň sözlügi, Aşabat 1962

Mesgudov, V., *Türkmençe-rusça okuv sözlügi*, Moskova 1988

UYGUR TÜRKÇESİ

Rusçä-uyğurçä tilşunasliq terminliriniň luğiti, (hazırlayanlar: Qaydarov, A., Baratov, Ş.), Almuta, "Mektep", 1987, (184 sayfa)

Qisqıçä tilşunasliq luğiti, (hazırlayanlar: Osmanov, M., Sayit, M.), Şincañ Xälk Näşriyati, 1991, (470 sayfa)

Lingvistiçeskiy entsiklopediçeskiy slovar, Sovyetskaya Entsiklopediya, Moskova 1990 (683 sayfa)